

การวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวິณิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์
และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ
สู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

กรกฎาคม 2561

การวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวິณิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์
และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ
สู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

กรกฎาคม 2561

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวິณิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์
และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ
สู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

กรกฎาคม 2561

ทรงศรณีย ยอดระบำ. (2561). *การวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและพัฒนาศึกษาศึกษาพัฒนา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาปรินิพนธ์: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อธิพัทธ์ สุวทันพรกุล.

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พรรณนาและวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ และ 2) กำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน การวิจัยนี้ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษา แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ 1) การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ จำนวน 4 คน ตอนที่ 2 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ จำนวน 3 คน และ 2) การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ผ่านครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย รวม 9 คน การศึกษาทั้ง 2 ระยะได้เลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจงและใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์แบบอุปนัย การตีความ การจำแนกชนิดและเปรียบเทียบ

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ (1) กระบวนการก่อนการเขียน ได้แก่ การสะสมวัตถุดิบ การสังสมประสบการณ์และความรู้สึก รวมทั้งการกำหนดรูปแบบ (2) กระบวนการระหว่างการเขียน ได้แก่ การวางแผนคิดและลำดับเนื้อหา การเลือกเรื่องที่ดี การมีหลักคิดที่ถูกต้อง การคิดใคร่ครวญถึงบทกวี การเขียนบรรยายจากภาพหรือความรู้สึก ความสมดุลระหว่างรูปแบบกับเนื้อหา การกำหนดกลุ่มผู้อ่าน การเลือกใช้คำและระดับภาษา การใช้เสียงทำวรรค การฝึกเขียนและอ่าน การเรียนรู้ผ่านการท่องจำบทกวี การเขียนโครงเรื่องด้วยการวาดภาพ การเขียนเรื่องที่สะท้อนใจและไม่ซ้ำ การให้น้ำหนักต่อความรู้สึก การเล่าด้วยมุมมองแปลกใหม่ การใช้วิธีการนำเสนอหลากหลาย การสร้างกลบท และความพิถีพิถันในการใช้คำ (3) กระบวนการหลังการเขียน ได้แก่ การอ่านบทกวี การพิจารณาข้อบกพร่องและความสมบูรณ์ รวมทั้งรับฟังคำวิจารณ์ และ 2) แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย (1) แนวทางสำหรับผู้เรียน ได้แก่ (1.1) ด้านการบ่มเพาะเตรียมตัวก่อนการเขียนกวีนิพนธ์ (1.2) ด้านเทคนิคและวิธีการในการเขียนกวีนิพนธ์ (1.3) ด้านการพัฒนาตนเองในการเขียนกวีนิพนธ์ (2) แนวทางสำหรับครู อาจารย์ ได้แก่ (2.1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน (2.2) ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน (2.3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และ (3) แนวทางสำหรับผู้ปกครอง ประกอบด้วย 2 ประการ คือ (3.1) การส่งเสริมการอ่านของบุตรหลาน และ (3.2) การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

THE ANALYSIS OF POETRY CREATIVE WRITING PROCESSES OF WRITERS'
S.E.A. WRITE AWARDS AND YOUTHS' NATIONAL WRITING AWARD
THROUGH THE GUIDELINES OF CHILDREN AND YOUTHS'
CREATIVE WRITING DEVELOPMENT

Present in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Research and Development on Human Potentials
at Srinakharinwirot University

July 2018

Tassaporn Yodrabum. (2018). *The Analysis of Poetry Creative Writing Processes of Writers'*

S.E.A. Write Awards and Youths' National Writing Award through the Guidelines of Children and Youths' Creative Writing Development. Master Thesis, M.Ed.

(Research and Development on Human Potentials). Bangkok: Graduate School,

Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst. Prof. Dr. Ittipa Suwathanpornkul.

The purposes of this research were 1) to describe and analyze the creative writing poetry process of Writers' S.E.A. Write Awards and Youths' National Writing Award, and 2) to develop a creative writing approach for children and youth. The qualitative research methodology was a multi case study was used in this study with two phases; 1) the study of the creative writing process two parts; the study of creative writing of writers' the S.E.A. Write Awards with four key informants; the study of the creative writing of Youths' National Writing Award with three key informants through in-depth interviews and 2) defining creative writing approaches for children and youths with teachers and Thai language experts. The research instrument used in this study was the interview form. The data were analyzed using content analysis, analytic induction, interpretation to create conclusions, typological analysis, and comparisons.

The research finding found that 1) the creative writing poetry process included the following three processes; (1) the pre-writing process included finding materials, research experiences and feeling, including writing styles. (2) the writing process included organizing ideas and content sequences, selecting topics, having a good idea, reflecting on the poetry, describing from pictures and feelings, balancing between image and content, defining readership, appropriate use of words and language levels, using the end of the paragraph, writing and reading practice, learning through memorization of poetry, writing a story with poetry, choosing to write about critically acclaimed and unique, an emphasis on feelings, narrative with exotic views, using a variety of presentation methods, creativity and being meticulous interns of word choice; (3) the post-writing process included reading poetry for review and to modify their works and to listen to constructive criticism. 2) the creative writing approaches for children and youth included; (1) the guidelines for authors, (1.1) the preparation of a pre-writing anthology (1.2) the techniques and methods for writing poetry (1.3) the self development in poetry writing (2) the guidelines for teachers, (2.1) the organization of learning activities for students (2.2) the atmosphere in the classroom (2.3) the promotion and development the potential of students, and (3) the guidelines for parents, (3.1) the promotion of children's reading and (3.2) the organization environment to promote learning.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวีนิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์

และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ

สู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

ของ

ทรรศภรณ์ ยอดระบำ

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2561

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ที่ปรึกษาหลัก

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุธันพรกุล)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กันต์ฤทัย คลังพหล)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุธันพรกุล)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตา ตูลย์เมธาการ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรักและความเมตตาโดยตลอดมาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อิทธิพัทธ์ สวทันพรกุล อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ผู้เป็นต้นแบบของ คำว่า “ครู” ที่ได้อุทิศเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง รวมทั้งผลักดันให้ผู้วิจัยได้รับโอกาสที่ดี และประสบการณ์มากคุณค่า ตลอดจนเคียงเบญและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยอยู่เสมอ จึงทำให้สามารถ เดินทางมาถึงจุดหมายได้สำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและสำนึกในพระคุณของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณอาจารย์ด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัณฑ์ฤทัย คลังพหล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตา ตุลย์เมธากการ ประธานและกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบและ ให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงแก้ไขให้ปริญญานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาทุกท่าน ทั้งกลุ่มนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภท กวีนิพนธ์ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ และกลุ่มครูอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ที่ได้สละเวลาและอนุญาตให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา อาจารย์นิเทศการศึกษาของผู้วิจัยในระดับ ปริญญาดัตรี ผู้เป็นแรงบันดาลใจให้เข้าศึกษาต่อในระดับมหาบัณฑิต

ขอขอบคุณคุณอนุพงศ์ สุขเกษม และเพื่อน ๆ พี่ ๆ สาขาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) ที่คอยช่วยเหลือและเป็นพลังทางบวกให้กันอยู่เสมอ รวมถึง คุณธนวิฏ ปรีชาจารย์ คุณพรชัย ปิติควร และคุณณัฐกร จิงจุฑพร กัลยาณมิตรผู้ช่วยติดต่อประสานงาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งช่วยถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์

ขอขอบคุณคุณครูวิชญะเศรษฐ์ เกษมศักดิ์กริน ผู้ให้คำแนะนำในการเขียนบทความวิจัย ฉบับภาษาอังกฤษ และการฝึกซ้อมเพื่อนำเสนองานวิจัยในระดับนานาชาติ

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อชัยวัฒน์ - คุณแม่สุเพ็ญ ยอดระบำ รวมถึงญาติพี่น้องในครอบครัว อันเป็นที่รัก สำหรับความรักความเข้าใจ กำลังใจ การสนับสนุนและส่งเสริมด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัย เสมอมา นำมาซึ่งความสำเร็จของผู้วิจัยในวันนี้

ทรรศภรณ์ ยอดระบำ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามหลักในการวิจัย	5
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
ขอบเขตด้านวิธีวิจัย	6
ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล	6
ขอบเขตด้านเนื้อหา	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
กรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์	11
ความหมายของ “การเขียน”	13
ความหมายของ “การเขียนเชิงสร้างสรรค์”	15
ลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์	17
องค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์	17
ความสำคัญของงานเขียนเชิงสร้างสรรค์	17
คุณลักษณะสำคัญของบุคคลในการเขียนเชิงสร้างสรรค์	18
แนวทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์	19
วิธีการสร้างงานเขียนเชิงสร้างสรรค์	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์	22
เอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ความคิดสร้างสรรค์	24
ความหมายของ “ความคิดสร้างสรรค์”	24
ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์	26
องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
กระบวนการความคิดสร้างสรรค์.....	29
ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์.....	32
ลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์.....	33
ปัจจัยที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์.....	35
แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์.....	37
เอกสารที่เกี่ยวกับรางวัลซีไรต์.....	39
ความหมายของรางวัลซีไรต์.....	39
ที่มาของรางวัลซีไรต์.....	40
วัตถุประสงค์ของรางวัลซีไรต์.....	40
จุดเด่นของรางวัลซีไรต์.....	41
คุณสมบัติของรางวัลซีไรต์.....	42
หลักการพิจารณาคัดเลือกและตัดสินงานวรรณกรรมรางวัลซีไรต์.....	43
หลักเกณฑ์การเลือกสรรงานวรรณกรรมเพื่อส่งประกวดรางวัลซีไรต์.....	44
รายชื่อหนังสือและนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์.....	44
เอกสารที่เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา.....	46
ลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา.....	47
จุดมุ่งหมายของกรณีศึกษา.....	48
ประเภทของกรณีศึกษา.....	49
ข้อดี/ข้อจำกัดของของกรณีศึกษาในการวิจัยเชิงคุณภาพ.....	50
วิธีดำเนินการวิจัยของกรณีศึกษา.....	52
การตั้งคำถามวิจัยหรือประเด็นของกรณีศึกษา.....	52
การเลือกกรณีตัวอย่าง.....	53
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	54
ระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์.....	54
ระยะที่ 2 การกำหนดแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของเด็กและเยาวชน.....	68

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวีดิทัศน์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียน ในระดับประเทศ.....	79
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็ก และเยาวชน.....	176
แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน สำหรับครู.....	182
แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน สำหรับผู้ปกครอง...	190
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	195
สรุปผลการวิจัย.....	196
อภิปรายผล.....	198
ข้อเสนอแนะ.....	202
บรรณานุกรม.....	204
ภาคผนวก.....	209
ภาคผนวก ก.....	210
ภาคผนวก ข.....	217
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	225

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางเปรียบเทียบกระบวนการความคิดสร้างสรรค์.....	30
2 รายชื่อหนังสือและนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์.....	44
3 รายชื่อของหนังสือ และนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ ในระหว่างช่วง ปี พ.ศ.2522 – 2560.....	57
4 รายชื่อของหนังสือและนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ ที่ได้เลือก เป็นผู้ให้ข้อมูล.....	58
5 รายชื่อเยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์.....	59
6 แผนการศึกษาภาคสนาม กลุ่มที่ 1 นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภท.....	60
7 แผนการศึกษาภาคสนาม กลุ่มที่ 2 เยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียน.....	61
8 รายชื่อครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ในการพิจารณาแนวทางการเขียน เชิงสร้างสรรค์.....	71
9 แผนการศึกษาภาคสนาม ระยะที่ 2 ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย.....	72
10 การเปรียบเทียบกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์.....	136
11 การเปรียบเทียบกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์.....	171
12 แนวทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของเด็กและเยาวชน.....	192

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัย.....	10
2 การกำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูล.....	58
3 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1.....	94
4 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2.....	105
5 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3.....	117
6 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4.....	135
7 กรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัย.....	194

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ท่ามกลางกระแสสังคมในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นทุกวินาที ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม สังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา ครูและศิษย์จะต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองทั้งบทบาท หน้าที่ เพื่อให้พร้อมต่อการเรียนรู้และการปรับตัว อยู่เสมอ มนุษย์ทุกคนมีทักษะการดำรงชีวิตที่จะต้องเรียนรู้เริ่มตั้งแต่วัยอนุบาลถึงระดับมหาวิทยาลัย และหลังจากนั้นไปจนตลอดชีวิต โดยทักษะพื้นฐานของบุคคลในศตวรรษที่ 21 คือ 3R ได้แก่ Reading (อ่านออก), (W)riting (เขียนได้) และ (A)Rithmetics (คิดเลขเป็น) (วิจารณ์ พานิช, 2555: 19) เพราะทักษะดังกล่าวเป็นทักษะเบื้องต้นของการดำรงชีวิต จึงมีความจำเป็นที่บุคคลทุกคนควรจะมีความสามารถในทักษะ 3 ประการนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558: 3-4) ได้วิเคราะห์สภาพการณ์การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการดำเนินการวิจัยเพื่อขับเคลื่อนนโยบายการวิจัยทางการศึกษาสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดทิศทางการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ปีงบประมาณ 2558-2560 ทั้งหมด 7 ทิศทาง เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้ใช้กระบวนการวิจัยมาพัฒนาศักยภาพให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ซึ่งในทิศทางที่ 4 การวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านภาษา ด้านการคิดคำนวณ ด้านการมีเหตุผล (Literacy, Numeracy, & Reasoning Ability) และทักษะในศตวรรษที่ 21 นับว่ามีความสอดคล้องกัน รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพผู้เรียน หรือ National Test (NT) โดยประเมินความสามารถ 3 ด้าน ได้แก่ การประเมินความสามารถด้านภาษา (Literacy) ความสามารถด้านคำนวณ (Numeracy) และความสามารถด้านเหตุผล (Reasoning Ability) พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างต่ำในทุกด้าน โดยเมื่อสืบค้นข้อมูลผลการวัดความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 เพิ่มเติม พบว่าในระดับประเทศ ด้านภาษา (Literacy) มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 51.00 ด้านคำนวณ (Numeracy) ร้อยละ 36.99 และด้านเหตุผล (Reasoning Ability) ร้อยละ 53.38 ภาพรวมทั้ง 3 ด้าน คิดเป็นร้อยละ 47.13 รวมทั้งเมื่อสืบค้นสถิติผลการวัดความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT) ด้านภาษา (Literacy) ย้อนหลัง 3 ปีการศึกษา (พ.ศ. 2557-2559) พบว่าในปีการศึกษา 2557 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50.74 ปีการศึกษา 2558 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 46.59 และปีการศึกษา 2559 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 51.00 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560: 1-2) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาแนวทางแก้ไขหรือนวัตกรรมจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพของการศึกษาไทยให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 6) ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้อย่างชัดเจน ในส่วนของสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้อันก่อให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามมา โดยสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ประการที่ 1 นั้นได้กล่าวถึงความสามารถในการสื่อสาร ว่าเป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักการ เหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพราะการเรียนรู้ภาษานั้นเป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้ ฝึกฝน กระทำซ้ำ จนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษา แล้วจึงจะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปต่อยอดใช้ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ได้

ในรายวิชาภาษาไทยได้แบ่งออกเป็น 5 สาระ เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน ได้แก่ สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย และสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งในสาระที่ 2 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเขียนนั้น ได้กำหนดหัวข้อไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ การเขียนสะกดคำตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ การเขียนเรียงความ ย่อความ เขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า เขียนตามจินตนาการ เขียนวิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 37) ดังนั้นการเขียนจึงเป็นทักษะการสื่อสารด้านหนึ่งที่บุคคลทุกคนควรจะต้องพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีความสามารถในการเขียน เพราะการเขียนเป็นวิธีการส่งสารที่ผู้ส่งสารเรียบเรียงความคิด ผ่านรหัสที่ตกลงร่วมกันในรูปแบบตัวอักษร เสนอเป็นสาระเรื่องราว ให้ผู้รับสารคือผู้อ่านได้ใช้ทักษะการอ่านตีความ และทำความเข้าใจเนื้อหา (อวยพร พานิช. 2550: 164-165) ไม่ใช่เพียงนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษาเท่านั้นที่ควรจะมีความสามารถทางการเขียน แต่ทุกคนควรจะต้องฝึกฝนและพัฒนาทักษะการเขียน เพื่อที่จะใช้ในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะทุกอาชีพล้วนต้องใช้ทักษะการเขียน

การเขียนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Writing) นับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเขียน แต่หากพิจารณาโดยละเอียดแล้วพบว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นมีความยากกว่าการเขียนหรือการเขียนโดยทั่วไป เพราะจำเป็นจะต้องมีทักษะการใช้ภาษา เทคนิคกลวิธีในการเขียน ตลอดจนรูปแบบการเขียนหรือมุมมองที่แปลกใหม่ สร้างสรรค์ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด จินตนาการ มากกว่าการเขียนหรือการเขียนทั่วไป ซึ่งมุ่งเน้นเพียงการสื่อสารกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น อีกทั้งการเขียนเชิงสร้างสรรค์ยังต้องสร้างความรู้ ความคิด หรือความรู้สึกที่หลากหลาย รวมถึงมีคุณค่า สร้างสติปัญญา จรรโลงใจ และสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อ่านอีกด้วย (เกศินี จุฑาวิจิตร. 2557: 6; ถวัลย์ มาศจรัส. 2545: 4)

ความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น ทำให้เกิดภูมิปัญญาด้านสำนวนภาษาใหม่ ๆ สำหรับการติดต่อสื่อสารอย่างทันโลก ทันเหตุการณ์ เกิดอาชีพใหม่ ๆ จากการใช้ภาษาเชิงสร้างสรรค์ เกิดการสืบสานรากเหง้าทางวัฒนธรรม พัฒนาสมองซีกขวาในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ เกิดภูมิปัญญา (Wisdom) เปิดรูปแบบใหม่ในการติดต่อสื่อสารของคนในสังคม และระหว่างสังคมต่อสังคม เกิดวัฒนธรรมและอารยธรรมใหม่ของการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งเป็นการจุดประกายความคิดให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ในสังคม ที่มาจากความคิด ความฝัน และจินตนาการผ่านการนำเสนอในรูปแบบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ (ถวัลย์ มาศจรัส. 2545: 5) จะเห็นได้ว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นก่อให้เกิดผลงานซึ่งเป็นประโยชน์มากมาย ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม

จากการสืบค้นฐานข้อมูลโครงการเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS-Thai Library Integrated System) ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2560 ในเรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์ พบเอกสารทุกชนิดที่เกิดขึ้นในระหว่างปี พ.ศ.2534-2553 รวมทั้งสิ้น 267 รายการ ซึ่งประกอบด้วยงานวิจัย (Research Report) 7 รายการ บทความ (Article) 11 รายการ วิทยานิพนธ์และวิทยานิพนธ์ (Thesis) รวม 249 รายการ โดยเมื่อได้ศึกษางานวิจัยเหล่านี้แล้วพบว่า มีผู้ให้ความสนใจและทำงานวิจัยเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง งานวิจัยทั้งหมดเป็นงานวิจัยที่อยู่ในสาขาหลักสูตรและการสอน ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนที่มีความแปลกใหม่ หรือน่าสนใจในช่วงเวลานั้น ๆ หรือการสร้างสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทั้งสิ้น แต่ยังไม่พบงานวิจัยของประเทศไทยงานใดที่ได้ศึกษาการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการศึกษา

จากการประมวลและสังเคราะห์ความรู้ของความหมาย ลักษณะ องค์ประกอบ กระบวนการ และกลวิธีการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ทั้งจากเอกสาร หนังสือ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าม้งานวรรณกรรมกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นผลผลิตอันเกิดจากการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทั้งสิ้น ได้แก่ วรรณกรรมที่ได้รับรางวัลซีไรต์ หรือชื่ออย่างเป็นทางการว่า “รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน” โดยเขียนทับศัพท์มาจากคำว่า S.E.A. Write Award ซึ่งย่อมาจาก The South East Asian Writers Awards หมายถึง รางวัลวรรณกรรมที่มอบให้แก่นักเขียน 10 ประเทศในอาเซียน ได้แก่ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม และไทย (สัจภูมิ ลอ. 2551: 9-11) ทั้งนี้ตยา มาศะวิสุทธิ (2535-2536: 210) ยังได้กล่าวว่าผลงานที่จะได้รับรางวัลซีไรต์นั้น “ต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทั้งในแนวคิดและกลวิธี ต้องถึงพร้อมซึ่งคุณค่าทางวรรณศิลป์ และต้องมีความคุณค่าต่อสังคมและมนุษยชาติ” ซึ่งนับว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดและลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ตามที่กล่าวมาเป็นอย่างยิ่ง

รวมทั้งรางวัลซีไรต์ ยังเป็นรางวัลที่มีการมอบอย่างต่อเนื่องทุกปี นับจากปี พ.ศ. 2522 ที่ได้เริ่มการประกวดรางวัลซีไรต์เป็นปีแรก จนกระทั่งถึงในปัจจุบัน พ.ศ. 2561 นับเป็นระยะเวลารวม 40 ปี โดยมีหนังสือที่ได้รับรางวัลทั้งหมด 39 เล่ม (พ.ศ. 2561อยู่ในระหว่างรอคณะกรรมการตัดสินผลรางวัล) จากจำนวนนักเขียน 37 คน เนื่องจากมีนักเขียน 2 คนที่ได้รับรางวัล 2 ครั้ง ได้แก่ ชาติ กอบจิตติ และ วินทร์ เลียววาริณ หากแบ่งการจัดประกวดหนังสือตามประเภทของงานเขียน จะสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ นวนิยาย 13 เล่ม กวีนิพนธ์ 13 เล่ม และเรื่องสั้น 13 เล่ม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้รางวัลซีไรต์เป็นรางวัลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในสังคมวงกว้าง ตลอดจนมีผู้ให้ความสนใจ กล่าวถึง และมีจดจำนายหนังสืออยู่ในระดับสูงกว่าหนังสือวรรณกรรมทั่วไป นับว่ามีอิทธิพลต่อนักอ่านไทยจำนวนมาก รวมทั้งมีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างแพร่หลายในวงการวรรณกรรมไทย

ดังนั้นนักเขียนผู้สร้างสรรค์ผลงานจนกระทั่งได้รับรางวัลซีไรต์ จึงเป็นผู้ที่มีความน่าสนใจในการศึกษากระบวนการของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และการศึกษาโดยเริ่มศึกษาจากนักเขียนซึ่งเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์จนเป็นที่ประจักษ์ และมีรางวัลซีไรต์เป็นเครื่องยืนยันความสามารถทางด้านผลงานการเขียน ผ่านวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รายบุคคล นั้น เป็นวิธีการที่ทำให้ทราบกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาและฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี

จากเหตุผลข้างต้น รางวัลซีไรต์สามารถแบ่งประเภทได้เป็น 3 กลุ่มตามประเภทของงานเขียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจมุ่งศึกษา ระยะเวลาที่ 1 เกี่ยวกับกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ “ประเภทกวีนิพนธ์” เนื่องจากกวีนิพนธ์เป็นงานเขียนประเภทที่มีความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนมากที่สุดไม่ว่าจะเป็นด้านการอ่านหรือการเขียน และยังมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้กำหนดตัวชี้วัด รายวิชาภาษาไทย ว่าผู้เรียนในทุกช่วงชั้นต้องสามารถแต่งคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ได้ อีกทั้งในปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยให้ความสนใจในเรื่องการแต่งคำประพันธ์น้อยลง ทำให้ความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ลดลงตามไปด้วย จึงเห็นสมควรที่จะมุ่งศึกษาเจาะลึกในกลุ่มนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ ว่าบุคคลที่ประสบความสำเร็จในทางการเขียนนั้น ได้บ่มเพาะความรู้ สัมผัสประสบการณ์ และฝึกฝนตนเองจนกระทั่งก่อให้เกิดเป็นกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ได้อย่างไร เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก มีความเฉพาะและตรงประเด็น

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของกลุ่มเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากเพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบกับการศึกษานักเขียนในกลุ่มแรก เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของผู้ที่ประสบความสำเร็จด้านการเขียนทั้ง 2 กลุ่มซึ่งมีช่วงวัย

ต่างกัน อีกทั้งกลุ่มเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ยังเป็นกลุ่มคนที่มีอายุใกล้เคียงกับเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของผู้ที่จะนำผลการศึกษามาใช้ในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จากนั้นในระยะที่ 2 ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการการศึกษาในระยะที่ 1 ไปให้ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย พิจารณาและอภิปรายต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในระยะที่ 1 เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อเด็กและเยาวชนในทุกระดับการศึกษา สู่การสร้างแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อให้นักเรียน นิสิต นักศึกษาที่มีความสนใจด้านการเขียนกวีนิพนธ์ สามารถนำไปใช้ปฏิบัติในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของตนเอง ตลอดจนเกิดประโยชน์ต่อครู อาจารย์ ในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพสูงสุด

คำถามหลักในการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ มีกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ อย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพรรณนาและวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของนักเรียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ
2. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของนักเรียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ เพื่อนำไปกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นผู้เรียนทุกระดับชั้นในการฝึกฝนและพัฒนาตนเองให้มีสามารถในการเขียนกวีนิพนธ์ได้ดียิ่งขึ้นและต่อยอดให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งเป็นแนวทางให้แก่ครู อาจารย์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ตลอดจนสภาพแวดล้อมในการเรียน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพในการเขียนของตนเองอย่างสูงสุด รวมทั้งเป็นประโยชน์สำหรับผู้ปกครองในการจัดสภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่บุตรหลาน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ผู้กำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case Study Research) โดยผู้วิจัยได้แบ่งระยะเวลาในการศึกษาออกเป็น 2 ระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ เป็นการมุ่งค้นหากระบวนการในปรากฏการณ์ที่มีความจำเพาะเจาะจงเชิงลึก เพื่อพรรณนาอย่างลุ่มลึกถึงกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) รายบุคคล และใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) มีแนวคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ซึ่งสร้างขึ้นจากคำถามหลักและความมุ่งหมายของการวิจัย

ตอนที่ 2 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของเยาวชนซึ่งเคยได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ เพื่อค้นหากระบวนการการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชน ผ่านวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-Depth Interview) รายบุคคลเช่นเดียวกัน

ระยะที่ 2 การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน เป็นการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 ไปให้ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยพิจารณา ต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในระยะที่ 1 ผ่านวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเติมรายละเอียด ตลอดจนปรับปรุงและแก้ไขแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาในระยะที่ 1 ให้มีความเหมาะสมต่อเด็กและเยาวชนในทุกระดับการศึกษา ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้จริง และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน นิสิต นักศึกษา

ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล

ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลตามระยะของการศึกษาวิจัย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล 2 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ 1. นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทวินิพนธ์ และ 2. เยาวชนซึ่งเคยได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทวິณิพนธ์ ในช่วง พ.ศ. 2522 - 2561 ซึ่งมีจำนวน 13 คน รวมผลงาน 13 เล่ม ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทวິณิพนธ์ที่เป็นกรณีศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ด้านระยะเวลาในการเลือกกรณีศึกษา โดยพิจารณาตามลำดับระยะเวลาที่ได้รับรางวัล คือในทุก ๆ 3 คน ตามลำดับปีที่ได้รับรางวัล ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลมา 1 คน ดังนั้นจึงได้นักเขียนซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลรวมจำนวน 4 คน

2. เยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ได้แก่ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15-25 ปี ซึ่งเคยได้รับรางวัล ด้านการเขียน ประเภทวິณิพนธ์ ในระดับประเทศ โดยรางวัลนั้นจะต้องมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในระดับประเทศ ผู้วิจัยได้เลือกเด็กและเยาวชนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดมาจำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะที่ 2 การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ได้กำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล คือ ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ซึ่งสอนวิชาภาษาไทย หรือมีความรู้ ความสามารถในทักษะด้านการเขียนเป็นพิเศษทั้งในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยแบ่งกลุ่มของครูอาจารย์ออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา 2) ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา และ 3) อาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งตามประเภท ประเภทละ 3 คน รวม 9 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Writing) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน และวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case Study Research) เพื่อเป็นแนวทางในการมองกระบวนการการเขียนเชิงสร้างสรรค์พอสังเขป และสร้างกรอบแนวคิดชั่วคราวก่อนที่จะศึกษาภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนโดยใช้ความคิด จินตนาการ และประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียนหล่หลอมรวมกันจนเกิดเป็นผลงานที่มีความสร้างสรรค์ แปลกใหม่แตกต่าง เป็นอิสระหรือต่อยอดจากผลงานเดิม ทั้งด้านเนื้อหา รูปแบบ ภาษา และกลวิธีในการนำเสนอ โดยมีได้ลอกเลียนแบบจากผลงานของผู้อื่น และผลงานการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นจะต้องเป็นผลงานที่มีคุณภาพ ผู้อ่านจะต้องได้รับประโยชน์ พัฒนาความคิด ทรงคุณค่าและเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน

2. กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ หมายถึง ลำดับการสร้างงานเขียน ประเภทวินิพนธ์ ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นไปเตรียมตัวก่อนสร้างผลงานไปจนกระทั่งสร้างผลงานเสร็จสิ้น ประกอบด้วย 3 กระบวนการหลัก คือ กระบวนการก่อนการเขียน กระบวนการระหว่างการเขียน และ กระบวนการหลังการเขียน

3. รางวัลซีไรต์ หมายถึง รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ซึ่งเป็นรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติที่มอบให้แก่นักเขียนที่มีความสามารถในการสร้างงานเขียนอันทรงคุณค่าและมีความสร้างสรรค์ ก่อกำเนิดขึ้นในประเทศไทย เพื่อบอกให้แก่ก่นเขียนในประเทศกลุ่มอาเซียน ทั้งหมด 10 ประเทศ รางวัลนี้มีความโดดเด่น เป็นที่แพร่หลายและรู้จักกันในสังคม รวมทั้งเป็นรางวัลที่มีการจัดมอบต่อเนื่องทุกปี ตั้งแต่ปี 2522 มาจนถึงในปัจจุบัน

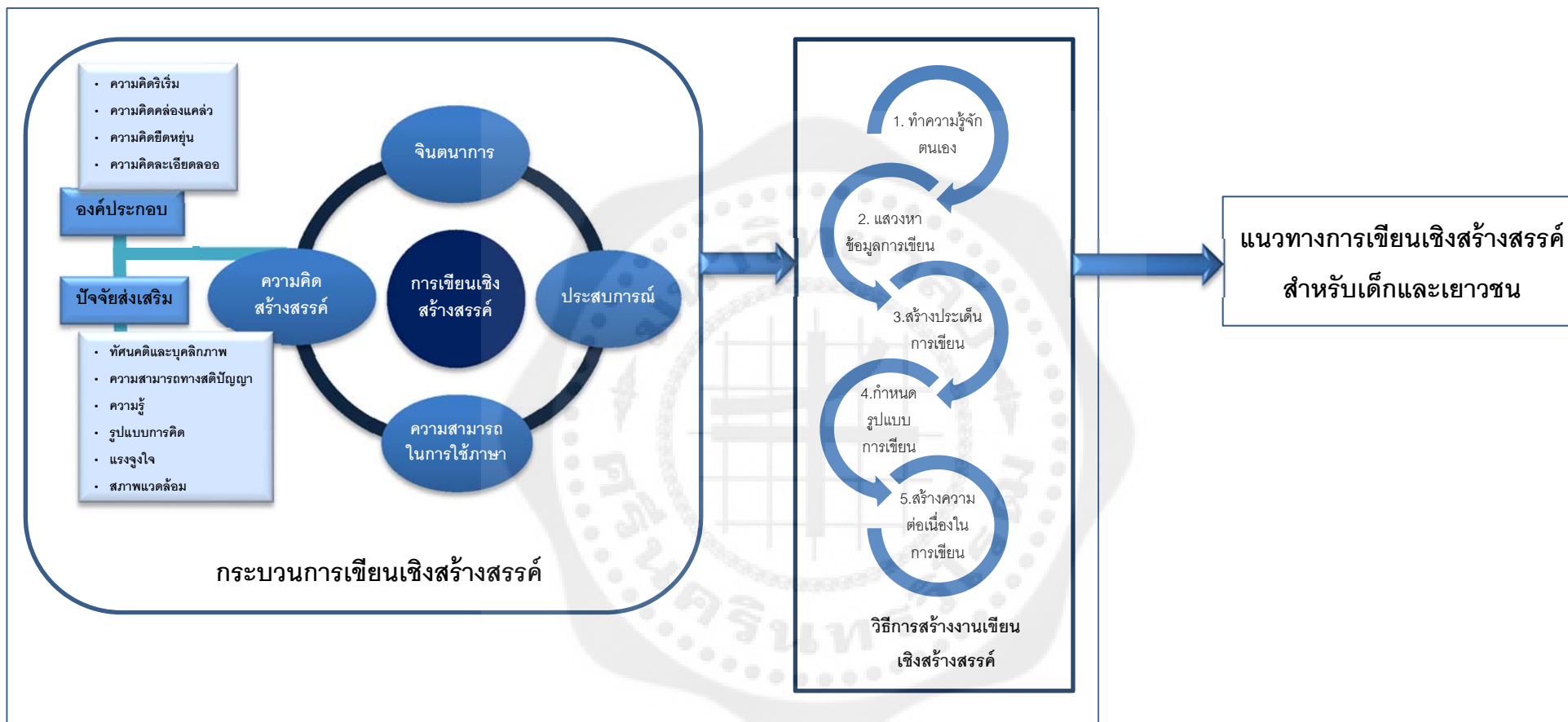
4. แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน หมายถึง วิธีการปฏิบัติ สำหรับผู้เรียน ครู และผู้ปกครอง ในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของเด็กและเยาวชน โดยผู้วิจัยได้เรียบเรียงขึ้นจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษาระยะที่ 1 เพื่อเป็นทิศทางการปฏิบัติสำหรับผู้เรียนทุกระดับชั้นในการพัฒนากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ตลอดจนเป็นทิศทางสำหรับครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน รวมทั้งผู้ปกครองในการสนับสนุนเลี้ยงดูบุตรหลาน

กรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ พบว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนโดยใช้ความคิด จินตนาการ และประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 63) รวมทั้งความสามารถในการใช้ภาษา หล่อหลอมรวมกันจนเกิดเป็นผลงานที่มีความสร้างสรรค์ แปลกใหม่ แตกต่าง เป็นอิสระหรือต่อยอดจากผลงานเดิม ทั้งด้านเนื้อหา รูปแบบ ภาษา และกลวิธีในการนำเสนอ (เกศินี จุฑาวิจิตร. 2557: 6) โดยองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ อ้างอิงจากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford) นั้น ประกอบด้วย 1) ความคิดริเริ่ม เป็นความคิดแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดธรรมดา 2) ความคิดคล่องแคล่ว โดยแบ่งออกเป็น ด้านถ้อยคำ ด้านการโยงสัมพันธ์ ด้านการแสดงออก และความคล่องแคล่วในการคิด 3) ความคิดยืดหยุ่น แบ่งออกเป็นความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที และความคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลง 4) ความคิดละเอียดลออ เป็นความคิดที่ทำให้เกิดผลงานหรือผลผลิตสร้างสรรค์ขึ้นมา (อารีพันธ์มณี. 2557: 37-38) อีกทั้งปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยหลายปัจจัยร่วมกัน ปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ที่ขยายความละเอียดมากขึ้นว่ามีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ ทักษะและบุคลิกลักษณะ ความสามารถทางสติปัญญา ความรู้ รูปแบบการคิด

สภาพแวดล้อม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2553: 20-26) นอกจากนั้นวิธีการสร้างงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ นั้นเริ่มต้นจากทำความเข้าใจกับตนเอง เพื่อค้นหาส่วนดีและปรับปรุงแก้ไขส่วนด้อยที่ควรพัฒนา จากนั้นจึงแสวงหาแหล่งข้อมูลหรือวัตถุดิบเพิ่มเติมที่จะนำมาใช้ในการเขียนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แล้วจึงนำทุนความรู้ที่มีอยู่เดิม ผสมผสานกับความรู้และประสบการณ์ที่ได้สัมผัสมาสร้างประเด็นในการเขียน ตลอดจนสร้างความต่อเนื่องในการเขียนตามหลักภาษาไทย (จริยา สมประสงค์. 2543: 10) ด้วยเหตุทั้งหมดที่กล่าวมานี้จึงนำไปสู่กรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัยเกี่ยวกับ กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และแนวทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ สู่การพัฒนาการเขียนสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ซึ่งเนื้อหาในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษา รวบรวม แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์รางวัลซีไรต์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษา โดยมีลำดับเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 1.1 ความหมายของ “การเขียน”
 - 1.2 ความหมายของ “การเขียนเชิงสร้างสรรค์”
 - 1.3 ลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 1.4 องค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 1.5 ความสำคัญของงานเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 1.6 คุณลักษณะสำคัญของบุคคลในการเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 1.7 แนวทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 1.8 วิธีการสร้างงานเขียนเชิงสร้างสรรค์
 - 1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์
2. เอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ความคิดสร้างสรรค์
 - 2.1 ความหมายของ “ความคิดสร้างสรรค์”
 - 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์
 - 2.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
 - 2.4 กระบวนการความคิดสร้างสรรค์
 - 2.5 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์
 - 2.6 ลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์
 - 2.7 ปัจจัยที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
 - 2.8 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
3. เอกสารเกี่ยวกับรางวัลซีไรต์
 - 3.1 ความหมายของรางวัลซีไรต์
 - 3.2 ที่มาของรางวัลซีไรต์
 - 3.3 วัตถุประสงค์ของรางวัลซีไรต์

- 3.4 จุดเด่นของรางวัลซีไรต์
- 3.5 คุณูปการของรางวัลซีไรต์
- 3.6 หลักการพิจารณาคัดเลือกและตัดสินงานวรรณกรรมรางวัลซีไรต์
- 3.7 หลักเกณฑ์ การเลือกสรรงานวรรณกรรมเพื่อส่งประกวดรางวัลซีไรต์
- 3.8 รายชื่อหนังสือและนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์
- 4. เอกสารเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา
 - 4.1 ลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา
 - 4.2 จุดมุ่งหมายของกรณีศึกษา
 - 4.3 ประเภทของกรณีศึกษา
 - 4.4 ข้อดี/ข้อจำกัดของของกรณีศึกษาในการวิจัยเชิงคุณภาพ
 - 4.5 วิธีดำเนินการวิจัยของกรณีศึกษา
 - 4.6 การตั้งคำถามวิจัยหรือประเด็นของกรณีศึกษา
 - 4.7 การเลือกกรณีตัวอย่าง

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์จากหนังสือ ตำรา และบทความวิจัย ซึ่งพบว่าหนังสือและตำราที่มีเนื้อหาเฉพาะเจาะจงในหัวข้อการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยตรง มีค่อนข้างน้อย เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีแต่เนื้อหาเกี่ยวข้องกับการเขียนหรือการเขียนทั่วไป อีกทั้งหนังสือหรือตำราบางเล่มก็เป็นต้นฉบับดั้งเดิมซึ่งไม่ได้พิมพ์ซ้ำ จึงทำให้อาจมีการอ้างอิงถึงแหล่งข้อมูลซึ่งเป็นตำราหรือหนังสือย้อนหลังหลายสิบปี ผู้วิจัยจึงได้เรียบเรียงและนำเสนอเป็นลำดับทั้งสิ้น 9 หัวข้อ ได้แก่ ความหมายของ “การเขียน” ความหมายของ “การเขียนเชิงสร้างสรรค์” ลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์องค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ความสำคัญของงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ คุณลักษณะสำคัญของบุคคลในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ แนวทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลวิธีการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของ “การเขียน”

จากการประมวลเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการเขียน พบว่าคณาจารย์หลายท่านได้ให้ความหมายของ “การเขียน” หรือ “การเขียนทั่วไป” โดยมีทิศทางเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ เป็นการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดสาระ ความรู้ ความคิด ผ่านการใช้ตัวอักษรในภาษา ดังที่อวยพร พานิช (2550: 164-165) ได้กล่าวว่า “การเขียน” เป็นวิธีการสื่อสารที่ผู้ส่งสารเรียบเรียงความคิด

ผ่านรหัสที่ตกลงร่วมกันในรูปแบบตัวอักษร เสนอเป็นสาระเรื่องราว ให้ผู้รับสารคือผู้อ่านได้ใช้ทักษะการอ่าน ตีความ และทำความเข้าใจเนื้อหา สอดคล้องกับการให้ความหมายของ เกติณี จุฑาวิจิตร (2557: 3-4) ที่กล่าวว่า การเขียนทั่วไป (General Writing) หมายถึง การเขียนที่มุ่งสื่อสารกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกับมวลชนเป้าหมายกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งต้องใช้ทักษะความพากเพียรและความรอบคอบเพื่อให้สามารถสื่อความได้ตรงตามเจตนา ส่วนการให้ความหมายของ สุทธิติ ชัตติยะ (2551: 11) กล่าวว่า การเขียนเป็นการแสดงความคิด ความรู้สึกหรือความรู้ ซึ่งอยู่ในใจของผู้เขียนออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยอาศัยถ้อยคำที่อยู่ในลักษณะของข้อความ เป็นสัญลักษณ์ของภาษาเขียนและเป็นสื่อของการถ่ายทอดความเข้าใจ และ นวลทิพย์ เพิ่มเกษร (2552: 1) ได้มุ่งเน้นความหมายของการเขียนในมุมมองของการเลือกสรรถ้อยคำและเรียบเรียงถ้อยคำให้ได้ความหมายตรงกับความรู้สึกนึกคิด หรือ จุดมุ่งหมายของผู้เขียน เพื่อให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจ

จากการให้ความหมาย “การเขียน” ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเขียน หรือ การเขียนทั่วไป หมายถึง การถ่ายทอดสารหรือเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งกลั่นกรองมาจากความรู้สึก ความคิด หรือความรู้ ของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยผ่านตัวอักษรซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสื่อความหมายของถ้อยคำ เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารได้รับรู้และมีความเข้าใจ อีกทั้งผู้เขียนนั้นจะต้องมีทักษะในการเขียนเลือกสรรคำเพื่อสื่อความให้ตรงกับเจตนาและจุดมุ่งหมายในการเขียน

1.2 ความหมายของ “การเขียนเชิงสร้างสรรค์”

จากการประมวลเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับ “การเขียนเชิงสร้างสรรค์” พบว่ามีคณาจารย์และนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้หลายท่านตั้งแต่ในยุคอดีตเรื่อยมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

เริ่มจาก ประภาศรี สีหอำไพ (2531: 1) ได้กล่าวว่า การเขียนสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนที่ผู้เขียนสร้างคำและความจากจินตนาการของตนเอง มิได้ลอกเลียนแบบอย่างของผู้อื่น มีอิสระที่จะเลือกรูปแบบการเขียนโดยไม่อยู่ในกรอบของลักษณะคำประพันธ์นัก ผลงานมีความประณีต มีคุณค่าความคิดริเริ่มอย่างเด่นชัด ซึ่งใกล้เคียงกับการให้ความหมายของอัจฉรา ชีวพันธ์ (2547: 3) ที่ว่า การเขียนสร้างสรรค์เป็นการเขียนซึ่งมีลักษณะของการคิดริเริ่ม โดยที่ผู้เขียนจะต้องใช้จินตนาการและประสบการณ์ของตนเองเชื่อมโยงความคิดในการเขียน

การให้ความหมายในมุมมองของ จริยา สมประสงค์ (2543: 8-9) ที่กล่าวว่า เป็นการเขียนสิ่งที่มีคุณภาพ แสดงถึงปัญญาความฉลาดรอบรู้ แสดงความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการถ่ายทอดความคิดให้ผู้อ่านเข้าใจได้ถูกต้อง ได้รับประโยชน์ตามที่ผู้เขียนต้องการ สอดคล้องกับ ถวัลย์ มาศจรัส (2545: 4) ซึ่งกล่าวว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึงงานเขียนที่แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของผู้เขียนที่เขียนด้วยสำนวนภาษาที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง หรือมี

รูปแบบการเขียนที่มีความแปลกใหม่ มีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน ส่วนปราณี สุรสิทธิ์ (2549: 40) ได้ให้ความหมายในมุมมองที่เพิ่มเติมมา คือ ผู้ที่สร้างผลงานเขียนเชิงสร้างสรรค์มีอิสระที่จะคิดรูปแบบใหม่ ๆ ที่แหวกแนวจากของเดิมที่มีอยู่ เป็นผลงานที่มีคุณค่าทางความคิดริเริ่มอย่างเด่นชัด รวมทั้งอวยพร พานิช (2550: 164-165) ได้กล่าวถึงความหมายของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ค่อนข้างละเอียดและครอบคลุมว่า เป็นการเขียนที่เกิดจากความคิดริเริ่ม ไม่ลอกเลียนแบบ มีความแปลกใหม่ มีจินตนาการที่สอดคล้องประสานกับความงามทางภาษา สร้างสรรค์สติปัญญา ประเทืองอารมณ์ ผสมผสานกับการเสนอความคิดและถ้อยคำสำนวนอันประกอบด้วยศิลปะ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทั้งรูปแบบ เนื้อหาสาระ กลวิธีตลอดจนการใช้ถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ และน่าจะเกิดจากแรงบันดาลใจและความถึงพร้อม 4 ประการ คือ ความรู้ในเรื่องราวที่จะเขียน ความคิดแปลกใหม่ที่จะนำเสนอ กลวิธี และศิลปะในการใช้ภาษา ความสามารถในการจัดลำดับความคิดและความสามารถในการประพันธ์ และเกศินี จุฑาวิจิตร (2557: 6) ได้ให้ความหมายในมุมมองที่น่าสนใจว่า เป็นการเขียนที่แสดงถึงผลงานอันใหม่ แปลก แตกต่าง ต่อยอดไปจากสิ่งที่มีอยู่หรือเป็นอยู่เดิม ทั้งด้วยเนื้อหาสาระ และรูปแบบ ทั้งนี้จะต้องเป็นงานที่มีคุณค่าและมีพลังในการสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นความคิด ประเทืองปัญญาและเปิดโอกาสแก่ผู้อ่านในการตีความที่หลากหลาย โดยคำว่า “ใหม่ แปลก แตกต่าง ต่อยอด” นี้ไม่จำเป็นต้อง “ใหม่เฉี่ยมถอดด้าม” แต่อาจเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะแบบ “เหล้าเก่าในขวดใหม่” เช่น มีการผสมผสานระหว่างรูปแบบเดิมหลาย ๆ แบบเข้าด้วยกัน หรือนุรณาการรูปแบบเดิมเข้ากับรูปแบบใหม่ ๆ เป็นต้น

ส่วนกระทรวงศึกษาธิการ (2551: 63) ได้ให้ความหมายของ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ในอภิธานศัพท์ว่า เป็นการเขียนโดยใช้ความรู้ ประสบการณ์ และจินตนาการในการเขียน เช่น การเขียนเรียงความ นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย และบทร้อยกรอง การเขียนเชิงสร้างสรรค์ผู้เขียนจะต้องมีความคิดดี มีจินตนาการ มีคลังคำอย่างหลากหลาย สามารถนำคำมาใช้ในการเขียน ต้องใช้เทคนิคการเขียน และใช้ถ้อยคำอย่างสละสลวย

จากการให้ความหมาย “การเขียนเชิงสร้างสรรค์” สามารถสรุปได้ว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเขียนโดยใช้ความคิด จินตนาการ และประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียนหล่อหลอมรวมกันจนเกิดเป็นผลงานที่มีความสร้างสรรค์ แปลกใหม่ แตกต่าง เป็นอิสระหรือต่อยอดจากผลงานเดิมทั้งด้านเนื้อหา รูปแบบ ภาษา และกลวิธีในการนำเสนอ โดยมีได้ลอกเลียนแบบจากผลงานของผู้อื่น การเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ สติปัญญา จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เขียน และผลงานการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นจะต้องเป็นผลงานที่มีคุณภาพ ผู้อ่านจะต้องได้รับประโยชน์ พัฒนาความคิด ทงคุณค่าและเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน

1.3 ลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่น ๆ จากการศึกษาดำรงเกี่ยวกับทักษะการเขียน พบว่าอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยได้กล่าวถึงลักษณะของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ว่า มีความแตกต่างจากการเขียนเชิงวิชาการ ที่เห็นเด่นชัดก็คือ งานเขียนเชิงสร้างสรรค์จะไม่มีกฎเกณฑ์ที่ต้องคำนึงถึงมากนัก แต่ก็มีใช้ไม่มีเกณฑ์เสียเลย เกณฑ์บางอย่างก็เป็นเกณฑ์เฉพาะตัวของผู้เขียน สิ่งที่เน้นมากในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ คือ ความคิดของผู้เขียนที่มุ่งสื่อไปยังผู้อ่าน อีกทั้งผู้ที่จะสร้างงานเขียนสร้างสรรค์ได้ดีก็ต้องมีพื้นฐานการใช้ภาษาที่ดีด้วย (จันทร์ศรี นิตยฤกษ์. 2525: 1) และเกศินี จุฑาวิจิตร (2557: 8) ยังได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของผลงานการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยภาพรวมไว้ 8 ประการ คือ

- 1) ความใหม่ แปลก แตกต่างและต่อยอด โดยอาจจะมีการต่อยอดอย่างโดดเด่นหรือต่อยอดเฉพาะส่วน (A Part) เช่น ด้านเนื้อหาหรือด้านรูปแบบ ฯลฯ หรือต่อยอดโดยองค์รวม (The Whole) รวมทั้งอาจเกิดจากการรวมตัวและผสมผสานกันระหว่างสิ่งเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว
- 2) สุนทรียภาพที่ลงตัว คือ ความงามทางศิลปะหรือความงามในเชิงวรรณศิลป์
- 3) การผสมผสานอย่างเหมาะสมระหว่างเนื้อหากับรูปแบบ ผู้เขียนต้องมีความรู้ใน “เนื้อหา” เรื่องนั้น ๆ อย่างแท้จริง รวมทั้งควรจะต้องคำนึงถึงความลงตัวระหว่าง “เนื้อหา” กับ “รูปแบบ” ตามลักษณะเฉพาะของงานเขียนแต่ละประเภทด้วย
- 4) การแสดงอัตลักษณ์ของผู้เขียน ซึ่งได้แก่การใช้ภาษา ลีลา ท่วงทำนองการเขียนที่เป็นลักษณะเฉพาะตัว โดยผู้เขียนจะต้องแสวงหาและพัฒนาตนเองโดยอาศัยข้อสังเกต ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ กลวิธี ลีลา ฯลฯ ผนวกเข้ากับขนบธรรมเนียม แนวปฏิบัติ หรือฉันทลักษณ์ ซึ่งอาจจะมีการดัดแปลงมาจากผู้อื่น การปรับประยุกต์จากของเดิมที่มีอยู่ การผสมผสานจากความหลากหลาย ฯลฯ จนกลายเป็นความลงตัว เป็นอัตลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร
- 5) การเปิดโอกาสแห่งการตีความที่หลากหลาย โดยเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้ตีความไปต่าง ๆ นานา ไม่มีบทสรุปที่ชัดเจน ตายตัวและคลี่คลายความสงสัยทั้งหลายทั้งปวงให้แก่ผู้อ่าน
- 6) ความสามารถในการสันคลอนหรือร้อยถอนอคติ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงการปะทะกันระหว่างงานเขียนกับโลกทัศน์ของตนเอง ซึ่งหากบุคคลเข้าใจว่าตนเองมีอคติในเรื่องใดก็จะทำให้บุคคลเข้าใจระบบความคิดและการใช้เหตุผลของตนเองมากขึ้น อันนำไปสู่การใช้ความคิดได้อย่างอิสระและปราศจากอคติมากขึ้น

7) การสร้างจิตสำนึกต่อสังคม ยกย่องจิตสำนึกและความตระหนักรู้ให้แก่ผู้อ่าน จรรโลงใจให้ผู้อ่านทราบว่า อย่างน้อยที่สุดสังคมก็ยังไม่นิ่งไร้ซึ่งอุดมการณ์ และยังมีคนอื่นอีกหลายคนที่มีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่นและปรารถนาการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

8) การยกระดับทางปัญญา “ปัญญา” ในที่นี้ หมายถึง ความดี ความงามและความจริง มุ่งสร้างความตระหนักรู้ในการเข้าถึง “ธรรม” หรือ “ธรรมชาติ”

สรุปได้ว่าลักษณะที่สำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ คือ เป็นงานเขียนที่สามารถถ่ายทอดความคิดจากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่าน โดยผ่านรูปแบบและเนื้อหาที่มีความอิสระ ใหม่ แปลก แตกต่าง หรือต่อยอดจากเดิม ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับที่แน่นอนหรือตายตัว รวมทั้งมีความงามในการใช้ภาษา มีลีลา ลักษณะการใช้ถ้อยคำอันแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของผู้เขียน เปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้ตีความอย่างหลากหลาย สามารถในการสั่นคลอนความคิด ความรู้สึก หรือรื้อถอนอคติของผู้อ่าน อันเกิดจากการปะทะกันระหว่างงานเขียนกับโลกทัศน์ของผู้อ่านเอง ตลอดจนสร้างจิตสำนึก ความตระหนักรู้สติปัญญาและความจรรโลงใจให้แก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

การเขียนเชิงสร้างสรรค์นับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเขียน แต่หากพิจารณาโดยละเอียดแล้วพบว่า การเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นมีความยากกว่าการเขียน หรือ การเขียนโดยทั่วไป เพราะจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ กลวิธีในการเขียน รูปแบบการเขียนและการใช้ภาษา เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด จินตนาการ ที่มากกว่าการเขียน หรือการเขียนทั่วไป ซึ่งมุ่งเน้นเพียงแค่สื่อสารเท่านั้น อีกทั้งการเขียนเชิงสร้างสรรค์ยังต้องสร้างความรู้ ความคิด หรือความรู้สึกที่หลากหลาย รวมทั้งคุณค่าและประโยชน์ให้แก่ผู้อ่านอีกด้วย

เกศินี จุฑาวิจิตร (2557: 3-4) ได้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง “การเขียน” และ “การเขียนเชิงสร้างสรรค์” ไว้ว่า “การเขียนทั่วไป” (general writing) หมายถึง การเขียนที่มุ่งสื่อสารกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกับมวลชนเป้าหมายกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งต้องใช้ทักษะความพากเพียรและความรอบคอบเพื่อให้สามารถสื่อความได้ตรงตามเจตนา แต่ “การเขียนสร้างสรรค์” (creative writing) เป็นการเขียนที่ยากลำบากกว่าหลายเท่า เพราะการเขียนสร้างสรรค์หรือการเขียนงานที่สร้างสรรค์ย่อมต้องอาศัยทักษะการใช้ภาษา ทักษะการคิด และทักษะการจินตนาการมากกว่าการเขียนทั่วไปหรือการเขียนงานธรรมดา ๆ สอดคล้องกับถวัลย์ มาศจรัส (2545: 7) ที่ได้เปรียบเทียบระหว่างการเขียนธรรมดากับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ว่าการเขียนธรรมดานั้น ได้แก่ งานเขียนที่อ่านแล้วได้แค่เพียงรู้ หรือรับรู้ ถึงสิ่งที่เขียนถึงเท่านั้น แต่งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ อ่านแล้วนอกจากจะรู้แล้วยังเกิดความรู้สึกและเกิดความสะเทือนใจตามมาอีกมากมาย ทำให้ต้องไตร่ตรอง ทบทวน หนึ่งคิด หัวเราะ ร้องไห้ เกิดความเมตตา สงสาร ตลอดจนเกิดความรู้สึกอื่น ๆ อย่างหลากหลาย

1.4 องค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์นับว่าเป็นการเขียนที่มีองค์ประกอบมากกว่าการเขียนโดยทั่วไป ดังที่ทนะ เวทกุล (2524: 35) ได้สรุปองค์ประกอบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า 3 ประการ คือ

- 1) มีจินตนาการหรือความคิดคำนึง คือ ผู้เขียนจะต้องสร้างจินตนาการ โดยการคัดเลือกความคิดต่าง ๆ เหล่านั้น ให้เป็นภาพในใจของผู้อ่านให้ได้ จะช่วยให้ผู้อ่านได้รสและมีความรู้สึกคล้อยตามเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเขียน
- 2) สำนวนภาษาดี คือ ผู้เขียนจะต้องเลือกเฟ้นพจน์พจน์คำและรูปประโยค สละสลวยน่าฟังน่าอ่าน มีท่วงทำนองในการเขียนดี ไม่มีลักษณะกระเทียบเสียดสีผู้ใดผู้หนึ่ง
- 3) ให้คุณค่าทางจิตใจและสติปัญญา คือ นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแล้ว ควรให้ผู้อ่านเกิดคุณธรรมขึ้นในตน มีความรู้สึกนึกคิดเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ก่อให้เกิดความเรียงปัญญา และเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

สรุปได้ว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นองค์ประกอบที่สำคัญ คือ จินตนาการหรือความคิด โดยร้อยเรียงความคิดให้เกิดเป็นภาพแก่ผู้อ่าน มีการใช้สำนวนภาษาที่ดี เลือกสรรคำได้อย่างสละสลวย รวมทั้งมีคุณค่าทางจิตใจและสติปัญญา เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน

1.5 ความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งในระดับบุคคล และในระดับที่กว้างขึ้นซึ่งก็คือ ระดับสังคมและประเทศชาติ ดังที่ ถวัลย์ มาตรฐาน (2545: 5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ไว้ 3 ประการ คือ ความสำคัญต่อชีวิต ความสำคัญต่อบุคคล และความสำคัญต่อสังคม ซึ่งสามารถสรุปความได้ดังต่อไปนี้

- 1) ความสำคัญต่อชีวิต ทำให้เกิดภูมิปัญญาด้านสำนวนภาษาใหม่ ๆ สำหรับการติดต่อสื่อสาร ได้ทันโลกทันเหตุการณ์ เกิดอาชีพใหม่ ๆ จากการใช้ภาษาเชิงสร้างสรรค์ เช่น นักโฆษณา นักเขียน นักเขียนบทวิทยุ โทรทัศน์ โฆษก พิธีกร นักได้วาที การแสดงเดี่ยว (ทอล์กโชว์) และนักแปล รวมทั้งเกิดการสืบสานรากเหง้าทางวัฒนธรรม ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การแสดง ซึ่งเป็นสาระและความบันเทิงของชีวิต ฯลฯ
- 2) ความสำคัญต่อบุคคล พัฒนาสมองซีกขวาในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ทำให้เกิดภูมิปัญญา (wisdom) ด้านต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น ภูมิปัญญาทางภาษา ภูมิปัญญาด้านเหตุผล ภูมิปัญญาด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม
- 3) ความสำคัญต่อสังคม เปิดรูปแบบใหม่ในการติดต่อสื่อสารของคนในสังคม และระหว่างสังคมต่อสังคม เกิดวัฒนธรรมและอารยธรรมใหม่ของการติดต่อสื่อสาร เป็นการจุดประกายความคิดให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ในสังคม ที่มาจากความคิด ความฝัน และจินตนาการผ่านการนำเสนอในรูปแบบของการเขียนเชิงสร้างสรรค์

สรุปได้ว่าความสำคัญของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ นั้นมีตั้งแต่ในระดับตัวบุคคลไปจนถึงสังคมและประเทศชาติ ในส่วนของบุคคล ทำให้ได้พัฒนาสมองและสร้างภูมิปัญญาด้วยตนเอง ความสำคัญที่มีต่อชีวิตบุคคลทั่วไป คือ ทำให้เกิดภูมิปัญญาการใช้สำนวนภาษาและอาชีพใหม่ ๆ รวมทั้งความสำคัญที่มีต่อสังคม คือ ทำให้เกิดรูปแบบใหม่ในการสื่อสาร เกิดวัฒนธรรม และอารยธรรมใหม่ ตลอดจนจุดประกายความคิดใหม่ให้แก่คนในสังคม

1.6 คุณลักษณะสำคัญของบุคคลในการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่อาศัยความรู้และการฝึกฝน เพื่อให้เกิดเป็นทักษะในการเขียน เรียบเรียงความคิด ถ่ายทอดมาเป็นภาษาเขียนที่มีความงดงาม ถ้อยคำ สละสลวย มีกลวิธีการนำเสนอ หรือมีรูปแบบที่แปลกใหม่น่าสนใจ จริยา สมประสงค์ (2543: 10) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะสำคัญของบุคคลที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้ประสบผลสำเร็จมีทั้งสิ้น 8 ประการ คือ

- 1) เปี่ยมด้วยความศรัทธา ตั้งใจอย่างเต็มเปี่ยมที่จะคิดและเขียน เขียนด้วยความรักความสนใจในงาน
- 2) กล้าที่จะเขียน เขียนอย่างไม่กังวลว่าข้อเขียนหรือแนวคิดจะดีเด่น ได้รับการรับรองจากผู้อ่านหรือไม่ เขียนอย่างมีเหตุผล เขียนในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ
- 3) เพียรที่จะคิด มีกลยุทธ์ในการคิดว่าจะเขียนอะไร อย่างไร ใช้กลวิธีอะไร แนวไหน การเขียนย่อมมีลักษณะต่าง ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นเขียนจดหมาย บทความ ตอบปัญหา ฯลฯ จึงควรนึกไว้ก่อนว่าจะเขียนอะไร อย่างไร และลงมือเขียนตามแนวทางที่คิดไว้
- 4) จิตคำนึงถึงผู้อ่าน การเขียนจะได้ผลสมใจ ได้รับการตอบสนอง เนื้อหาและสำนวนโวหารต้องเหมาะสมกับผู้อ่าน
- 5) การใช้ภาษาดี เป็นความเรียงที่เข้าใจง่าย ชัดเจน แจ่มแจ้ง ไม่วกวน มีความต่อเนื่องกันดี มีสาระ การใช้ถ้อยคำภาษาประณีต
- 6) มีจุดมุ่งหมาย ต้องการให้ผู้อ่านได้รับอะไรจากการอ่าน วิธีการเขียนย่อมแตกต่างกันไปตามความมุ่งหมาย
- 7) ขยันใคร่ครวญทบทวนความ เมื่อเขียนเสร็จควรสมมติตนเป็นผู้อ่าน ว่าผู้อ่านสามารถอ่านเข้าใจ ได้อ่านเรื่องที่เหมาะสมกับวัยและการศึกษา ได้รับประโยชน์ด้านเนื้อหาสาระ หรือความบันเทิง คำนึงกับเวลาที่ใช้ไปในการอ่านหรือไม่ ควรเขียนแล้วแก้ แก้แล้วแก้อีกเพื่อให้บรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

สรุปได้ว่าคุณลักษณะสำคัญของบุคคลที่ช่วยส่งเสริมให้มีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้นควรจะมี ความมุ่งมั่นตั้งใจ และขยันหมั่นเพียรทั้งในการคิดและการเขียนอยู่เสมอ รวมทั้งมีความสามารถในการใช้คำและภาษาเป็นอย่างดี ตลอดจนคิดคำนึงถึงผู้อ่านทั้งด้านเนื้อหา ภาษา และประโยชน์ที่ได้รับ โดยการอ่านงานเขียนของตนซ้ำ ๆ หลายต่อหลายครั้ง แล้วแก้ไขจนกว่าจะได้ต้นฉบับที่ดีที่สุดและบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ผู้เขียนได้วางไว้

1.7 แนวทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์

การคิดและจินตนาการเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพราะฉะนั้นหากต้องการจะมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้เขียนจะต้องฝึกฝนการคิดและจินตนาการ เพื่อให้มีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังที่ เกคินี จูทาวิจิตร์ (2557: 50-61) ได้กล่าวถึงแนวทางการคิดและจินตนาการเพื่อการเขียนสร้างสรรค์ไว้ 8 ประการ ดังนี้

1) การศึกษาบริบททางสังคม (Social Context) ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ก็คือ ประวัติศาสตร์แห่งอนาคต การศึกษาบริบททางสังคม อันรวมถึงบริบททางเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม เป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาความคิดและจินตนาการ เพราะทำให้มองเห็นภาพรวมของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อกันและกัน เห็นแง่มุมความคิดสร้างสรรค์ และทำให้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการอยู่บนรากฐานความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ และความจริงสาธารณะ (Public Truth)

2) การเรียงร้อยและปะติดปะต่อประวัติศาสตร์ การศึกษาบริบททางสังคมและประวัติศาสตร์ เป็นต้นทุนสำคัญที่ทำให้นักเขียนพัฒนาการคิดและจินตนาการต่อไป กลวิธีหนึ่งของการพัฒนาการคิดและจินตนาการที่เป็นไปได้ ได้แก่ การนำประวัติศาสตร์มาเรียงร้อยปะติดปะต่อกัน ทั้งนี้ ผู้เขียนจะต้องใช้เวลาในการสะสมด้วยการอ่านให้มาก

3) จินตนาการให้กับช่องว่างที่ขาดหายไป การจินตนาการด้วยการเติมเต็มให้กับช่องว่างที่ขาดหายไป เป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาการคิดและจินตนาการ แต่จะกระทำเช่นนี้ได้ ผู้เขียนต้องมีความรู้ในเรื่องนั้นอย่างมากเพียงพอที่จะทราบว่าอะไรบ้าง คือส่วนที่ขาดหายไป และถ้าเติมเต็มส่วนที่ขาดหายไปแล้ว ส่วนที่เติมเต็มนั้นต้องไม่แปลกแยกกับส่วนเดิมที่มีอยู่ ทั้งต้องมีความเป็นเหตุเป็นผลที่น่าเชื่อถือ

4) การเฝ้าสังเกตและติดตามนวัตกรรม การสังเกต ติดตาม และเรียนรู้ในแง่มุมเกี่ยวกับนวัตกรรมอาจนำไปสู่การพัฒนาการคิดและจินตนาการได้

5) การลอกเลียน ดัดแปลง และอ้างอิงเรื่องเล่าเดิม การลอกเลียน ดัดแปลง และอ้างอิงเรื่องเล่าเดิม เป็นกลวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความคิดอันนำไปสู่การเขียนสร้างสรรค์ได้ แท้จริงแล้ว การกระทำเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องที่เสียหาย ถ้าเราจะยอมรับความจริงว่า ศิลปกรรม ทัศนกรรม วรรณกรรม ฯลฯ ที่สวยงาม มีความลงตัวและตลกขบขันนั้นเป็นผลผลิตของการสร้างสรรค์ร่วมกันของชุมชนที่อาศัยการลอกเลียน ดัดแปลง และทำซ้ำกันมาหลายครั้งหลายหน งานศิลปะชิ้นหนึ่ง ๆ ที่ประสบความสำเร็จ จึงถือได้ว่าเป็นความสำเร็จที่คนในรุ่นก่อนได้สร้างขึ้นไว้ อย่างไรก็ตาม หัวใจของการทำซ้ำโดยการลอกเลียนแบบและดัดแปลงนี้ จะต้องเป็นการทำซ้ำที่ไม่เหมือนเดิม ส่วนการอ้างอิงเรื่องเล่าเดิมก็ต้องอ้างอิงให้เหมาะสมกับโอกาส

6) การลดทอนเรื่องยากและซับซ้อนให้เป็นเรื่องง่าย ผู้ที่ปราดเปรื่องทางปัญญา และเป็นนักคิด นักเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่แท้จริงนั้น จะต้องสามารถทำเรื่องที่มีความซับซ้อนและน่าเบื่อ ให้กลายเป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจได้

7) การมองโลกอย่างมีอารมณ์ขัน การสร้างอารมณ์ขันให้แก่ตนเองและพยายามมองโลกอย่างมีอารมณ์ขัน เป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาความคิดและจินตนาการ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีศิลปะในการเขียนด้วย กล่าวคือ ต้องมีทั้งอารมณ์ขัน ความรู้ความสามารถทางภาษาและจิตวิทยาผสมผสานกัน งานที่ดีจะต้องทำให้ผู้อ่านรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ให้แง่คิด

8) การแสวงหาแง่มุมสร้างสรรค์จากประสบการณ์ชีวิต การแสวงหาแง่มุมสร้างสรรค์จากประสบการณ์ชีวิต เป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาความคิด เนื่องจากประสบการณ์ชีวิตทั้งในด้านดีและด้านร้าย ต่างเป็นวัตถุดิบอย่างดีสำหรับการคิดและการเขียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการเฝ้าสังเกตชีวิตและการแสวงหาแง่มุมสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า แนวทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ นั้นจะต้องอาศัยการคิดและจินตนาการเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้ที่ต้องการมีความสามารถและประสบความสำเร็จในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ควรจะปฏิบัติตามแนวทางที่สำคัญ คือ ศึกษาบริบททางสังคม เพื่อให้มองเห็นปัจจัยต่าง ๆ ของสังคมที่มีความคาบเกี่ยวและส่งผลต่อกันในภาพรวม อันจะทำให้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการบนพื้นฐานความเป็นจริง รวมทั้งควรจะอ่านหนังสือสะสมความรู้ให้มาก ๆ เพราะเมื่อจะเขียนเรื่องใดก็ควรที่จะมีความรู้ในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี จนทราบข้อดี ข้อเสีย หรือจุดบกพร่อง เพื่อที่เราจะได้จินตนาการเติมเต็มช่องว่างเหล่านั้น และควรเฝ้าสังเกต ติดตามนวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความคิดและจินตนาการของตน หากจะกระทำการลอกเลียน ดัดแปลง หรือทำซ้ำกัน ก็ต้องเป็นการทำซ้ำที่ไม่เหมือนเดิม หรืออ้างอิงให้เหมาะสมกับโอกาส และจะต้องลดทอนเรื่องที่ซับซ้อนน่าเบื่อหน่ายให้เป็นเรื่องที่ง่ายและน่าสนใจ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึง มีความสนใจ และเข้าใจเรื่องนั้น ๆ อีกทั้งควรมองโลกอย่างมีอารมณ์ขัน เฝ้าสังเกตชีวิตของตนและแสวงหาแง่มุมสร้างสรรค์

1.8 วิธีการสร้างงานเขียนเชิงสร้างสรรค์

จากการประมวลเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเขียนสร้างสรรค์ พบว่ามีคณาจารย์ผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านภาษาไทย ได้กล่าวถึงกลวิธีการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยนำเสนอแนวคิดเป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกัน ดังที่ จริยา สมประสงค์ (2543: 10) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยสรุป 5 ประการ ดังนี้

1) ทำความรู้จักตนเอง เพื่อค้นหาส่วนดี แก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมส่วนที่ขาด ตัดทอนส่วนเกินยืดหยุ่นในแนวการเขียน สร้างสรรค์กระบวนการเขียนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นพลวัต (Dynamic) เพื่อให้ผู้อ่านคิดว่า ผู้เขียนกำลังพูดคุยอยู่ด้วย เสมือนหนึ่งเป็นการสนทนาโต้ตอบซึ่งกันและกัน

2) แสวงหาแหล่งข้อมูล จากการสัมภาษณ์ จากห้องสมุด จากสถาบันต่าง ๆ หรือจากผู้ทรงคุณวุฒิ และนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์ในการอ้างอิงเป็นบทขึ้นต้น หรือเป็นบทสรุป

3) สร้างประเด็นในการเขียน นำความรู้และประสบการณ์ที่สะสมไว้มากเกี่ยวข้องกัน สร้างกระบวนการคิดเป็นของเรา โดยใช้วิธีการประมวลเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน คือ กำหนดสาระสำคัญ จัดเนื้อหาให้เป็นหมวดหมู่ หาความสัมพันธ์ของสิ่งที่จะเขียนเป็นเรื่องราว หาจุดยุติที่เหมาะสมตรงประเด็น ลดทอนสิ่งที่ไม่สัมพันธ์กับเนื้อหา และเรียงลำดับเนื้อหาให้เป็นระเบียบ

4) กำหนดรูปแบบที่จะเขียน รูปแบบภายนอก ประกอบด้วยคำนำ ย่อหน้า บทสรุป ส่วนรูปแบบภายใน ประกอบด้วยถ้อยคำ สำนวน ความสมเหตุสมผล มีความต่อเนื่อง ใจความสำคัญในแต่ละย่อหน้ามีแนวความคิดที่โดดเด่น ฯลฯ

5) สร้างความต่อเนื่องในการเขียน โดยใช้หลักการต่อไปนี้ (1) ใช้กลไกทางภาษา ได้แก่ เครื่องหมายวรรคตอนต่าง ๆ เช่น ย่อหน้า เว้นวรรค เครื่องหมาย “_____” ฯลฯ (2) ใช้ถ้อยคำสำนวนที่สม่ำเสมอ เช่น พ่อ-แม่-ลูก บิดา-มารดา-บุตร ฯลฯ (3) ใช้หลักวาทศิลป์ ได้แก่ คำซ้ำ เพื่อย้ำความหมาย เช่น สุข ๆ ดิบ ๆ ไป ๆ มา ๆ ขาว ๆ เหลือง ๆ ฯลฯ (4) คำซ้อน เช่น อ่อนนุ่ม แข็งแรง หยาดคาย ยั่วแหย่ ฯลฯ (5) คำซ้อนที่มีเสียงคู่ เช่น เลื้อยแสง เลื้อยสาด เนิ่นนาน ฯลฯ

6) คำซ้อนคู่และการกลับคำซ้อน เช่น เสร้าโคก-โคกเสร้า ร้อนร่า-ร่าร้อน ตุ่มเต่ง-เต่งตุ่ม

7) ใช้การเขียนแบบมีดุลยภาพ เช่น ชิดแนบแอบอิง หน่ายแห่งแคลงใจ ฯลฯ

8) ใช้ประโยคขนาน เช่น นกน้อยโผบิน กระต่ายวิ่งเหาะ ฝูงปลาแหวกว่าย ทุกชีวิตสบายใจ ฯลฯ

9) ใช้คำเชื่อม ได้แก่ คำสันธานต่าง ๆ เช่น ด้วยเหตุฉะนั้น เพราะฉะนั้นในทางตรงกันข้าม ในทำนองเดียวกัน นอกจากนั้นแล้ว ดังมีรายนามต่อไปนี้ หรืออีกนัยทางหนึ่ง อันที่จริงแล้ว สรุปโดยย่อ ว่ากันตามจริง หรือโดยธรรมชาติแล้ว ฯลฯ

ส่วน เกศินี จุฑาวิจิตร (2557: 61) ได้เสนอมุมมองเพิ่มเติมโดยแบ่งกลวิธีการเขียนสร้างสรรค์ออกเป็น 2 ประเภท คือ การสร้างสรรค์เชิงแนวคิด และการสร้างสรรค์เชิงรูปแบบ ดังนี้

1) การเขียนสร้างสรรค์เชิงแนวคิดหรือเนื้อหา ต้องเริ่มจากการมีความคิดเชิงมโนทัศน์ที่ชัดเจนว่า ต้องการเสนออะไร อย่างไร และแง่มุมใด เพื่อสะท้อนภาพต่าง ๆ ซึ่งโดยเนื้อหาแล้วนับว่าเป็นเนื้อหาที่สร้างสรรค์ เพราะแสดงออกซึ่งจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองด้วยการเอาใจใส่ สังคมและเพื่อนร่วมโลก ทำให้ผู้อ่านมองเห็นปัญหาและความเป็นจริงอีกด้านหนึ่ง กลวิธีการสร้างสรรค์ในเรื่องแนวคิดหรือเนื้อหา มีดังนี้

1.1) การสะท้อนภาพด้วยแง่มุมที่แตกต่าง หมายถึง การนำเสนอแนวคิดใหม่ ด้วยมุมมองที่แตกต่างจากมุมมองทั่วไป ทำให้งานเขียนมีความโดดเด่นกว่างานเขียนชิ้นอื่น ๆ ที่สะท้อนภาพเดียวกัน

1.2) การสร้างสรรค์ “แก่นเรื่องย่อย” ให้โดดเด่นและน่าสนใจ แก่นเรื่องย่อย หมายถึงแนวคิดรองที่ผู้อ่านเจตนาสื่อความหมายกับผู้อ่าน

1.3) การเล่าเรื่องไม่เป็นเรื่องให้เป็นเรื่อง เรื่องเล่าบางเรื่องอาจ “ดูเหมือน” ไม่ เป็นเรื่อง แต่แท้จริงอาจซ่อน “นัยยะ” บางอย่างที่ต้องการอาศัยการตีความที่สื่อถึงการสร้างสรรค์ด้าน แนวคิดด้วยเหมือนกัน

2) การเขียนสร้างสรรค์เชิงรูปแบบ การเขียนสร้างสรรค์เชิงรูปแบบนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การแปรเปลี่ยนความซับซ้อนในชั้นหลักขัณฑ์เป็นความเรียบง่าย การใช้ส่วนขยายใน เครื่องหมายวงเล็บเพื่อการเล่าเรื่อง การใช้เชิงอรรถเพื่อขยายความในการเล่าเรื่อง การหักมุมในตอนจบ การ เลือกเฟ้นถ้อยคำ การใช้ศิลปะเรียบเรียงถ้อยคำ และการใช้ศิลปะรู้จักความรู้สึก

สรุปได้ว่า วิธีการสร้างงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ นั้นเริ่มต้นจากทำความเข้าใจกับตนเอง เพื่อค้นหา ส่วนดีและปรับปรุงแก้ไขส่วนด้อยที่ควรพัฒนา จากนั้นจึงแสวงหาแหล่งข้อมูลหรือวัตถุดิบเพิ่มเติมที่จะ นำมาใช้ในการเขียนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แล้วจึงนำทุนความรู้ที่มีอยู่เดิม ผสมผสานกับความรู้และ ประสบการณ์ที่ได้สัมผัสมาเรียงร้อย จัดแบ่ง ประมวลเนื้อหา กำหนดสาระสำคัญ เพื่อหาความสัมพันธ์ของ สิ่งที่จะเขียนเป็นเรื่องราว ในส่วนของแนวคิดหรือเนื้อหาควรนำเสนอแนวคิดด้วยมุมมองใหม่ ๆ สร้าง แนวคิดรองหรือแก่นเรื่องย่อยให้น่าสนใจ แฝงนัยยะให้ผู้อ่านได้ตีความด้วยตนเอง ในส่วนของรูปแบบ กำหนดประเภทและรูปแบบในการเขียนภายนอกในส่วนประกอบต่าง ๆ และรูปแบบภายในโดยพิจารณา การใช้คำ ประโยค สำนวน ชั้นหลักขัณฑ์ ตามหลักภาษาไทย

1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งพบว่างานวิจัย ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในสาขาหลักสูตรและการสอน โดยศึกษาเทคนิควิธีการสอนที่มีความ แปลกใหม่หรือน่าสนใจในช่วงเวลานั้น หรือผลิตสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับนักเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ดังตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียน เชิงสร้างสรรค์ซึ่งได้นำเสนอดังต่อไปนี้

ชาติชาย ทัศขว้าง (2551: 68) ได้พัฒนาแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์จาก สื่อสิ่งพิมพ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่าวังผาพิทยาคม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์จากสื่อสิ่งพิมพ์ จากการทดลองกับ กลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีประสิทธิภาพ 81.27/85.13 แสดงว่าแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จากสื่อสิ่งพิมพ์ ที่สร้างและพัฒนาขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 และนักเรียนที่ได้ทำแบบฝึกการ เขียนเชิงสร้างสรรค์จากสื่อสิ่งพิมพ์ มีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ สูงกว่าก่อนทำแบบฝึกการ เขียนเชิงสร้างสรรค์จากสื่อสิ่งพิมพ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมพร ตอยยี่ปี (2554: 62) ได้พัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์เทเรซา หนองจอก กรุงเทพฯ ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จากการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีประสิทธิภาพ 82.09/82.58 และ 2) นักเรียนที่ได้ทำแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนทำแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณชนันท์ วิชา (2554: 78) ได้ศึกษาความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์และความสนใจในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนที่ความคิดกับการสอนตามคู่มือครู ซึ่งได้ผลการศึกษา คือ ความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนที่ความคิดกับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งการสอนโดยใช้แผนที่ความคิดและการสอนตามคู่มือครู ทั้งก่อนและหลังการเรียนนั้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความสนใจในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนที่ความคิดกับการสอนตามคู่มือครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งการสอนโดยใช้แผนที่ความคิดและการสอนตามคู่มือครู ทั้งก่อนและหลังการเรียนนั้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนงานวิจัยต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น เนวิน แอคคายา (Nevin Akkaya. 2014: 1502-1503) ได้ศึกษากระบวนการการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในมุมมองของครูระดับชั้นประถมศึกษา: ซึ่งนำมาสู่การประเมินผล ผลการศึกษาพบว่า การได้รับความรู้เกี่ยวกับกระบวนการการเขียนเชิงสร้างสรรค์ บรรดาครูได้ตระหนักรู้ด้วยตนเองว่า เป็นกระบวนการในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความมั่นใจ ความรู้สึก และความคิดเห็นส่วนตัวของเด็ก ๆ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น ได้พัฒนาจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิด การแสดงความสามารถของพวกเขาโดยอิสระ และการแสดงออกถึงทักษะการเขียน ซึ่งในขณะเดียวกันก็ช่วยให้พวกเขาได้ตระหนักถึงระดับความมั่นใจในตัวเอง

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยศึกษาค้นคว้าเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ หรือผลิตสื่อวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตัวแปรตาม ซึ่งได้แก่ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ แต่ยังไม่พบงานวิจัยของประเทศไทยงานใดที่ได้ศึกษาการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการศึกษา ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศ พบงานวิจัยที่ใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษากระบวนการการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในมุมมองของครูที่ได้สอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้แก่นักเรียน

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี ความคิดสร้างสรรค์จากหนังสือ ตำรา และบทความวิจัยต่าง ๆ แล้วจึงรวบรวมเรียบเรียงนำเสนอเป็นลำดับทั้งสิ้น 8 หัวข้อ ได้แก่ ความหมายของ “ความคิดสร้างสรรค์” ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ กระบวนการความคิดสร้างสรรค์ ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ ลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ปัจจัยที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของ “ความคิดสร้างสรรค์”

จากการประมวลเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักวิชาการและคณาจารย์หลายท่านได้ให้ความหมายของ “ความคิดสร้างสรรค์” โดยมีแนวคิดและเหตุผลสนับสนุนที่ใกล้เคียงกันดังที่ กรมวิชาการ (2535: 2) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความคิดใหม่ต่อเนื่องกันไป และความคิดสร้างสรรค์นี้ประกอบด้วยความคล่องในการคิด ความคิดยืดหยุ่นและความคิดที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะหรือความคิดริเริ่ม ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับ ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์; และคนอื่น ๆ. 2558: 93) ที่ได้สรุปความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดที่มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหลายด้าน คือ การคิดคล่อง การคิดนอกเนกนัยหรือคิดยืดหยุ่น คิดได้หลายแง่มุม คิดละเอียดลออ และการคิดเหมาะสมด้วย ผลผลิตจากการคิดสร้างสรรค์นี้จึงเป็นสิ่งที่ใหม่ทำให้ประโยชน์สำหรับบุคคลหรือส่วนรวม

ส่วนชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546: 7) ได้สรุปความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า ในมุมมองที่เป็นความคิดกว้างไกล หลายแง่มุม โดยความสามารถของสมองที่คิดได้กว้างไกลหลายแง่มุม เรียกว่า ความคิดแบบนอกเนกนัย ซึ่งทำให้เกิดความคิดแปลกใหม่ แตกต่างไปจากเดิม เป็นความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ จนเกิดปฏิกิริยาตอบสนองให้เกิดความคิดเชิงจินตนาการ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของความคิดสร้างสรรค์อันจะนำไปสู่การประดิษฐ์หรือคิดค้นสิ่งแปลกใหม่ หรือเพื่อการแก้ปัญหา ซึ่งจะต้องบูรณาการจากประสบการณ์และความรู้ทั้งหมดที่ผ่านมา เช่นเดียวกับ สุคนธ์ สีนธพานนท์; วรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์; และพรณี สีนธพานนท์ (2551: 30) ที่ได้สรุปความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความสามารถของบุคคลที่แสดงความคิดหลายทิศทาง หลายแง่มุม คิดได้กว้างไกล โดยนำประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดความคิดใหม่ อันนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด และความละเอียดลออ ใกล้เคียงกับแนวคิดของ อารี พันธุ์มณี (2557: 7) ที่ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะนอกเนกนัยอันนำไปสู่การคิดค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลงปรุงแต่ง

จากความคิดเดิมผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการคิด ทฤษฎี หลักการได้สำเร็จ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้มิใช่เพียงแต่คิดในสิ่งที่เป็นไปได้ หรือสิ่งที่เป็เหตุเป็นผลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ความคิดจินตนาการก็เป็สิ่งสำคัญยิ่งที่จะก่อให้เกิดความแปลกใหม่ แต่ต้องควบคู่กันไปกับความพยายามที่จะสร้างความคิดฝันหรือจินตนาการให้เป็นไปได้ หรือที่เรียกว่าจินตนาการประยุกต์นั่นเอง จึงจะทำให้เกิดผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ขึ้น

รวมทั้งประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2553: 187) ได้สรุปความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าหมายถึง ความสามารถในการจินตนาการและรวบรวมความรู้ ความคิดเดิมอย่างหลากหลายและรวดเร็ว แล้วสร้างเป็นความรู้ ความคิดใหม่ของตน สามารถคิดนอกกรอบได้มีผลงานการคิด สามารถริเริ่มและสร้างสรรค์ผลงานหรือสิ่งใหม่ ๆ ที่เหมาะสมและใช้ได้ เช่น งานเขียน งานศิลปะ งานสร้างสรรค์ ผลงานอื่น ๆ และเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553: 3-4) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ ในแง่มุมที่กว้างออกไปไว้ 3 ความหมายด้วยกัน ได้แก่ ความคิดในแง่บวก (Positive Thinking) การกระทำที่ไม่ทำร้ายใคร (Constructive Thinking) และการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ (Creative Thinking) โดยในความหมายแรกคำว่าสร้างสรรค์ คือ การพูดแง่บวก โดยไม่ได้มีนัยที่เกี่ยวข้อกับความแตกต่าง หรือแปลกใหม่ ตรงข้ามกับการคิดแง่ลบ (Negative Thinking) ซึ่งหมายถึงความคิดที่ไม่ดีงาม ความหมายที่สอง ใช้ในการคิดที่ไม่ทำลายล้าง การคิดและการกระทำเชิงบวก มุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างให้ดีขึ้น เป็ลักษณะการเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และสามารถเอาไปใช้ได้ ส่วนความหมายที่สามซึ่งเป็ความหมายเดียวกับความหมายทั่วไปในภาษาอังกฤษ เป็การสร้างสรรค์สิ่งที่แตกต่างไปจากเดิมและใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

อีกทั้งทอร์เรนซ์ (Torrance, 1962: 90) ให้คำจำกัดความไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็ความสามารถในการริเริ่มอย่างชัดเจนโดยความสามารถของใครคนหนึ่งคนใดเพื่อแยกออกจากการลำดับความคิดปกติ ในความคิดที่แตกต่างกันทั้งหมดแต่ก็ส่งผลในด้านดี และบรูซ ดับเบิลยู ทักแมน และเดวิด เอ็ม โมเนตตี (Bruce W. Tuckman; David M. Monetti, 2011: 347) ก็ได้กล่าวถึงคำจำกัดความของความคิดสร้างสรรค์ว่าเป็ขีดความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งการแก้ปัญหาด้วยความคิดสร้างสรรค์ไม่มีสิ่งใดที่เรียกว่าเป็ข้อผิดพลาด

จากการให้ความหมาย “ความคิดสร้างสรรค์” ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งรอบตัว ในหลากหลายแง่มุมผสมผสานบูรณาการกับความรู้และประสบการณ์ที่ซึ่งได้สั่งสมมา เรียนรู้ ทำความเข้าใจจนเกิดความคิดเชิงจินตนาการ ซึ่งเป็ความรู้ ความคิดใหม่ของตนเอง นำไปสู่การคิดค้น สร้างสรรค์ ดัดแปลงหรือประดิษฐ์ สิ่งแปลกใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ความคิดสร้างสรรค์มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่อง คิดยืดหยุ่น และคิดละเอียดลออ ส่วนผลงานหรือผลผลิตอันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์นั้นล้วนแล้วมีคุณค่า ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวม

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ กรมวิชาการ (2535: 6-7) ได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีของความคิดสร้างสรรค์ โดยแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 4 กลุ่ม คือ

1) ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงจิตวิเคราะห์ นักจิตวิทยาทางจิตวิเคราะห์หลายคน เช่น Freud และ Kris ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการเกิดของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นผลมาจากความขัดแย้งภายในจิตได้สำนึกระหว่างแรงขับทางเพศ (Libido) กับความรู้สึกผิดชอบทางสังคม (Social Conscience) ส่วน Kubie และ Rugg ซึ่งเป็นนักจิตวิเคราะห์แนวใหม่กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์นั้นเกิดขึ้นระหว่างการรับรู้สติกับจิตได้สำนึกซึ่งอยู่ในขอบเขตของจิตส่วนที่เรียกว่า จิตก่อนสำนึก

2) ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงพฤติกรรมนิยม นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ โดยเน้นที่ความสำคัญของการเสริมแรงการตอบสนองที่ถูกต้องกับสิ่งเร้าเฉพาะหรือสถานการณ์ นอกจากนี้ยังได้เน้นความสัมพันธ์ทางปัญญาคือ การโยงความสัมพันธ์จากสิ่งเร้าหนึ่งไปยังสิ่งต่าง ๆ ทำให้เกิดความคิดใหม่หรือสิ่งใหม่เกิดขึ้น

3) ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงมานุษยนิยม นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีแนวคิดว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มนุษย์มีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด ผู้ที่สามารถนำความคิดสร้างสรรค์ออกมาใช้ได้คือผู้ที่มีการแห่งตน คือ รู้จักตนเอง พอใจตนเอง และใช้ตนเองเต็มตามศักยภาพของตน มนุษย์จะสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ของตนออกมาได้อย่างเต็มที่นั้นขึ้นอยู่กับการสร้างสภาวะหรือบรรยากาศที่เอื้ออำนวย ได้กล่าวถึงบรรยากาศที่สำคัญในการสร้างสรรค์ว่าประกอบด้วยความปลอดภัยในเชิงจิตวิทยา ความมั่นคงของจิตใจ ความปรารถนาที่จะเล่นกับความคิด และการเปิดกว้างที่จะรับประสบการณ์ใหม่

4) ทฤษฎี AUTA ทฤษฎีสุดท้ายนี้เป็นรูปแบบของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล โดยมีแนวคิดว่าความคิดสร้างสรรค์นั้นมีอยู่ในมนุษย์ทุกคน และสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบ AUTA ประกอบด้วย

4.1) การตระหนัก (Awareness) คือ ตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อตนเอง สังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และตระหนักถึงความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตนเองด้วย

4.2) ความเข้าใจ (Understanding) คือ มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

4.3) เทคนิควิธี (Techniques) คือ การรู้เทคนิควิธีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทั้งที่เป็นเทคนิคส่วนบุคคลและเทคนิคที่เป็นมาตรฐาน

4.4)การตระหนักในความจริงของสิ่งต่างๆ (Actualization) คือ การรู้จักหรือตระหนักในตนเอง พอใจในตนเอง และพยายามใช้ตนเองอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งการเปิดกว้างรับประสบการณ์ต่างๆ โดยมีการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การตระหนักถึงเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การผลิตผลงานด้วยตนเองและการมีความคิดที่ยืดหยุ่นเข้ากับทุกรูปแบบของชีวิต

จากทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นทักษะที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด หากมองในเชิงจิตวิเคราะห์จะพบว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นผลมาจากความขัดแย้งภายในจิตใต้สำนึกกระหว่างแรงขับทางเพศกับความรู้สึกผิดชอบทางสังคม แต่ถ้ามองในมุมของพฤติกรรมนิยม จะพบว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ทำให้เกิดความคิดใหม่หรือสิ่งใหม่เกิดขึ้น และในมุมมองมานุษยนิยม ผู้ที่รู้จักตนเอง พอใจตนเอง ใช้ตนเองเต็มตามศักยภาพ รวมทั้งอยู่ในสภาวะหรือบรรยากาศที่เอื้ออำนวย จะสามารถนำความคิดสร้างสรรค์ออกมาใช้ได้อย่างเต็มที่ ส่วนทฤษฎี AUTA ได้ในแนวคิดว่าความคิดสร้างสรรค์นั้นสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ โดยอาศัยการตระหนัก การมีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การพัฒนาตนเองตามเทคนิควิธี รวมถึงการตระหนักในความจริงของสิ่งต่าง ๆ รู้จักและใช้ศักยภาพของตนเต็มที่ เปิดกว้างรับประสบการณ์ต่าง ๆ ปรับตัวและยืดหยุ่นตามความเหมาะสม

2.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

จากการประมวลเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักวิชาการและคณาจารย์ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ในมุมมองที่แตกต่างกันไป เริ่มจากเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553: 5-8) กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ว่า สามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ต้องเป็นสิ่งใหม่ (New, Original) โดยจะต้องเป็นการคิดที่แหวกล้นความคิดที่มีอยู่เดิม หรือความคิดต้นแบบ (Original) ชนิดแกะกล่อง ใหม่ถอดด้าม ที่ไม่เคยได้มาก่อน และไม่ได้ลอกเลียนแบบใคร 2) ใช้การได้ (Workable) สามารถนำมาพัฒนาให้เป็นจริงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม ตอบสนองวัตถุประสงค์ของการคิดได้เป็นอย่างดี และ 3) มีความเหมาะสม (Appropriate) ผสมผสานองค์ประกอบของความมีเหตุมีผล ความเหมาะสมและคุณค่าภายใต้มาตรฐานที่ยอมรับกันทั่วไป

ส่วนสม สุจิรา (2558: 91) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดแบบสร้างสรรค์ คือ การคิดนอกกรอบ การคิดแบบยืดหยุ่น การคิดแบบต่อยอดดัดแปลง การคิดหลายทิศทาง การคิดแบบลองผิดลองถูก การคิดแบบเชื่อมโยง ความกล้าเสี่ยง ความมีอารมณ์ขัน ความสงสัย ความรู้สึกท้าทาย อุปนิสัยของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ จะรู้สึกตื่นตาตื่นใจเมื่อได้เห็นนวัตกรรมใหม่ หรือชื่นชมความคิดสร้างสรรค์ของคนอื่น ๆ ความรู้สึกนี้จะย้อนกลับมาผลักดันให้เขาเป็นคนที่มีความคิดใหม่ ๆ บ้าง และพบว่าตำราและหนังสือจิตวิทยาไทยหลายเล่ม ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ โดยอ้างอิงจากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford) ดังที่อาร์ พันธ์มณี (2557: 37-38) ได้อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่สมองคิดได้กว้างไกลหลายทิศทาง หรือเรียกว่า ลักษณะการคิดอเนกนัย หรือการคิดแบบกระจาย (Divergent thinking) ซึ่งประกอบด้วย

1) ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ลักษณะความคิดแปลกใหม่ แตกต่าง จากความคิดธรรมดา หรือความคิดง่าย ๆ ความคิดริเริ่มหรือที่เรียกว่า Wild Idea เป็นความคิดที่เป็น ประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

2) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันใน เรื่องเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็น ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) ความคิด คล่องแคล่วทางด้านการโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) ความคล่องแคล่วทางด้านการ แสดงออก (Expressional Fluency) และความคิดคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency)

3) ความคิดยืดหยุ่น หรือความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) หมายถึง ประเภท หรือแบบของความคิด ซึ่งแบ่งออกเป็น ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) เป็น ความสามารถที่จะพยายามคิดให้หลายประเภทอย่างอิสระ และความคิดยืดหยุ่นทางด้านการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา

4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) เป็นความคิดที่ทำให้เกิดผลงานหรือ ผลผลิตสร้างสรรค์ขึ้นมาได้

ประจักษ์ ปฏิทัศน์ (2559: 88-89) ซึ่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ โดยอ้างอิงจากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford) ว่าวิธีการคิดแบบต่าง ๆ ที่เป็น องค์ประกอบของการคิดแบบอนैनัย มีประสิทธิภาพสูงเมื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการคิดเพื่อแก้ปัญหา หรือคิดเพื่อสร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ประกอบด้วยวิธีคิด 4 แบบ ได้แก่

1) ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดที่เป็นสิ่งแรก ไม่มีผู้ใดคิด เช่นนั้นมาก่อนเลย จึงเป็นความคิดที่แปลกไปจากความคิดเดิม ๆ ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วก่อนหน้านี้ ทั้งนี้ บุคคลที่จะคิดริเริ่มในเรื่องใดก็ตาม จะต้องศึกษาข้อมูลรายละเอียดของสิ่งที่มีอยู่เดิมแล้วนั้นให้เข้าใจ อย่างถ่องแท้เสียก่อน ต้องกล้าที่จะคิด และต้องมีจินตนาการเชิงประจักษ์ทำให้เกิดเป็นความจริงขึ้นได้ ปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ที่สนับสนุนความสำเร็จในการคิดริเริ่ม ได้แก่ (1) ทักษะการแตกกระบวนกร ทางความคิดของตนให้ต่างจากกระบวนกรคิดของผู้อื่นที่เขาเคยคิดไว้แล้ว (2) ตัวบุคคลผู้ต้องการคิด ริเริ่ม จำเป็นต้องพัฒนาตนเองมีความมั่นใจในตนเอง กล้าคิดต่าง กล้าเผชิญสถานการณ์ที่คลุมเครือไม่ มีความมั่นคง โดยกรรมองโลกด้านบวก และมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (3) ผลงานทางความคิดริเริ่ม จะต้องไม่ซ้ำกับสิ่งเดิมที่เคยมี และผลของการคิดริเริ่มนั้นจะต้องเป็นที่ยอมรับของประชาคมผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียในเรื่องนั้น

2) ความคิดคล่อง (Fluency) หมายถึง บุคคลที่มีศักยภาพทางการคิดหาคำตอบ สำหรับคำถามจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วในเวลาจำกัด ทักษะในการคิดคล่องแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความคิดคล่องด้านถ้อยคำ (Word Fluency) ศักยภาพด้านความสามารถในการใช้คำ วลี ประโยค ตามความหมายตรงกับสิ่งที่ตนเองกำลังคิด (2) ความคิดคล่องด้านการเชื่อมโยง (Associational Fluency) ศักยภาพด้านความสามารถในการคิดหาสิ่งที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับสิ่งที่ตนกำลังคิดอยู่

(3) ความคิดคล่องด้านการแสดงออก (Expressional Fluency) ศักยภาพด้านความสามารถในการแสดงสิ่งที่ตนคิดออกมาได้อย่างถูกต้องเป็นจำนวนมากในเวลาจำกัด (4) ความคิดคล่องทางการสร้างแนวคิด (Ideational Fluency) ศักยภาพด้านความสามารถในการคิดได้หลากหลายแบบ หลายเรื่อง หลายมิติ

3) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ศักยภาพความสามารถในการคิดหาคำตอบได้หลายประเภท หลายระดับ และหลายทิศทาง ทำให้คำตอบที่ได้จากการคิดมีความแปลกแตกต่างไปอย่างมากมาย แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ (1) ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) ศักยภาพด้านความสามารถในการมีอิสระทางการคิด สามารถคิดเกี่ยวกับเป้าหมายทางการคิดเรื่องเดียวแต่ได้คำตอบออกมาหลากหลาย (2) ความคิดยืดหยุ่นด้านการดัดแปลง (Adaptive Flexibility) หมายถึง ศักยภาพด้านความสามารถในการคิดดัดแปลงจากสิ่งหนึ่งไปสู่สิ่งอื่น ๆ ได้อย่างถูกต้องเป็นจำนวนมากในเวลาจำกัด

4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง การสังเกตในสิ่งที่ผู้อื่นมองไม่เห็น อันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผลลัพธ์ทางการคิดที่ได้มีความสมบูรณ์แบบ

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ นั้นขึ้นอยู่กับแนวคิดมุมมอง แต่โดยส่วนใหญ่แล้วนักวิชาการและนักการศึกษาไทยมักจะยึดหลักอ้างอิงตามองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ โดยอ้างอิงจากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด ซึ่งเป็นลักษณะการคิดคอนกรีต ซึ่งประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ

2.4 กระบวนการความคิดสร้างสรรค์

การศึกษากระบวนการความคิดสร้างสรรค์ทำให้เราทราบขั้นตอนสำคัญตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงขั้นที่บรรลุจุดมุ่งหมาย จากการประมวลเอกสารและตำราเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์พบว่า คณาจารย์และนักการศึกษาไทยส่วนใหญ่ได้ศึกษา รวมทั้งเปรียบเทียบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาในต่างประเทศหลายท่าน เช่น ทอร์เรนซ์ วิลลาซ ออสบอร์น แอนเดอร์สัน และจุงส์ ซึ่งพบว่ามีทั้งส่วนที่ใกล้เคียง คาบเกี่ยวกัน และแตกต่างกันออกไป ตามที่ อาร์ พันธ์มณี (2557: 13) ได้เปรียบเทียบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของนักจิตวิทยาและนักการศึกษา ได้แก่ ทอร์เรนซ์ วิลลาซ ออสบอร์น แอนเดอร์สัน และจุงส์ โดยได้แสดงเป็นตารางเปรียบเทียบกระบวนการคิดสร้างสรรค์แต่ละขั้น ดังนี้

ตาราง 1 การเปรียบเทียบกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ (อารี พันธุ์ณี. 2557: 13)

ขั้น	ทอล์แรนซ์	วอลลาซ	ออสบอร์น	แอนเดอร์สัน	จุงส์
1	การค้นพบความจริง เริ่มมีความกังวล สับสน วุ่นวายขึ้นในใจ	ขั้นเตรียมการรวบรวมข้อมูล	การชี้ปัญหา-ระบุปัญหา การเตรียมและรวบรวมข้อมูล	สนใจและรู้สึกถึงความต้องการของจิตใจและสมองรวบรวมข้อมูล	รวบรวมข้อมูล
2	การค้นพบปัญหาพิจารณาด้วยความมีสติสัมปชัญญะถึงความกังวล วุ่นวาย สับสน และพบว่านั่นคือปัญหา	ขั้นความคิดคุกรุ่นระยะวุ่นวาย สับสน แก้ไขปัญหาไม่ได้จึงหยุดคิดชั่วคราวแต่แท้จริงความคิดนั้นยังอยู่ในจิตใต้สำนึก	การวิเคราะห์ใช้ความคิดคัดเลือกข้อมูล	ไตร่ตรองถึงการวางแผนโครงสร้างและรูปแบบของงาน	กระบวนการใช้วัสดุทบทวนและวิเคราะห์ข้อมูล
3	การตั้งสมมติฐานหรือการคาดหวังคำตอบ และรวบรวมข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน	ขั้นความคิดกระจ่างชัดเรียบเรียงข้อมูลเชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันเกิดเป็นภาพพจน์	การคิดและกระทำให้ความคิดกระจ่างชัดขึ้น	เกิดจินตนาการ	ทำให้ใจให้ว่าง คิดยังไม่ออก จึงลืมนำปัญหาชั่วคราวแต่ปล่อยให้จิตใต้สำนึกของกลไกความคิดทำงาน
4	การค้นพบคำตอบจากการทดสอบสมมติฐาน ก็จะได้รับการคำตอบ	ขั้นทดสอบและพิสูจน์ให้เห็นจริงเพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ต่อไป	การสังเคราะห์การรวบรวมบรรจุชิ้นส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน	สร้างจินตนาการและแสดงผลให้เห็นชัดเจน	ยูเรกา คิดคำตอบได้

ส่วนชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546: 10-13) ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละทฤษฎี และได้ประมวลสรุปขั้นตอนที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างแนวคิดจากหลายทฤษฎี โดยให้ความสำคัญกับการระบุประเด็นปัญหาเป็นอันดับแรกและพยายามเชื่อมโยงองค์ประกอบของปัญหาและข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกันจนเป็นภาพต่อที่สมบูรณ์แจ่มชัดซึ่งนำไปสู่คำตอบในการแสวงหาทางออกโดยสามารถจัดแบ่งได้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1) การชี้ปัญหาหรือระบุประเด็นปัญหาให้ชัดเจน เป็นการ “ค้นหาความจริง” (Fact Finding) และ “ค้นพบปัญหา” (Problem Finding) กล่าวคือ การตระหนักถึงปัญหาโดยการสืบค้นเข้าไปภายในตัวเองคือเมื่อเกิดความกังวลใจ ไม่สบายใจ ต้องพิจารณาว่าความกังวลนั้นเกิดจากสาเหตุใด ซึ่งนำไปสู่การค้นพบสาเหตุหรือปัญหาเป็นลำดับต่อมา โดยต้องระบุหรือชี้ชัดประเด็นปัญหาให้ชัดเจนก่อนว่าปัญหานั้นคืออะไรเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงจะผ่านไปสู่การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเป็นลำดับถัดไป

2) การรวบรวมข้อมูล ข้อมูลในที่นี้หมายถึง ความรู้ ข้อเท็จจริง ประสบการณ์เดิม ตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน เพื่อใช้เป็นฐานในการคิดแก้ปัญหาต่อไป

3) การวิเคราะห์ เป็นขั้นคิดพิจารณาและแจกแจงข้อมูลที่ได้เป็นการคิดไตร่ตรอง วางแผนข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่โดยคิดวิเคราะห์ แจกแจงลึกลงไปในรายละเอียดต่าง ๆ แยกแยะตีความและเปรียบเทียบ เช่น ความเหมือน ความต่าง และความสัมพันธ์ของข้อมูล เป็นต้น

4) การใช้ความคิดคัดเลือกข้อมูล เมื่อผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นที่สามแล้ว จะต้องพิจารณาข้อมูลที่ได้อย่างละเอียดรอบคอบเพื่อตัดสินใจว่าข้อมูลใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมโดยพยายามมองหาทางเลือกไว้หลาย ๆ ทาง นับเป็นขั้นการค้นหาคำคิดหรือสมมติฐาน (Idea Finding) หลักสำคัญคือต้องพยายามระดมความคิด พยายามผลิตความคิดออกมาให้ได้มากที่สุดอย่างอิสระ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มุ่งผลิตความคิดออกมามากมายนั่นเอง

5) การประมวลความคิด ความคิดเมื่อเกิดขึ้นครั้งแรกอาจจะยังฟุ้งกระจายไม่ชัดเจนต้องผ่านการคิดทบทวนซ้ำเพื่อให้ความคิดนั้นก่อรูปและพัฒนาในรายละเอียด จนมีความชัดเจนมากขึ้นตามลำดับ เป็นกระบวนการครุ่นคิด (Incubation) ในขั้นนี้ข้อมูลทั้งเก่าและใหม่จะสับสนปนเป ไม่เป็นระเบียบยังไม่สามารถขมวดเป็นความคิดเป็นคำตอบที่ชัดเจนได้ จึงปล่อยความคิดนั้นไว้เฉย ๆ เสมือนระยะพักตัว ซึ่งอาจจะสำเร็จหรือไม่ก็ได้

6) การสังเคราะห์เมื่อผ่านการคิดอย่างละเอียดรอบคอบแล้ว จะต้องรวบรวมหรือเชื่อมต่อบรรยากาศประกอบของปัญหา ข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จนได้ภาพรวมของปัญหา หรือสภาพการณ์ที่แจ่มชัด จนเกิดประกายแนวคิด (Illumination or Insight) จากการร้อยเรียงเหตุผล ข้อมูล และความคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จนกระทั่งสามารถเห็นความสัมพันธ์ของสภาพการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นว่าสิ่งต่าง ๆ มีเหตุผลเชื่อมโยงกันอย่างไร เกิดความเข้าใจและคิดคำตอบออกทันที หรือที่เรียกว่า “ความคิดแวบ” หรือ “ปิ๊ง” นั่นเอง

7) การประเมินผล เมื่อเกิดประกายความคิดขึ้นแล้วขั้นต่อมาจำต้องทดสอบหรือพิสูจน์ (Verification) ว่าความคิดนั้นเป็นจริงและถูกต้องหรือไม่ เป็นการยอมรับผลจากการค้นพบ (Acceptance Finding) โดยนำวิธีการที่ผ่านการประเมินแล้วว่าเหมาะสมมาพิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถนำไปใช้ได้ รวมทั้งเผยแพร่ความคิดนั้นไปสู่สาธารณชนเพื่อให้ความคิดนั้นเป็นที่ยอมรับโดยสากล

สรุปได้ว่า กระบวนการความคิดสร้างสรรค์นั้น เริ่มต้นจากการระบุปัญหาให้ชัดเจนว่าสิ่งที่มี ความสงสัย กังวล หรือไม่สบายใจเกิดขึ้นจากสาเหตุใด จากนั้นจึงรวบรวมความรู้ ประสบการณ์เดิม ข้อเท็จจริงและข้อมูลรอบด้าน แล้วจึงคิดวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลโดยละเอียด จากนั้นจึงระดมความคิด ออกมาให้ได้มากที่สุด ใช้ความคิดคัดเลือกข้อมูลที่เหมาะสม ทบทวนซ้ำ ครุ่นคิด ประมวลความคิดเพื่อ ก่อรูป พัฒนา และหมวดเป็นคำตอบ โดยจะต้องเชื่อมต่อดองค์ประกอบของปัญหาและข้อมูลต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เข้าด้วยกัน พิจารณาด้วยเหตุและผลจนเกิดประกายแนวคิด แล้วจึงนำไปทดสอบหรือ พิสูจน์ ประเมินผล วิพากษ์วิจารณ์ และเผยแพร่ความคิดหรือผลงาน

2.5 ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ทุกยุคทุกสมัย โลกของเรามีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องมาถึงในยุคปัจจุบันได้ เพราะมนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการคิด สร้าง ประดิษฐ์ ดัดแปลง หรือพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมา จากประวัติ วิทยาการของมนุษย์ตั้งแต่สมัยดั้งเดิมมาจนถึงปัจจุบันเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า มนุษย์ได้ใช้ความคิด สร้างสรรค์พัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ และสภาพแวดล้อมให้สนองตอบความต้องการและการแก้ปัญหา ต่าง ๆ ได้บรรลุผลสืบเนื่องกันมาโดยลำดับ จากยุคโบราณที่อยู่ป่าอยู่ถ้ำ ไล่ล่าจับสัตว์กินไปวันหนึ่ง ๆ กลายมาเป็นชุมชนเมือง ชุมชนโลก จนถึงโลกไร้พรมแดน (Glocalization) ไม่ว่าจะหันมองในทางใด ผลผลิตจากความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ได้ปรากฏอยู่ในรูปแบบและทุกสภาพการณ์ ไม่ว่าจะเป็น งานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง ธุรกิจ สังคม การแพทย์ ศิลปวัฒนธรรม และการศึกษา ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นความสามารถสูงสุดของมนุษย์ที่เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนา ตนเอง และสังคมให้ดำรงอยู่และเจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. 2545: 6) และชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546: 27-38) ได้กล่าวถึง ความสำคัญในการพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ โดยอาจแบ่งได้ 4 ระดับ คือ ความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติ ประเทศชาติ องค์กร และปัจเจกบุคคล

1) ความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติ หากมนุษย์ไม่มีความคิดสร้างสรรค์คง ดำเนินชีวิตอย่างซ้ำซาก จำเจ ไม่มีความแตกต่างกับสิ่งมีชีวิตอื่น เช่น พืชและสัตว์ ซึ่งขาดความสามารถ ในการคิดและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ หรือมนุษย์ก็คงไม่อาจดำรงชีวิตและสืบเผ่าพันธุ์ได้ สิ่งสำคัญประการ หนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงอัจฉริยภาพในการสร้างสรรค์ที่น่ายกย่องที่สุดของมนุษย์คือ “ภาษา” ทั้งนี้เพราะ ภาษาไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิด หากแต่เป็นเครื่องมือที่มนุษย์สร้างและสมมติขึ้น เป็นระบบ สัญลักษณ์เพื่อใช้ในการสื่อสาร การประดิษฐ์ภาษาขึ้นใช้จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอารยธรรม ของมนุษย์ เพราะภาษาเป็นสื่อกลางในการสร้าง ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน และสั่งสมองค์ความรู้ รวมถึง วัฒนธรรมต่าง ๆ และมีการสืบทอดเป็นมรดกแก่อนุชนโดยไม่ขาดสาย

2) ความสำคัญต่อประเทศชาติ ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างยิ่ง ประเทศใดมีบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นจำนวนมาก นับได้ว่ามีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อประเทศชาติ ซึ่งจะสามารถนำพาประเทศชาติของตนให้เกิดการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าไปได้ในทุก ๆ ด้าน

3) ความสำคัญต่อองค์กร ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะภาคธุรกิจเอกชนนั้น ภายใต้สภาพที่ไม่มีความแน่นอนทางเศรษฐกิจเช่นปัจจุบันนี้ ธุรกิจจะอยู่รอดได้ต้องมีการพัฒนาสินค้าหรือบริการใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา เมื่อกล่าวถึงเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาสินค้าหรือการปรับปรุงบริการ คนส่วนใหญ่คงนึกถึงเครื่องจักร เทคโนโลยีการผลิตอันทันสมัย ระบบสารสนเทศที่ก้าวหน้า หรือการบริหารจัดการที่เหมาะสม แต่นอกเหนือจากสิ่งเหล่านี้แล้ว “ความคิดสร้างสรรค์” เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

4) ความสำคัญต่อปัจเจกบุคคล ความคิดสร้างสรรค์กับตัวบุคคลมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นกล่าวคือ ปัจเจกบุคคลเป็นแหล่งกำเนิดความคิดสร้างสรรค์ ในขณะที่ความคิดสร้างสรรค์ก็ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ซึ่งก่อให้เกิดผลสำเร็จประการใดประการหนึ่งของแต่ละบุคคล การคิดเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญต่อมนุษย์ โดยมีการคิดเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน จุดหมายสำคัญของการคิด คือเพื่อนำพามนุษย์ไปพบจุดมุ่งหมายและการแสวงหาคคุณค่าในชีวิต หากไม่มีความสามารถในการคิด บุคคลก็จะไม่สามารถดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

สรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ทั้งในระดับบุคคล ระดับองค์กร ระดับประเทศชาติ เรื่อยไปจนถึงมวลมนุษยชาติทั้งหมด ตั้งแต่อดีตเรื่อยมาจนกระทั่งยุคปัจจุบัน เพราะความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ ทำให้มนุษย์สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้และดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่ดี รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ยังทำให้มนุษย์เกิดการคิดค้น แก้ไข พัฒนา และประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ซึ่งผลผลิตอันเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การแพทย์ เศรษฐกิจ การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อสังคมและประเทศชาติในภาพรวม

2.6 ลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์

จากการประมวลเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักวิชาการและคณาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ที่มีลักษณะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังที่ กรมวิชาการ (2534: 15) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ 8 ข้อ คือ

1) เป็นตัวของตัวเอง มีความคิดอิสระ ไม่ชอบตามอย่างใคร ไม่ยอมคล้อยตามความคิดเห็นของคนอื่นอย่างง่ายดาย กล้าคิด กล้าแสดงออก ชอบแสดงความคิดเห็น ชอบคลุกคลีในสังคม ถือตัวเองเป็นศูนย์กลาง

2) รักที่จะก้าวไปข้างหน้าเต็มใจทำงานหนัก อุทิศเวลาให้งาน มีความมานะบากบั่นที่จะทำงานยากและซับซ้อนให้สำเร็จจนได้ เปิดรับประสบการณ์อย่างไม่หลีกเลี่ยง มีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง มีความเต็มใจเสี่ยง อยากรู้อยากเห็น ตื่นตัวที่จะรับรู้ตลอดเวลา กระตือรือร้น ขยันหมั่นเพียร มีแรงจูงใจสูง มีอัตมโนทัศน์ (Self Concept) สูง

3) ไวต่อปัญหา รับรู้เร็วและง่าย มองการณ์ไกล มีความสามารถในการคิดหลายแง่มุม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ใช้ความคิดได้อย่างคล่องแคล่ว มีความยืดหยุ่นพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง วิถีเก่ามาสู่แนวใหม่หรือวิธีการใหม่ ช่างสงสัยและมีนิสัยที่จะคิดหาคำตอบ

4) มีความสามารถในการใช้สมาธิ มีความสามารถในการวินิจฉัยเคราะห์อย่างถี่ถ้วน

5) มีความคิดริเริ่ม ชอบคิด ชอบทำสิ่งที่ซับซ้อนและแปลกใหม่ ชอบความยุ่งยาก ซับซ้อนและสามารถใช้คำถามซักถามสิ่งที่ต้องการจะรู้

6) ยอมรับในสิ่งที่ไม่แน่นอนและสิ่งที่เป็นข้อขัดแย้ง อดทนต่อสิ่งที่ยังไม่แน่ชัด ไม่พลาดกลัวต่อสิ่งที่ยังไม่ทราบ สิ่งทีลึกลับและน่าสงสัย กลักรู้สึกพึงพอใจและตื่นเต้นที่จะเผชิญกับสิ่งเหล่านั้น

7) มีความอดทนต่อความไม่เป็นระเบียบ ไม่ชอบทำตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์ ไม่ค่อยมีความสม่ำเสมอและไม่ชอบถูกบังคับ

8) มีอารมณ์ขัน ชอบคิดเล่นไปเรื่อย ๆ มีจินตนาการ

ส่วนอาวี พันธมณี (2557: 19-20) ได้สรุปคุณลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า มีความสามารถในการคิดพลิกแพลงแก้ไขปัญหิต่าง ๆ ให้ลุล่วงด้วยดี ไม่ชอบทำตามอย่างผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผล มีจิตใจจดจ่อและผูกพันกับงานและมีความอดทนอย่างทรหด เป็นผู้ไม่ยอมเลิกล้มอะไรง่าย ๆ หรือเป็นนักสู้ที่ดี มีความคิดคำนึงหรือจินตนาการสูง มีลักษณะความเป็นผู้นำ มีลักษณะขี้เล่น รื่นเริง ชอบรับประสบการณ์ใหม่ ๆ นับถือตนเองและเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความคิดอิสระ และยืดหยุ่น ยอมรับและสนใจสิ่งแปลก ๆ มีความซับซ้อนในการรับรู้ กล้าหาญ กล้าเผชิญความจริง ไม่ค่อยเคร่งครัดกับระเบียบแบบแผน ไม่ยึดมั่น (Dogmatism) ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเกินไป ชอบทำงานเพื่อความสุขและความพอใจของตนเอง รวมทั้งมีอารมณ์ขัน ซึ่งใกล้เคียงกับแนวคิดของ สม สุจิรา (2558: 92) ซึ่งได้กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง คือ สามารถคิดวิธีแก้ปัญหิตได้หลาย ๆ ทาง มีอารมณ์อ่อนไหว ความคิดซับซ้อนแต่ว่องไว เชื่อมั่นในตัวเองสูง มีความมุ่งมั่นพยายาม อยากรู้อยากเห็น

มีความจำดี รักอิสระ สนใจสิ่งแปลกใหม่ ชอบการผจญภัย ไม่กลัวความล้มเหลว ชอบคาดการณ์ ชอบฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ ชอบวิจารณ์ รักสันโดษ ใช้ความรู้สึกมากกว่าเหตุผล

วิทยากร เชียงกูล (2551: 131) ก็ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ ของ ชิค เซนมีไฮ อาจารย์สอนวิชาจิตวิทยาชาวอเมริกันเชื้อสายฮังการี ผู้มีแนวคิดอยู่ในกลุ่มจิตวิทยาทางบวก ซึ่งมีแนวคิดที่น่าสนใจ คือ พบว่าลักษณะที่คล้ายกันของนักคิดสร้างสรรค์ มักจะมี 2 สิ่งนี้อยู่เป็นอย่างมาก คือ ความอยากรู้อยากเห็น และแรงผลักดันที่ทำให้อยากทำ (Drive) โดยพวกเขาจะหลงใหลในเรื่องราวที่พวกเขาติดตาม รวมทั้งคนที่มีความคิดสร้างสรรค์จะสนใจติดตามการหยั่งรู้ (Intuition) ของเขาอย่างให้ความสำคัญ ขณะที่คนอื่นมองเห็นความยุ่งเหยิง พวกเขาจะมองเห็นระเบียบแบบแผนของมัน และสามารถที่จะสร้างเชื่อมโยงความรู้สาขาต่าง ๆ ได้ รวมทั้งพวกเขาจะสนใจอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เขาจะสนองความสนใจของเขาได้สะดวก เช่น ในที่ที่จะได้พบคนที่มีความคิดจิตใจแบบเดียวกัน ในที่มีคนชื่นชมกับผลงานของเขา

สรุปได้ว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์มักจะมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความคิดอิสระ ชอบทำในสิ่งที่แปลกใหม่ ไม่ชอบทำตามอย่างผู้อื่น ไม่เคร่งครัดกับกฎระเบียบ ชอบคิด ชอบทำสิ่งที่ซับซ้อน อยากรู้อยากเห็น มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา คิดพลิกแพลงและคิดหลายแง่มุม กล้าแสดงออก กล้าหาญ ไม่กลัวความล้มเหลว กระตือรือร้น ขยันหมั่นเพียร อดทน มีอารมณ์อ่อนไหว และมีแรงจูงใจสูง

2.7 ปัจจัยที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

จากการประมวลตำราที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักวิชาการในวงการการศึกษาได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน ตามที่ปราณี สุรสิทธิ์ (2549: 27) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสติปัญญาขั้นสูงจากมนุษย์ สังคมเจริญก้าวหน้าได้ เพราะรู้จักสร้างสรรค์ตลอดมาทุกยุคทุกสมัย เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ผลผลิตทางด้านความคิดสร้างสรรค์ต้องอาศัยทั้งความคิดผินจินตนาการ ผสมผสานด้วยความวิริยะอุตสาหะ ไม่ยอมเลิกล้มความคิดง่าย ๆ จนกว่าความคิดนั้นจะสร้างสรรค์ขึ้นงานออกมาได้ สอดคล้องกับชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546: 27-38) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ว่ามีอยู่หลายประการ คือ

1) บุคคล บ้านและโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการวางรากฐานของชีวิตในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นผู้ที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล คือ พ่อ แม่ และครู เด็กที่เกิดใหม่ในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตจะเป็นระยะพัฒนา หากได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมย่อมเป็นการเริ่มต้นวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในอนาคต

2) สภาพแวดล้อมและสังคม นอกจากบรรยากาศในครอบครัวและโรงเรียนแล้ว บรรยากาศโดยทั่วไปในสังคมก็มีส่วนสนับสนุนหรือลดทอนความคิดสร้างสรรค์ได้เช่นกัน สภาพสังคมที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ต้องเป็นสังคมที่มุ่งเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน เพราะการแข่งขันนำไปสู่ความเครียด การเปรียบเทียบ การกีดกัน และความเห็นแก่ตัว แต่สังคมที่มีบรรยากาศของความร่วมมือจะเป็นสังคมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพในการพัฒนาสูง เพราะสามารถนำความรู้ ความคิด และความเชี่ยวชาญที่หลากหลายของแต่ละบุคคลมาร่วมคิดร่วมสร้างสรรค์เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมได้ดีกว่าการที่ต่างฝ่ายต่างกระทำโดยปราศจากการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3) ลักษณะนิสัยที่พึงปรารถนา ทฤษฎีของกิลฟอร์ดเสนอว่า ความคิดริเริ่ม ความคล่องแคล่วในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิดและความละเอียดลออในการคิด เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้น แต่เมื่อมีความคิดสร้างสรรค์ใด ๆ เกิดขึ้นแล้ว การที่จะดำเนินไปสู่ความสำเร็จหรือการนำความคิดสร้างสรรค์นั้นไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ต้องอาศัยนิสัยหรือคุณธรรมอื่น ๆ อีกหลายประการ ได้แก่ จินตนาการ (Imagination) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement) ทัศนคติ (Attitude) อัตมโนทัศน์ (Self Concept) และความคิดเชื่อมโยงหรือการโยงสัมพันธ์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553: 20-26) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ที่ขยายความละเอียดมากขึ้นว่ามีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ

1) องค์ประกอบด้านทัศนคติและบุคลิกลักษณะ เอกสารวิชาการหลายฉบับที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ได้เชื่อมโยงความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เข้ากับทัศนคติ (Attitude) และบุคลิกลักษณะ (Personality) ของบุคคลนั้น โดยเห็นว่ามีมีความความคิดเห็นเกี่ยวข้องกันเป็นอย่างมาก คนที่รู้เพียงเทคนิควิธีการคิดสร้างสรรค์นั้นอาจจะสามารถคิดเชิงสร้างสรรค์ได้ในระดับหนึ่ง แต่หากมีทัศนคติและบุคลิกลักษณะที่สร้างสรรค์เหล่านี้เป็นองค์ประกอบร่วมด้วยบุคคลนั้นจะสามารถคิดสร้างสรรค์ได้อย่างดี

2) องค์ประกอบด้านความสามารถทางสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์จัดว่าเป็นทักษะระดับสูง (High-Level Skill) ของความสามารถทางสติปัญญา ความสามารถเหล่านี้ ได้แก่

2.1) ความสามารถในการกำหนดขอบเขตของปัญหา ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมองปัญหาด้วยมุมมองแบบใหม่เพื่อให้เห็นแนวทางการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกว่า

2.2) ความสามารถในการใช้จินตนาการ ในการพิจารณาปัญหาเพื่อนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ การวาดภาพจากจินตนาการช่วยทำให้การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น

2.3)ความสามารถในการคัดเลือกอย่างมียุทธศาสตร์ เช่น ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ความสามารถในการมุ่งสู่หนทางในการแก้ปัญหาที่มีศักยภาพ ความสามารถในการรู้ว่าเวลาใดจะต้องใช้การคิดแบบใด เป็นต้น

2.4)ความสามารถในการประเมินอย่างมีประสิทธิภาพ การที่เราจะได้ความคิดสร้างสรรค์ที่ดีที่สุดนั้น เราควรจะมีความสามารถในการแยกแยะ และคัดเลือกความคิดที่ดี และเหมาะสม

3) องค์ประกอบด้านความรู้ ความรู้เป็นเหมือนดาบสองคมที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ทั้งในแง่บวกและลบ

4) องค์ประกอบด้านรูปแบบการคิด รูปแบบการคิดของแต่ละคน มีผลต่อการรับรู้และบุคลิกลักษณะของคน ๆ นั้น รูปแบบการคิดจะช่วยให้เกิดการประยุกต์ความสามารถทางสติปัญญา และความรู้ของคน ๆ หนึ่ง ในการแก้ปัญหา

5) องค์ประกอบด้านแรงจูงใจ แรงจูงใจเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่กระตุ้นให้คนต้องการคิดสร้างสรรค์ แรงจูงใจที่กระตุ้นจากภายใน มีประโยชน์ต่อความคิดสร้างสรรค์ เช่น ความต้องการประสบความสำเร็จ การตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น เป็นต้น ส่วนแรงกระตุ้นภายนอกจะมีลักษณะตรงกันข้าม คือการที่สิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นผู้ยั่วยุหรือชักจูง ยกตัวอย่างเช่น เงิน ความก้าวหน้าในการทำงาน การได้รับการยกย่อง เป็นต้น

6) องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม คนที่มีลักษณะสร้างสรรค์มักเป็นผู้ที่ได้รับแรงกระตุ้นและได้รับการส่งเสริมสนับสนุนโดยการสร้างบรรยากาศที่ไม่มีการสร้างกรอบมาตรฐานเพื่อปิดกั้น

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นั้นประกอบด้วยปัจจัยมากกว่า 1 ปัจจัยที่หล่อหลอมรวมกัน เริ่มต้นจากพ่อแม่และครูซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กมากที่สุดในช่วงวัยรากฐานชีวิต จากนั้นคือปัจจัยสภาพแวดล้อมและสังคม โดยสังคมที่ร่วมมือกันมากกว่าสังคมที่ปิดกั้น เปรียบเทียบหรือแข่งขัน จะช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้แก่บุคคลได้เป็นอย่างดี รวมทั้งลักษณะนิสัยอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากความคิดซึ่งเป็นองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ เช่น ความสามารถทางสติปัญญา ความสามารถในการประเมินและแยกแยะ จินตนาการ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะการตัดสินใจ ความคิดเชื่อมโยงหรือการโยงสัมพันธ์ และบุคลิกลักษณะ

2.8 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

จากการประมวลเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ พบว่า คณาจารย์และนักวิชาการได้เสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยเริ่มต้นจากกรมวิชาการ (2534: 16-17) กล่าวถึงแนวทางการส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ว่า การส่งเสริม

ความคิดสร้างสรรค์นั้นอาจทำได้ทั้งทางตรง โดยการสอนและฝึกอบรม หรือในทางอ้อม โดยการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้ หลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในทางอ้อมมีดังนี้

- 1) ยอมรับคุณค่าและความสามารถของบุคคลอย่างไม่มีเงื่อนไข
- 2) แสดงและเน้นให้เห็นว่าความคิดของเขามีคุณค่า และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์
- 3) ให้ความเข้าใจและเห็นในใจในตัวเขา และความรู้สึกของเขา
- 4) อย่าพยายามกำหนดแบบเพื่อให้ทุกคนมีความคิดและบุคลิกภาพเดียวกัน
- 5) อย่าสนับสนุนหรือให้รางวัลเฉพาะผลงานที่มีผู้ทดลองทำเป็นที่ยอมรับกันแล้ว ควรให้ผลงานแปลกใหม่มีโอกาสได้รับรางวัลและคำชมเชยบ้าง
- 6) ส่งเสริมให้ใช้จินตนาการของตนเอง โดยยกย่องชมเชยเมื่อมีจินตนาการที่แปลกและมีคุณค่า
- 7) กระตุ้นและส่งเสริมให้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ
- 8) ส่งเสริมให้ถามและให้ความสนใจต่อคำถาม รวมทั้งชี้แนะแหล่งคำตอบ
- 9) ตั้งใจและเอาใจใส่ความคิดแปลก ๆ ของเขาด้วยใจเป็นกลาง
- 10) พึงระลึกเสมอว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จะต้องใช้เวลาและค่อยเป็นค่อยไป

ส่วนเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553: 158-172) ได้เสนอแนวทางการสร้างทัศนคติที่เอื้อต่อการสร้างความคิดสร้างสรรค์โดยมี “ข้อห้าม” และ “ข้อปฏิบัติ” เพื่อเป็นหลักการปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งมี 9 “อย่า” หรือสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง คือ อย่าคิดแง่ลบ อย่าชอบพวมากลากไป อย่าปิดตนเองในวงแคบ อย่ารักสบายทำไปเรื่อย ๆ อย่ากลัว อย่าหมดกำลังใจเมื่อไม่พบคำตอบ อย่าท้อใจกับความผิดพลาด อย่าละทิ้งความคิดใด ๆ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าไร้ประโยชน์ อย่ากลัวการเผยแพร่ผลงาน รวมทั้งหลัก 9 “ต้อง” หรือสิ่งจำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดขึ้น คือ ต้องคิดแง่บวก ต้องลองหัวเดียวกระเทียมลีบ ต้องเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ต้องลงแรง บากบั่น มุ่งความสำเร็จ ต้องกล้าเสี่ยง ต้องอดทนต่อความคลุมเครือ ต้องเรียนรู้จากความล้มเหลว ต้องชะลอการตัดสินใจ และต้องกล้าเผยแพร่ผลงานแหวกวง

นอกจากนั้นจริยา สมประสงค์ (2543: 6) ยังได้กล่าวถึงการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในด้านการเขียนที่น่าสนใจว่า ทักษะแห่งความคิดสร้างสรรค์ที่พัฒนาแล้ว สามารถแสดงออกได้ทั้งด้านการฟัง (Creative Listening Skills) การอ่าน (Creative Reading Skills) การพูด (Creative Speaking Skills) การเขียน (Creative Writing Skills) และการคิด (Creative Thinking Skills) นอกเหนือจากทักษะการพูดแล้ว ในกระบวนการแห่งทักษะทั้ง 4 ประเภท การเขียนนับว่าเป็นทักษะที่ฝึกฝนได้ยากกว่าทักษะด้านอื่น ๆ

เนื่องจากการเขียนเป็นทักษะที่รวมประสบการณ์ของกระบวนการอ่าน การฟัง และการคิด สะสมไว้จนถึงระดับที่สามารถแสดงออกซึ่งความรู้และความคิดด้วยภาษา ที่สามารถสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ อีกทั้งยังต้องมีความประณีตในการใช้ภาษาเขียนที่สละสลวย มนุษย์สามารถนำความคิดสร้างสรรค์ที่มีคุณค่า แปลกใหม่ ไปใช้เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่เดิม หรือคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคมและสิ่งแวดล้อม การเขียนที่มีจุดมุ่งหมายดังกล่าวนี้นี้ จัดเป็นการเขียนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Writing) และเป็นความสามารถที่พัฒนาได้

สรุปได้ว่าแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น หากเริ่มต้นจากตนเองควรมีทัศนคติที่ดี คิดแง่บวก มุ่งมั่นอย่างจริงจัง อดทน ต่อสู้แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เรียนรู้จากข้อผิดพลาด รวมทั้งฝึกคิดพิจารณาได้ตรอง กล้าเสี่ยง และกล้านำเสนอความคิดของตน ส่วนแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่บุคคลอื่นนั้นสามารถทำได้ทั้งทางตรงโดยการสอนหรือฝึกอบรม และทางอ้อมโดยการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ช่วยกระตุ้น ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยมีความเป็นอิสระ ให้ความเข้าใจ เอาใจใส่และเห็นคุณค่าของความคิดของเขา ส่งเสริมให้ถามและชี้แนะ หนทางหาคำตอบ ส่งเสริมให้ใช้จินตนาการและเรียนรู้ด้วยตนเอง และหาต้องการพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ก็ควรเริ่มต้นจากการฝึกทักษะการฟัง การอ่าน และการคิดให้ดีเสียก่อน เมื่ออยู่ในระดับเชี่ยวชาญแล้วจึงค่อยถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของเราโดยผ่านทักษะการเขียน

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรางวัลซีไรต์

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรางวัลซีไรต์ จากหนังสือ ตำรา และบทความต่าง ๆ แล้วจึงรวบรวมเรียบเรียงนำเสนอเป็นลำดับทั้งสิ้น 8 หัวข้อ ได้แก่ ความหมายของรางวัลซีไรต์ ที่มาของรางวัลซีไรต์ วัตถุประสงค์ของรางวัลซีไรต์ จุดเด่นของรางวัลซีไรต์ คุณูปการของรางวัลซีไรต์ หลักการพิจารณาคัดเลือกและตัดสินงานวรรณกรรมรางวัลซีไรต์ หลักเกณฑ์การเลือกสรรงานวรรณกรรมเพื่อส่งประกวดรางวัลซีไรต์ รวมทั้งรายชื่อหนังสือและนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของรางวัลซีไรต์

รางวัลซีไรต์ เป็นคำย่อที่มาจากชื่ออย่างเป็นทางการว่า รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรางวัลซีไรต์ พบว่ามีนักเขียนได้เรียบเรียงความหมายไว้ว่า “ซีไรต์” ทับศัพท์มาจากคำว่า S.E.A. Write ซึ่งย่อมาจาก South East Asian Writers Awards หมายถึง รางวัลวรรณกรรมที่มอบให้แก่นักเขียน 10 ประเทศในอาเซียน ได้แก่ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม และไทย ชื่อเต็มในภาษาไทย คือ “รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน” แต่คนส่วนใหญ่มักจะเรียกกันว่า “รางวัลซีไรต์” (สัจจุมิลลอบ. 2551: 9) และลำจุล ฮวบเจริญ (2555: 266) ได้กล่าวถึงรางวัลซีไรต์ว่า งานเขียนที่ได้รับรางวัลนั้น

เป็นผลงานที่ได้รับการยกย่องอย่างกว้างขวาง และมีงานเขียนหลากหลายรูปแบบที่ได้รับรางวัล อย่างเช่น กวีนิพนธ์ เรื่องสั้น นวนิยาย ละครเวที คติชนวิทยา รวมไปถึงงานเขียนด้านสารคดีและงานเขียนทางด้านศาสนา

สรุปได้ว่ารางวัลซีไรต์ หมายถึง รางวัลที่มอบให้แก่นักเขียนในประเทศกลุ่มอาเซียน ทั้งหมด 10 ประเทศ เพื่อเชิดชูเกียรติว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการสร้างสรรค์งานเขียน รวมทั้งยกย่องเชิดชูงานเขียนซึ่งเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าและมีความคิดสร้างสรรค์ ให้มีความโดดเด่นเป็นที่แพร่หลายและรู้จักในวงกว้าง

3.2 ที่มาของรางวัลซีไรต์

รางวัลซีไรต์ ถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2522 ฝ่ายบริหารโรงแรมโอเรียนเต็ลได้ริเริ่มรางวัลนี้ เนื่องจากโรงแรมโอเรียนเต็ลมีประวัติเกี่ยวข้องกับนักเขียนชั้นนำของโลกมานาน จะเห็นได้จากการที่จัดส่วนหนึ่งเป็น “ตึกนักเขียน” (Authors' Residence) ขึ้นประกอบด้วยห้องชุดพิเศษ โดยใช้ชื่อนักเขียนคนสำคัญที่เคยมาพัก ได้แก่ ซอมเมอร์เซท มอห์ม, โนเอล โคเวด, โจเซฟ คอนราด และเจมส์ มิเชนเนอร์ นอกจากนี้ยังมีห้องชุดแกรนด์ กรีน, จอห์นเลอ คาร์เร่ และบาบารา คาร์แลนด์ ในตึกกริเวอร์ริง

ฝ่ายบริหารของโรงแรมโอเรียนเต็ลจึงร่วมปรึกษากับบริษัทการบินไทย และกลุ่มบริษัทในเครืออิตัลไทย จัดตั้งรางวัลวรรณกรรมขึ้น โดยมีพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าเปรมบุรฉัตร ทรงเป็นประธาน โดยได้รับความร่วมมือจากสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย และสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ต่อมามูลนิธิจิม ทอมป์สันได้มาเข้าร่วมในปี พ.ศ. 2524 (แต่ถอนตัวออกในปี พ.ศ. 2530) ธนาคารกรุงเทพ เข้าร่วมในปี พ.ศ. 2527 และบริษัททริชมอนด์ (ประเทศไทย) จำกัด เข้าร่วมในปี พ.ศ. 2531 ผลจากการหารือได้ข้อสรุปว่า จะร่วมกันส่งเสริมนักเขียนในกลุ่มอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ และเผยแพร่ให้โลกรู้ถึงวัฒนธรรมทางวรรณกรรมของภูมิภาคนี้ (สัจจุมิ ลออ. 2551: 9-11)

สรุปได้ว่าที่มาของรางวัลซีไรต์นั้น เริ่มจัดตั้งโดยประเทศไทย ซึ่งมีผู้บริหารโรงแรมโอเรียนเต็ลเป็นผู้ริเริ่ม ร่วมกับบริษัทต่าง ๆ รวมทั้งจากสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย และสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

3.3 วัตถุประสงค์ของรางวัลซีไรต์

วัตถุประสงค์ของรางวัลซีไรต์นั้น สัจจุมิ ลออ (2551: 9-11) ได้เรียบเรียงวัตถุประสงค์ของรางวัลซีไรต์ขึ้น โดยมีทั้งหมด 4 ข้อ คือ

- 1) เพื่อให้เป็นที่รู้จักถึงความสามารถด้านสร้างสรรค์ของนักเขียนในกลุ่มอาเซียน
- 2) เพื่อให้ทราบถึงโภคาทรัพย์ทางวรรณกรรม ทรัพย์สินทางปัญญาวรรณศิลป์ แห่งกลุ่มอาเซียน

3) เพื่อรับทราบ รับรอง ส่งเสริม และจรรโลงเกียรติ อัจฉริยะทางวรรณกรรม ของนักเขียนผู้สร้างสรรค์

4) เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและสัมพันธภาพอันดีในหมู่นักเขียนและประชาชนทั่วไปในกลุ่มประเทศอาเซียน

สรุปได้ว่า รางวัลซีไรต์มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อเผยแพร่ผลงานวรรณกรรมให้เป็นที่รู้จัก รวมทั้งยกย่องความสามารถของนักเขียน และเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มนักเขียนกับประชาชน

3.4 จุดเด่นของรางวัลซีไรต์

ในวงการวรรณกรรมหากไม่นับรางวัลหนังสือดีเด่นของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติแล้ว รางวัลซีไรต์นับว่าเป็นรางวัลวรรณกรรมที่มีอายุยืนยาวที่สุด นอกจากความยาวนาน รางวัลซีไรต์ยังเป็นรางวัลวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงโด่งดังที่สุดอีกด้วย ซึ่งการที่รางวัลซีไรต์เป็นรางวัลที่สร้างความตื่นตัวแก่วงการวรรณกรรมเป็นอย่างมากนั้น เนื่องจากมีจุดเด่นหลายประการ (รีนนุทัย สัจจพันธุ์, 2547: 40) ดังต่อไปนี้

1) รางวัลซีไรต์ มีการกำหนดประเภทของหนังสือที่ประกวดในแต่ละปีเพียงประเภทเดียว ทำให้เกิดความชัดเจน คนวรรณกรรมสนใจติดตามว่าปีนั้นหนังสือเล่มใดจะเป็นหนังสือดีเด่นที่สุดในประเภทนั้น

2) รางวัลซีไรต์เป็นรางวัลที่ส่งเสริมงานเขียนของนักเขียนรุ่นใหม่ รุ่นใหม่ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงนักเขียนวัยเยาว์อายุน้อย แต่หมายถึงกระบวนการเขียน ทั้งในแง่เนื้อหา กลวิธีการนำเสนอการสร้างสรรค์เรื่องราว หรืองานที่แสดงนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งมีคนอ่านให้ความสนใจกับงานเขียนลักษณะนี้อยู่ จึงเหมือนกับถูกใจนักอ่านรุ่นใหม่ไปด้วย

3) รางวัลซีไรต์มีเป็นความเป็นระดับนานาชาติ เพราะมีการมอบรางวัลพร้อมกันกับนักเขียนชาติอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งเริ่มจาก 5 ประเทศ แล้วขยายเป็น 10 ประเทศในปัจจุบัน เป็นรางวัลที่รู้จักกันดีในภูมิภาคอาเซียนและนักเขียนอาเซียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ก็ภาคภูมิใจมาก

4) การรับรางวัลค่อนข้างเป็นพิธีการและเป็นงานใหญ่ มีการพระราชทานรางวัล มีงานกาลาดีนเนอร์ ผู้รับรางวัลทุกคนมีโอกาสร่วมโต๊ะเสวยและได้แสดงสุนทรภณหน้าพระที่นั่ง พิธีกรรมพิธีการเหล่านี้มีส่วนสร้างความโอ้อวดลังการ ทำให้เกิดความตื่นเต้นในวงวรรณกรรม สื่อมวลชน และบุคคลทั่วไป

5) รางวัลซีไรต์สร้างสีสันให้แก่ชาววรรณกรรมทางสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์บางฉบับเปิดคอลัมน์พิเศษเฉพาะช่วงเทศกาลซีไรต์ ตั้งแต่หลังประกาศรายชื่อหนังสือส่งเข้าประกวดไปจนกระทั่งประกาศผลการตัดสิน

สรุปได้ว่ารางวัลซีไรต์มีจุดเด่นคือ เป็นรางวัลที่มีชื่อเสียงและมีอายุยืนยาวที่สุด นับจากปี 2522 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นรางวัลที่มีความชัดเจน เนื่องจากกำหนดประเภทของหนังสือที่ประกวดในแต่ละปีเพียงประเภทเดียว เป็นรางวัลที่ส่งเสริมงานเขียนของนักเขียนซึ่งมีกระบวนการเขียนเนื้อหา หรือกลวิธีการนำเสนอใหม่ อีกทั้งยังมีเป็นความเป็นระดับนานาชาติ มีการพระราชทานรางวัล และสื่อมวลชนให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง

3.5 คุณูปการของรางวัลซีไรต์

รางวัลซีไรต์นับว่าเป็นรางวัลที่ได้สร้างคุณูปการแก่วงการวรรณกรรมเป็นอย่างยิ่ง ดังที่รณฤทัย สัจจพันธุ์ (2547: 41-42) ได้กล่าวถึงคุณูปการของรางวัลซีไรต์ในด้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้

ในด้านนักเขียน รางวัลนี้ให้กำลังใจนักเขียน เป็นรางวัลชีวิตของการเป็นนักเขียน รางวัลหนึ่ง เป็นการคัดสรรจากวรรณกรรมจำนวนหนึ่งแล้วเชิดชูผลงานของเขาให้โดดเด่น เป็นที่ประจักษ์แก่คนทั่วไปในวงกว้างขึ้น จึงเป็นการให้กำลังใจนักเขียนและส่งเสริมการทำงานของเขา

ในด้านของนักอ่าน ซีไรต์ช่วยกระตุ้นวงการการอ่านให้คึกคักเพิ่มขึ้นอย่างน้อยก็ปีละครั้ง เพราะหนังสือที่ได้รับรางวัลในแต่ละปีเป็นที่กล่าวถึงมาก คนทั่วไปที่ไม่ได้อยู่ในแวดวงวรรณกรรมเลยก็รู้จัก ถ้าเทียบกับรางวัลวรรณกรรมทั่วไป คนน่าจะรู้จักรางวัลซีไรต์เป็นอันดับหนึ่ง ส่วนอ่านแล้วชอบ ไม่ชอบเป็นรสนิยมของแต่ละคน แต่รางวัลช่วยกระตุ้นให้เกิดความอยากอ่าน อย่างน้อยก็อยากพิสูจน์คำตัดสินของคณะกรรมการ

ในด้านวงวิชาการ มีการคัดเลือกวรรณกรรมซีไรต์เป็นหนังสืออ่านนอกเวลา หรือหนังสืออ่านประกอบในการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่มัธยมไปจนถึงอุดมศึกษา มีการทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับซีไรต์มากมาย แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมซีไรต์มีคุณค่าน่าศึกษาในทางลึก

ในวงวรรณกรรมวิจารณ์ วรรณกรรมซีไรต์มักทำทนายให้เกิดการวิจารณ์ ก่อนและหลังประกาศผลวรรณกรรมซีไรต์จึงมีบทความวิจารณ์มาก ทั้งวิจารณ์ข้อวิจารณ์ หรือวิจารณ์ได้วิจารณ์ ทำให้เกิดกระแสความสนใจและกระตุ้นการอ่านอย่างต่อเนื่อง เป็นการกระตุ้นความคิดและกระตุ้นการแสดงออก เพราะไม่จำเป็นที่วรรณกรรมซีไรต์ต้องเป็นที่ถูกใจคนอ่านทั่วประเทศและเป็นไปไม่ได้ การมีคนไม่เห็นด้วยทำให้เกิดมุมมองที่แตกต่างกัน และทำให้คุณค่าของผลงานนั้นโดดเด่นยิ่งขึ้น เพราะมีประเด็นที่ทำให้วิจารณ์ได้หลายแง่มุม

นอกจากนั้นรางวัลซีไรต์ยังส่งผลกระทบต่อวรรณกรรมโดยรวม คือ ส่งเสริมให้วงวรรณกรรมเกิดความตื่นตัว เกิดความสนใจในการสร้างสรรค์งาน สร้างบรรยากาศการเขียนการอ่านให้คึกคักในแต่ละปี ทั้งนักเขียน นักอ่าน นักวิจารณ์ บรรณาธิการ สำนักพิมพ์ ผู้จัดจำหน่าย ร้านหนังสือให้ความสนใจ จับตามองการตัดสินรางวัลซีไรต์ ไม่วาร์บแรก 7 เล่ม หรือรอบชนะเลิศ สรุปได้ว่ารางวัลซีไรต์ช่วยกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศที่ส่งเสริมวงวรรณกรรมของไทย

สรุปได้ว่ารางวัลซีไรต์ได้สร้างคุณูปการแก่วงการวรรณกรรมไทย ทั้งแก่นักเขียน นักอ่าน วงวิชาการ วงวรรณกรรมวิจารณ์ และวรรณกรรมโดยรวม ทั้งให้กำลังใจนักเขียน กระตุ้นนักอ่านและนักวิจารณ์ มีคุณค่าแก่การศึกษาในทางวิชาการ ก่อให้เกิดบรรยากาศที่คึกคักและตื่นตัวในแวดวง การอ่านและการเขียน

3.6 หลักการพิจารณาคัดเลือกและตัดสินงานวรรณกรรมรางวัลซีไรต์

หลักการพิจารณาคัดเลือกและตัดสินงานวรรณกรรมรางวัลซีไรต์ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2547: 19) ได้กล่าวถึงการพิจารณาคัดสรรนักเขียนในกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อมารับรางวัลซีไรต์ในประเทศไทยว่าแต่ละประเทศไปดำเนินการเอง โดยวางหลักเกณฑ์การคัดเลือกต่าง ๆ กันไป ซึ่งแต่ละประเทศจะมีองค์กรวรรณกรรมทำหน้าที่ในการคัดเลือก สำหรับประเทศไทยนั้น นับตั้งแต่มีการจัดตั้งรางวัลซีไรต์ คณะกรรมการดำเนินงานได้มอบให้สมาคมภาษาและหนังสือ และสมาคมนักเขียนฯ ร่วมกัน ตั้งคณะกรรมการคัดเลือก พิจารณาคัดสินวรรณกรรมที่สมควรได้รับรางวัลซีไรต์ในแต่ละปี การดำเนินงานของคณะกรรมการมีการปรับเปลี่ยนเป็นระยะเพื่อให้ครอบคลุม รัศมี และก่อประโยชน์แก่วงวรรณกรรมมากที่สุด กล่าวได้ว่าการคัดเลือกตัดสินวรรณกรรมซีไรต์มีพัฒนาการอยู่ 2 ช่วง คือ ช่วงแรก ตั้งแต่ พ.ศ. 2522-2528 และช่วงที่ 2 ตั้งแต่ พ.ศ. 2528-ปัจจุบัน

ช่วงแรก พ.ศ. 2522-2528 เป็นช่วง 6 ปีแรก สมาคมภาษาและหนังสือฯ และสมาคมนักเขียนฯ เป็นประธานคณะกรรมการคัดเลือกและตัดสินวรรณกรรมเพื่อรับรางวัลซีไรต์ร่วมกัน และได้ร่วมกันเชิญผู้ทรงคุณวุฒิทางวรรณกรรม ประกอบไปด้วยอาจารย์ นักเขียน นักแปล บรรณาธิการ มาเป็น คณะกรรมการ

ช่วงที่สอง นับแต่ พ.ศ. 2528-ปัจจุบัน คือช่วงที่มีการสร้างระเบียบการพิจารณา วรรณกรรมไทยเพื่อรับรางวัลซีไรต์ให้ครอบคลุม รัศมี และ ชัดแจ้งโดยคุณนิลวรรณ ปิ่นทอง นายกสมาคมภาษาและหนังสือฯ ในขณะนั้นได้ตั้งคณะกรรมการทำงานขึ้นคณะหนึ่งเพื่อยกร่างระเบียบดังกล่าว แล้วเสนอในสมาคมนักเขียนฯ ซึ่งมีนายทองใบ ทองเปาด์ เป็นนายกสมาคมฯ ในขณะนั้น ร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบและลงนามร่วมกัน ในที่สุดทั้งสองสมาคมฯ ได้ประกาศใช้ระเบียบการพิจารณา วรรณกรรมเพื่อรับรางวัลซีไรต์เป็นครั้งแรก วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2528 ในระบียบดังกล่าวมีการกำหนด ประเภทของวรรณกรรม คุณสมบัติของงานวรรณกรรม องค์ประกอบคณะกรรมการกำหนดเวลาการส่งผลงานให้พิจารณา กำหนดเวลาการประกาศผล ผู้มีสิทธิส่งงานวรรณกรรมเข้ารับการพิจารณา และ คณะทำงานซึ่งทำหน้าที่เลขานุการ

หลังจากที่ได้มีการสร้างระเบียบ พ.ศ. 2528 ขึ้นอย่างเป็นทางการโดยมีหลักการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนและแก้ไขระเบียบอีกหลายครั้ง ทั้งประกาศระเบียบฉบับแก้ไข และแก้ไขในประกาศส่งหนังสือเข้าประกวด รวมทั้งปรับเปลี่ยนในภาคปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัย สถานการณ์ ณ ปัจจุบัน เพื่อให้การทำงานของคณะกรรมการฯ มีประสิทธิภาพและเอื้อประสิทธิผลต่อ วงการวรรณกรรมอย่างสูงที่สุด

สรุปได้ว่าการพิจารณาคัดเลือกและตัดสินงานวรรณกรรมรางวัลซีไรต์มีหลักการ คือ มีการกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกแล้วแต่ละประเทศจะมีองค์การวรรณกรรมทำหน้าที่ในการคัดเลือกผลงาน สำหรับประเทศไทยนั้น สมาคมภาษาและหนังสือ และสมาคมนักเขียนฯ ได้รับผิดชอบหน้าที่ดังกล่าว โดยมีการปรับเปลี่ยนและแก้ไขระเบียบหลักเกณฑ์อยู่เป็นระยะ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัย ชัดเจน และมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.7 หลักเกณฑ์การเลือกสรรงานวรรณกรรมเพื่อส่งประกวดรางวัลซีไรต์

หลักเกณฑ์การเลือกสรรงานวรรณกรรมเพื่อส่งประกวดรางวัลซีไรต์ ลำจุล ฮวบเจริญ (2555: 265) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกสรรงานวรรณกรรมเพื่อเข้าประกวดรางวัลซีไรต์ มีดังต่อไปนี้

- 1) เป็นงานเขียนภาษาไทย
- 2) เป็นงานริเริ่มของผู้เขียนเอง มิใช่งานแปลหรือแปลงจากของผู้อื่น
- 3) ผู้เขียนยังมีชีวิตอยู่ขณะส่งงานเข้าประกวด
- 4) เป็นงานตีพิมพ์เผยแพร่ (มี ISBN) เป็นเล่มครั้งแรกย้อนหลังไม่เกิน 3 ปี

ภายในวันสิ้นกำหนดส่งงาน

5) งานวรรณกรรมที่เคยได้รับรางวัลอื่นใดในประเทศไทยมาแล้ว จะส่งเข้าพิจารณาอีกก็ได้

สรุปได้ว่าหลักเกณฑ์การเลือกสรรงานวรรณกรรมเพื่อส่งประกวดรางวัลซีไรต์ คือ งานเขียนจะต้องเป็นภาษาไทยตีพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกย้อนหลังได้ไม่เกิน 3 ปี ที่กำหนดส่งงานเขียนประเภทนั้น ๆ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ไม่คัดลอกดัดแปลง เจ้าของผลงานยังมีชีวิตอยู่ และหากผลงานเคยได้รับรางวัลอื่นมาก่อน ก็ยังสามารถส่งงานเพื่อเข้าพิจารณารางวัลซีไรต์ได้

3.8 รายชื่อนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์

ระเบียบของการพิจารณาคัดสินรางวัลซีไรต์ได้กำหนดวรรณกรรมไว้ 4 ประเภท คือ นวนิยาย กวีนิพนธ์ เรื่องสั้น และบทละคร โดยแต่ละปีหมุนเวียนจัดประกวดวรรณกรรมปีละหนึ่งประเภท แต่การตัดสินวรรณกรรมซีไรต์ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาก็ยังมีการหมุนเวียนอยู่เพียง 3 ประเภทเท่านั้น คือ นวนิยาย กวีนิพนธ์ และเรื่องสั้น โดยมีรายชื่อนักเขียนที่ได้รับรางวัลในแต่ละปี ตามประเภทของวรรณกรรมดังต่อไปนี้

ตาราง 2 รายชื่อหนังสือและนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์

ลำดับ ที่	ปีพ.ศ.	ประเภท	ชื่อหนังสือ	ชื่อนักเขียน
1	2522	นวนิยาย	ลูกอีสาน	คำพูน บุญทวี
2	2523	กวีนิพนธ์	เพียงความเคลื่อนไหว	เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
3	2524	เรื่องสั้น	ขุนทอง เจ้าจะกลับมาเมื่อฟ้าสว่าง	อัศศิริ ธรรมโชติ
4	2525	นวนิยาย	คำพิพากษา	ชาติ กอบจิตติ
5	2526	กวีนิพนธ์	นาฏกรรมบนลานกว้าง	คมทวน คันธนู
6	2527	เรื่องสั้น	ชอยเดียวกัน	วาณิช จรุงกิจอนันต์
7	2528	นวนิยาย	ปูนปิดทอง	กฤษณา อโศกสิน
8	2529	กวีนิพนธ์	ปณิธานกวี	อังคาร กัลยาณพงศ์
9	2530	เรื่องสั้น	ก่อกองทราย	ไพฑูรย์ ธัญญา
10	2531	นวนิยาย	ตลิ่งสูง ชุงหนัก	นิคม รายยวา
11	2532	กวีนิพนธ์	ใบไม้ที่หายไป	จิระนันท์ พิตรปรีชา
12	2533	เรื่องสั้น	อัญมณีแห่งชีวิต	อัญชัน(อัญชลี วิวัธน์ชัย)
13	2534	นวนิยาย	เจ้าจันทร์ผมหอม	มาลา คำจันทร์
14	2535	กวีนิพนธ์	มีอนันต์สีขาว	ศักดิ์ศิริ มีสมสืบ
15	2536	เรื่องสั้น	ครอบครัวกลางถนน	ศิลา โคมฉาย
16	2537	นวนิยาย	เวลา	ชาติ กอบจิตติ
17	2538	กวีนิพนธ์	ม้าก้านกล้วย	ไพโรจน์ทร์ ขาวงาม
18	2539	เรื่องสั้น	แผ่นดินอื่น	กนกพงศ์ สงสมพันธุ์
19	2540	นวนิยาย	ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน	วินทร์ เลียววาริณ
20	2541	กวีนิพนธ์	ในเวลา	แรคำ ประโดคำ
21	2542	เรื่องสั้น	สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน	วินทร์ เลียววาริณ
22	2543	นวนิยาย	อมตะ	วิมล ไทรนิมโนวล
23	2544	กวีนิพนธ์	บ้านเก่า	โชคชัย บัณฑิต
24	2545	เรื่องสั้น	ความน่าจะเป็น	ปราบดา หยุ่น
25	2546	นวนิยาย	ช่างสำราญ	เดือนวาด พิมวนา
26	2547	กวีนิพนธ์	แม่น้ำรำลึก	เรวัตร์ พันธุ์พัฒน์
27	2548	เรื่องสั้น	เจ้าหญิง	บินหลา สันกาลาศีรี

ตาราง 2 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ปีพ.ศ.	ประเภท	ชื่อหนังสือ	ชื่อนักเขียน
28	2549	นวนิยาย	ความสุขของกะทิ	งามพรรณ เวชชาชีวะ
29	2550	กวีนิพนธ์	โลกในดวงตาข้าพเจ้า	มนตรี ศรียงค์
30	2551	เรื่องสั้น	เราหลงลืมอะไรบางอย่าง	วัชร สัจจะสารสิน
31	2552	นวนิยาย	ลับแล แก่งคอย	อุทิศ เหมะมูล
32	2553	กวีนิพนธ์	ไม่มีหญิงสาวในบทกวี	ชะการีย์ยา อมตยา
33	2554	เรื่องสั้น	แดดเข้าร้อนเกินกว่า จะนั่งจิบกาแฟ	จเด็จ กำจรเดช
34	2555	นวนิยาย	คนแคะ	วิภาส ศรีทอง
35	2556	กวีนิพนธ์	หัวใจห้องที่ห้า	อังคาร จันทาทิพย์
36	2557	เรื่องสั้น	อสรพิษ	แดนอรัญ แสงทอง
37	2558	นวนิยาย	ไล่เดือนตบอดในเขวงกต	วีรพร นิติประภา
38	2559	กวีนิพนธ์	นครคนนอก	พลัง เพียงพิรุฬห์
39	2560	เรื่องสั้น	สิงโตนอกคอก	จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท
39	2560	เรื่องสั้น	สิงโตนอกคอก	จิตานันท์ เหลืองเพียรสมุท

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า นับจากปี พ.ศ. 2522 ที่ได้เริ่มการประกวดรางวัลซีไรต์เป็นปีแรก จนกระทั่งถึงในปัจจุบัน พ.ศ. 2561 นับเป็นเวลารวม 40 ปี มีผลงานเขียนเป็นหนังสือที่ได้รับรางวัล ทั้งหมด 39 เล่ม (พ.ศ. 2561 อยู่ในระหว่างรอคณะกรรมการตัดสินผลรางวัล) จากจำนวนนักเขียน 37 คน เนื่องจากมีนักเขียน 2 คนที่ได้รับรางวัล 2 ครั้ง ได้แก่ ชาติ กอบจิตติ และวินทร์ เลียววาริณ หากแบ่งตามประเภทของงานเขียนจะสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ นวนิยาย 13 เล่ม กวีนิพนธ์ 13 เล่ม และเรื่องสั้น 13 เล่ม

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา จากหนังสือ ตำรา และบทความวิจัยต่าง ๆ แล้วจึงรวบรวมเรียบเรียงนำเสนอเป็นลำดับทั้งสิ้น 9 หัวข้อ ได้แก่ ลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา จุดมุ่งหมายของกรณีศึกษา ประเภทของกรณีศึกษา ข้อดี/ข้อจำกัดของการศึกษาเฉพาะกรณีเชิงคุณภาพ วิธีดำเนินการวิจัยของกรณีศึกษา การตั้งคำถามวิจัยหรือประเด็นของกรณีศึกษา การเลือกกรณี การเลือกกรณีตัวอย่าง และการเขียนบททบทวนแนวคิดและทฤษฎี โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา

จากการประมวลเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา พบว่าคณาจารย์และนักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา โดยเริ่มต้นจากกรณีการ สุขเกษม และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544: 72) ซึ่งได้กล่าวว่า กรณีศึกษาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่สนใจที่จะเรียนรู้ว่าจะได้อะไรจากการศึกษาเพียงกรณีเดียว ซึ่งเป็นคำถามเชิงวิทยาการทางความรู้ (Epistemological Question) กรณีศึกษาโดยทั่วไปจะมุ่งเน้นการออกแบบการศึกษาที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจในกรณีศึกษามากที่สุดมากกว่าที่จะมุ่งเน้นการใช้ได้ทั่วไป (Generalization) ของข้อค้นพบหรือความรู้

องอาจ นัยพัฒน์ (2549: 53) ยังได้กล่าวถึงการศึกษาเฉพาะกรณีว่า เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นสำรวจและพรรณนากรณีเฉพาะหรือระบบที่มีขอบเขตแน่นอน ณ เวลาและสถานที่หนึ่ง ๆ เช่น บุคคล กลุ่มบุคคล หรือปรากฏการณ์ที่สนใจ แบบเจาะลึก โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อทำความเข้าใจอัตลักษณ์ (Uniqueness) ของกรณีหรือพหุกรณีเฉพาะ (Case or Multiple Cases) ที่สนใจใคร่รู้โดยตรง หรือทำความเข้าใจข้อถกเถียงข้อสงสัย ข้อขัดแย้งหรือข้อขัดแย้ง หรือปัญหาอันสลับซับซ้อนใด ๆ โดยอาศัยกรณีเฉพาะเป็นตัวอย่างหรือ “เครื่องมือ” ในการสืบค้นหาความรู้ความจริง เพื่อทำความเข้าใจอย่างละเอียดถี่ถ้วน และกระจ่างชัดเกี่ยวกับประเด็นปัญหาเหล่านั้น สอดคล้องกับชาย โพธิ์สีดา (2554: 152) ได้ให้ความหมายของการศึกษาเฉพาะกรณีว่า คือ วิธีการวิจัยที่มุ่งศึกษากรณีที่เฉพาะเจาะจง จุดเน้นอยู่ที่สิ่งที่ถูกศึกษา ซึ่งมีขอบเขตที่กำหนดได้ชัดเจน มีความสมบูรณ์ในตัวเอง โดยใช้วิธีการศึกษาที่เป็นมาตรฐานทั่วไปในทางสังคมศาสตร์ กล่าวคือ เทคนิคมาตรฐานใด ๆ ที่ใช้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณได้ ก็สามารถนำมาใช้กับการวิจัยแบบกรณีศึกษาได้ทั้งสิ้น

รวมทั้งสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2554: 109) ได้กล่าวถึงกรณีศึกษาว่าเป็นการสำรวจระบบที่มีขอบเขตจำกัด คือ กรณีหนึ่ง (หรือหลายกรณี) โดยใช้การเก็บข้อมูลเจาะลึกจากหลายแหล่ง กรณีเป็นระบบที่มีขอบเขตจำกัด เป็นระบบที่ขึ้นอยู่กับเวลาและพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา เช่น โปรแกรมงาน เหตุการณ์ กิจกรรม หรือปัจเจกบุคคล โปรแกรมงานหลายโปรแกรมในหลายพื้นที่ หรือโปรแกรมงานโปรแกรมเดียวซึ่งต้องใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ วัสดุโสตทัศนูปกรณ์

เอกสาร และรายงานบริบทของบทรวมไปจนถึงการกำหนดที่ตั้งกรณีภายใน บริบทซึ่งอาจเป็นพื้นที่ทางกายภาพหรือบริบท ทางสังคม ทางประวัติศาสตร์ หรือทางเศรษฐกิจ และขจรศักดิ์ บัวระพันธ์ (2556: 50) ได้กล่าวถึงลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case Study Research) ว่าเป็นการวิจัยที่นักวิจัยมุ่งค้นหากระบวนการ (Explore Process) ในปรากฏการณ์ที่มีความจำเพาะเจาะจงในเชิงลึก โดยคำนึงถึงบริบทที่เกี่ยวข้อง ปรากฏการณ์ที่มีความจำเพาะเจาะจงนี้จะเรียกว่ากรณี (Case) โดยลักษณะเฉพาะของกรณีก็คือ เป็นระบบที่มีขอบเขตจำกัด (Bounded System) เช่น บุคคล (ผู้สำเร็จ ผู้ล้มเหลว ครู นักเรียน ผู้บริหาร คีษานินเทศก์) กลุ่มชน (ห้องเรียน ชุมชน หมู่บ้าน) สถาบัน (โรงเรียน ครอบครัว) องค์กร (องค์กรรัฐ องค์กรเอกชน) เหตุการณ์ (การใช้หลักสูตรใหม่ การปฏิรูปการศึกษา) กิจกรรม (โครงการโรงเรียนในฝัน โครงการโรงเรียนสีขาว) หรือเวลา (ภาคเรียน ปีการศึกษา) เป็นต้น นักวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาจะเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลจากกรณีในเชิงลึกภายใต้ระยะเวลาที่ต่อเนื่องช่วงระยะเวลาหนึ่ง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาทิ การสังเกต การสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วรายงานคำอธิบาย หรือประเด็นเกี่ยวกับกรณีศึกษานั้น ๆ

สรุปได้ว่าลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาหรือการศึกษาเฉพาะกรณี เป็นการวิจัยที่มุ่งค้นหากระบวนการหรือคำตอบเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการศึกษาซึ่งมีความเฉพาะในเชิงลึก โดยอาจจะเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคล กลุ่มบุคคล หรือปรากฏการณ์ที่สนใจ ด้วยวิธีการหลากหลายและหลายแหล่งข้อมูล สามารถใช้การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในกรณีที่ศึกษามากที่สุด

4.2 จุดมุ่งหมายของกรณีศึกษา

จุดมุ่งหมายของกรณีศึกษา อองอาจ นัยพัฒน์ (2549: 58) ได้กล่าวว่า เนื่องจากการศึกษาเฉพาะกรณีมักนิยมใช้แสวงหาความรู้ความจริงเพื่อทำความเข้าใจอย่างละเอียดลุ่มลึกและกระจ่างชัดเกี่ยวกับข้อถกเถียงหรือปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน ดังนั้นการเขียนจุดมุ่งหมายของการศึกษาเฉพาะกรณีควรสะท้อนแรงจูงใจสำคัญของนักวิจัย ในการเลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

1) พรรณนาสภาพและลักษณะบริบทแวดล้อมของ (กรณีเฉพาะที่สนใจ) อย่างละเอียด ลุ่มลึก และเห็นภาพพจน์ดังมีชีวิตจริง (In-Depth and Lifelike Picture) เช่น เพื่อพรรณนาสภาพลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านพักคนชราแห่งหนึ่ง

2) อธิบายสภาวะเงื่อนไขของการเกิดขึ้นและการดำเนินไปของ (กรณีเฉพาะที่สนใจ) ภายในช่วงเวลา และสถานที่หนึ่ง ๆ เช่น เพื่ออธิบายสภาพปัจจุบันเกื้อหนุนและขัดขวางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน

3) สำรวจและประเมินกระบวนการดำเนินงานของ (กรณีเฉพาะที่สนใจ) เช่น เพื่อสำรวจและประเมินกระบวนการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุที่ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ของบ้านพักคนชราแห่งหนึ่ง

ส่วนกรณีการ สุขเกษม และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544: 98-99) ยังได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของกรณีศึกษาว่าไม่ได้อยู่ที่การเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่ศึกษาแต่อยู่ที่การเสนอ กรณีที่ศึกษานั้น มาตรฐานกฎเกณฑ์ในการทำการศึกษาระบอบนี้อยู่ที่การนำไปสู่ความเป็นทั่วไป ซึ่ง อาจจะปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับการแสวงหาความเฉพาะเจาะจงของกรณีที่ศึกษา

สรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของกรณีศึกษานั้นก็เพื่อแสวงหาความรู้ ความจริง ในกรณีที่ศึกษา โดยมุ่งพรรณนาสภาพ รายละเอียดและลักษณะบริบทแวดล้อมของกรณีศึกษา อธิบายสภาวะเงื่อนไข ของการเกิดขึ้นและการดำเนินไปในช่วงเวลาและสถานที่หนึ่ง ๆ ตลอดจนมุ่งการค้นหา ในการหา คำอธิบาย หรือมุ่งสำรวจและประเมินกระบวนการทำงานในกรณีใดกรณีหนึ่ง

4.3 ประเภทของกรณีศึกษา

กรณีการ สุขเกษม และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544: 72) ได้จำแนกประเภทของ กรณีศึกษาออกเป็น 4 ประเภท คือ

1) กรณีศึกษาแท้ ๆ (Intrinsic Case Study) คือ การศึกษาที่เกิดขึ้นเพราะผู้ ศึกษาให้ความสนใจต่อกรณีนั้นเท่านั้น ไม่ใช่เพราะคิดว่ามันสามารถเป็นตัวแทนกรณีอื่น ๆ ได้ หรือเพราะ มันแสดงปัญหาหรือลักษณะการ (Trait) บางอย่าง แต่เป็นเพราะความเฉพาะ เจาะจง (Particularity) และความปกติทั่วไป (Ordinariness) ทั้งหลายทั้งปวงของกรณีนั้นเอง จึงทำให้เป็นกรณีที่น่าสนใจ ผู้ที่ศึกษา ต้องการทราบเรื่องราวเกี่ยวกับกรณีที่ศึกษาเท่านั้น โดยไม่มุ่งหวังที่จะเข้าใจปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์ หนึ่งที่เกี่ยวข้อง หรือมุ่งศึกษาแนวคิด/ตัวสร้างที่เป็นนามธรรม (Abstract Construct) หรือมุ่งที่จะสร้าง ทฤษฎี (Theory Building) การศึกษาเกิดขึ้นเพราะมีความสนใจแท้ ๆ เกี่ยวกับกรณีนั้น ๆ เท่านั้น

2) กรณีศึกษาในเชิงเครื่องมือ (Instrumental Case Study) คือ การศึกษาที่ เกิดขึ้นเพราะเราต้องการแสวงหาความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา หรือต้องการที่จะนำไป ปรับปรุงแก้ไขทฤษฎีให้ดีขึ้น กรณีที่ถูกศึกษาจึงเป็นร่องในด้านความสนใจและมีบทบาทเพียงการ สนับสนุนช่วยเอื้ออำนวยความสะดวกในการเข้าใจในสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากกรณีนั้น ในกระบวนการศึกษาอาจมีการ วิเคราะห์เจาะลึกวิเคราะห์บริบทที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมของกรณี ด้วยเหตุผลว่ามันสามารถช่วย ในการแสวงหาความเข้าใจสิ่งอื่นนอกเหนือจากกรณีที่ต้องการศึกษาได้

3) กรณีศึกษารวม (Collective Case Study) เป็นการศึกษากรณีที่ให้ความสนใจ ในแต่ละกรณีน้อยกว่าสองวิธีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยจะศึกษาหลาย ๆ กรณีรวมกัน เพื่อ ศึกษา (ก) ปรากฏการณ์ (ข) ประชากร และ (ค) สภาวะหรือเงื่อนไขทั่วไป (General Condition) กรณีศึกษารวมไม่ได้หมายถึงการศึกษามวลรวมแต่ละมวลรวม (A Collective) แต่เป็นการศึกษากรณีแต่ละ กรณี เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่ขยายความถึงกรณีอื่น ๆ ด้วย กรณีศึกษารวมบางครั้งได้รับการเรียกว่า การ วิจัยเชิงคุณภาพหลายสถานที่ (Multisite Qualitative Research)

4) กรณีศึกษาประเภทอื่น ๆ ซึ่งมีหลายแบบรวมทั้งมันการสอนซึ่งอาจเรียกได้เป็นการศึกษากรณีเพื่อการสอน (Teaching Case Study) เพื่อชี้ให้เห็นประเด็น สภาวะเงื่อนไข ประเภทของกรณีหรือสิ่งอื่น ๆ ที่สำคัญสำหรับการสอน

ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์ (2556: 50-51) ได้แบ่งวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาอาจแบ่งได้ 2 ชนิด ดังนี้

1) วิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาเดี่ยว (Single Instrumental Case Study) เป็นการวิจัยที่นักวิจัยเลือกกรณีที่มีขอบเขตจำกัดที่ต้องการศึกษาในเชิงลึกมาเพียงกรณีเดียว นักวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาเดี่ยวส่วนใหญ่มักจะเลือกกรณีศึกษาที่มีความโดดเด่นเป็นพิเศษในลักษณะสุดโต่ง หรือที่เรียกว่า การเลือกแบบสุดโต่ง (Extreme Case Sampling) เช่น นักเรียนที่มีอาการออทิซึม (Autistic) คนหนึ่งที่มาเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ เป็นต้น

2) วิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา (Multiple Case Study) เป็นการวิจัยที่นักวิจัยเลือกกรณีที่มีขอบเขตจำกัดที่ต้องการศึกษาในเชิงลึกมากกว่า 1 กรณี ทั้งนี้ นักวิจัยอาจเลือกหลายกรณีจากหลายแหล่ง (Site) เช่น เลือกกรณีศึกษานักเรียน 6 คน จาก 3 โรงเรียน หรือเลือกหลายกรณีจากแหล่งเดียวกัน เช่น เลือกกรณีศึกษานักเรียน 6 คนแต่อยู่ในโรงเรียนเดียวกัน เป็นต้น นักวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษาส่วนใหญ่มักจะเลือกพหุกรณีศึกษาที่มีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย หรือที่เรียกว่า การเลือกแบบหลากหลายที่สุด (Maximal Variation Sampling) เช่น เลือกพหุกรณีศึกษาเป็นนักเรียน 6 คนที่คละเพศ (ชายและหญิง) และคละความสามารถในการเรียนรู้ (เก่ง ปานกลาง และอ่อน) เป็นต้น

สรุปได้ว่าประเภทของกรณีศึกษา สามารถจำแนกได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับแนวคิดที่ใช้ในการจำแนก โดยหากแบ่งประเภทตามลักษณะวัตถุประสงค์ของการศึกษาแล้ว สามารถแบ่งได้ 4 ประเภท คือ 1) กรณีศึกษาแท้ ๆ เป็นกรณีที่น่าสนใจ ผู้ที่ทำการศึกษต้องการทราบเรื่องราวเกี่ยวกับกรณีที่ศึกษา เพราะมีความสนใจแท้ ๆ 2) กรณีศึกษาในเชิงเครื่องมือ แสวงหาความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา หรือต้องการปรับปรุงแก้ไขทฤษฎีให้ดีขึ้น 3) กรณีศึกษารวม เป็นการศึกษาหลาย ๆ กรณีรวมกัน และ 4.กรณีศึกษาประเภทอื่น ๆ หรือกรณีเพื่อการสอน หรือหากแบ่งประเภทตามแนวคิดจำนวนกรณีที่ศึกษา ก็จะสามารถแบ่งประเภทของกรณีศึกษาได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) กรณีศึกษาเดี่ยว มีขอบเขตจำกัดที่ต้องการศึกษาในเชิงลึกเพียงกรณีเดียว และ 2) พหุกรณีศึกษา มีขอบเขตจำกัดที่ต้องการศึกษาในเชิงลึกมากกว่า 1 กรณี

4.4 ข้อดี/ข้อจำกัดของกรณีศึกษาในการวิจัยเชิงคุณภาพ

องอาจ นัยพัฒน์ (2549: 336-337) กล่าวถึงข้อดีและข้อจำกัดของการศึกษาเฉพาะกรณีในเชิงคุณภาพที่นักวิจัยควรทราบ โดยข้อดีมีดังต่อไปนี้

1) สามารถถ่ายทอดให้ผู้อ่านทราบและเข้าใจความเป็นจริงอย่างลุ่มลึกและกระจ่างชัด

2) ให้ข้อมูลหลักฐานสารสนเทศที่นำไปสู่ความรู้ความเข้าใจและสะท้อนความเป็นจริงเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะอันโดดเด่นของกรณีเฉพาะบางรายที่เบี่ยงเบนไปจากกรณีทั่วไป ซึ่งสารสนเทศดังกล่าวนี้อาจไม่ได้รับการวิจัยเชิงปริมาณ เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เป็นต้น

3) สามารถดำเนินการศึกษาวิจัยได้โดยนักวิจัยหลักเพียงบุคคลเดียว เนื่องจากขอบเขตการดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐานมุ่งเน้นแต่เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่างในรายที่เลือกมาทำการวิจัยเท่านั้น

4) สามารถดำเนินการศึกษาวิจัยได้ภายใต้สภาวะการณ์ที่นักวิจัยไม่สามารถควบคุม คาดหมาย หรือ จัดกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามความต้องการได้

5) ให้ข้อมูลหลักฐานสารสนเทศทางการวิจัยที่มีลักษณะแจ่มชัดดุจดังมีชีวิต (Lifelike Information) และง่ายต่อความเข้าใจ เป็นผลให้มีความเป็นไปได้สูงต่อการถูกนำไปประยุกต์ใช้ หรือได้รับความสนใจจากบุคคลหลายฝ่าย ไม่จำกัดอยู่เพียงนักวิชาการหรือบุคคลผู้สำเร็จการศึกษาระดับสูงเท่านั้น แต่นักปฏิบัติการหรือบุคคลทั่วไปก็สามารถเข้าใจได้

6) ให้ความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ การกระทำ และพฤติกรรมของบุคคล ความรู้และความเข้าใจอย่างลุ่มลึก ซึ่งสิ่งเหล่านี้นำไปสู่การกำหนดนโยบาย แผนงาน/โครงการ หรือกลยุทธ์ สำหรับปรับปรุงการปฏิบัติงานในบริบทที่ศึกษาวิจัยให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

สำหรับข้อจำกัดที่สำคัญของการศึกษาเฉพาะกรณีเชิงคุณภาพ มีดังต่อไปนี้

1) ข้อมูลหลักฐานสารสนเทศจากการศึกษาเฉพาะกรณีเชิงคุณภาพ อาจไม่สามารถสรุปอ้างอิงไปสู่ประชากรเป้าหมายของกรณีเฉพาะที่เลือกมาทำการศึกษาได้อย่างกว้างขวางเท่าที่ควรจะเป็น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถของผู้อ่านรายงานงานวิจัยจะมองเห็นช่องทางในการนำไปประยุกต์ใช้ด้วยตนเอง

2) ใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทำวิจัยภาคสนามของนักวิจัยตลอดจนงบประมาณใช้จ่ายและระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัยค่อนข้างมาก ทำให้บางครั้งนักวิจัยที่มีประสบการณ์ทำวิจัยภาคสนาม งบประมาณใช้จ่ายและระยะเวลาในการทำวิจัยจำกัด อาจไม่สามารถดำเนินการได้

3) ใช้ระยะเวลาในการอ่านรายงานการศึกษาเฉพาะกรณีค่อนข้างมาก เนื่องจากรายงานการศึกษาเฉพาะกรณีเชิงคุณภาพโดยทั่วไป มักประกอบด้วยถ้อยคำพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ตีความ และประเมิน กรณีศึกษาที่มีรายละเอียดค่อนข้างมากรวมอยู่ จึงทำให้ผู้อ่านรายงานการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลผู้ไม่มีเวลามากนัก เช่น ผู้บริหารจัดการ หรือผู้กำหนดนโยบายระดับสูง อาจไม่มีเวลาติดตามอ่านรายละเอียดต่าง ๆ ได้ทั้งหมด เป็นผลทำให้ข้อมูลหลักฐานสารสนเทศจากการศึกษาวิจัยอาจไม่ได้รับการพิจารณาหรือถูกนำไปใช้

สรุปได้กรณีศึกษาในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น มีข้อดี คือ ทำให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดชัดเจน กลุ่มเล็ก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกลยุทธ์ รวมทั้งทำให้ทราบ ข้อมูลคุณสมบัติ หรือลักษณะโดดเด่นของกรณีเฉพาะบางราย ที่เบี่ยงเบนจากกรณีทั่วไป สามารถ ดำเนินการได้โดยนักวิจัยหลักเพียงคนเดียวและดำเนินการได้ ภายใต้สภาวะการณ์ที่นักวิจัยไม่สามารถ ควบคุมได้ ส่วนข้อจำกัด คือ ไม่สามารถสรุปอ้างอิงไปสู่ประชากรเป้าหมายของกรณีเฉพาะที่เลือกมา ทำการศึกษาได้อย่างกว้างขวาง ต้องใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทำวิจัยภาคสนามของ นักวิจัย รวมทั้งงบประมาณใช้จ่ายและระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัยค่อนข้างมาก ตลอดจนใช้ เวลานานในการเรียบเรียงรายงานวิจัย

4.5 วิธีดำเนินการวิจัยของกรณีศึกษา

ชาย โพธิ์สีตา (2554: 157) ได้กล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัยของการศึกษาเฉพาะกรณี โดยเสนอขั้นตอนที่สำคัญบางขั้นตอน ซึ่งอาศัยแนวคิดในการศึกษาของ คลาสเวล (Stake. 1995; อ้างอิง จาก Creswell. 1998) ไว้ดังนี้

1) เลือกกรณีสำหรับศึกษา ควรเลือกกรณีที่มีขอบเขตชัดเจนและสมบูรณ์ในตัวเอง ทั้งในแง่เนื้อหา เวลา และสถานที่ ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ กลุ่มชนที่มี ลักษณะเฉพาะ โครงการหรือกิจกรรม อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ การเลือกกรณีสำหรับศึกษานั้น โดยปกติใช้ วิธีเลือกแบบเจาะจง คือ นักวิจัยเฟ้นหากรณีที่สามารถให้ข้อมูลได้หลากหลายและครอบคลุมเกี่ยวกับ ประเด็นที่ต้องการศึกษาเป็นสำคัญ ในการศึกษาที่ต้องใช้หลายกรณี นักวิจัยควรวางแผนการเลือกอย่าง ค่อนข้างเป็นระบบ เช่น พยายามเลือกกรณีตัวอย่างโดยเน้นเพื่อให้ตัวอย่างที่ได้สะท้อนความหลากหลาย ในกลุ่มประชากรเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อให้ผลการศึกษานั้นได้มีน้ำหนักในการอธิบาย

2) รวบรวมข้อมูลหลายชนิดโดยใช้เทคนิคหลายแบบ เนื่องจากจุดเด่นของ กรณีศึกษาอยู่ที่การให้ภาพที่ชัดเจนและสมบูรณ์ของสิ่งที่ศึกษา ข้อมูลที่หลากหลายจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น นักวิจัยอาจรวบรวมข้อมูลโดยวิธีสังเกต การสัมภาษณ์ การค้นคว้าจากเอกสาร หรือจากโสตทัศนูปกรณ์ อื่น ๆ เช่นเดียวกับในการวิจัยเชิงคุณภาพทั่วไป ข้อมูลอาจเป็นทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และควร เป็นข้อมูลที่ให้บริบทอย่างเพียงพอ โดยสรุปก็คือ ใช้ทุกวิธีการที่เหมาะสมและรวบรวมข้อมูลทุกชนิดที่จะ ให้ภาพที่สมบูรณ์ที่สุดของกรณีศึกษานั้น

3) พรณนารายละเอียดของสิ่งที่ศึกษา จำเป็นต้องพรรณนากรณีศึกษาอย่างละเอียดเพื่อให้เห็นภาพอย่างชัดเจน การพรรณนาไม่ใช่เพียงแต่เล่าเรื่องโดยปราศจากจุดมุ่งหมาย แต่เป็นการนำเสนอเรื่องราวของกรณีศึกษาอย่างมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน

4) วิเคราะห์และตีความข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ที่ใช้จะต้องเหมาะสมกับลักษณะ ข้อมูล และต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย คำถาม และวัตถุประสงค์ในการศึกษา ตลอดจนบริบทของกรณี ที่ศึกษาด้วยเสมอ

สรุปได้ว่าวิธีดำเนินการวิจัยของกรณีศึกษานั้นสามารถทำได้โดยเริ่มจากการเลือกกรณีสำหรับศึกษา โดยควรมีขอบเขตชัดเจนและสมบูรณ์ในตัวเอง จากนั้นจึงรวบรวมข้อมูลหลายชนิดโดยใช้เทคนิคหลายแบบ ทั้งวิธีสังเกต การสัมภาษณ์ การค้นคว้าจากเอกสาร หรือจากสื่อทัศนูปกรณ์อื่น ๆ แล้วจึงพรรณนารายละเอียดของสิ่งที่ศึกษา เพื่อนำเสนอเรื่องราวของกรณีศึกษาอย่างมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน รวมทั้งวิเคราะห์และตีความข้อมูล

4.6 การตั้งคำถามวิจัยหรือประเด็นของกรณีศึกษา

กรรณิการ์ สุขเกษม และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544: 77) ได้กล่าวว่าผู้วิจัยที่ทำการศึกษาคณะจะแสวงหาทั้งความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่ปรากฏเป็นลักษณะทั่วไป (What is common?) และสิ่งที่ปรากฏเป็นลักษณะเฉพาะ (What is particular?) ของกรณีศึกษานั้น แต่ผลที่ต้องการคือบางสิ่งที่มีความเฉพาะพิเศษ (Uniqueness) ซึ่งผู้วิจัยจะต้องแสวงหาข้อมูลครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) ลักษณะ/ธรรมชาติของกรณีศึกษา 2) ประวัติภูมิหลัง 3) บริบททางกายภาพ 4) บริบทอื่น ๆ ทางเศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย และสุนทรียภาพ 5) กรณีอื่น ๆ ที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในกรณีศึกษาได้ 6) ผู้ให้ข้อมูล (Informants) ที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในกรณีศึกษาได้

องอาจ นัยพัฒน์ (2549: 58) ได้กล่าวถึงคำถามการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบของการศึกษาเฉพาะกรณีว่ามักเป็นประเด็นเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์หรือลักษณะโดดเด่นของกรณีเฉพาะที่นักวิจัยมีความสนใจใคร่รู้เป็นพิเศษ หรือกระบวนการเกิดขึ้นและดำเนินไปของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกรณีเฉพาะ กล่าวอีกอย่างหนึ่ง คือ คำถามการศึกษาเฉพาะกรณีมักเป็นประเด็นที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับกระบวนการ (บางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้นได้อย่างไรและทำไมจึงเกิดขึ้น) รวมทั้งคำถามที่มุ่งเน้นสืบค้นหาความรู้ความจริงเพื่อทำความเข้าใจกรณีเฉพาะที่ศึกษาวิจัย (มีอะไรเกิดขึ้น และ สิ่งที่เกิดขึ้นมีความหมายอะไรสำหรับบุคคลที่เกี่ยวข้อง) และคำถามวิจัยที่มุ่งเน้นวิเคราะห์สาระสำคัญของกรณีเฉพาะที่ทำการศึกษาวิจัย (สาระหลักและโครงสร้างเชิงทฤษฎีอะไรที่เผยขึ้นจากข้อมูลหลักฐานที่เก็บรวบรวมได้จากกรณีเฉพาะที่ศึกษาวิจัย)

สรุปได้ว่าการตั้งคำถามวิจัยหรือประเด็นของกรณีศึกษานั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ คำถามหรือประเด็นที่เป็นลักษณะทั่วไปและลักษณะเฉพาะ โดยมีเนื้อหาคำถามเกี่ยวข้องกับลักษณะที่โดดเด่นของกรณีเฉพาะที่นักวิจัยใคร่รู้ หรือเกี่ยวข้องกับกระบวนการ การค้นหาความรู้ความจริง และมุ่งเน้นวิเคราะห์สาระสำคัญของกรณี

4.7 การเลือกกรณีตัวอย่าง

กรรณิการ์ สุขเกษม และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544: 94) ได้กล่าวว่า หลังจากเลือกกรณีศึกษาได้แล้ว ผู้วิจัยยังต้องทำการตัดสินใจเลือกอีกครั้งหนึ่งเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ และเหตุการณ์ที่จะสังเกต ในการสุ่มตัวอย่างสิ่งที่ต้องตัดสินใจ คือ การมีความหลากหลายไม่ใช่ความปั่นป่วน โดยต้องคำนึงถึงปัญหาการเข้าถึงและอภัยภัยไม่ตรีของผู้ให้ข้อมูล

ชาย โพธิ์สีตา (2554: 156) วรรณศึกษาที่ใช้ในวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้กรณีที่เหมาะสมกับความต้องการและจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นวิธีที่ใช้ได้ทั่วไป ในทางปฏิบัติการเลือกแบบเจาะจงเอากรณีที่มีความเหมาะสมเช่นนี้เปรียบเสมือนการ “ร่อนหา” กรณีที่เหมาะสมที่สุด ไม่ใช่เหมาะในแง่ความสะดวกสบายสำหรับนักวิจัย แต่เหมาะในแง่ที่เป็นการที่สามารถให้ข้อมูลได้หลากหลายและครอบคลุม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เหมาะสมทั้งในแง่แนวคิดในการวิจัย และในแง่ของระเบียบวิธีวิจัย

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2554: 109) ได้กล่าวถึงการเลือกกรณีศึกษาว่า จะใช้กรณีศึกษาประเภทใดที่จะเหมาะสมที่สุดและให้ประโยชน์มากที่สุด กรณีอาจเป็นกรณีเดียวหรือหลายกรณีรวมกัน หลายทำเลหรืออยู่ในทำเลเดียวกัน จะมุ่งไปที่กรณี หรือไปที่ประเด็น ซึ่งในการตัดสินใจว่าจะใช้กรณีใดในลักษณะใด ต้องคำนึงถึงโอกาสต่าง ๆ ที่จะใช้สุ่มกรณีตามความเหมาะสมแบบเจาะจง

สรุปได้ว่าการเลือกกรณีตัวอย่างนั้นจะดำเนินการหลังจากที่เลือกกรณีศึกษาเรียบร้อยแล้ว โดยการเลือกตามความเหมาะสมด้วยวิธีการเจาะจง เพื่อเลือกกรณีตัวอย่างให้มีความหลากหลาย ครอบคลุมและก่อให้เกิดประโยชน์ในการศึกษามากที่สุด ทั้งในแง่แนวคิดและระเบียบวิธีวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ผู้กำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษา (Case Study Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่นักวิจัยมุ่งค้นหากระบวนการ (Explore Process) ในปรากฏการณ์ที่มีความจำเพาะเจาะจงเพื่อพรรณนาและวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ตลอดจนกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มศักยภาพสูงสุด

วิธีการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และกลุ่มที่ 2 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ

ระยะที่ 2 การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

ระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์

ในระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และกลุ่มที่ 2 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการศึกษา ออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการศึกษาก่อนลงภาคสนาม 2) ขั้นการศึกษภาคสนาม และ 3) ขั้นการจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นการศึกษาก่อนลงภาคสนาม
 - 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 การกำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล
 - 1.3 การเตรียมตัวในการศึกษภาคสนาม

2. ขั้นการศึกษาภาคสนาม

2.1 การกำหนดแผนการศึกษาภาคสนาม

2.2 การเข้าถึงข้อมูล

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3.1 การวิเคราะห์เอกสาร

2.3.2 การสังเกต

2.3.3 การสัมภาษณ์

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ขั้นการจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม

3.1 การจัดระเบียบข้อมูล

3.2 การตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 การตีความข้อมูล

3.5 การนำเสนอข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังกล่าว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ขั้นการศึกษาก่อนลงภาคสนาม

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Writing) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) รางวัลซีไรต์ และวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case Study Research) เพื่อเป็นแนวทางในการมองกระบวนการการเขียนเชิงสร้างสรรค์พอสังเขป และสร้างกรอบแนวคิดชั่วคราวก่อนที่จะศึกษาภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

1.2 การกำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล

การกำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ในระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล ไว้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และกลุ่มที่ 2 เยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ โดยขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทวินิพนธ์ โดยรางวัลซีไรต์นั้นสามารถแบ่งประเภทได้เป็น 3 กลุ่ม ตามประเภทของงานเขียน ผู้วิจัยมีความสนใจมุ่งศึกษากลุ่มที่ 1 นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทวินิพนธ์ เนื่องจากกวีนิพนธ์เป็นงานเขียนประเภทที่มีความ

เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นด้านการอ่านหรือการเขียน และยังมีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้กำหนดตัวชี้วัด รายวิชาภาษาไทย ว่าผู้เรียนในทุกช่วงชั้นต้องสามารถแต่งคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ได้ อีกทั้งในปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยให้ความสนใจในเรื่องการแต่งคำประพันธ์น้อยลง ทำให้ความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ลดลงตามไปด้วย จึงเห็นสมควรที่จะมุ่งศึกษาเจาะลึกในกลุ่มนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ ว่าบุคคลที่ประสบความสำเร็จในทางการเขียนนั้น ได้บ่มเพาะความรู้ สัมผัสประสบการณ์ และฝึกฝนตนเองจนกระทั่งก่อให้เกิดเป็นกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ได้อย่างไร เพื่อที่จะทำให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก มีความเฉพาะและตรงประเด็น โดยนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ ในระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2522 – 2560 มีจำนวน 13 คน รวมผลงาน 13 เล่ม ดังตาราง 3 และภาพประกอบ 2

ตาราง 3 รายชื่อของหนังสือ และนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ ในระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2522 – 2560

ลำดับที่	ปีพ.ศ.	ชื่อหนังสือ	ชื่อนักเขียน
1	2523	เพียงความเคลื่อนไหว	เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
2	2526	นาฏกรรมบนลานกว้าง	คมทวน คັນธนู
3	2529	ปณิธานกวี	อังคาร กัลยาณพงศ์
4	2532	ใบไม้ที่หายไป	จิระนันท์ พิตรปรีชา
5	2535	มือนั้นลีลาวดี	ศักดิ์ศิริ มีสมสืบ
6	2538	ม้าก้านกล้วย	ไพโรจน์ทร์ ขาวงาม
7	2541	ในเวลา	แรคำ ประโดยคำ
8	2544	บ้านเก่า	โชคชัย บัณฑิต
9	2547	แม่น้ำรำลึก	เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์
10	2550	โลกในดวงตาข้าพเจ้า	มนตรี ศรีรงค์
11	2553	ไม่มีหญิงสาวในบทกวี	ชะการีย์ยา อมตยา
12	2556	หัวใจห้องที่ห้า	อังคาร จันทาทิพย์
13	2559	นครคนนอก	พลัง เพียงพิรุฬห์

ผู้วิจัยได้เลือกนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ มาเป็นกรณีศึกษาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ด้านระยะเวลาในการเลือกกรณีศึกษา โดยพิจารณาตามลำดับระยะเวลาที่ได้รับรางวัล คือ ในทุก ๆ 3 คน ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลมา 1 คน ดังนั้นจึงได้นักเขียนซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรวมจำนวน 4 คน ดังภาพประกอบ 2 และสรุปรายชื่อของหนังสือและนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ ที่ได้เลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลดังตาราง 4

ภาพประกอบ 2 การกำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูล

ตาราง 4 รายชื่อของหนังสือและนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ ที่ได้เลือกเป็นผู้ให้ข้อมูล

ลำดับที่	ปีพ.ศ.	ชื่อหนังสือ	ชื่อนักเขียน
1	2523	เพียงความเคลื่อนไหว	เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
2	2535	มือนั้นสีขาว	ศักดิ์ศิริ มีสมสืบ
3	2547	แม่น้ำรำลึก	เรวัตร์ พันธุ์พัฒน์
4	2556	หัวใจห้องที่ห้า	อังคาร จันทาทิพย์

กลุ่มที่ 2 เยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

- 1) บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15-25 ปี ในปีที่ได้รับรางวัล
- 2) บุคคลซึ่งเคยได้รับรางวัลด้านการเขียน ประเภทกวีนิพนธ์ ในระดับประเทศ

3) รางวัลที่ได้รับจะต้องเป็นรางวัลที่มีการประกวดแข่งขันในระดับประเทศ มีความน่าเชื่อถือเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และมีการจัดประกวดต่อเนื่องยาวนานมากกว่า 10 ปี

4) รางวัลที่ได้รับอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2551 - 2560

ผู้วิจัยได้เลือกเยาวชนตามเกณฑ์ที่กำหนดมาจำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังที่ปรากฏในตาราง 5

ตาราง 5 รายชื่อเยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในระดับประเทศ
ที่ได้เลือกเป็นผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ	รางวัลที่ได้รับ	ปีพ.ศ. ที่ได้รับรางวัล
1.นายรังสิมันต์ จุลทริก	- รางวัลชนะเลิศ เซเว่นบุคคอว์ด	2559
	ประเภทนักเขียนรุ่นเยาว์ หมวดกวีนิพนธ์	
	- รางวัลดีเด่น ยุวศิลปินไทย (Young Thai Artist Award) สาขาวรรณกรรม	2558
2.นายอาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ	- รางวัลดีเด่น ยุวศิลปินไทย (Young Thai Artist Award) สาขาวรรณกรรม	2554
	- รางวัลยอดเยี่ยม นายอินทร์อวอร์ด	2553
3.นายธนภัทร ใจจันทร์	- เข้ารอบนายอินทร์อวอร์ด	2555
	- รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ประเภทรางวัลนักเขียนรุ่นเยาว์ หมวดกวีนิพนธ์ รางวัลเซเว่นบุคคอว์ด	2554
	- รางวัลชมเชยรางวัลพานแว่นฟ้า	2554

1.3 การเตรียมตัวในการศึกษาภาคสนาม

การเตรียมตัวในการศึกษาภาคสนาม หลังจากที่คุณวิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 2 กลุ่มแล้ว ผู้วิจัยจึงศึกษาเอกสารและค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศซึ่งได้เลือกเป็นผู้ให้ข้อมูล เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มากที่สุด

2. ชั้นการศึกษาภาคสนาม

2.1 การกำหนดแผนการศึกษาภาคสนาม

ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการศึกษาภาคสนามขึ้นเพื่อให้การศึกษาภาคสนามดำเนินไปอย่างมีทิศทาง สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยในข้อที่ 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ อย่างสมบูรณ์และครบถ้วนมากที่สุด ดังที่ได้กำหนดแผนการศึกษาไว้ภาคสนามไว้ในตาราง 6 แผนการศึกษาภาคสนาม กลุ่มที่ 1 นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และตาราง 7 แผนการศึกษาภาคสนาม กลุ่มที่ 2 เยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ

ตาราง 6 แผนการศึกษาภาคสนาม กลุ่มที่ 1 นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทวินิพนธ์

ความมุ่งหมายของการวิจัย	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล	ช่วงเวลา
1. เพื่อพรรณนาและวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ	ติดต่อกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งได้แก่ นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทวินิพนธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจงไว้จำนวน 4 คน เพื่อขอเก็บข้อมูลวิจัย ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการเล่าถึงความเป็นมาในการเลือกศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ความมุ่งหมายในการทำวิจัย รวมทั้งความสำคัญของการวิจัยดังกล่าว	ผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 4 คน	15-20 มี.ค. 2560
	นำแบบสัมภาษณ์ส่งไปให้นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 คน เพื่อศึกษาและพิจารณาแนวคำถามล่วงหน้า	แบบสัมภาษณ์	21 มี.ค. 2560
	เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการศึกษาเอกสารซึ่งเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	เอกสารและบทความ	21-25 มี.ค. 2560
	นัดหมายวันและเวลากลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 คน เพื่อขอเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 4 คน	26-30 มี.ค. 2560
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 คนที่ 1 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	ผู้ให้ข้อมูล กลุ่มที่ 1 คนที่ 1	6 เม.ย. 2560 เวลา 14.00-16.00 น.

ตาราง 6 (ต่อ)

ความมุ่งหมาย ของการวิจัย	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล	ช่วงเวลา
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 คนที่ 2 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	ผู้ให้ข้อมูล กลุ่มที่ 1 คนที่ 2	4 เม.ย. 2560 เวลา 15.00-17.00 น.
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 คนที่ 3 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	ผู้ให้ข้อมูล กลุ่มที่ 1 คนที่ 3	8 เม.ย. 2560 เวลา 14.00-16.00 น.
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 คนที่ 4 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	ผู้ให้ข้อมูล กลุ่มที่ 1 คนที่ 4	3 เม.ย. 2560 เวลา 13.30-15.30 น.

ตาราง 7 แผนการศึกษาภาคสนาม กลุ่มที่ 2 เยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ

ความมุ่งหมาย ของการวิจัย	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล	ระยะเวลา
1. เพื่อพรรณนาและ วิเคราะห์กระบวนการ เขียน เชิงสร้างสรรค์ ประเภท กวีนิพนธ์ ของนักเขียน ที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และเยาวชนที่ได้รับ รางวัลด้านการเขียน ในระดับประเทศ	ติดต่อกับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งได้แก่ เยาวชน ที่ได้รับรางวัลด้านการเขียน ในระดับประเทศ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเลือก แบบเจาะจงไว้จำนวน 3 คน เพื่อขอเก็บ ข้อมูลวิจัย โดยการเล่าถึงความเป็นมา ในการเลือกศึกษากระบวนการเขียน เชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ความมุ่งหมายในการทำวิจัย รวมทั้งความสำคัญของการวิจัยดังกล่าว	ผู้ให้ข้อมูล กลุ่มที่ 2 ทั้ง 3 คน	15-20 มี.ค. 2560
	นำแบบสัมภาษณ์ส่งไปให้เยาวชนที่ได้รับ รางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 คน เพื่อศึกษา และพิจารณาแนวคำถามล่วงหน้า	แบบสัมภาษณ์	21 มี.ค. 2560
	นัดหมายวันและเวลากลุ่มผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 3 คน เพื่อขอเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 3 คน	26-30 มี.ค. 2560
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูล คนที่ 1 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	ผู้ให้ข้อมูล กลุ่มที่ 2 คนที่ 1	8 เม.ย. 2560 เวลา 10.00-12.00 น.

ตาราง 7 (ต่อ)

ความมุ่งหมาย ของการวิจัย	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล	ระยะเวลา
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูล คนที่ 2 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	ผู้ให้ข้อมูล กลุ่มที่ 2 คนที่ 2	9 เม.ย. 2560 เวลา 13.30-15.30 น.
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูล คนที่ 3 ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	ผู้ให้ข้อมูล กลุ่มที่ 2 คนที่ 3	10 เม.ย. 2560 เวลา 10.00-12.00 น.

จากตารางดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูล ทั้งกลุ่มนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ โดยมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) **ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล** โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเอกสารประกอบกับการสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวเบื้องต้น ประวัติการศึกษา ผลงานการเขียน และผลงานที่ได้รับรางวัล

2) **ข้อมูลซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ของผู้ให้ข้อมูล** โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึก ตามแนวคำถามซึ่งเกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ในแบบสัมภาษณ์ที่ได้เตรียมไว้

2.2 การเข้าถึงข้อมูล

ผู้วิจัยได้วางแผนการเข้าถึงข้อมูล โดยการเปิดเผยสถานภาพจริงของผู้วิจัยต่อผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม ว่าเป็นนิสิตในระดับบัณฑิตศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และปัจจุบันประกอบอาชีพบรรณาธิการ โดยสอนรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ตั้งแต่ในขั้นตอนการติดต่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยจึงนัดหมายผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาระยะที่ 1 ทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งได้แก่ นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ รวม 7 คน เพื่อขอเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ไปจนถึงการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ เทียบตรง และมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ ในระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ทั้ง 7 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ เทียบตรง และมีความน่าเชื่อถือ ตลอดจนเป็นไปตามความมุ่งหมายและสามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) **การวิเคราะห์เอกสาร** ผู้วิจัยได้ศึกษาตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Writing) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) รางวัลซีไรต์ และวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case Study Research) โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.1) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัยก่อนการศึกษภาคสนาม

1.2) เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล ทั้งนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ซึ่งได้เลือกมาเป็นผู้ให้ข้อมูล โดยจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างแนวคำถามในแบบสัมภาษณ์ และการพูดคุย สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติม

1.3) เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลงานวิจัย

2) **การสัมภาษณ์** ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์จากคำถามการวิจัย และความมุ่งหมายของการวิจัยในข้อที่ 1 คือ เพื่อพรรณนาและวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ประเภทกวีนิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ จากนั้นจึงได้นัดหมายผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะราย (In-depth Interview) ตามแนวคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งจัดเป็นแบบสัมภาษณ์ประเภทกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่มีการวางแผนไว้อย่างเข้มงวดพอสมควร และใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการ (Formal Interview) และอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน สามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระ เปิดกว้าง และมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ และเป็นความจริง โดยประเด็นข้อคำถามมีดังต่อไปนี้

1.1) **ขั้นเริ่มการสนทนา** ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการกล่าวแนะนำตนเอง จากนั้นจึงเล่าที่มา ความมุ่งหมายและความสำคัญของการวิจัย ระยะเวลาที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ โดยประมาณ รวมทั้งขออนุญาตสัมภาษณ์ บันทึกเสียงและบันทึกภาพขณะสัมภาษณ์ แล้วจึงเริ่มสนทนากับผู้ให้ข้อมูล

ตัวอย่างแนวคำถาม

- ท่านเริ่มต้นการเขียน “กวีนิพนธ์” ได้อย่างไร
- ท่านมีนักเขียนซึ่งเป็น “ต้นแบบ/แรงบันดาลใจ” หรือไม่

เพราะเหตุใดจึงประทับใจในตัวเขา

1.2) ขั้นเริ่มเข้าสู่ประเด็นที่จะศึกษา ผู้วิจัยใช้คำถามกว้าง ๆ ในประเด็นที่ศึกษา เพื่อเน้นให้นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลได้เล่าเรื่องราว ถ่ายทอดประสบการณ์ที่เคยประสบมา หรือบรรยายความคิด ข้อคิดเห็นในมุมมองของเขา

ตัวอย่างแนวคำถาม

- ท่านมีวิธีการหา “แหล่งข้อมูล ความรู้ วัตถุดิบ หรือต้นเรื่อง” ที่นำมาเขียนอย่างไร
- “แรงบันดาลใจ อารมณ์ ความรู้สึก” มีความสำคัญต่อการสร้างงานเขียนหรือไม่ อย่างไร

1.3) ขั้นปิดการสนทนา ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลซักถาม หรือพูดประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติม จากนั้นผู้วิจัยจึงกล่าวขอบคุณและกล่าวทวนข้อมูลที่ได้กับผู้ให้ข้อมูล ว่าข้อมูลที่เราสรุปได้จากการสัมภาษณ์ตรงกับที่เขาต้องการสื่อสารหรือไม่ จากนั้นจึงขอความอนุเคราะห์เพื่อนัดหมายส่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลเพื่อตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปผลนั้นเป็นความจริง ตรงตามกับผู้ให้ข้อมูลตอบหรือไม่

ตัวอย่างแนวคำถาม

- หากเด็กและเยาวชนรุ่นน้องมีความสนใจการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ท่านจะแนะนำให้ต่อยอดความรู้ ความสามารถ หรือฝึกฝนตนเองอย่างไร
- ท่านมีประเด็นเพิ่มเติมที่ต้องการขยายความหรือไม่

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยจะต้องเตรียมให้พร้อมก่อนทำการศึกษภาคสนาม โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น รวมทั้งอุปกรณ์ภาคสนาม ได้แก่ เครื่องอัดเสียง กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึกภาคสนาม และแฟ้มเก็บรวบรวมเอกสาร ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) **แบบสัมภาษณ์** แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนี้จัดเป็นแบบสัมภาษณ์ประเภทกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ประกอบด้วยแนวคำถามปลายเปิด (Open-Ended) และประเด็นคำถามย่อย ซึ่งสร้างขึ้นจากคำถามและความมุ่งหมายของการวิจัยที่ต้องการศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ผู้การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน โดยแนวคำถามนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ขั้นเริ่มการสนทนา 2) ขั้นเริ่มเข้าสู่ประเด็นที่จะศึกษา และ 3) ขั้นปิดการสนทนา

2) **อุปกรณ์ภาคสนาม** ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป และสมุดบันทึกภาคสนามและแฟ้มเก็บรวบรวมเอกสาร

2.1) **เครื่องบันทึกเสียง** เป็นเครื่องมือประกอบการสัมภาษณ์ที่ช่วยบันทึกข้อมูลเมื่อผู้วิจัยไม่สามารถจดบันทึกได้ทันในขณะเวลาสัมภาษณ์ โดยก่อนบันทึกเสียงทุกครั้งผู้วิจัยจะขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนเสมอ หลังจากนั้นจึงนำคลิปเสียงที่ได้จากการบันทึกมาฟังอีกครั้งหนึ่งเพื่อการถอดเสียงการสนทนาด้วยความละเอียดแบบคำต่อคำ แล้วจึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

2.2) **กล้องถ่ายรูป** เป็นเครื่องมือที่ใช้บันทึกภาพการดำเนินการวิจัยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลในขณะเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนใช้เพื่อบันทึกข้อมูลภาพต่าง ๆ ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

2.3) **สมุดบันทึกภาคสนาม** สำหรับจดบันทึกข้อมูลที่ได้ในขณะสัมภาษณ์รวมทั้งจดประเด็นคำตอบ บันทึกพรรณนารายละเอียดของสถานการณ์ วัน เวลา ความคิดเห็น อารมณ์ ความรู้สึก ทั้งของตัวผู้วิจัยเองและผู้ให้ข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลทั้งการสัมภาษณ์และการสังเกต ตลอดจนบันทึกสะท้อนความคิด เพื่อสรุปประเด็นความคิดและตั้งข้อสังเกตขณะเก็บข้อมูล

2.4) **แฟ้มเก็บรวบรวมเอกสาร** คือ แฟ้มสำหรับใส่เอกสารต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมและเรียบเรียงไว้ โดยเฉพาะข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อความสะดวกรวดเร็วต่อการค้นข้อมูลเพื่อมาใช้งานในช่วงเวลาฉบับลงขณะเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ขั้นตอนการจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม

3.1 การจัดระเบียบข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงได้จัดกระทำข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดระเบียบ เริ่มต้นที่การถอดเสียงจากเครื่องบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ ซึ่งกระทำด้วยวิธีการถอดเสียงแบบคำต่อคำ (Transcribe Verbatim) เพื่อให้ข้อมูลดังกล่าวอยู่ในสภาพที่สะดวกต่อการนำไปใช้งานและพร้อมจะนำไปวิเคราะห์ จากนั้นจึงพิมพ์ข้อมูลเป็นเอกสารเพื่อรวบรวม เรียบเรียง และในขณะเดียวกันผู้วิจัยก็ได้อ่านทบทวนและพิจารณาความเกี่ยวข้องของข้อมูลซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ที่ได้เรียบเรียงมา รวมทั้งลดทอนข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม เพื่อให้ได้กลุ่มของข้อมูลที่มีความหมายร่วมกัน

3.2 การตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนามแล้ว ลำดับแรกในการจัดกระทำข้อมูล คือ การตรวจสอบข้อมูล โดยผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าข้อมูลที่ได้รวบรวมมานั้นเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพ ถูกต้องและเชื่อถือได้ รวมทั้งมีความครบถ้วนเพียงพอที่นำไปวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

ในขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูลนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบสามเฝ้าด้านข้อมูล โดยมีวิธีการตรวจสอบด้วยการสังเกตในระหว่างเก็บข้อมูลทั้งลักษณะด้านกายภาพ ได้แก่ บุคลิกภาพ การพูด ภาษา และพฤติกรรมที่แสดงออกระหว่างสนทนา น้ำเสียง แววตา ท่าทาง รวมทั้งการสอบถามผู้ให้ข้อมูลเอง ด้วยวิธีการถามแนวคำถามเดิมซ้ำเพื่อตรวจสอบความเป็นจริง และความเที่ยงตรง อีกทั้งนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเสียงสัมภาษณ์ไปให้นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลช่วยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง ก่อนจะนำข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์ในลำดับต่อไป ตลอดจนศึกษาข้อมูลจากแนวคิด เอกสาร และงานวิจัย โดยผู้วิจัยได้ศึกษา รวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ รางวัลซีไรต์ และวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษา (Case Study Research) เพื่อนำมาอธิบายวิเคราะห์ข้อมูล และเชื่อมโยงข้อมูลรอบด้าน ให้ข้อมูลมีความครบถ้วน เที่ยงตรง ตลอดจนมีความน่าเชื่อถือ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ซึ่งผ่านขั้นตอนของการจัดระเบียบและลดทอนข้อมูล รวมทั้งการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูลแล้ว โดยนำมาวิเคราะห์ซึ่งใช้กระบวนการการแตกข้อมูล การใช้รหัสข้อมูล การจัดหมวดหมู่ข้อมูล และการหาประเด็นหลักของข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การแตกข้อมูล (Segmenting) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลซึ่งได้จากการถอดเสียงแบบคำต่อคำมาอ่านทบทวน เพื่อพิจารณาโดยละเอียด จากนั้นจึงแตกข้อมูลดังกล่าวโดยแบ่งเป็นหน่วยย่อย ๆ ตามความหมายเฉพาะของแต่ละหน่วย

ตัวอย่าง การแตกข้อมูลเป็นหน่วยย่อย “ครู”

ผู้ให้ข้อมูล:	เสร็จแล้ว <u>คุณครู</u> ก็จะบอกว่า เธอก็พอจะมีแววนะ แล้ว <u>เค้า</u> ก็แนะนำหนังสือเล่มนั้น เล่มนี้ ให้เราอ่าน <u>คุณครู</u> ชื่อ อาจารย์ประยูร ลาแสง แก่เป็นกวีคนหนึ่ง นามปากกาว่า “พระไม้” แก่ก็แนะนำหนังสือให้อ่าน
---------------	---

2) **การให้รหัสข้อมูล (Coding)** ผู้วิจัยเลือกหน่วยต่าง ๆ ซึ่งได้แตกข้อมูลมา โดยเลือกหน่วยที่มีความหมายตรงกันกับประเด็นที่วิเคราะห์เกี่ยวกับ “กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์” มากำหนดชื่อ หรือที่เรียกว่า การให้รหัสข้อมูล เพื่อลดทอนให้ข้อมูลมากมายที่ได้จากการศึกษามีขนาดสั้นลง

ตัวอย่าง การให้รหัสข้อมูล “สภาพแวดล้อม” ซึ่งประกอบด้วยหน่วยย่อย คือ 1) สถานที่ 2) ครู และ 3) กลุ่มเพื่อน

1) สถานที่

 2) ครู

 3) กลุ่มเพื่อน

ผู้ให้ข้อมูล: แกะเอาเราไปอยู่ร้านเช่าหนังสืออะ เราจะเปิดร้านหนังสือตอนเช้า 6 โมง ไปจนถึง 7 โมง แล้ว 7 โมงครึ่งเราก็จะไปโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูล: คุณครูรู้สึกว่ามันดี น่าจะส่งไปเผยแพร่ คุณครูก็จะส่งไปตาม นิตยสาร หรือ หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง เราก็ต้องคัดลายมือ

ผู้ให้ข้อมูล: ที่นี่พอหลุดออกมาจากโรงเรียนมัธยมไฉมัย เราก็มามหาลัย มาเรียนที่รามเนีย เราก็เจอกลุ่มเพื่อนอะ กลุ่มกวีหน้าราม คือ คุณศิริวรรณ แก้วกาญจน์ คุณพิเชษฐ แสงทอง พี่พินิจ นิลรัตน์ คุณพจนารักษ์ พจนานพัทธ์ ฯลฯ

3) **การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Categorizing)** ผู้วิจัยกระทำหลังจากการให้รหัสข้อมูล โดยรวบรวมรายชื่อของรหัสข้อมูลทั้งหมด มาพิจารณาแล้วสังเคราะห์โดยจัดหมวดหมู่หน่วยของข้อมูลที่ได้สกัดไว้ โดยให้ข้อมูลที่มีรายละเอียดใกล้เคียงกันตามคุณลักษณะร่วมและความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างกัน อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน

ตัวอย่าง กลุ่ม 1 “วัตถุดิบ แหล่งข้อมูลที่นำมาเขียน”

- ประกอบด้วย
- 01 การเรียนรู้จากการอ่าน
 - 02 การเรียนรู้ผ่านการดูภาพยนตร์หรือสารคดี
 - 03 การสอบถามผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์

4) **การหาประเด็นหลักของข้อมูล (Themetizing)** กระทำโดยการมองหาความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มของหมวดหมู่ข้อมูลที่จัดไว้แล้ว เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นประเด็นหลักของสิ่งที่ค้นพบ หรือใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหา รวมทั้งนำวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Induction) ในการสร้างข้อสรุปรวมจากข้อมูลย่อย ๆ ไปสู่ข้อมูลกลุ่มใหญ่ การตีความหมาย เพื่อสร้างข้อสรุป การจำแนกชนิด และการเปรียบเทียบข้อมูล

3.4 การตีความ

ในขั้นตอนการตีความ ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปและตีความ เพื่อเขียนพรรณนาอธิบายกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ซึ่งกระทำทั้งการตีความ ความหมายตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูล ความหมายจากการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มข้อมูล รวมทั้งการให้ความหมายที่กว้างครอบคลุมปรากฏการณ์ทั้งหมด

3.5 การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอทั้งสิ้น 2 รูปแบบ คือ บรรยายโดยใช้ถ้อยคำ (Narrative/ Extended Text) และการนำเสนอด้วยภาพวิเคราะห์ (Visual Display) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การบรรยายโดยใช้ถ้อยคำ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1.1) การบรรยายด้วยภาษาและการถ่ายทอดของนักวิจัย เพื่อแสดงหลักฐานสนับสนุนการวิเคราะห์ ตีความของนักวิจัยพรรณนาอธิบายกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพความเป็นจริงได้ยิ่งขึ้น และ 1.2) การแสดงหลักฐานสนับสนุนจากข้อมูลโดยตรง ไม่ผ่านการตีความ ไม่ปรับแต่ง โดยการยกคำพูดของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลมาโดยตรง ซึ่งแสดงด้วยเครื่องหมายคำพูดประกอบด้านล่าง

2) การนำเสนอด้วยตารางและภาพวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของกลุ่มนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ในรูปแบบของตาราง เพื่อให้เห็นกระบวนการในแต่ละขั้นตอนชัดเจน อีกทั้งยังเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นทั้งความเหมือนและความแตกต่างของกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และกลุ่มเยาวชนในแต่ละบุคคล รวมทั้งในกลุ่มนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ยังได้นำเสนอในรูปแบบแผนภาพ Infographic เพื่อความชัดเจน สะดวกในการทำความเข้าใจและนำผลการศึกษามาใช้งานต่อ

ระยะที่ 2 การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

ในระยะที่ 2 การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน เป็นการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 มาเรียบเรียงเพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 ไปให้ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ผ่านวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในระยะที่ 1 ให้มีความเหมาะสมต่อเด็กและเยาวชนในทุกระดับชั้นการศึกษา ตลอดจน

สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้จริง และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน นิสิต นักศึกษา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนการศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการศึกษาก่อนลงภาคสนาม 2) ขั้นการศึกษาภาคสนาม และ 3) ขั้นการจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม ดังต่อไปนี้

1. ขั้นการศึกษาก่อนลงภาคสนาม
 - 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2 การกำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล
 - 1.3 การเตรียมตัวในการศึกษาภาคสนาม
2. ขั้นการศึกษาภาคสนาม
 - 2.1 การกำหนดแผนการศึกษาภาคสนาม
 - 2.2 การเข้าถึงข้อมูล
 - 2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.3.1 การวิเคราะห์เอกสาร
 - 2.3.2 การสังเกต
 - 2.3.3 การสัมภาษณ์
 - 2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นการจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม
 - 3.1 การจัดระเบียบข้อมูล
 - 3.2 การตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล
 - 3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล
 - 3.4 การตีความข้อมูล
 - 3.5 การนำเสนอข้อมูล

โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นการศึกษาก่อนลงภาคสนาม
 - 1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Writing) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case Study Research) รวมทั้งศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และบททวนแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลตั้งต้นของการศึกษาต่อในระยะที่ 2 คือ การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

1.2 การกำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล

การกำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลในการพิจารณาแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้รับจากข้อมูลตั้งต้นในการศึกษาระยะที่ 1 ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อเด็กและเยาวชนในทุกช่วงชั้นการศึกษา ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้จริง และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน นิสิต นักศึกษา โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาระยะที่ 2 ได้แก่ ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย

ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ซึ่งสอนวิชาภาษาไทย หรือมีความรู้ความสามารถในทักษะด้านการเขียนเป็นพิเศษทั้งในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยแบ่งกลุ่มของครูอาจารย์ออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา 2) ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา และ 3) อาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งตามประเภท ประเภทละ 3 คน จำนวนรวม 9 คน โดยกำหนดเกณฑ์ในการเลือกครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ซึ่งได้พิจารณาตามคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1) ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา

- 1.1) มีคุณวุฒิปริญญาทางการศึกษา ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทในสาขาเกี่ยวกับการศึกษา หรือมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าระดับ ครูชำนาญการพิเศษ
- 1.2) เป็นครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) หรือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

1.3) มีประสบการณ์การสอนระดับประถมศึกษามากกว่า 10 ปี

2) ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา

- 2.1) มีคุณวุฒิปริญญาทางการศึกษา ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทในสาขาเกี่ยวกับการศึกษา หรือมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าระดับ ครูชำนาญการพิเศษ
- 2.2) เป็นครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) หรือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

2.3) มีประสบการณ์ การสอนระดับมัธยมศึกษามากกว่า 10 ปี

3) อาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษา

- 3.1) มีวุฒิปริญญาทางการศึกษา ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท
- 3.2) เป็นอาจารย์สังกัดสถาบันอุดมศึกษา ในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

3.3) มีประสบการณ์การสอนระดับอุดมศึกษา ในรายวิชาภาษาไทย (หลักภาษา) หรือวิชาเกี่ยวกับการเขียนมากกว่า 10 ปี

3.4) เป็นผู้มีผลงานทางวิชาการแพร่หลายในด้านการเรียนการสอน ภาษาไทย

เมื่อพิจารณาคุณสมบัติของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงเลือก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระยะที่ 2 กลุ่มของครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ดังที่ปรากฏในตาราง 8 ดังต่อไปนี้

ตาราง 8 รายชื่อครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ในการพิจารณาแนวทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ประเภท	ชื่อครู-อาจารย์	สถานที่ทำงาน
1.ระดับประถมศึกษา	1. นางสาวสุนี พันธวัฒน์ 1. นางสาวพัชรี คุณชื่น 2. นางสาวลิ ทับเปรม	โรงเรียนเทศบาล 1 (แตงอ่อนเดิมวิทยา) จ.สุราษฎร์ธานี โรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส กรุงเทพมหานคร โรงเรียนวัดประยูรวงศาวาส กรุงเทพมหานคร
2.ระดับมัธยมศึกษา	1. นางธนภรณ์ พรหมชาติ 2. นางสาววันิษฐา ดาราสุรีย์ 3. นางนิลวรรณ เจตวรัญญ	โรงเรียนสายน้ำผึ้ง ในพระอุปถัมภ์ฯ กรุงเทพมหานคร โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) กรุงเทพมหานคร โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
3.ระดับอุดมศึกษา	1. ผศ.ดร.สหัสโรจน์ กิตติมหาเจริญ 2. ดร.พรธาดา สุวัธนวนิช 3. ดร.อดิสรณ์ เรืองกิจจามันท์	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

1.3 การเตรียมตัวในการศึกษาภาคสนาม

การเตรียมตัวในการศึกษาภาคสนาม หลังจากที่ได้ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นกรณีศึกษาได้แล้ว ผู้วิจัยได้ทบทวนผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาระยะที่ 1 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ประเภททวินันท์ รวมทั้งศึกษาแนวคำถามและประเด็นต่าง ๆ ในการสัมภาษณ์ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย เพื่อใช้ในการศึกษาระยะที่ 2

2. ขั้นตอนการศึกษาภาคสนาม

2.1 การกำหนดแผนการศึกษาภาคสนาม

ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการดำเนินการพิจารณาแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อให้การศึกษาภาคสนามดำเนินไปอย่างมีทิศทาง สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัยในข้อที่ 2 ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ดังตาราง 9 แผนการศึกษาภาคสนาม ระยะที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตาราง 9 แผนการศึกษาภาคสนาม ระยะที่ 2 ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย

ความมุ่งหมายของการวิจัย	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล	ระยะเวลา
2. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน	ติดต่อผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ระดับละ 3 คน รวม 9 คน เพื่อขอให้ช่วยพิจารณาแนวทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยการเล่าถึงความเป็นมา ความมุ่งหมายในการทำวิจัย รวมทั้งความสำคัญของการวิจัยดังกล่าว	ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 9 คน	9-13 ม.ค. 2561
	ส่งผลการศึกษาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ประเภททวินันท์ ที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 รวมทั้งแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ไปยังผู้ให้ข้อมูลทั้ง 9 คน เพื่อศึกษาและพิจารณาล่วงหน้า	-	14-15 ม.ค. 2561

ตาราง 9 (ต่อ)

ความมุ่งหมายของการวิจัย	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล	ระยะเวลา
2 เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของ เด็ก และ เยาวชน	นัดหมายวันและเวลากลุ่มผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 9 คน เพื่อขอเก็บข้อมูล	ผู้ให้ข้อมูล ทั้ง 9 คน	16-18 ม.ค. 2561
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูล ครูประถมศึกษา A ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	ครูประถมศึกษา A	10 มี.ค. 2561 เวลา 09.00-11.00 น.
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูล ครูประถมศึกษา B ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	ครูประถมศึกษา B	21 มี.ค. 2561 เวลา 10.00-12.00 น.
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูล ครูประถมศึกษา C ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	ครูประถมศึกษา C	21 มี.ค. 2561 เวลา 12.30-14.30 น.
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูล ครูมัธยมศึกษา A ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	ครูมัธยมศึกษา A	15 ม.ค. 2561 เวลา 14.00-16.00 น.
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูล ครูมัธยมศึกษา B ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	ครูมัธยมศึกษา B	2 มี.ค. 2561 เวลา 15.00-17.00 น.
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูล ครูมัธยมศึกษา C ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	ครูมัธยมศึกษา C	8 มี.ค. 2561 เวลา 14.00-16.00 น.
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูล อาจารย์อุดมศึกษา A ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	อาจารย์ อุดมศึกษา A	8 มี.ค. 2561 เวลา 17.00-19.00 น.
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูล อาจารย์อุดมศึกษา B ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	อาจารย์ อุดมศึกษา B	24 เม.ย. 2561 เวลา 13.00-15.00 น.
	เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูล อาจารย์อุดมศึกษา C ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก	อาจารย์ อุดมศึกษา C	27 ม.ค. 2561 เวลา 14.00-16.00 น.

จากตารางดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูล ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ทุกระดับการศึกษา โดยมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) **ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล** โดยผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเอกสารประกอบกับการสัมภาษณ์ โดยมีประเด็นเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวเบื้องต้น ประวัติการศึกษา ประวัติการทำงาน ผลงานเชิงวิชาการและผลงานที่ได้รับรางวัล

2) **ข้อมูลซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็ก และเยาวชน** โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึก ตามแนวคำถามซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้พัฒนาแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

2.2 การเข้าถึงข้อมูล

ผู้วิจัยได้วางแผนการเข้าถึงข้อมูล โดยการเปิดเผยสถานภาพจริงของผู้วิจัยต่อผู้ให้ข้อมูลการศึกษาในระยะที่ 2 ซึ่งได้แก่ ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ทั้ง 9 คน ว่าเป็นนิสิตในระดับบัณฑิตศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และปัจจุบันประกอบอาชีพรับราชการครู โดยสอนรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ ตั้งแต่นั้นขั้นตอนการติดต่อกับผู้ให้ข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยจึงนัดหมายผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ไปจนถึงการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ เพียงตรง และมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ ในระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ เพียงตรง และมีความน่าเชื่อถือ ตลอดจนเป็นไปตามความมุ่งหมายและสามารถตอบคำถามของการวิจัยได้ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) **การวิเคราะห์เอกสาร** ผู้วิจัยได้ศึกษาตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ (Creative Writing) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) รางวัลซีไรต์ และวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case Study Research) โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1.1) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัยก่อนการศึกษาคาสนาม

1.2) เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งจะเป็นประโยชน์

อย่างยิ่งต่อการสร้างแนวคำถามในแบบสัมภาษณ์และการพูดคุยกับครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย

1.3) เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลงานวิจัย

2) **การสัมภาษณ์** ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์จากคำถามและความมุ่งหมายของการวิจัยข้อที่ 2 คือ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน จากนั้นจึงได้นัดหมายผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะราย (In-depth Interview) ตามแนวคำถามปลายเปิด (Open-Ended) ในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งจัดเป็นแบบสัมภาษณ์ประเภทกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่มีการวางแผนไว้อย่างเข้มงวดพอสมควร และใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการ (Formal Interview) และอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนสามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระ เปิดกว้าง และมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้นั้นมีความถูกต้องน่าเชื่อถือ และเป็นความจริง โดยประเด็นข้อคำถามมีดังต่อไปนี้

2.1) ขั้นเริ่มการสนทนา จากนั้นจึงเล่าที่มา ความมุ่งหมายและความสำคัญของการวิจัย ระยะเวลาที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ โดยประมาณ รวมทั้งขออนุญาตสัมภาษณ์บันทึกเสียงและบันทึกภาพนิ่งขณะสัมภาษณ์ แล้วจึงเริ่มสนทนากับผู้ให้ข้อมูล

ตัวอย่างแนวคำถาม

- ปัจจุบันเด็กและเยาวชนในระดับชั้นที่ท่านสอนนั้น ในภาพรวมมีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์เป็นอย่างไร และมีปัญหาที่พบอย่างไร

2.2) ขั้นเริ่มเข้าสู่ประเด็นที่จะศึกษา ผู้วิจัยใช้คำถามกว้าง ๆ ในประเด็นที่ศึกษา เพื่อเน้นให้ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ได้เล่าเรื่องราว ถ่ายทอดประสบการณ์ที่เคยประสบมา หรือข้อคิดเห็นในมุมมองของเขา ทั้งสภาพปัญหาในการเรียนการสอนของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เทคนิคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมขอคำแนะนำในการนำผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 ไปต่อยอดโดยกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

ตัวอย่างแนวคำถาม

- จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 ท่านคิดว่า “มีความเหมาะสม/เพียงพอ” ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนหรือไม่ อย่างไร (ควรเพิ่ม/ตัด หรือไม่ อย่างไร)

2.3) ขั้นปิดการสนทนา ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลซักถาม หรือพูดประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติม จากนั้นผู้วิจัยจึงกล่าวขอบคุณและกล่าวทวนข้อมูลที่ได้กับผู้ให้ข้อมูล ว่าข้อมูลที่เรารวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ตรงกับที่เขาคาดต้องการสื่อสารหรือไม่ จากนั้นจึงขอความอนุเคราะห์เพื่อนัดหมายส่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลเพื่อตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปผลนั้นเป็นความจริง ตรงตามกับผู้ให้ข้อมูลตอบหรือไม่

ตัวอย่างแนวคำถาม

- จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 ท่านคิดว่าในฐานะของครู อาจารย์ สามารถช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนเด็กและเยาวชน ให้พัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวีนิพนธ์ โดยผ่านโครงการ/กิจกรรมที่นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติได้อย่างไร

- ท่านมีประเด็นเพิ่มเติมที่ต้องการขยายความหรือไม่ อย่างไร

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยจะต้องเตรียมให้พร้อมก่อนการศึกษภาคสนาม โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น รวมทั้งอุปกรณ์ภาคสนาม ได้แก่ เครื่องอัดเสียง กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึกภาคสนาม และแฟ้มเก็บรวบรวมเอกสาร ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) **แบบสัมภาษณ์** แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนี้จัดเป็นแบบสัมภาษณ์ประเภทกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ประกอบด้วยแนวคำถามปลายเปิด (Open-Ended) และประเด็นคำถามย่อย ซึ่งสร้างขึ้นจากคำถามและความมุ่งหมายของการวิจัยที่ต้องการกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน โดยแนวคำถามนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ขั้นเริ่มการสนทนา 2) ขั้นเริ่มเข้าสู่ประเด็นที่จะศึกษา และ 3) ขั้นปิดการสนทนา

2) **อุปกรณ์ภาคสนาม** ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป และสมุดบันทึกภาคสนามและแฟ้มเก็บรวบรวมเอกสาร

2.1) **เครื่องบันทึกเสียง** เป็นเครื่องมือประกอบการสัมภาษณ์ที่ช่วยบันทึกข้อมูลเมื่อผู้วิจัยไม่สามารถจดบันทึกได้ในขณะเวลาสัมภาษณ์ โดยก่อนทำการบันทึกเสียงทุกครั้งผู้วิจัยจะขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนเสมอ หลังจากนั้นจึงนำคลิปเสียงที่ได้จากการบันทึกมาฟังอีกครั้งหนึ่งเพื่อการถอดเสียงการสนทนาด้วยความละเอียดแบบคำต่อคำ แล้วจึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

2.2) **กล้องถ่ายรูป** เป็นเครื่องมือที่ใช้บันทึกภาพการดำเนินการวิจัยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลในขณะเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนใช้เพื่อบันทึกข้อมูลภาพต่าง ๆ ที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

2.3) **สมุดบันทึกภาคสนาม** สำหรับจดบันทึกข้อมูลดิบซึ่งเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การรู้ ทั้งจุดประเด็นคำตอบ บันทึกพรรณนารายละเอียดของสถานการณ์ วัน เวลา ความคิดเห็น อารมณ์ ความรู้สึก ทั้งของตัวผู้วิจัยเองและผู้ให้ข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลทั้งการสัมภาษณ์และการสังเกต รวมทั้งบันทึกสะท้อนความคิด เพื่อสรุปประเด็นความคิดและตั้งข้อสังเกตขณะเก็บข้อมูล

2.4) **แฟ้มเก็บรวบรวมเอกสาร** คือ แฟ้มสำหรับใส่เอกสารต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมและเรียบเรียงไว้ โดยเฉพาะข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อความสะดวกรวดเร็วต่อการค้นข้อมูลเพื่อมาใช้งานในช่วงเวลาฉบับลงขณะเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ขั้นตอนการจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม

3.1 การจัดระเบียบและลดทอนข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงได้จัดกระทำข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดระเบียบ เริ่มต้นด้วยการถอดเสียงจากเครื่องบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ ซึ่งกระทำด้วยวิธีการถอดเสียงแบบคำต่อคำ (Transcribe Verbatim) เพื่อให้

ข้อมูลดังกล่าวอยู่ในสภาพที่สะดวกต่อการนำไปใช้งานและพร้อมจะนำไปวิเคราะห์ จากนั้นจึงพิมพ์ข้อมูลเป็นเอกสารเพื่อรวบรวม เรียบเรียง และในขณะเดียวกันผู้วิจัยก็ได้อ่านแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนที่ได้เรียบเรียงไว้ต่อเนื่องจากการศึกษาในระยะที่ 1 รวมทั้งลดทอนข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการศึกษาภาคสนาม เพื่อให้ได้กลุ่มของข้อมูลที่มีความหมายร่วมกัน

3.2 การตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาภาคสนามแล้ว ลำดับแรกในการจัดกระทำข้อมูล คือ การตรวจสอบข้อมูล โดยผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าข้อมูลที่ได้รวบรวมมานั้นเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพ ถูกต้องและเชื่อถือได้ รวมทั้งมีความครบถ้วนเพียงพอที่นำไปวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

ในขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูลนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยมีวิธีการตรวจสอบด้วยการสังเกตในระหว่างเก็บข้อมูลทั้งลักษณะด้านกายภาพ ได้แก่ บุคลิกภาพ การพูด ภาษา และพฤติกรรมที่แสดงออกระหว่างสนทนา น้ำเสียง แววตา ท่าทาง รวมทั้งการสอบถามผู้ให้ข้อมูลเอง ด้วยวิธีการถามแนวคำถามเดิมซ้ำเพื่อตรวจสอบความเป็นจริง และความเที่ยงตรง อีกทั้งนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเสียงสัมภาษณ์ไปให้ผู้ให้ข้อมูลช่วยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง ก่อนจะนำข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์ในลำดับต่อไป ตลอดจนศึกษาข้อมูลจากแนวคิด เอกสาร และงานวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษา รวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน และวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษา (Case Study Research) เพื่อนำมาอธิบาย วิเคราะห์ข้อมูล และเชื่อมโยงข้อมูลรอบด้าน ให้ข้อสรุปมีความครบถ้วน เที่ยงตรง ตลอดจนมีความน่าเชื่อถือ

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ซึ่งผ่านขั้นตอนของการจัดระเบียบและลดทอนข้อมูล รวมทั้งการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูลแล้ว โดยนำมาวิเคราะห์ซึ่งใช้กระบวนการการแตกข้อมูล การใช้รหัสข้อมูล การจัดหมวดหมู่ข้อมูล และการหาประเด็นหลักของข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การแตกข้อมูล (Segmenting) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลซึ่งได้จากการถอดเสียงแบบคำต่อคำมาอ่านทบทวน เพื่อพิจารณาโดยละเอียด จากนั้นจึงแตกข้อมูลดังกล่าวโดยแบ่งเป็นหน่วยย่อย ๆ ตามความหมายเฉพาะของแต่ละหน่วย

2) **การให้รหัสข้อมูล (Coding)** ผู้วิจัยเลือกหน่วยต่าง ๆ ซึ่งได้แตกข้อมูลมา โดยเลือกหน่วยที่มีความหมายตรงกันกับประเด็นที่วิเคราะห์เกี่ยวกับ “กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์” มากำหนดชื่อ หรือที่เรียกว่า การให้รหัสข้อมูล เพื่อลดทอนให้ข้อมูลมากมายที่ได้จากการศึกษามีขนาดสั้นลง

3) **การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Categorizing)** ผู้วิจัยกระทำหลังจากการให้รหัสข้อมูล โดยรวบรวมรายชื่อของรหัสข้อมูลทั้งหมด มาพิจารณาแล้วสังเคราะห์โดยจัดหมวดหมู่หน่วยของข้อมูลที่ได้สกัดไว้ โดยให้ข้อมูลที่มีรายละเอียดใกล้เคียงกันตามคุณลักษณะร่วมและความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงระหว่างกัน อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน

4) **การหาประเด็นหลักของข้อมูล (Themetizing)** กระทำโดยการมองหาความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มของหมวดหมู่ข้อมูลที่จัดไว้แล้ว เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นประเด็นหลักของสิ่งที่ค้นพบ หรือใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษา ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหา รวมทั้งนำวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Induction) ในการสร้างข้อสรุปรวมจากข้อมูลย่อย ๆ ไปสู่ข้อมูลกลุ่มใหญ่ การตีความหมายเพื่อสร้างข้อสรุป การจำแนกชนิด และการเปรียบเทียบข้อมูล

3.4 การตีความ

ในขั้นตอนการตีความ ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาสรุปและตีความ เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ซึ่งกระทำทั้งการตีความความหมายตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูล ความหมายจากการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มข้อมูล รวมทั้งการให้ความหมายที่กว้างครอบคลุมปรากฏการณ์ทั้งหมด

3.5 การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอทั้งสิ้น 2 รูปแบบ คือ บรรยายโดยใช้ถ้อยคำ (Narrative/ Extended Text) และการนำเสนอด้วยภาพวิเคราะห์ (Visual Display) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การบรรยายโดยใช้ถ้อยคำ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1.1) การบรรยายด้วยภาษาและการถ่ายทอดของนักวิจัย เพื่อแสดงหลักฐานสนับสนุนการวิเคราะห์ ตีความของนักวิจัย อธิบายแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพความเป็นจริงได้ยิ่งขึ้น และ 1.2) การแสดงหลักฐานสนับสนุนจากข้อมูลโดยตรง ไม่ผ่านการตีความ ไม่ปรับแต่งโดยการยกคำพูดของครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ทั้ง 9 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลมาโดยตรง แสดงข้อมูลด้วยเครื่องหมายคำพูดประกอบด้านล่าง

2) การนำเสนอด้วยตารางและภาพวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ในรูปแบบของตารางเพื่อให้เห็นแนวทางแต่ละองค์ประกอบ หรือแต่ละด้านอย่างชัดเจน รวมทั้งได้นำเสนอในรูปแบบแผนภาพ Infographic เพื่อความชัดเจน สะดวกในการทำความเข้าใจและนำผลการศึกษาไปใช้งานต่อ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ผู้กำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ซึ่งในตอนนี้ได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ข้อ คือ 1) การวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และ 2) การวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของเยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประวัติ/ผลงาน รวมทั้งผลการวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล และตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ

ในตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ข้อ คือ 1) การวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และ 2) การวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของเยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อที่ 1 การวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์

ในข้อที่ 1) การวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลจำนวน 4 คน ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1: เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2: ศักดิ์สิริ มีสมสืบ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3: เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ และผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4: อังคาร จันทาทิพย์ โดยผู้วิจัยได้เขียนพรรณนาผลการวิเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเสียงสัมภาษณ์มาประกอบ โดยแบ่งเป็น 2 หัวข้อ คือ 1.1) ประวัติ/ผลงาน และ 1.2) กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของผู้ให้ข้อมูลรายบุคคล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1: เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

1.1 ประวัติและผลงาน

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ พ.ศ. 2536 เป็นนักคิดนักเขียนคนสำคัญของประเทศ ผู้ซึ่งมีผลงานเขียนมากมายหลากหลายประเภท แต่ผลงานประเภทที่โดดเด่นและเขียนเรื่อยมากว่า 50 ปี จนกระทั่งถึงปัจจุบันคือ กวีนิพนธ์ เนาวรัตน์นับว่าเป็นนักเขียนซีไรต์รุ่นบุกเบิก เพราะนอกจากการได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนประเภทกวีนิพนธ์ ในปี 2523 (ซึ่งเป็นนักเขียนซีไรต์คนที่ 2) แล้ว เขายังนับว่าเป็นกวีซีไรต์คนแรก เพราะเป็นบุคคลแรกที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ จากหนังสือรวมบทกวีนิพนธ์ เรื่อง เพียงความเคลื่อนไหว และด้วยบทกวีมากมายซึ่งถูกเขียนจากปลายปากกาของเขา เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน เขาจึงได้รับฉายาว่าเป็น กวีแห่งยุครัตนโกสินทร์

เนาวรัตน์เกิดเมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2483 ปัจจุบันอายุ 78 ปี (ในปี 2561) ภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี เขาเติบโตมาในครอบครัว ซึ่งประกอบอาชีพค้าขาย แต่มีพ่อเป็นบุคคลสำคัญซึ่งทำให้เนาวรัตน์ชอบอ่านและชอบเขียน เนาวรัตน์เล่าว่าพ่อของเขาประกอบอาชีพค้าขายแต่เป็นคนที่ชอบอ่านหนังสือมาก ที่บ้านเต็มไปด้วยหนังสือซึ่งนับว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อตัวเขา

“พ่อผมชอบอ่านหนังสือ ที่บ้านก็มีแต่หนังสือ
อันนี้ก็เป็นสิ่งแวดล้อมอันหนึ่งของบ้านที่มีหนังสือ แล้วสิ่งแวดล้อมของสังคมสมัยนั้น
มันไม่มีสื่อที่จะมาชักชวนให้เราไปสนใจอย่างอื่น มันไม่มีไฟฟ้าใช้ ไม่มีอะไรใช้
บ้านนอกอ่ะว่างนั้นเถอะ จุดตะเกียงอ่านหนังสือ แล้วก็สิ่งแวดล้อมผมมีแต่หนังสือ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

พ่อของเนาวรัตน์ได้สอนให้เขาอ่านเขียนตั้งแต่ก่อนเข้าเรียนหนังสือ ในโรงเรียน โดยพ่อมักจะนำภาพย์ กลอน หรือโคลง จากวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ เช่น โคลงโลกนิติ มาเขียนบนกระดานเพื่อให้ลูกท่องและสอนลูกไปในขณะเดียวกัน เขาจึงท่องจำบทโคลงได้แม้จะยังอ่านหนังสือไม่ออกก็ตาม เนาวรัตน์เล่าว่าเขาจะท่องครั้งละหนึ่งบทตามที่พ่อเขียนให้ท่อง เมื่อท่องได้แล้วพ่อก็จะเขียนบทใหม่เพื่อให้ลูกท่องบทต่อไป จนกระทั่งถึงวัยเรียน คุณครูที่โรงเรียนก็ได้ให้ท่องบทอาขยานอยู่เป็นประจำ จึงทำให้เขารักในความไพเราะของเสียง จังหวะจะโคน ท่วงทำนองจังหวะในภาษา ซึ่งสอดแทรกอยู่ในกาพย์กลอนมาตั้งแต่ในวัยเยาว์

“ส่วนใหญ่พ่อจะเขียนโคลงให้เราท่อง โคลงโลกนิติอะไรอย่างเงี้ย
พ่อสอนให้อ่านให้เขียน จนอ่านเขียนได้ แล้วก็ท่องกาพย์กลอนได้

เข้าโรงเรียนมันก็มีท่องอาขยานด้วยไง

ก็เลยรักในเรื่องจังหวะจะโคน เสียงของภาษา กาพย์กลอน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

เมื่อถึงวัยเรียนหลังจากที่เนาวรัตน์อ่านหนังสือคล่องมากขึ้นแล้ว ด้วยนิสัยรักการอ่านจึงทำให้เขาก็ได้อ่านหนังสือเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งสมญาภิธาน รามเกียรติ์ ตลอดจนลิลิตพระลอ กำสรวลศรีปราชญ์ เพราะมีลักษณะคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ เช่นเดียวกับโคลงโลกนิติซึ่งพ่อเคยเขียนให้อ่านเมื่อครั้งเป็นเด็ก จากประสบการณ์เดิมจึงยิ่งทำให้อยากอ่านโคลง เขาเล่าว่าเขาอ่านทั้ง ๆ ที่ยังไม่เข้าใจความหมายเลยด้วยซ้ำ แต่ก็ยังอ่านเรื่อยมา กระทั่งโตขึ้นตามวัยได้อ่านลิลิตตะเลงพ่าย นิราศนรินทร์ จึงเข้าใจความหมายของคำศัพท์มากยิ่งขึ้น

“เราไปเจอลิลิตพระลอเนี่ย มันเป็นโคลง เราก็เลยอยากอ่าน อ่านทั้งที่ไม่รู้เรื่อง อ่านกำสรวลศรีปราชญ์ เพราะมันเป็นโคลง อยากอ่านที่เป็นโคลง เพราะตอนนั้นเรามีประสบการณ์เรื่องโคลง ก็เลยอ่านโคลงทั้ง ๆ ที่ไม่ค่อยรู้เรื่อง แต่พอโตขึ้นได้อ่านตะเลงพ่าย ได้อ่านนิราศนรินทร์ก็ค่อยรู้เรื่องหน่อย ก็เลยอ่านมาเป็นประจำ”
(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

เนาวรัตน์เล่าว่าเขาได้อ่านหนังสือเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งเริ่มอยากลองเขียนบทกวีด้วยตนเอง โดยเริ่มต้นจากช่วงวัยรุ่น ประมาณชั้นมัธยมต้นซึ่งได้เริ่มเขียนกลอนรักเพื่อจีบผู้หญิง ซึ่งนอกจากเขาจะแต่งเองแล้ว ยังต้องแต่งให้เพื่อนอีกหลายต่อหลายคน เพราะว่าหากเพื่อนของเขาไปชอบใคร ก็มักจะมาขอให้เนาวรัตน์ช่วยแต่งกลอนให้อยู่เสมอ เขาจึงต้องรับหน้าที่แต่งกลอนให้เพื่อนเพื่อไปจีบผู้หญิงไปโดยปริยาย

“เริ่มเมื่ออ่านจนอยากเขียน ก็อ่านหนังสือมาก อ่านมากก็เลยอยากเขียน อยากลองเขียนบ้าง”
“พอโตเป็นหนุ่มขึ้นมัธยม ก็เขียนกลอนจีบสาวบ้างอะไรอย่างนั้น เคว่าความรักมักทำให้คนเป็นกวี ก็เลยเขียนกลอนรัก เขียนอะไรมาตั้งแต่ในวัยรุ่น นั่นแหละ คือ การเริ่มต้นการเขียนหนังสือ”
(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

เนาวรัตน์เข้ามาศึกษาต่อที่ โรงเรียนวิฑูรย์เกษม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ในชั้นมัธยมศึกษาและเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขาเล่าว่าได้ใช้เวลาเรียนถึง 7 ปี จึงจะสำเร็จการศึกษา เพราะช่วงเวลานั้นเป็นช่วงเวลาแห่งการทำกิจกรรม ซึ่งส่งผลสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตของเขาในเวลาต่อมา เขาเป็นผู้ก่อตั้งชุมนุมวรรณศิลป์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อเป็นแหล่งรวมกลุ่มคนอยากเขียนกาพย์กลอน และเพื่อให้นักศึกษาในชุมนุมได้ไปแข่งขันประชันกลอนสดกับเพื่อนต่างมหาวิทยาลัยในรายการโทรทัศน์ รวมทั้งยังได้ทำหนังสือวรรณศิลป์ขายเล่มละ 1 บาท ที่ประตูท่าพระจันทร์ร่วมกับเพื่อน

“พอเข้ามหาวิทยาลัยก็มีบทบาทในเรื่องกาพย์กลอนมากขึ้น ก็ร่วมตั้งชุมนุมวรรณศิลป์ที่ธรรมศาสตร์ ตอนนั้นก็รายการลับแลกลอนสดนะแหละ คุณจำนง รังสิกุล เค้ามียายการ

แล้วเค้าต้องการให้นิสิตนักศึกษาามาแต่งกลอน ทางจุฬาฯ เค้ามีชุมนุมวรรณศิลป์จุฬาฯ ทางเรายังไม่มีชุมนุมวรรณศิลป์ ก็เลยตั้งชุมนุมวรรณศิลป์ขึ้น”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

นอกจากนั้นเนาวรัตน์ยังได้ก่อตั้งชุมนุมดนตรีไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งจุดเริ่มต้นนี้เองที่ทำให้เขาและเพื่อน ๆ สัญจรไปทั่วทั้งภาคเหนือ ภาคอีสาน รวมทั้งภาคใต้ เพื่อเล่นกลอนและแสดงดนตรี วรรณศิลป์กับดนตรีเป็นสิ่งที่อยู่คู่กัน ช่วงเวลานี้จึงเป็นช่วงที่เขาทั้งรักและผูกพันกับกาพย์กลอนรวมทั้งดนตรีเป็นอย่างมาก เนาวรัตน์เล่าว่าน้อยครั้งมาก ๆ ที่จะได้เข้าเรียนหนังสืออย่างจริงจัง เขาเล่าว่าได้พยายามสอบวิชาที่เรียนพอแค่ให้ผ่านเท่านั้น แต่สิ่งที่ทุ่มเทมากและไม่เคยว่างเว้นตลอดช่วงการเป็นนักศึกษา คือ การทำกิจกรรม

“สัญจรไปทางเหนือ ไปใต้ ดนตรีไทยด้วย วรรณศิลป์ด้วย ไปเล่นกลอน ไปแสดงกลอน

เผยแพร่ให้ต่างจังหวัดได้เห็นกัน วรรณศิลป์จุฬาฯ ธรรมศาสตร์ ดนตรีไทยจุฬาฯ ธรรมศาสตร์ เคยไปถึงได้ ไปเปิดการแสดง นั่นแหละคือกิจกรรม มันก็เลยทำให้ผูกพันกับเรื่องกาพย์กลอนมา แทบจะไม่ได้เรียนเลย”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

เนาวรัตน์เริ่มรู้จักนักกลอนรุ่นพี่ หรือครูผู้ใหญ่หลาย ๆ ท่าน เมื่อได้เข้ามาเรียนในระดับมหาวิทยาลัย เช่น อาจารย์คึกฤทธิ์ ปราโมช อาจารย์สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา อาจารย์เปลื้อง ณ นคร ฯลฯ ซึ่งในช่วงเวลานี้เองที่เนาวรัตน์ได้ฝึกฝนตนเองเรื่องการเขียนบทกวีอย่างเข้มข้นและตัวเขาก็ได้เริ่มเป็นที่รู้จักแพร่หลายจากการประชันกลอนสด รวมทั้งบทกวีของเขายังได้รับการตีพิมพ์ตามหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่าง ๆ จำนวนมาก

“พอมาเรียนมหาวิทยาลัยแล้วถึงค่อยมี มีตัวอย่างนักกลอนรุ่นพี่อะไรพวกนี้ แล้วตอนนั้นตอนอยู่มัธยม มันก็เริ่มมีรายการโทรทัศน์มีรายการลับแลกลอนสด ก็ได้ดูพวกครู ๆ ครูผู้ใหญ่เค้าเล่นกลอนกัน อาจารย์คึกฤทธิ์ อาจารย์สมโรจน์ อาจารย์เปลื้องอะไรพวกนี้ ก็ได้ดูเค้าเล่นกลอนกัน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

เมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีแล้ว เนาวรัตน์ก็ได้กลับไปบวชที่บ้านเกิด จังหวัดกาญจนบุรี และได้มีโอกาสไปศึกษาธรรมกับท่านพุทธทาสภิกขุ ณ สวนโมกขพลาราม อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานีในระหว่างจำพรรษา หลังจากนั้นจึงได้ประกอบอาชีพหลายอาชีพด้วยกัน ก่อนที่การเขียนซึ่งเป็นงานเสริม จะกลายมาเป็นงานหลักอย่างเต็มตัว เช่น บรรณาธิการ นิตยสารวิทยาศาสตร์ ของบริษัทไทยวัฒนาพานิช, อาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ผู้อำนวยการด้านวัฒนธรรม ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ ฯลฯ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาไม่ว่าเขาจะประกอบอาชีพใด สถานที่ไหน สิ่งที่เขาปฏิบัติตลอดมากกว่า 50 ปี และไม่เบื่อหรือหยุดเลยก็คือ การเขียน โดยเฉพาะการเขียน “บทกวี”

1.2 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ โดยแบ่งเป็นการเขียนบรรยายเป็น 2 หัวข้อ ตามลำดับขั้นตอน คือ กระบวนการก่อนการเขียน และกระบวนการระหว่างการเขียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.1 กระบวนการก่อนการเขียน ในการเขียนงานกวีนิพนธ์แต่

ละชิ้นงาน เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้เริ่มต้นจากการคิดโดยวางแนวคิดหลักของหนังสือก่อน แล้วจึงค่อยแต่งบทกวีเรื่องต่าง ๆ ให้มีแนวคิดย่อยสอดคล้องกับแนวคิดหลักของหนังสือที่ได้วางไว้ ซึ่งในขั้นก่อนการเขียนนั้นสามารถแบ่งเป็นหัวข้อย่อยได้ 4 หัวข้อ ในการเตรียมตัวในการเขียนบทกวี ได้แก่ วัตถุดิบแหล่งข้อมูลที่นำมาเขียน ความรู้สึก “อยากเขียน” ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เขียน และการกำหนดรูปแบบในการเขียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) วัตถุดิบ แหล่งข้อมูลที่นำมาเขียน ในการเริ่มต้นเขียนบทกวีบทหนึ่ง ๆ สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดเป็นบทกวีเรื่องต่าง ๆ ก็คือ ข้อมูล เรื่องราว หรือวัตถุดิบที่นำมาเขียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากปัจจัยหลายสาเหตุด้วยกัน ทั้งจากพฤติกรรม การใช้ชีวิต ลักษณะนิสัย หรือตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เป็นกวีเอง เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้เล่าถึงการเริ่มเขียนบทกวีเรื่องหนึ่ง ๆ ของเขาว่าได้นำเรื่องราว วัตถุดิบในการเขียน มาแปรรูปเป็นบทกวีจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ประกอบด้วย การเรียนรู้จากการอ่าน การเรียนรู้จากการดูและการฟัง และการสังสมประสบการณ์ในการใช้ชีวิต โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1) การเรียนรู้จากการอ่าน เนาวรัตน์เล่าว่าการอ่านเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อทุกช่วงของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นอ่านผ่านกระดาษในหนังสือ หรืออ่านตัวอักษรผ่านหน้าจอเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เขาจะมีการอ่านเป็นกิจวัตรประจำที่ทำ ไม่ว่าจะเป็นอ่านหนังสือ บทความ หรือข่าวรายวัน การอ่านนั้นทำให้เราได้แ่งคิด มุมมองใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ และยังเป็นประโยชน์ต่อการเขียนบทกวีอีกด้วย เพราะเมื่อเราได้อ่านแล้ว หากเราได้เจอถ้อยคำดี ๆ หรือประโยคบางประโยคที่สะดุดใจ สะเทือนอารมณ์ หรือสะท้อนแ่งคิดที่ดีแก่ชีวิต ก็สามารถนำมาเรียบเรียงแต่งใหม่เป็นบทกวี ให้มีจังหวะจะโคนและสะดวกต่อการท่องจำได้

“แบบเราไปเจอถ้อยคำที่ดี ๆ เนี่ย เราก็มาร้อยเป็นกาพย์กลอนเพื่อให้จำได้ง่าย
ท่านพุทธทาสบอกว่า คำคล้องจองมันทำให้จำง่าย อานุภาพของคำคล้องจองมันทำให้จำง่าย”

“ถ้าเราไปอ่านอะไรดี ๆ มา ก็มาผูกเป็นกลอนไว้ เพื่อให้จำได้”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

1.2) การเรียนรู้จากการดูและการฟัง นอกจากการอ่าน

แล้วกิจกรรมสำคัญของเนาวรัตน์ที่เกี่ยวข้องกับการดูและการฟัง ก็คือ การดูภาพยนตร์ โดยเขามักจะดูหนังเรื่องใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยเขาได้ให้เหตุผลว่า การดูหนังนั้นทำให้เราได้แง่คิดดี ๆ จากเรื่อง หรือคำพูดบางประโยคจากตัวละครในหนังก็ทำให้เราฉุกคิด หรือสะท้อนใจ และเป็นวัตถุดิบที่สามารถนำไปใช้ผูกเรื่องราว แต่งเป็นบทกวีได้เช่นกัน

“ผมชอบดูหนัง ไปดูหนังเรื่อง ‘ไอ้อะไรไม่รู้’ จะมีคำของมาร์ค ทเวน บอกว่า 2 วันที่สำคัญในชีวิตคือ 1. คือวันที่เราได้เกิดมา 2. เรารู้ว่าเกิดมาเพื่ออะไร ผมก็เลยมาผูกกลอน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

1.3) การสังสมประสบการณ์ในการใช้ชีวิต การใช้ชีวิต

ของเราในทุก ๆ วัน ก็ย่อมมีเรื่องราวต่าง ๆ ให้เราพบเจอ แก๊วหรือเผชิญหน้าเพื่อก้าวผ่านไป ประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตนับเป็นวัตถุดิบชั้นดีในการนำมาถ่ายทอด บอกเล่าและเขียนบทกวี เพราะตัวเราเองนั้นเป็นผู้มีประสบการณ์ตรง ย่อมจะถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ได้ดี มีความละเอียดละไม และเต็มอารมณ์ความรู้สึกที่สุด บทกวีที่ได้ถือเป็นผลผลิตจากการกลั่นกรองความรู้ ความคิด หรือความรู้สึกที่เราได้ประสบและสังสมมายาวนาน ตามที่เนาวรัตน์ได้เหตุผลในการสัมภาษณ์ว่าวัตถุดิบหรือแหล่งข้อมูลในการนำมาเขียนเป็นบทกวีนั้น ไม่จำเป็นต้องไปไขว่คว้าจากที่ใด หรือไปฟังเรื่องราวของผู้อื่น เพราะเราสามารถเขียนจากเรื่องราวหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้สังสมในชีวิตของเราเองได้

“เราจะเขียนอะไร เราก็เขียนจากเรื่องที่เราผ่านพบ เรื่องที่เรามีความคิด มีความรู้สึกนึกคิดกับมันนะ ประสบการณ์นั้นแหละสำคัญที่สุด เพียงแต่ว่าเราผ่านประสบการณ์อย่างไร อย่างผิวเผินหรือว่าอย่างลึกซึ้งกับมัน บางเรื่องก็ผิวเผิน บางเรื่องก็ละเอียดลึกซึ้งกับมัน

“ผมว่าชีวิต ประสบการณ์ในชีวิต ทั้งครอบครัว เพื่อนฝูง แล้วก็แวดวงที่เราชอบ สำคัญมาก ๆ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

2) ความรู้สึก “อยากเขียน” เป็นสิ่งที่เนาวรัตน์ให้ความสำคัญ

และเป็นความรู้สึกที่จะขาดไปไม่ได้ในการเขียนบทกวี เพราะเปรียบเสมือนแรงขับเคลื่อนอันสำคัญในการเริ่มเขียนบทกวีแต่ละชิ้น ทำให้บทกวีที่เขียนออกมามีชีวิตชีวาไม่แห้งแล้ง และหากเรามีความรู้สึกว่าอยากเขียนอยู่เสมอก็จะทำให้เราเขียนได้อย่างต่อเนื่อง ยาวนาน และสร้างชิ้นงานได้สม่ำเสมอโดยที่ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย เนาวรัตน์เล่าว่าเขามีความรู้สึก “อยากเขียน” อยู่ในหัวใจเสมอ โดยที่ไม่เคยสนใจเรื่องรางวัล เพราะความรู้สึก “อยากเขียน” ของตนเป็นสิ่งที่สำคัญกว่า

“ผมไม่ได้คิดว่าอยากจะเป็นนักเขียน เพียงแต่รู้สึกอยากเขียนนะ ทุกวันนี้ก็ไม่ได้คิดว่าตัวเองเป็นนักเขียน เป็นกวีอะไร แต่ใจมันอยากเขียนนะ อยากเขียนทั้งร้อยแก้ว ร้อยกรอง อยากเขียน ความรู้สึกอยากเขียนมันไม่มีสิ้นสุด

มันก็เลยทำให้เราเขียนอยู่ได้เรื่อย ๆ มันก็กลายเป็นนักเขียน เป็นอะไรไป
แต่ถ้าเราอยากจะเป็นนักเขียน โดยที่เราไม่ได้อยากเขียนจริง ๆ มันลำบาก”

“เขียนมาตั้งแต่ประถม ยังไม่เคยหยุดมันนะ

ไม่ใช่แบบว่าได้รางวัลแล้ว แหม สวิสสวาย ไม่ต้องเขียนแล้ว ไม่ใช่
พวกนี้มันไม่ได้สำคัญเลย ความอยากเขียนของเราจะที่สำคัญกว่า”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

3) ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่เขียน ในการเขียนบทกวี

ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม เนาวรัตน์ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องความเข้าใจเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการเขียนบทกวีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวความรู้ เขาเล่าว่าผู้เขียนควรมีความเข้าใจต่อเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี ไม่ใช่สักแต่ว่าเขียนโดยที่มึนความรู้เพียงผิวเผิน แต่ไม่ได้มีความเข้าใจในเรื่องราวที่เขียนอย่างถ่องแท้ เขาจึงได้เปรียบเทียบว่าความเข้าใจสำคัญมากกว่าความรู้อีกด้วย

“ทุกวันนี้เรามีนักปราชญ์เต็มบ้านเต็มเมือง รู้แต่ว่าอะไร พวกเรา รู้จักอะไร
เพราะฉะนั้นความเข้าใจสำคัญกว่าความรู้ คนธรรมดาสามัญสนใจหาความรู้
เค้าก็จะเป็นนักปราชญ์นะ แต่เมื่อนักปราชญ์ชวนหาความเข้าใจ
เค้าจะเป็นคนธรรมดาสามัญ เพราะฉะนั้นความรู้กับความเข้าใจต่างกันนะ
ความเข้าใจสำคัญกว่าความรู้ ไอน์สไตน์บอก จินตนาการสำคัญกว่าความรู้
แต่นี้ขอเพิ่มไปอีกว่า ความเข้าใจสำคัญกว่าความรู้ด้วย”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

4) การกำหนดรูปแบบในการเขียน นับว่าเป็นขั้นตอนสำคัญ

ก่อนการเขียนบทกวี ซึ่งจากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ พบว่าการกำหนดรูปแบบในการเขียนก่อนเริ่มเขียนบทกวีนั้นจะต้องพิจารณาเลือกใช้คำประพันธ์ให้สอดคล้องกับเนื้อหา และจะต้องแม่นยำในเรื่องของฉันทลักษณ์เป็นอย่างดี โดยสามารถสรุปเนื้อหาได้ 2 ประเด็น คือ การเลือกใช้คำประพันธ์ให้สอดคล้องกับเนื้อหา และความแม่นยำในเรื่องฉันทลักษณ์ ดังนี้

4.1) การเลือกใช้คำประพันธ์ให้สอดคล้องกับเนื้อหา

เนาวรัตน์เล่าว่าในการแต่งบทกวี เราจะต้องเลือกลักษณะคำประพันธ์ให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหาที่แต่ง เพราะคำประพันธ์แต่ละประเภทไม่ได้เหมาะสมและรองรับเนื้อหาในทุกเรื่อง คำประพันธ์แต่ละประเภทนั้นมีลักษณะเฉพาะ และความโดดเด่นที่แตกต่างกันไป ฉันทลักษณ์และลักษณะบังคับก็ย่อมมีความแตกต่างกันด้วยเพราะฉะนั้นเราจึงต้องพิจารณาเนื้อหาให้สอดคล้องกับประเภทของคำประพันธ์ โดยเนาวรัตน์ได้ให้ข้อสังเกตในการเลือกประเภทคำประพันธ์ไว้ดังนี้

ประเภทกาพย์ เหมาะสำหรับเนื้อหาที่กว้างหรือ

ต้องการให้ใช้คำน้อยแต่กินใจความมาก

ประเภทกลอน เหมาะสำหรับเนื้อหาที่มีรายละเอียด

ค่อนข้างมาก เพราะต้องใช้จำนวนคำมากเพื่อมาอธิบายเรื่องนั้น

ประเภทโคลง เหมาะสำหรับเนื้อหาเรื่องราวที่ศักดิ์สิทธิ์

นอกจากนั้นเนาวรัตน์ยังได้ให้ความเห็นว่าลักษณะคำประพันธ์ประเภท “กาพย์” เป็นประเภทที่แต่งได้ง่ายที่สุด รวมทั้งยังเหมาะต่อการเริ่มต้นฝึกหัดแต่งบทกวี ส่วนประเภทกลอนถือว่ายาก เพราะนอกจากจะต้องแต่งให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์แล้ว ยังต้องคำนึงถึงเรื่องเสียงวรรณยุกต์ของคำทำยวรรคด้วย ส่วนกลอนเปล่านั้นจัดว่าแต่งยาก ยากกว่ากลอนที่มีฉันทลักษณ์บังคับ เพราะจะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และความพยายามเป็นอย่างมากในการปะติดปะต่อถ้อยคำ เพราะหากแต่งไม่ดีหรือไม่กระซอกใจผู้อ่านแล้ว จะเป็นการตกหล่นของถ้อยคำเสียมากกว่า

“เนื้อหาอะไรที่มันกว้าง ๆ ใหญ่ ๆ เราเขียนอะไรที่มันสั้น ๆ ใช้คำน้อย ๆ

แต่ได้ความมากดีกว่า ใช้เพียงแค่กาพย์ยานี

แต่ถ้าอะไรที่มันเป็นเรื่องยาก ต้องใช้คำมากเพื่ออธิบาย

ก็อาจจะเป็นกลอน ถ้าเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์ก็อาจจะต้องเป็นโคลง”

“บางทีก็ใช้กลอนหก ก็ต้องเรื่องกว้างใหญ่จริง ๆ ก็ใช้แค่ 6 คำ ให้มันกินความได้เยอะ”

“บทกวีเค้าว่า ใช้คำที่มีอยู่จำกัดแต่มาสื่ออารมณ์ความรู้สึกอันไม่จำกัดให้ได้”

“กลอนถือว่ามันยากกว่าอย่างอื่นนะ ยากกว่ากาพย์

กาพย์นี้ง่ายสุด วรรคแรก 5 คำ วรรคหลัง 6 คำ 5 คำ 6 คำแค่นั้นแหละ

โดยให้วรรคที่สามกับวรรคที่สองสัมผัสกันเท่านั้น นอกนั้นไม่ต้องสัมผัสอะไรเลย”

“กลอนเปล่านั้นจะแต่งยาก ยากกว่ากลอนสัมผัสอีก เพราะว่าไม่งั้นมันจะกลายเป็น

เขียนเอาคำ ผมเรียกว่ามันเป็นการตกหล่นของถ้อยคำหรือไม่ก็เป็นความเรียง

เพียงแค่จัดวรรคใหม่เท่านั้นเอง ซึ่งมันไม่ใช่กลอนเปล่า มันจะต้องมีไวยา

มีไวยากรณ์มันไม่มีสัมผัสคำ แต่มันสัมผัสใจเราได้ มันกระซอกใจเราได้

ไม่ใช่การบรรยาย หรือเป็นการตกหล่นของถ้อยคำตรงนั้นตรงนี้

ต้องใช้ความพยายามมากในการปะติดปะต่อ เพราะฉะนั้นมันยากกลอนเปล่า

ทำเรื่องยาก ๆ ให้เป็นเรื่องง่าย ๆ ยากมาก”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

4.2) ความแม่นยำในเรื่องฉันทลักษณ์ ฉันทลักษณ์เป็น

เรื่องที่สำคัญในการเขียนกวีนิพนธ์ เนาวรัตน์กล่าวว่า “ฉันทะ” คือ ความพอใจ ส่วน “ลักษณ์” คือ แบบ ฉันทลักษณ์จึงหมายถึง รูปแบบอันเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งจะทำให้จังหวะจะโคนของคำมีความไพเราะยิ่งขึ้น ฉันทลักษณ์จึงเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับผู้เขียนงานประเภทร้อยกรองหรือบทกวีซึ่งจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ฝึกฝนท่องจำอยู่เสมอจนสามารถจดจำฉันทลักษณ์รวมถึงข้อบังคับต่าง ๆ ของคำประพันธ์แต่ละประเภทได้ หากเราแม่นยำในเรื่องของแบบแผนฉันทลักษณ์แล้ว เพียงแค่นำคำมาใส่เรียงร้อยให้ถูกต้องตามในรูปแบบก็จะทำให้การแต่งบทกวีไม่ยากจนเกินไป

“ฉันทลักษณ์เนี่ย มันเป็นเหมือนสูตรที่ว่า ฝึกให้เราเขียนวงให้กลม เขียนเส้นให้ตรงนะ
เหมือนคนเขียนรูป จะต้องฝึกเขียนเส้นให้ตรง เขียนวงให้กลมจนแม่น
ฉันทลักษณ์ก็เหมือนกัน มันเป็นเครื่องมือ เป็นรูปแบบที่จะต้องฝึกให้มันคล่อง”
“คุณต้องแม่นยำฉันทลักษณ์ ชีตเส้นให้ตรง เขียนวงให้กลมเนี่ย”
(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

1.2.2 กระบวนการระหว่างการเล่น

1) วิธีการเขียน วิธีการเขียนเป็นหัวข้อสำคัญในการศึกษา

กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ในการสร้างงานเขียนประเภท กวีนิพนธ์ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์และสรุปได้ 7 ประเด็น ประกอบด้วย การมีหลักคิดที่ถูกต้อง การเลือกเรื่องที่ดี การวางแผนในการแต่ง การฝึกเขียน บทกวีโดยเริ่มต้นจาก “โคลง” การให้ความสำคัญกับเสียงทำนอง การคิดใคร่ครวญเกี่ยวกับบทกวีอยู่เสมอ รวมทั้งการฝึกเขียนและอ่านอย่างสม่ำเสมอ โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1) การมีหลักคิดที่ถูกต้อง บทกวีเป็นการส่งสารจาก

ผู้เขียนไปยังผู้อ่าน เพราะฉะนั้นสารที่ถูกส่งผ่านบทกวี จึงควรเป็นเรื่องราวหลักคิดที่ถูกต้อง หลักคิดที่ถูกต้อง คือ “การรู้จัก รู้รอบ และรู้ละ” “รู้จัก” หมายถึง รู้แต่ละเรื่องให้แท้จริง ถ่องแท้เข้าไปภายใน ส่วน “รู้รอบ” หมายถึง การรู้ถึงบริบทรอบด้าน ทราบความสัมพันธ์เชื่อมโยง รวมทั้งรู้สถานการณ์ตามความเป็นจริง และ “รู้ละ” หมายถึง รู้ว่าทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลง เราต้องละได้ ไม่ใช่ยึดติดกับทุกสิ่งทุกอย่าง เนาวรัตน์ได้ให้ความเห็นว่า พุทธธรรม เป็นหลักคิดที่ถูกต้อง สามารถนำไปเป็นหลักในการวิเคราะห์ได้กับทุกเรื่อง หากเรามีหลักคิดที่ดีถูกต้องอยู่ภายในใจแล้ว บทกวีที่เราแต่งก็จะเป็นบทกวีที่ดี มีคุณค่า และให้สาระประโยชน์

“แล้วก็มีหลักคิดที่ถูกต้อง คำว่าหลักคิดที่ถูกต้องที่เมื่อก็ผมพูด
เรื่องศาสนา พุทธศาสนา พุทธธรรม เนี่ย พุทธธรรมเป็นหลักคิดที่ถูกต้อง
ถ้ามีหลักคิดพุทธธรรมเนี่ย มันสามารถไปจับ ไปวิเคราะห์กับทุกเรื่องได้หมดเลย
ว่ามันคือเรื่องอะไร เพราะว่าหลักคิดที่ถูกต้องก็คือการ “รู้จัก รู้รอบ แล้วก็รู้ละ”
รู้จัก คือ รู้แต่ละเรื่องให้แท้จริง ให้มันลึกจริง ๆ แล้วรู้ว่าคุณค่าที่เรารู้จักเนี่ย
มันมีบริบทยังไง มันเกี่ยวโยงไปถึง มีผลยังไง นี่คือการรู้รอบ รู้สถานการณ์ตามความเป็นจริงด้วย
ไม่ใช่รู้เฉพาะหลักเท่านั้น แล้วก็รู้ละ ทั้งหมดนี้ต้องรู้ละ ไม่ใช่ไปยึดมัน
หัวพัดหัวเหวี่ยงกับมัน จะเป็นจะตายกับมัน เราว่าทุกอย่างมันเปลี่ยนแปลง”
“ต้องรู้ด้วยว่าวันนี้วันอะไร 6 เมษายน คือวันอะไร ... แล้ววันอะไรอีก
วันพระราชทานรัฐธรรมนูญวันนี้ ต้องรู้ รู้หมดนะ การจะเป็นนักเขียนที่ดี
นักเขียนสร้างสรรค์ ก็คือมีหลักคิด เรื่องประชาธิปไตยเนี่ย หลักคิดมันเป็นไง
คุณต้องเข้าใจมัน ไม่ใช่ช่วยเอาวาทกรรม”

“การเขียนหนังสือที่สร้างสรรค์จะต้องมีหลักคิดที่ถูกต้อง และหลักคิดที่ถูกต้องก็คือ หลักคิดทางพุทธธรรม ขอยืนยัน”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

1.2) การเลือกเรื่องที่ดี ในการพิจารณาเลือกเรื่องที่จะ

นำมาเขียนเป็นบทกวี เรื่องที่ควรนำมาแต่งเป็นบทกวีนั้น ควรจะเป็นเรื่องที่ดี มีคุณค่า ให้คิดเตือนใจ สอดแทรกแง่คิด รวมทั้งสะท้อนอารมณ์ความรู้สึก ไม่ได้จำเป็นว่าทุกเรื่องราวเหมาะสมที่จะนำมาแต่งเป็นร้อยกรองหรือบทกวี เพราะเนื้อหาบางเรื่องอาจจะไม่ใช่เรื่องที่สมควรนำมาแต่งเป็นบทกวี หรืออาจจะเหมาะสมกับการนำไปถ่ายทอดเป็นงานเขียนประเภทร้อยแก้วมากกว่า เพราะฉะนั้นก่อนที่จะเลือกเรื่องใดมาเขียนเป็นบทกวี ควรพิจารณาถึงความเหมาะสมของเรื่องที่เลือกเขียนเป็นสำคัญ

“บางเรื่องเท่านั้นที่เอามาเขียนเป็นกาพย์กลอน ไม่จำเป็นว่าต้องเอามาเขียนเป็นกาพย์กลอนทุกเรื่อง เรื่องที่เขียนกาพย์กลอนก็ต้องเป็นเรื่องที่ดี ที่มีความคิด มีแง่คิด แล้วก็มีอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งถ้าเป็นเรื่องที่มันไม่จำเป็นต้องใช้อย่างนั้นก็เขียนเป็นร้อยแก้วได้ ไม่ใช่เรื่องทุกเรื่องจะต้องเขียนเป็นกาพย์กลอน เรื่องกาพย์กลอนจะต้องเป็นเรื่องที่เป็นคติ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

1.3) การวางแผนในการแต่ง วิธีการเขียนบทกวีของ

เนาวรัตน์นั้นจะมีการวางแผนก่อนการเขียนเสมอ โดยมีการวางโครงเรื่องของบทกวีคร่าว ๆ ว่าจะเริ่มหรือจบอย่างไร เขาเล่าว่าในบางครั้งก็วางแผนแล้วเขียนเรียงตามลำดับไปแต่ละบท แต่บางครั้งก็เริ่มด้วยวรรคจบก่อนแล้วจึงค่อยเขียนช่วงต้นและตอนกลางของเนื้อหาตามไปในภายหลังตามโครงเรื่องที่ได้วางไว้ หรือบางครั้งก็แต่งตั้งต้นไว้ก่อน 1 บท แล้วจึงค่อยคิดเรื่องราวผูกเป็นบทต่อไป สรุปได้ว่าเนาวรัตน์ใช้วิธีการที่หลากหลายไม่ได้มีรูปแบบที่ตายตัวแต่ก็มีการคิดวางแผนคร่าว ๆ ก่อนเขียนทุกครั้ง และมีหลักที่เขาได้แนะนำ คือ ช่วงต้นของบทกวีจะต้องเกริ่นเนื้อหาในชวนอ่านหรือชวนติดตามต่อส่วนในช่วงท้ายหรือตอนจบจะต้องจบให้ตราตรึงอารมณ์ความรู้สึกผู้อ่านโดยจะต้องจบให้มีน้ำหนัก

“ผมมีหน้าที่ต้องเขียนทุกอาทิตย์นี้ในเดลินิวส์นะ นี่ก็เกือบ 30 ปี ข้างคลองคันนายาว ... เอาข้อคิดเขียนไปบทหนึ่ง แล้วผูกไปอีกให้ได้ครบ 5 บท มันก็เป็นคอลัมน์พอดี นี่ก็เป็นอีกวิธี”

“พอใครต้องการ ผมก็จะเขียนอันนี้ก่อน แล้วก็อีกบทหนึ่งใส่ชื่อเค้าเท่านั้นเอง นี่ก็คือวิธีใช้วิธีหลากหลายในแต่ละเรื่อง แล้วแต่แต่ละเรื่องราว แต่ถ้าเราเขียนประจำ ๆ มันก็ไม่ค่อยมีปัญหา”
“ต้องวาง บางที่เราเขียนวรรคจบไว้ก่อนเลย คือจบ มันต้องจบให้มีน้ำหนัก ขึ้นก็ต้องขึ้นให้ชวนตามเลยอะ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

1.4) การฝึกเขียนบทกวีโดยเริ่มต้นจาก “โคลง”

เนาวรัตน์เล่าว่าสำหรับผู้เริ่มฝึกเขียนบทกวีนั้น ควรที่จะเริ่มต้นจากคำประพันธ์ประเภทโคลงเสียก่อน เช่น โคลงสี่สุภาพ เพราะแท้จริงแล้ว บาทแรกของโคลง ก็คือวรรคแรกของกาพย์ยานี 11 และหากไล่คำครุ ลงไปตามตำแหน่งชั้นหลักษณก็จะกลายเป็น อินทวิเชียรฉันท์ โคลงเป็นคำประพันธ์ที่มี

ลักษณะบังคับหลายประการนอกเหนือจากฉันทลักษณ์ เช่น มีตำแหน่งบังคับใช้คำเอก 4 ตำแหน่ง คำโท 7 ตำแหน่ง ซึ่งถ้าหากเราสามารถแต่งโคลงได้ เมื่อไปฝึกแต่งคำประพันธ์ประเภทอื่น ๆ ก็จะสามารถแต่งได้โดยง่าย เนาวรัตน์จึงแนะนำให้เริ่มต้นเขียนบทกวีด้วยคำประพันธ์ประเภทโคลงก่อน

“ความจริง ถ้าแต่งโคลงได้แล้ว อย่างอื่นก็ไม่ยาก ถ้าแต่งโคลงได้
บาทแรกของโคลงก็คือ วรรคแรกของกาพย์ยานีนั่นเอง วรรคแรกของกาพย์ยานี
ใส่ ครุ ลหุ มันก็เป็นอินทวิเชียรฉันท์ พอแต่งโคลงได้มันก็จะแต่งกาพย์ได้
แต่งฉันท์ได้แล้ว พอแต่งโคลง แต่งกาพย์ แต่งฉันท์ได้ กลอนมันก็ไม่ยาก
แต่ถ้าไปเริ่มกลอนก่อนนะ แต่งอย่างอื่นจะยาก”
(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

1.5) การให้ความสำคัญกับเสียงท้ายวรรค เนาวรัตน์

เล่าว่าในการแต่งคำประพันธ์ประเภทกลอน เขาได้ให้ความสำคัญต่อเรื่อง เสียงท้ายวรรคเป็นอย่างมาก กลอนจะไพเราะหรือไม่ นั่นมีผลมาจากเสียงท้ายวรรคด้วยส่วนหนึ่ง ซึ่งเขาได้เคร่งครัดกับเรื่องนี้มาก และในการแต่งกลอนทุกบทจะต้องหาคำที่มีเสียงวรรณยุกต์ตามลักษณะบังคับของการใช้เสียงท้ายวรรคให้ถูกต้องทุกวรรคที่แต่ง

“มีเคล็ดการจำ ศิลปะในการจำเสียงคำท้ายวรรค กลอนเนี่ยมันสำคัญตรงเสียงท้ายวรรค
ผมมีสูตรให้จำว่า ท้ายวรรคแรกได้ทุกเสียง ท้ายวรรคสองห้ามสามัญตรี
เสียงสามัญเสียงตรี ท้ายวรรคสองนะ ท้ายวรรคสามสี่ ต้องสามัญตรี
แค่เนี่ย ไปดูห่อะกลอน ถ้าผิดไปจากนี้ก็ไม่เพราะ แล้วก็ผิด”
(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

1.6) การคิดใคร่ครวญเกี่ยวกับบทกวีอยู่เสมอ

เนาวรัตน์เล่าว่าในยามว่างเขามักจะคิดแต่เรื่องบทกวีอยู่เสมอ นึกถึงแต่เรื่องการแต่งบทกวีแทบตลอดเวลา โดยเขาได้นำเรื่องที่ได้รับข้อคิดจากการอ่านหรือการพบเจอประโยคซึ่งให้แง่คิดประทับใจ มาคิดใคร่ครวญว่าเรื่องนั้น ๆ สามารถนำมาแต่งเป็นบทกวีได้อย่างไร เลือกใช้คำในการแต่งอย่างไร หรือบางครั้งเขียนได้เป็นบทแล้ว เขาก็ยังนำมาคิดทบทวนซ้ำไปซ้ำมา เพื่อเลือกสรรถ้อยคำที่ดีที่สุดใส่ในบทกวีของเขา

“อย่างไปเจอข้อความที่ดี ๆ เนี่ย เราก็พยายามคิดเป็นกลอนนี่แหละ บางทีคิดหลายวัน
สองสามวันนะกว่าจะได้ เช่น ไปเจอว่า คนที่รู้หนังสือแต่ไม่อ่านหนังสือ
ก็ไม่ต่างอะไรกับคนที่ไม่รู้หนังสือ เนี่ย เราก็จำไปเรื่อย ว่าง ๆ ก็ลองมาผูกเป็นกลอนซิ
อะไรอย่างเงี้ย หายใจเป็นกลอน บางทีแค่นี้เราก็ใช้เวลาคิดหลายวันเลยอะ
ไม่ใช่ว่าอยู่ ๆ ก็พูดออกมา แต่คิดเพื่อให้งานมันมีความที่มันสมบูรณ์เพื่อเอามาใช้ได้”
“ผมนั่งนิ่ง ๆ ก็นั่งคิดกลอนนั่นแหละ แทบจะไม่ว่าง ถ้าภาษาโบราณพูดก็ว่า
หายใจเป็นกลอนว่างั้นเถอะ หายใจเข้า หายใจออกเนี่ย ไม่รู้จะทำอะไรก็กลอนไปเรื่อย”
(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

1.7) การฝึกเขียนและอ่านอย่างสม่ำเสมอ การฝึกเขียนและอ่านอยู่เป็นประจำ คือ ข้อปฏิบัติที่เนาวรัตน์ได้เน้นย้ำเป็นอย่างมาก เพราะการเขียนบทกวีที่ดี ย่อมสั่งสมมาจากการฝึกเขียนและอ่านอย่างสม่ำเสมอ การเขียนเป็นทักษะอย่างหนึ่งที่จะพัฒนาได้ ก็ต่อเมื่อฝึกฝนอยู่เป็นประจำ เขาจึงได้แนะนำให้เด็กและเยาวชนที่ต้องการเขียนบทกวีให้เก่งฝึกฝนด้วยการเขียนทุกวัน อย่างน้อยเขียนวันละ 1 บท เพื่อพัฒนาฝีมือ รวมทั้งแนะนำให้อ่านหนังสือทุกประเภท เสมอเมื่อมีเวลาว่าง เพราะการอ่านจะทำให้เราได้สะสมคลังของถ้อยคำให้เพิ่มมากขึ้น เมื่อเขียนบทกวี เราก็จะมีคลังคำมาใช้ในการแต่งมากขึ้นด้วย

“แล้วก็ฝึกเขียนทุกวัน อย่างน้อยวันละบท ผมเคยเป็นวิทยากร
แล้วก็ให้เด็กตามจดคำมาฟัง คำอยู่มัธยม ตอนนั้นเค้าจบไปแล้ว
ผมบอกให้แต่งทุกวัน คำแต่งทุกวันจริง ๆ ... โห้ย เดี่ยวนี้เค้าแต่งได้เป็น
พัน ๆ บทเลย ดีขึ้นเลย เพราะเค้าเขียนทุกวันจริง ๆ เขียนด้วยความรู้สึก”
“นั่นแหละ มันก็ต้องฝึก ต้องเขียนทุกวัน ผมก็ยังเขียนทุกวัน ถ้าไม่ได้ทำอะไรก็นึกเขียน”
“มันได้โดยอัตโนมัติที่เราฝึกมาไง ที่เราเขียนมาตั้งนานแล้ว ผมมีชั่วโมงบินมาก
มากกว่าใคร เพราะเขียนมาตั้งแต่ประถม ยังไม่เคยหยุดมันนะ
ไม่ใช่แบบว่าได้รางวัลแล้ว แหม สวิสสาย ไม่ต้องเขียนแล้ว ไม่ใช่”
“เขียนทุกวันนี้ละ เขียนทุกวัน แล้วก็อ่านหนังสือเยอะ ๆ เพราะหนังสือเป็นคลังของถ้อยคำ
ไม่จำเป็นว่าต้องอ่านกาพย์กลอนนะ อ่านหนังสือนั่นแหละ
เพราะว่าหนังสือมันมีถ้อยคำที่เราสามารถจะเอามาเลือกใช้ได้”
(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

2) เทคนิคหรือกลวิธีในการเขียน เป็นลักษณะพิเศษ

เฉพาะตัวบุคคลของนักเขียน ซึ่งทำให้บทกวีมีความงดงาม ทั้งด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา หากเราทราบเทคนิคหรือกลวิธีในการเขียนของนักเขียนที่มีความเชี่ยวชาญในการเขียนบทกวีแล้ว ก็ย่อมเป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่สนใจเรื่องการเขียนบทกวี สามารถนำไปประยุกต์ไปใช้ในการเขียนบทกวีของตนเองได้ สำหรับเทคนิคหรือกลวิธีของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ การเรียนรู้จังหวะจะโคนผ่านการท่องจำบทกวี การให้ความรู้สึกเป็นตัวนำ และความพิถีพิถันในการเลือกใช้คำ โดยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

2.1) การเรียนรู้จังหวะจะโคนผ่านการท่องจำบทกวี

ในการเริ่มต้นเขียนบทกวีนั้น ผู้เขียนควรจะมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องจังหวะจะโคนของภาษา โดยเนาวรัตน์เล่าว่าเทคนิคที่ดีที่สุดซึ่งจะช่วยให้เราสามารถเรียนรู้และนำไปใช้ในการแต่งบทกวีได้ ก็คือ การท่องจำบทกวีที่ดีเป็นแบบอย่าง เช่น ท่องจำบทกลอนของสุนทรภู่ และเมื่อเราท่องจนจำได้แล้ว ถึงคราวที่เราแต่งบทกวีด้วยตนเองก็จะทำให้เรานึกถึงบทกวีที่เราท่องจำได้มาเป็บบ่มแบบสังเกตตัวอย่างการใช้คำสัมผัส ตำแหน่งคำสัมผัส หรือการแบ่งวรรค เพื่อทำให้เกิดจังหวะจะโคน แล้วนำมาปรับบทกวีของเราเพื่อที่จะฝึกฝน พัฒนาให้ดีและมีความไพเราะเช่นเดียวกับตัวอย่างเหล่านั้น

“เทคนิคอย่างหนึ่งในการที่เราจะหัดเขียนกลอน ขึ้นต้นเราต้องรู้พื้นฐาน
 จังหวะจะโคนของภาษา ซึ่งมันไม่มีอะไรดีกว่าการท่องจำกลอนดี ๆ
 กลอนสุนทรภู่ที่ดี ๆ เนี่ย เราท่องจนมันเป็นอัตโนมัติ เวลาเราแต่งเราก็ได้เค้าเงื่อน
 จากตรงนั้นแหละ ... “ยามคำย่ำร้องจะร้องให้ รำพิลลัญจนามหวนละห้อย
 พอยามดึกดาวก็เคลื่อนเดือนก็คล้อย น้ำค้างย้อยเย็นจ้ำขึ้นอัมพร” เนี่ยมันมีจังหวะจะโคน
 ซึ่งเวลาเราแต่ง เราก็จะ เอ๊ย ทำยังไงมันถึงจะเพราะ ต้องใช้อย่างนี้มันถึงจะเพราะ”
 (เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

2.2) การให้ความรู้สึกเป็นตัวนำ ในช่วงเริ่มฝึกเขียนบท

กวี เราควรเริ่มเขียนจากความรู้สึกก่อน ไม่ควรเริ่มจากความคิด เพราะหากเริ่มจากความรู้สึก เราจะสามารถคิด เขียนออกมาได้เรื่อย ๆ ลื่นไหลมากกว่า แต่ถ้าหากเราเริ่มจากความคิดแล้วกว่าจะคิดถ้อยคำต่าง ๆ แล้วเขียนออกได้มาจะยากกว่า เนาวรัตน์ได้ให้ความสำคัญต่อเรื่องความรู้สึกเป็นอย่างมาก ผู้เขียนบทควรมีเสรีภาพทางความรู้สึก ขณะเขียนควรปลดปล่อยความรู้สึกภายในจิตใจออกมา ถอดความรู้สึกนึกคิดที่ได้พบเห็นหรือรู้สึก ณ ขณะนั้นออกมาสด ๆ แล้วถ่ายทอดเป็นบทกวี ไม่ต้องพะวงเรื่องความคิดหรือจินตนาการ เนาวรัตน์กล่าวว่า “ความรู้สึก” เป็นสิ่งที่ปัจจุบัน “นึก” เป็นอดีต และ “คิด” เป็นอนาคต การเขียนบทกวีดี ๆ สักบทจะต้องมีความรู้สึกเป็นตัวนำ แล้วความนึก ความคิดจะสอดแทรกอยู่ภายในเองและหากเรามีความเชี่ยวชาญในเรื่องจังหวะจะโคนของภาษามากขึ้นแล้ว ความรู้สึกที่ถูกส่งไปยังบทกวีก็จะผสมผสานกันกลายเป็นบทกวีที่ดี

“เอาความรู้สึกออกมาสด ๆ ให้ได้ก่อน ฉะนั้นขึ้นต้นของบทกวี ก็คือ
 เสรีภาพของความรู้สึก พอเราเชี่ยวชาญในจังหวะจะโคนของภาษา
 เราได้จากการท่องฉันทลักษณ์นี้แล้ว ความรู้สึกมันก็จะมาไปด้วยกัน”
 “เราถึงจะมาหัดแต่ง แต่งจากความรู้สึกก่อน อย่าไปแต่งจากความคิด
 ส่วนใหญ่จะเริ่มจากความคิด พอคิดแล้วมันออกมายาก ถ้าออกมาจาก
 ความรู้สึกมันง่ายกว่า ไฉน! ผมได้มาจากเมื่อเขียนแผ่นดินนี้แหละ คือไปตระเวนเขียน
 เขียนเหมือนเขียนรูป พอเราเขียนเสร็จมันก็นึกภาพว่า จิตรกรเค้าเขียนอิมเพรสชันนิสม์
 เค้าเขียนจากความรู้สึก เขียนจากภาพที่เห็น เขียนออกมา เราก็เหมือนกัน
 “สายแสงส่องน้ำค้อยเน้นสี ไหวถ่วงสะทสะเทือนไหว” อะไรเงี้ย
 มันได้ความรู้สึกนะ “ปราบปรายป้ายฉับวับวับไว ก้านกิ่งวิ่งไม่ในลายน้ำ...”
 “อย่างหนังสือเล่มนี้ผมก็เขียนจากความรู้สึก เห็นแล้วก็เขียนเลย เวียดนามเหนือจดได้เลย
 เนี่ย เห็นมัยเนี่ย หยกมณีดานัง ผมไปหยุดอยู่ลึกถึงกลางเขาแล้วหยุดเขียน
 “ขึ้นเขาข้ามเขาเขียว ทะเลชันขอบฟ้าขาว ทางวาดที่ค้ายาวจากแผ่นดินถึงแผ่นดินฟ้า”
 อะไรอย่างเงี้ย “ขอบคิ้วขอบทิวคลื่น ค่อยกลืนฝั่งสมุทร จบทวยจบทลายตา
 บันดาลจบบรรจบใจ ป้อมเก่าประกายแปลง (มันมีป้อมเก่าอยู่) คักดีลำแดงในยุคนสมัย

วีรกรรมอันเกริกไกร ยังจารึกอยู่เรื่อแรง น้ำหยมณีนียก ทะเลสาบระยับแสง

“ไม่เปลี่ยนไม่แปรแปลง มาแต่งตัวให้ดำนง” อย่างเนี้ย...”

“อย่างเมื่อกี้ที่ผมน่านหยมณีนิดานังนะ เขียนจากความรู้สึก

จากภาพที่เห็น มันก็ได้ความนึกแล้ว พอมีเรื่องราวก็เป็นความคิดแล้ว”

“เรื่องกาพย์กลอนมันเป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึก เราต้องให้ความรู้สึกเป็นตัวนำ แต่ความคิด ตะกั้มพูดไปแล้วยังว่า ความรู้สึกนึกคิดนะ รู้สึกเป็นปัจจุบัน นึกเป็นอดีต คิดเป็นอนาคต คือถ้าเราหม่นม่นก็นึกเข้าใจ เข้าไปในใจเรา จิตใจเราทำหน้าที่ 2 อย่างเนี้ย การเขียนบทกวีดี ๆ ต้องมีความรู้สึกเป็นตัวนำ แล้วความนึกคิดมันจะอยู่ในนั้นเอง”

“อย่าไปพะวงเรื่องความคิดหรือจินตนาการ

เป็นห่วงเรื่องความรู้สึกไปก่อน เขียนให้คนเค้ารู้สึกได้จริง ๆ ”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

2.3) ความพิถีพิถันในการเลือกใช้คำ การเลือกใช้คำใน

การแต่งบทกวี เนาวรัตน์ได้ให้ความสำคัญในการเลือกนำคำมาใช้ โดยพิจารณาอย่างพิถีพิถันว่าคำใดเหมาะสมที่จะใช้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของเราออกมาได้ดีที่สุด เป็นถ้อยคำที่งดงามที่สุด ไม่ควรريبหรือผลิผลาม นึกคำใดได้ก็นำคำนั้นไปใช้แต่ง และควรคิดทบทวนดูว่าหากเราไม่ใช้คำนี้ เราจะสามารถสร้างสรรค์คำใดทดแทนคำเหล่านั้นได้ แล้วจึงเปรียบเทียบเพื่อเลือกคำที่ดีและไพเราะที่สุดมาแต่งเป็นบทกวี

นอกจากนั้นไม่ควรเลือกใช้คำที่ “เซย” คือ คำว่าเซยในที่นี้หมายถึง คำที่นิยมใช้ในอดีต ซึ่งในยุคปัจจุบันไม่ค่อยมีคนนิยมใช้ เช่น คำไวพจน์ต่าง ๆ หรือคำบาลีสันสกฤต ที่จะต้องมาถอดความหมายเป็นไทยอีกครั้งหนึ่ง และยังมีขอบเขตไปถึงคำที่พบได้โดยทั่วไปจากการแต่งโดยใช้คำหรือกลุ่มคำเหล่านั้นย่ำ ๆ ซ้ำ ๆ ซึ่งผู้เขียนควรใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเลือกสรรคำให้ไม่ซ้ำกับผู้อื่น หรือเลือกใช้คำไทยแท้ที่สามารถอ่านแล้วเข้าใจความหมายได้โดยง่าย แต่อ่านแล้วรู้สึกประทับใจ หนักแน่นในการส่งอารมณ์หรือสะท้อนความรู้สึก

รวมทั้งควรระมัดระวังเรื่องการใช้คำที่ไม่ถูกต้องตามความหมาย โดยพิจารณาความหมายของคำให้ดีเสียก่อนว่าคำแต่ละคำมีความหมายว่าอย่างไร มีความเหมือนหรือต่างกันอย่างไร เช่น กลุ่มคำต่อไปนี้ ปลูก ไล้ ฉาบ ทา ปาด ป้าย ตัด ฝาน ฉือน เป็นต้น ตลอดจนระมัดระวังเรื่อง คำพาไป คือ นำคำมาใส่เพื่อให้จำนวนคำในวรรคครบตามฉันทลักษณ์ แต่คำเหล่านั้นไม่ได้มีความหมาย อาจจะมีเพียงเสียงสัมผัสกับคำอื่นในวรรคเดียวกัน หรือคำมีความหมายซ้ำกับคำอื่น ๆ ในวรรค

“เวลาเรามีความรู้สึกเนี้ย อย่าเพิ่งผลิผลามใช้คำที่มันสำเร็จรูปนะ

คิดว่าเราจะใช้คำอื่นได้มัยถ้าจะพูดอย่างนั้น จะพูดถึงความรักเนี้ย

ไม่พูดคำว่ารักได้มั๊ย ใช้คำอื่นที่คนอ่านแล้วรู้สึกถึงความรัก

นั่นแหละมันคือศิลปะอันหนึ่งของการไม่ฉวยใช้คำ

“อย่าให้เซย ฮ่า ๆ อย่าให้เซย ต้องไปดูว่ากลอนอะไรที่มันเซย

กลอนถวายตอนพระเจ้าอยู่หัวฯ สวรรคตนะ ส่วนใหญ่กลอนเซยทั้งนั้นเลย”

“ส่วนใหญ่กาพย์กลอนเซยนั้นได้ง่ายนะ พลาดนิดคือเซยเลย การใช้คำไม่ถูก

การใช้คำพาไป เสียไม่ได้เรื่องอะไร กระโดดกระเดก จังหวะก็ไม่ได้เจี๊ย

คำพาไปก็วรรคเดียว มีอยู่คำเดียว พิรุณโปรยปรายเป็นสายฝน อะไรเจี๊ย

ต้องพิถีพิถันในการใช้คำ ลมหนาวผ่าวมา เจี๊ย ถูกมั๊ย เฮ้อ ๆ มันมีเพลงไซ้มั๊ย

ลมหนาวผ่าวมา มันต้องร้อน มันถึงจะผ่าว นี่คือการพิถีพิถันในการใช้คำ”

“ต้องคำนึงถึงความหมายของคำเนี่ย ลูบ ไล้ ฉาบ ทา ปาด ป้าย มันต่างกันยังไง

ลูบ ลูบกับไล้มันต่างกันนะ ลูบอาจจะแตะ ๆ ไล้มันเบา ฉาบ ทา ฉาบมันมีเยอะ

ปาด อะไรอย่างเจี๊ย ตัด ผาน เชือน คำเหล่านี้ มันต่างกันยังไง

ดูก่อนว่าเราจะใช้คำอะไร อย่ารีบฉวยใช้ คำผ่าเนื่อเป็นขึ้นบาง ๆ อันนี้ไม่ได้

เชือนก็ยังเกือบได้ ผาน นี่เราต้องคิดนะ นี่ก็คือการเล่นกับคำ”

“คำไม่กี่คำแต่คำนี้มันคมยิ่งกว่าดาบอีก ไม่มีสัมผัสนะ

“นายจันทรจึ่งเอาไย แมลงมูนนั้นโยนมา” สองวรรคนี้ไม่สัมผัสกันเลยนะ

แต่มันสัมผัสโดยเชื่อมความกัน ไยอะไร ไยแมลงมูน

“นายจันทรจึ่งเอาไย แมลงมูนนั้นโยนมา”

มูนกับมา “หงายคมจะให้คำ” ก็ ค กับ ค “ก็กลับขาดไปกลางคน”

ถ้าเราไม่ใช่คำพิถีพิถัน “ก็กลับขาดไปกลางคน” คำมันมีน้ำหนัก ขาดไป

นี่คือการพิถีพิถันในการใช้คำ ค่าง่าย ๆ แต่มันคม”

(เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์, 6 เม.ย. 60)

ภาพประกอบ 3 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1

2. ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2: ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ

2.1 ประวัติและผลงาน

ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ เป็นนามปากกาของกิตติศักดิ์ มีสมสืบ เกิดเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2500 ปัจจุบันอายุ 60 ปี ภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดนครสวรรค์ เขาเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่มีความเป็นศิลปินมากความสามารถ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์หลากหลายแขนง ทั้งทางด้านการเขียนวรรณกรรม บทกวี แต่งเพลง ร้องเพลง เล่นดนตรี ไปจนถึงการวาดรูป ผลงานด้านการเขียนที่ทำให้เขาได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทวชิราวุธ ในปี 2535 และเป็นนักเขียนซีไรต์คนที่ 14 คือ รวมบทกวี “มือนั้นสีขาว” รวมทั้งเขายังได้รับการประกาศเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ในปี 2559 ที่ผ่านมา

ศักดิ์สิทธิ์ เป็นบุตรคนที่ 2 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 4 คน เขาเติบโตมาในบ้านที่มีบุคคลในครอบครัวแวดล้อมไปด้วยความเป็นศิลปิน โดยมีครอบครัวทางฝ่ายแม่เป็นศิลปิน เพลงพื้นบ้าน ลูกเป็นเจ้าของวงปี่พาทย์ น้ำชาอยู่ในคณะเล่นหุ่นกระบอกและเป็นผู้ตั้งวงดนตรีสดริงคอมโบ ส่วนพ่อและแม่เป็นครูซึ่งต่อมาก็ได้เป็นเจ้าของกิจการโรงเรียนเอกชน ที่อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ แม่ของเขานั้นมีความสามารถด้านศิลปะเป็นอย่างมาก ศักดิ์สิทธิ์เติบโตมาในบ้านที่เต็มไปด้วยหนังสือที่พ่อกับแม่อ่านและสะสมไว้ ทำให้เขาได้อ่านหนังสือวรรณคดีและวรรณกรรมเป็นจำนวนมากตั้งแต่วัยเด็กจึงเป็นเด็กที่ค่อนข้างเก็บตัว ไม่ค่อยออกไปเล่นกับเพื่อนเพราะ มีความสุขกับการอ่านหนังสือเงียบ ๆ เพียงลำพังเสียมากกว่า

“อยู่ในครอบครัวศิลปินตั้งแต่เด็ก ครอบครัวฝ่ายแม่เป็นพ่อเพลง แม่เพลง ร้องเพลงพื้นบ้าน”

“เหมือนเราบอกกับตัวเองว่าเป็นเด็กมีปัญหา ไม่ค่อยพูด ชอบเก็บตัว อยู่กับกองหนังสือ

ผมอยู่กับหนังสือแล้วผมมีความสุขมาก”

(ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

ศักดิ์สิทธิ์ประทับใจความไพเราะของบทอาขยานที่ครูปลูกฝังให้ท่องในวัยเด็กเป็นอย่างมาก เขาจึงได้เริ่มฝึกเขียนบทกวีครั้งแรกในตอนที่ยังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยแต่งเป็นกลอนเพื่อหยอกล้อแซวเพื่อนในชั้นเรียน

“บทกวีที่เคยท่องตอนนั้น ตั้งแต่ 2511 ยังจำได้อยู่เลย ตั้งแต่จบป.4

ก็ไม่เคยได้อ่านมาท่องนะ แต่ยังจำได้ ... “เห็นกวางย่างเยื้องช้าเลื่องเดิน

เหมือนอย่างนางเชิญ พระแสงสำอางข้างเคียง เขาสูงผ่องหงส์ลงเรียง

เร่ร้องซ้องเสียง” ... มันทำไมจำได้ไม่ลืมอะ เป็นเรื่องแปลก”

“บทอาขยานของหลวงสำเร็จวรรณกิจ ในบทกวีร้อยบรรทัด ภาพของเด็กหญิง

ที่ชื่อเจ้านกน้อยยังอยู่ในจิตใจผมตลอดมา... “เจ้านกน้อยน่ารักร้องทักว่า

ไปไหนมาหนูเล็กเด็กชายหญิง ทั้งรูปร่างหน้าตาน่ารักจริง ข้างนี้ดูก็ยิ่งจำเรียดา...”

ไปเจอผู้หญิงคนหนึ่งบพเขาที่เจดีย์พุทธคยาจำลอง เค้ายิ้ม แล้วเข้ามาทักเลย

“เราวิปิงวิปิง” ที่เธอเคยแต่งกลอนแซวเราตอนเด็ก ๆ ...

จนรักแร้วกว่าสิบห้าโยชน์ ใส่ทองหนักสิบโกฏิกะโดดโหยง
แหกหัวเราะจนท้องท้องพระโรง ชี้มูกโป่งเลื่อนเปราะละเต็มรู”

(ศักดิ์สิริ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

จากนั้นเมื่อโตขึ้นก็ได้่านนิตยสารที่ส่งไปบ้านทั้งรายปักษ์ รายเดือน ซึ่งแม่ได้สมัครเป็นสมาชิกไว้ เช่น วิทยาสาร ชาวกรุง ชัยพฤกษ์ เขาเล่าว่าช่วงเวลานั้นเป็นช่วงเวลา ที่เฟลิดเฟลินดื่มด่ำเข้าไปในโลกแห่งความงดงามของการอ่านการเขียนและศิลปะ ทั้งคอลัมน์กวี และ วรรณคดีไทยเรื่องต่าง ๆ ที่ได้ลงไว้เป็นตอน เช่น อิเหนา ขุนช้างขุนแผน ราชาริธาฯ ฯลฯ รวมทั้ง ภาพเขียนวิจิตรวรรณกรรมของศิลปินชื่อดังทั้งครูเหม เวชกร และจักรพันธ์ุ โปษยกฤต ซึ่งได้เขียนภาพ ตัวละครในวรรณคดีประกอบบรรคทองจากบทประพันธ์ในวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ

“วิทยาสาร ชาวกรุง ชัยพฤกษ์ หนังสือ 3 เล่มนี้เป็นคุณูปการอันใหญ่หลวงในยุคนั้นเลยทีเดียว แบบว่า เฮ้ย หนังสือแบบนี้มีอยู่ในโลกด้วยหรอ มันพาเราเข้าไปดื่มด่ำ ทั้งโลกวรรณกรรมและศิลปะ”
“จักรพันธ์ุวาทบุษบาสวยจะกระทั้งผมหลงรักนะ แล้วจำได้วรรณคดี ภูมิองนางไม่วางตา คือยังจำได้อยู่เลย”

(ศักดิ์สิริ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

จากจุดเริ่มต้นดังกล่าวศักดิ์สิริจึงได้ฝึกเขียนและแต่งคำประพันธ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ เขาเล่าว่าเมื่อลองแต่งก็รู้สึกว่ายากคำต่าง ๆ สามารถออกมาเป็นกลอนได้ตั้งใจ จากนั้นก็ เขียนมาโดยตลอด แต่ก็ไม่เคยส่งไปตามนิตยสารเพื่อเผยแพร่หรือตีพิมพ์ และในขณะเดียวกันเขาก็วาดรูป สร้างงานศิลปะไปพร้อม ๆ กัน

“ไม่เคยส่งลงที่ไหนเลย จนกระทั่งได้ซีไรต์แล้ว จะมีก็แค่หลังได้ซีไรต์แล้ว”

(ศักดิ์สิริ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

ศักดิ์สิริได้เข้าไปศึกษาต่อที่โรงเรียนเพาะช่าง กรุงเทพมหานคร จบ ปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา วิทยาลัยครูพระนคร เขาเล่าว่าในขณะที่มาเรียนใน กรุงเทพฯ ก็ได้ไปขอฝากตัวเป็นศิษย์ของศิลปินหลายท่าน เช่น ประเทือง เอมเจริญ ถวัลย์ ดัชนี ฯลฯ แต่ ผู้ที่รับเขาเป็นศิษย์และมีความสนิทสนมกันในเวลาต่อมา คือ อาจารย์จ่าง แซ่ตั้ง ศิลปินผู้มีผลงานโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ในงานศิลปะประเภทจิตรกรรมนามธรรมและบทกวีรูปธรรม (วรรณรูป) ซึ่งมีอิทธิพล และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ศักดิ์สิริเป็นอย่างมาก

ศักดิ์สิริเริ่มต้นประกอบอาชีพครูในปี 2521 สอนศิลปะและตั้งวงดนตรี ร้องเพลงกับเด็ก ๆ ที่โรงเรียนอยู่ระยะหนึ่ง ในปี 2526 เขาได้กู้เงินเพื่อพิมพ์หนังสือรวมบทกวีเล่มแรก ของตนเอง ชื่อหนังสือ “ตุ๊กตารอยทราย” โดยมีอาจารย์จ่าง แซ่ตั้ง เป็นผู้รวบรวมบทกวีของเขาขณะที่ เรียนอยู่ที่บ้านของท่าน ในช่วงอายุ 15-19 ปี และได้แนะนำให้เขาพิมพ์เป็นเล่มเพื่อเผยแพร่รวมทั้งจัด จำหน่าย จากนั้นจึงได้พิมพ์เล่มที่ 2 “คนสอยดาว” และเล่มที่ 3 “มือนั้นสีขาว” ซึ่งได้รับรางวัลซีไรต์ในปี 2535 จากนั้นเขาจึงได้ลาออกจากการเป็นครูในปี 2536 แล้วมุ่งทำงานเขียนทั้งบทกวี เรื่องสั้น แต่งเพลง ร้องเพลง เล่นดนตรี และสร้างงานศิลปะเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

“ตอนนั้นพิมพ์ตุ๊กตารอยทรายที่เขียนช่วง 15-19 ปี ตอนอยู่กับอ.จ่าง แซ่ตั้ง
อ.จ่างบอกว่าเอ็งเป็นกวี เขาไปพิมพ์ซะ ก็เลยไปกู้เงินมาพิมพ์หนังสือปี 2526
ตั้งแต่นั้นก็เหมือนถูกสาป แล้วก็ได้เป็นกวีตั้งแต่นั้นมา”
(ศักดิ์ศิริ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

2.2 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้
วิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของศักดิ์ศิริ มีสมสืบ โดยแบ่งเป็นการเขียนนำเสนอเป็น 2
หัวข้อ ตามลำดับขั้นตอน คือ กระบวนการก่อนการเขียน และกระบวนการระหว่างการเขียน โดยมี
รายละเอียดดังนี้

2.2.1 กระบวนการก่อนการเขียน

ในขั้นกระบวนการก่อนการเขียน ศักดิ์ศิริ มีสมสืบ ได้มีแนว
ทางการหาแหล่งข้อมูลหรือวัตถุดิบที่นำมาเขียนรวมทั้งได้กำหนดรูปแบบในการเขียนไว้ดังต่อไปนี้

1) วัตถุดิบหรือแหล่งข้อมูลที่นำมาเขียน โดยพิจารณา
วัตถุดิบต่าง ๆ ที่มีแวดล้อมรอบอยู่รอบตัว เรื่องราวที่เขาได้นำมาเขียนนั้นก็เป็นการมาจากการดำเนิน
ชีวิตประจำวันแล้วมีเหตุการณ์หรือบางสิ่งบางอย่างมาสัมผัส กระทบอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งสามารถ
จำแนกได้เป็น 3 ประเด็น คือ การสังเกตธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว การเรียนรู้จากเรื่องราวที่สั่งสม
มาในชีวิต และความรู้สึกที่มากกระทบจิตใจ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1) การสังเกตธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว

แท้จริงแล้วผู้เขียนวินิพนธ์ได้เปรียบเทียบว่าการเขียนงานเขียนประเภทอื่น อย่างเช่น เรื่องสั้น หรือนวน
นิยาย เพราะงานเขียนเหล่านั้นจะต้องมีการสืบค้นข้อมูลจริง คึกษาจาก สถานที่ เรื่องราวใน
ประวัติศาสตร์ หรือวันเวลาต่าง ๆ ให้ชัดเจน เพื่อให้เรื่องเล่าที่แต่งมีความเหมือนจริงมากที่สุด แต่งาน
เขียนประเภทวินิพนธ์ในมุมมองของเขานั้นค่อนข้างที่จะทำงานเบากว่าเรื่องสั้นหรือนวนนิยาย คือ ใน
ขั้นเริ่มต้นที่จะต้องสืบค้นข้อมูลเพื่อนำมาเขียนนั้นไม่หนัก แต่จะหนักในช่วงขั้นตอนการเขียนที่จะต้อง
คิดหาวิธีการนำเสนอหรือคิดถ้อยคำให้สร้างสรรค์ น่าสนใจ

แหล่งข้อมูลหรือเรื่องราวที่เขาได้นำมาเขียนเป็นบทกวี
นั้น เขาไม่ได้อ่านหนังสือเพื่อที่จะสืบค้นข้อมูลมาเขียน แต่เรื่องราวที่เขาได้นำมาเขียนมาจากการสังเกต
ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว เช่น ท้องฟ้า ภูเขา แม่น้ำ พระอาทิตย์ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ก็เป็นวัตถุดิบที่
สามารถสร้างสรรค์เป็นบทกวีที่มีความงดงามได้ เรามีหน้าที่สังเกตสิ่งที่อยู่รอบตัวว่าแต่ละอย่างบอก
อะไรแก่เราบ้าง หรือทำให้เรามีความรู้สึก มีความเห็นอย่างไรกับสิ่งเหล่านั้น แล้วนำเรื่องราวที่ได้มาแต่ง
เป็นบทกวี

“นักเขียนเรื่องสั้นส่วนใหญ่จะต้องมีข้อมูลที่ต้องไปหา แต่กวีเนี่ยเป็นพวกที่
 ได้รับการยกย่องว่าเป็นมงกุฏของวรรณกรรม แต่มันทำงานเบาที่สุด
 มันง่ายอย่างเดียวนะ มันไม่หาข้อมูล คนเขียนนิยาย สมมติเขียนเรื่องเวียดนาม
 สงครามเวียดนาม ต้องไปหาข้อมูล ประวัติศาสตร์อะไร วินทร์ เลียววาริณ เนี่ย เห็นมัย
 เขียนประชาธิปไตยบนเส้นขนาน ต้องไปหาข้อมูล วัน เดือน ปี พ.ศ.อะไร
 แต่กวีนอนเปลเฉย ๆ แล้วก็คิดหาคำที่มันกลับไปกลับมา คำเท่ ๆ”
 “ไม่ได้เอามาจากที่ไหนเลย แต่มาก็จากธรรมชาติ สิ่งที่อยู่รอบตัว ไม่ได้อ่าน ค้นเพื่อจะมาเขียน
 ว่าง ๆ ก็นั่งมองท้องฟ้าว่าท้องฟ้าบอกอะไรกับเรา มองแม่น้ำว่าแม่น้ำบอกอะไรกับเรา
 มองภูเขาว่าภูเขาบอกอะไรกับเรา แล้วก็เอามาแต่ง ...
 “ฟ้าบอกเธอกี่ครั้งก็หน ว่าใจคนควรกว้างใหญ่ดั่งใจฟ้า
 ภูเขาบอกเธอกี่หนก็ครั้ง ว่าใจคนควรหนักแน่นดั่งภูเขา
 แม่น้ำบอกเธอหรือเปล่า ว่าใจคนควรเยือกเย็น
 ตะวันบอกเธอหรือเปล่า ว่าใจคนควรชัดตรง” ...”
 (ศักดิ์สิริ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

1.2) การเรียนรู้จากเรื่องราวที่ส่งสมมาในชีวิต

ตัวตนที่เราเป็นในวันนี้ ย่อมมาจากการใช้ชีวิตที่ผ่านมาในอดีต มาจากอุปนิสัย การอบรมเลี้ยงดู อาชีพ
 พฤติกรรมหรือกระทั่งศีลธรรมที่มีอยู่ในจิตใจ ส่งผลให้เติบโตและขัดเกลามาเป็นตัวเราในปัจจุบัน
 เพราะฉะนั้นเรื่องราวที่เราสามารถหยิบยกมาเขียนเป็นบทกวีได้นั้นก็ไม่จำเป็นว่าจะต้องไปค้นหาจากที่
 แห่งใด แต่มาจากชีวิตของเราที่ผ่านมา สามารถหยิบเอาเรื่องราวเลี้ยวหนึ่งเลี้ยวใดในชีวิตที่ได้เรียนรู้มา
 เขียนเป็นบทกวีได้ทั้งสิ้น ชีวิตประจำวันเราเจอประสบการณ์อย่างไร ก็หยิบยกเรื่องราวเหล่านั้นมาเขียน
 ได้ เช่น เคยเป็นครูมาก่อน ก็จะขบขันเรื่องราวของเด็ก ๆ มาเขียน ใส่ความรู้สึกตามมุมมองของเด็ก
 หรือชอบไปวาดรูปตามวัดหรือโรงเรียน ก็สามารถนำเรื่องราวที่พบเจอเหล่านั้นมาเขียนเป็นบทกวีได้

“ให้ชีวิตเขียน เราไม่ได้ใช้ความรู้ ความคิดเขียน แต่เราให้ชีวิตเขียน
 อย่างบทกวีบทหนึ่งเนี่ย มันไม่ใช่เราคิด แล้วเขียนขึ้นมาในขณะนั้น แต่มันเป็นทั้งหมดนะ
 ทั้งหมดของชีวิตเรา อยู่ดี ๆ เราจะมามีศีลธรรมในวันนี้ แล้วเขียนถึงศีลธรรม มันไม่ใช่
 คือมันตั้งแต่ชาติไหนก็ไม่รู้ ตั้งแต่ชาติปางก่อน อย่างเมื่อก่อนเนี่ยก็เป็นชาติก่อนของวันนี้”
 “อยู่บ้านไม่ค่อยได้พูดกับใคร แต่ละวันก็วาดรูป แล้วก็ไปนั่งตามศาลาวัด
 โรงเรียนต่าง ๆ นั่งฟังเสนาศาลา เขียนกลอนบทหนึ่งแล้วก็วาดรูป วาดรูปเสร็จ
 ก็อ่านหนังสือ แล้วก็เอาหนังสือที่อ่านฟังหิ้วกลับไปศาลาวัด
 วัดที่ไหนไปแล้วก็จะไปที่อื่นต่อไปไม่ซ้ำ จนกว่าจะมีวาสนากลับมา”
 (ศักดิ์สิริ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

1.3) ความรู้สึกที่มากกระทบจิตใจ ศักดิ์สิทธิ์ได้ให้

ความสำคัญต่อเรื่องความรู้สึกเป็นอย่างมาก เขามีมุมมองต่อเรื่องนี้ว่าความรู้สึกเป็นเรื่องที่มีความเป็นจริง เกิดขึ้นกับตัวเราจริง แม้ว่าความรู้สึกที่เกิดขึ้นนั้นจะถูกหรือผิด มีศีลธรรมหรือไม่ศีลธรรม แต่ความรู้สึกเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดออกมาจากตัวตนของเราอย่างแท้จริง แตกต่างจากความคิดหรือความรู้ เพราะความคิดอาจจะเป็นเรื่องสมองเราได้คิดลั่นกรองออกมา ทั้ง ๆ ที่แท้จริงแล้วเราอาจจะไม่ได้เห็นด้วยหรือไม่ได้รู้สึกเช่นนั้นจริง ๆ ส่วนความรู้ก็เป็นเรื่องที่เรารู้ได้โดยไม่ต้องได้ฟังมาอาจไม่ได้เกิดขึ้นจริง ๆ กับตัวเรา เพราะฉะนั้นเขาจึงได้ให้ความสำคัญต่อความรู้สึกมากที่สุด และเขียนบทกวีไม่ว่าจะเป็นหัวข้อเรื่องใดก็ตามจากความรู้สึกที่เกิดขึ้นโดยแท้จริง ไม่ได้คิดสร้างเรื่องราวขึ้นมา เช่น เสรีภาพ ความรัก ความเหงา ความโกรธ ฯลฯ ก็จะเป็นความรู้สึกของเขาที่มีต่อเรื่องราวเหล่านั้น

“ผมเขียนขึ้นมาจากความรู้สึกที่มากกระทบใจ”

“เราไม่ได้บอกว่าความรู้สึกมันถูกต้อง มันดี มันงาม

มันมีศีลธรรม ไม่มีศีลธรรมนะแต่ความรู้สึกมันเป็นความจริง”

“ผมเชื่อในความรู้สึก ไม่วางใจความคิด เพราะฉะนั้นเวลาผมทำงาน ผมจะไว้วางใจความรู้สึก ไม่เชื่อคุณก็ลองรักใครสักคน แล้วคิดว่ารักสิ มันจะไม่ใช่เลย รับรองว่าแต่งงานไปก็อยู่กันไม่ยัดหยอกแม้แต่เขียนหนังสือก็เหมือนกัน คุณต้องเป็นจริง”

“อย่าไปติดกับดัก เอาความหลังอะไรออกไป เวลาอ่านบทกวีนี้ เขาความรู้

ความคิดออกไปซะ ให้มันมีแต่ความรู้สึก ไม่ต้องเอาทฤษฎีอะไรไปจับหยอก

แม้แต่เขียนหนังสือก็เหมือนกัน คุณต้องเป็นจริง เวลาจะพูดเรื่องเสรีภาพ

อย่าไปพูดด้วยความรู้ เพราะความรู้ก็คือ เราไปได้ยินมา เราไปฟังมา

สัมผัสกับเสรีภาพตัวเองจริง ๆ ความรักจริง ๆ ความเหงาจริง ๆ ความโกรธจริง ๆ

คือจริงกับสิ่งที่เป็นจริงในชีวิตเรานะ ไม่งั้นเราจะแก้งเขียน”

“บางคนเขียนถึงเสรีภาพ เขียนถึงประชาธิปไตยยิ่งใหญ่เลยนะ

แต่ในชีวิตจริงอยู่ที่บ้าน เมตต์การลูกเมีย ลูกจะออกความคิดเห็นอะไรไม่ได้เลยนะ

เพราะฉะนั้นเวลาเราเขียนหนังสือเนี่ยต้องเข้าไปหาความหมายที่แท้จริงของมัน

แล้วเราจะไม่เขียนแบบสั่งสอน หรือเทศนา หรือคนมีความรู้ มีภูมิรู้

แต่เราเขียนจากชีวิตเราจริง ๆ”

(ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

2) การกำหนดรูปแบบในการเขียน ศักดิ์สิทธิ์เลือกที่จะ

เขียนประเภทกวีนิพนธ์ เพราะชอบความไพเราะของเสียงในบทกวี และเขาคิดว่าตนถนัดและรักงานเขียนประเภทบทกวีมากที่สุด ศักดิ์สิทธิ์สามารถเขียนได้ทั้งบทกวีที่มีรูปแบบตามฉันทลักษณ์และไร้ฉันทลักษณ์ แต่โดยส่วนใหญ่บทกวีของเขาที่พิมพ์เผยแพร่จะเป็นบทกวีไร้ฉันทลักษณ์มากกว่าบทกวีตามฉันทลักษณ์ ซึ่งเขาได้ให้เหตุผลว่านักเขียนที่แต่งบทกวีไร้ฉันทลักษณ์มีจำนวนน้อยกว่าตามฉันทลักษณ์ หากเขาพิมพ์งานไร้ฉันทลักษณ์เผยแพร่จะมีความโดดเด่นและสร้างเอกลักษณ์ความเป็นตนเองได้มากกว่า นักอ่านส่วนมากจึงเข้าใจว่าเขาเขียนเพียงบทกวีไร้ฉันทลักษณ์เท่านั้น ซึ่งแท้จริงแล้วเขากลับมีผลงานบทกวีที่เขียนในรูปแบบตามฉันทลักษณ์มากกว่า แต่ไม่ได้เผยแพร่ให้คนทั่วไปได้อ่าน

“เขียนเพราะมีความสุข มีความรัก”

“เขียนกวีนิพนธ์เพราะเป็นงานที่รักและถนัด กวีนิพนธ์มีเสียงที่ไพเราะ”

“โดยธรรมชาติของผมเนี่ย ผมเขียนภาษาปกติแล้วปวดหัวมาก คือเราผ่านการอ่านการเขียน

ที่เป็นบทกวีมามาก อ่านบทกวีมามากจนเกินไป ขนาดตอนเรียนที่เพาะช่าง

เขียนจนหมายถึงพอกับแม่ยังแต่งเป็นบทกวี พ่อแม่ก็อ่านไม่รู้เรื่องหรอก

รู้แต่ความว่าบรรทัดสุดท้ายส่งเงินให้ด่วน (ฮา ๆ) (หัวเราะ)

เนี่ย เขียนประโยคบอกเล่ายังมีปัญหา ทุกวันนี้ก็ยังมีปัญหา”

“จริง ๆ ก็เขียนงานฉันทลักษณ์นะ แต่ที่เราพิมพ์ออกไปให้คนอื่นอ่านจะเป็น

งานไร้ฉันทลักษณ์มากกว่า คนก็เลยมองว่าเราแต่งแต่ไร้ฉันทลักษณ์

ตอนหนุ่ม ๆ ผมเคยมีความคิดว่า อย่างดอกบัวตองที่เคยอยู่ในทุ่งบัวตองนะ

เรารู้มั้ยว่าดอกไหนเป็นดอกไหน ฉันทลักษณ์อยากเป็นดอกบัวตองดอกหนึ่งในทุ่งบัวตองหรอก

เพราะถ้าฉันทลักษณ์ออกไป ฉันทลักษณ์จะเป็นดอกบัวตองที่สวยงามอยู่ในทุ่งบัวตอง

แต่ไม่มีใครรู้หรอกว่าฉันทลักษณ์เป็นดอกไหน ก็คิดตามภาษาเด็ก ๆ หนุ่ม ๆ นะนะ ก็เลยไม่พิมพ์”

(ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

ในมุมมองของศักดิ์สิทธิ์นั้น รูปแบบตามฉันทลักษณ์ไม่ได้มี

แค่ กลอน โคลง กาพย์ ฯลฯ ตามตำราเท่านั้น แต่เพลงพื้นบ้าน เพลงประกอบการละเล่นของเด็ก หรือ

เพลงกล่อมเด็ก ที่มีคำสัมผัสคล้องจอง ก็นับว่ามีฉันทลักษณ์ แต่เป็นฉันทลักษณ์ที่มีรูปแบบผสมผสาน

หรือประยุกต์ ไม่ได้เป็นฉันทลักษณ์ตามขนบธรรมเนียมกวีนิพนธ์ไทยที่มีแต่ดั้งเดิมมา

คำว่าฉันทลักษณ์เนี่ย ไม่ได้มีแค่กลอนสี่ โคลงสี่สุภาพ กาพย์ยานี

ไม่ใช่มีแค่นั้น เพลงแหล่ เพลงข่อย เพลงอีแซว แม้กระทั่งที่เด็ก ๆ เล่น

“ยาหย่ายา คุณยายซักผ้า คุณย่าสระผม ลูกอมโบตัน ยาสีฟันคอลเกต” ไซม์บี้

เพราะฉะนั้นบทกวีตั้งแต่ตุ๊กตารอทราย จนถึงมีอนันต์สาวมีฉันทลักษณ์นะ

แต่ไม่ใช่ฉันทลักษณ์ตามขนบ

(ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

ด้วยความที่ศักดิ์สิทธิ์ได้สะสมความรู้จากการอ่านตั้งแต่วัย

เด็กเรื่อยมา จึงทำให้เขาได้เห็นรูปแบบฉันทลักษณ์ของลักษณะคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ จากการอ่าน

วรรณคดี ศึกษากลบทรูปแบบต่าง ๆ ที่กวีในอดีตได้คิดค้นไว้ อีกทั้งโดยส่วนตัวแล้วศักดิ์สิทธิ์เป็นผู้ที่มีความ

ความขี้เล่น เขาจึงมักจะคิดสร้างสรรค์ฉันทลักษณ์รูปแบบใหม่ สร้างกลบทตามแบบฉบับของตนเอง

หรือนำเอาฉันทลักษณ์ตามขนบธรรมเนียมกวีนิพนธ์เดิมมาปรับ ผสมผสาน หรือเพิ่มลูกเล่นการสัมผัส

สระ อักษร หรือเล่นเสียงวรรณยุกต์ ให้มีความน่าสนใจ หรือมีเสียงของคำที่ไพเราะยิ่งขึ้น เช่น บังคับใช้

เสียงวรรณยุกต์เสียงเดียวกันทุกคำในวรรค

“จริง ๆ มันเป็นเพราะเราขี้เล่น เราฟังเพลง เราอ่านกลบท อ่านอะไรมา”

“นี่ก็ไม่ได้ตั้งใจหรอกว่าเราจะมาสร้างนวัตกรรมใหม่ทางภาษาอะไร แต่ว่ามันเป็นไปเองโดยธรรมชาติ

เพราะนิสัยของเราเป็นแบบนี้มากกว่า ก้าวที่สิบก็มาจากก้าวที่เก้า ก้าวที่แปด ก้าวที่เจ็ดของเรา”

“กึ่งฝอยชักฝุง กรีดฟองฟองฝอย ดัดตัวขึ้นหยอย สุดแรงร่วงฝอย...”
 ถามว่ามีอันลักษณ์มัย โคลงสี่สุภาพนะ เอก 7 โท 4 แต่ว่ากลอนของผมเนี่ย
 บังคับหมดเลย “ดัดตัวขึ้นหยอย กรีดฟองฟองฝอย สุดแรงร่วงฝอย” ...
 ทั้งหมด 5 พยางค์ ใช้เสียงวรรณยุกต์เดียวกันหมดใช้มัยครับ วรรณยุกต์เดียวกันหมดเลย
 ซึ่งเอก 7 โท 4 นะ กระจอก ของผมเนี่ย ภูบังคับทุกตัวเลยเลย
 มึงไม่ต้องกระดิก ภูโคตรเผด็จการยิ่งกว่า ฮ่า ๆ”
 (ศักดิ์สิริ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

2.2.2 กระบวนการระหว่างการเขียน

1) **วิธีการเขียน** เป็นหัวข้อสำคัญในกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในการเขียนกวีนิพนธ์นั้นจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่น ๆ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วิธีการเขียนจากการสัมภาษณ์ศักดิ์สิริ มีสมสืบ โดยสรุปวิธีการเขียนเป็นประเด็นได้ 3 ประเด็น คือ การเขียนจากเรื่องจริง หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นจริง การเล่าเรื่องผ่านมุมมองสายตาของเด็ก ๆ การฝึกเขียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1) **การเขียนจากเรื่องจริง หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นจริง**
 เป็นวิธีการเขียนที่ศักดิ์สิริได้เน้นย้ำอยู่เสมอว่าเขาได้ให้ความสำคัญต่อเรื่องความรู้สึกเป็นอย่างมาก เราควรถ่ายทอดบทกวีตามความรู้สึกที่เรารู้สึกเช่นนั้นจริง ๆ ไม่ต้องปรุงแต่งความรู้สึกขึ้นมา หรืออาจเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นกับตนเอง บุคคลในครอบครัว เช่น แม่ ภรรยา หรือลูก ๆ ก็ได้ เรื่องธรรมดาที่พบเจอในชีวิตประจำวัน แล้วเรามีความรู้สึกต่อเรื่องนั้น ๆ อย่างไร หากเราเขียนจากความรู้สึกแล้วบทกวีที่ถูกถ่ายทอดมาก็จะสามารถกระทบใจผู้อ่านได้ดี

“ผมเคยขับรถอยู่ แล้วเจอหอยทากกำลังข้ามถนน
 ก็เลยหยุดรถเพื่อรอให้หอยทากข้ามถนนไป หอยทากมันก็เดินช้าใช้มัย
 แต่เราก็รอ ระหว่างนั้นก็เกิดความรู้สึกอะไรบางอย่าง ก็เอามาเขียนเป็นบทกวี”
 (ศักดิ์สิริ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

1.2) **การเล่าเรื่องผ่านมุมมองสายตาของเด็ก ๆ** เป็นวิธีการที่สำคัญในการเขียนบทกวีของศักดิ์สิริ ที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากนักวิชาการหรือผู้อ่านว่าแต่งบทกวีได้อย่างใสสะอาด ซึ่งเขาเล่าว่าในการเขียนบทกวี เขามักจะเขียนเรื่องผ่านมุมมอง หรือสายตาของเด็ก ๆ ซึ่งเป็นเสน่ห์ที่ทำให้บทกวีมีความสดใสของเรื่องราว มองโลกในมุมมองที่ดีมีความละเอียดอ่อน อีกทั้งความรู้สึกของเด็ก ๆ ที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ ก็ยังเป็นความรู้สึกอ่อนโยนและใสซื่อ

“ถ้าเรามีหัวใจใสซื่อแบบเด็ก ๆ เรียบง่ายแบบเด็ก ๆ
 แต่เรามีหัวใจแบบเด็ก ๆ อยู่ในจิตใจเราเสมอ”
 (ศักดิ์สิริ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

1.3) การฝึกเขียนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ศักดิ์สิทธิ์เล่าวิธีที่ทำให้เขียนบทกวีได้ดีที่สุดก็คือลงมือปฏิบัติ ฝึกฝนการอยู่ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เมื่อเราฝึกทุกวันเราก็จะได้ค้นพบวิธีการที่เหมาะสมกับตนเอง เรียนรู้แก้ปัญหา เจอเทคนิคในการเขียน ความสามารถในการเขียนของเราก็จะพัฒนา ทำให้เขียนได้ดีขึ้นเรื่อย ๆ แต่ถ้าหากมีแต่ความอยากเขียน อย่างเก่ง แต่ไม่ลงมือปฏิบัติ ไม่ฝึกฝน ความสามารถก็จะหยุดนิ่งอยู่ที่ตำแหน่งเดิม

“วิธีการหรือ ก็ฝึกเขียน เขียน เขียน แล้วก็เขียน มีแค่นี้แหละ”

(ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

2) เทคนิค/กลวิธีในการเขียน เป็นสิ่งสำคัญมากที่ทำให้บทกวีมีความงดงามทั้งด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา ซึ่งหากเราทราบเทคนิคหรือกลวิธีในการเขียนของนักเขียนที่มีความเชี่ยวชาญในการเขียนบทกวีแล้ว ก็ย่อมเป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่สนใจเรื่องการเขียนบทกวีสามารถนำประยุกต์ไปใช้ในการเขียนบทกวีของตนเองได้ สำหรับเทคนิคหรือกลวิธีของศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบสามารถสรุปได้ 3 ประเด็น คือ การเขียนโครงเรื่องบทกวีด้วยการวาดภาพ การให้น้ำหนักต่อความรู้สึกมากกว่าความคิด และการสร้างสรรค์รูปแบบฉันทลักษณ์หรือกลบทของตนเอง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1) การเขียนโครงเรื่องบทกวีด้วยการวาดภาพ ศักดิ์สิทธิ์เป็นศิลปินคนหนึ่งซึ่งทำงานศิลปะด้วย เมื่อเขาเขียนบทกวีจึงผสมผสานการวาดภาพลงไปด้วย การคิดโครงเรื่องของบทกวีโดยเขียนเป็นภาพวาดไว้ก่อนแล้วจึงค่อยแต่งบทกวีตามภาพที่ได้ร่างไว้ เขาเล่าว่าวิธีการเขียนโครงเรื่องของบทกวีด้วยภาพจะสามารถบันทึกความรู้สึกหรือจินตนาการของเราไว้ในนั้นได้เป็นอย่างดี และเมื่อเขียนบทกวีก็จะง่ายลงอีกด้วย

“เขียนพล็อตเป็นภาพเนี่ย มันจะเก็บความรู้สึก เก็บจินตนาการของเราไว้ในนั้นหมด”

“เวลาผมเขียนหนังสือเนี่ย ผมจะเขียนพล็อตเรื่องด้วยรูปนะ
รูปที่ 1 ผมวาดเด็กเขาเชือกผูกเท้ามาทั้ง 4 เท้า ตีนหมาทั้ง 4 ตีน แล้วเขียนขึ้นสู่ยอดเสา

... “ประเทศไทยแถมมะเขือไม่เป๋อไรเงิ กินพิชซ่าฮัท ผัดไทยซาลาเปาไส้ถั่ว
อยู่ดี ๆ เอากระเจี๊ยบมาเสียบปลั๊กไฟ” ... เด็ก ๆ ชอบแปลงเพลงชาติ

แล้วเด็ก ๆ ที่ชอบแปลงเพลงชาติให้ครูได้ยิน ครูจะมาตบกระโหลก ชักหมาขึ้นสู่ยอดเสา
แล้วครูพองหมา แล้วครูอำนาจก็เข้ามา เด็กวิ่งหนีไปได้คนหนึ่ง 3 คน ตัวสั้นเหมือนถูกสะกดจิต
แล้วรูปที่ 2 ครูอำนาจก็จับเด็ก 3 คนมัดขา แล้วชักขึ้นสู่ยอดเสา บอกว่าเอ็งจะได้รู้สึกบ้างว่า
หมารู้สึกยังไง ครูก็ดึง ๆ แล้วเชือกก็พันแขน ต้องใช้พลังเยอะ ตอนที่ครูกำลังจะผูกเชือกกับ
เด็กด้านบนน้ำหนักเยอะกว่าครู เชือกก็เลยรูดลงมา เด็กลงมาอยู่ข้างล่างแล้วครูขึ้นสู่ยอดเสาแทน
เด็กบอกว่าเอาครูลงมาเออะ แต่เพื่อนบอกว่า ถ้าครูลงมาเนี่ย มึงตายแน่ เด็กมันก็เลย
ถ่างนั้นลดธงลงครึ่งเสา เป็นรูปที่ 3 ... เนี่ยก็คือพล็อตเรื่อง ถ้ามองเกี่ยวกับความรู้สึกความคิดอะไรมัย
อำนาจ การเมือง ทฤษฎีอะไรมัยไม่รู้ แต่ว่ามีความรู้สึกแบบนี้”

(ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

2.2) การให้น้ำหนักต่อความรู้สึกมากกว่าความคิด เทคนิค

หรือกลวิธีในการเขียนบทกวีของศักดิ์สิทธิ์คือ มุ่งเน้นในด้านความรู้สึกมากกว่าความคิด ถ่ายทอดความรู้สึกของตนลงไปในบทกวี ไม่จำเป็นต้องสืบค้นข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเช่นเดียวกับงานเขียนประเภทอื่น ๆ ซึ่งศักดิ์สิทธิ์ได้เล่าว่าเขาจะไม่คิดเป็นรูปธรรม ตามทฤษฎี หรือถ้อยคำใด ๆ แต่จะคิดตามความรู้สึก เขียนถ่ายทอดตามความรู้สึกที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ ออกมา แล้วมันจะทะลุทะลวงไปหาความหมาย เชื่อมโยงกับความคิดเอง

“ผมจะให้น้ำหนักกับความรู้สึกมากกว่าให้น้ำหนักกับความคิด นี่สำหรับบทกวีนะ

คือถ้าเป็นเรื่องสั้น เป็นนิยาย คุณก็ไปหาข้อเท็จจริง หาข้อมูลเอา

โดยความรู้สึกผมเนี่ย ผมจะให้น้ำหนักกับความรู้สึกมากกว่าความคิด

เพราะความคิดมันเจ้าเล่ห์ อย่างเช่นผมกำลังคิดถึงเรื่องรัฐประหารอยู่

ผมก็ใช้ความรู้สึกว่า ผมจะเขียนประเด็นนี้ ผมจะไม่คิดเป็นรูปธรรม

ไม่คิดเป็นทฤษฎี ไม่คิดเป็นถ้อยคำ ผมจะคิดเป็นความรู้สึก”

“การเขียนหนังสือ สำหรับผมเป็นการทะลุทะลวงเข้าไปหาความหมาย

มันไม่ใช่ว่าความสมบูรณ์ของความหมาย ผมเคยแต่งกลอน แล้วผมก็ไม่รู้ว่าผมคิดอะไร

ถ้าผมแต่งกลอนจากความคิดเนี่ย มันจะทะลุทะลวงไม่ได้ เพราะว่ามันจะมา

จากสิ่งที่มีอยู่แล้วผมเขียนบทกวีทิ้งไว้ที่บ้าน อ.จาง ยังจำได้เลย

“กระต่ายบนยอดดอย เจ้าไก่ลัดวงจันทร์ที่สุด ต่างอยู่เพียงคู่คอย เสร้าสร้อยตรอมตรมที่สุด

กระต่ายในหุบเขา เห็นจันทร์เพียงไกล ๆ แต่สุขจนเกือบสาบเพราะไกลจนใจจีน”

ประโยคสุดท้าย ... “กระต่ายบนพลาสติกเตอร์ ชะเง้อมองนือออน

เด็กชื้ออนตึงตันโครมครามซุ่มซำมเตะกระต่ายแตก...”

ถามว่างมัย คนเขียนง กูงซิบหายเลย แต่เขียนไปตามความรู้สึก”

(ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

2.3) การสร้างสรรค์รูปแบบฉันทลักษณ์หรือกลบทของ

ตนเอง เป็นเทคนิคที่ทำให้บทกวีของศักดิ์สิทธิ์มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกับผู้อื่น เพราะนอกจากเขาจะเขียนบทกวีตามฉันทลักษณ์ในขนบธรรมเนียมไทยแล้ว ด้วยนิสัยส่วนตัวที่เป็นคนขี้เล่น เขาจึงได้นำฉันทลักษณ์เดิมมาผสมผสาน ประยุกต์ สร้างสรรค์ จัดวางรูปแบบฉันทลักษณ์หรือกลบทของบทกวีให้มีความแปลกใหม่ ความแตกต่างไปจากขนบธรรมเนียมเดิมตามตำราของไทย แต่ยังคงไว้ในเรื่องความไพเราะของถ้อยคำและการสัมผัสเสียงของพยางค์หรือสระ รวมทั้งเล่นเสียงวรรณยุกต์ เขามีความสุขและสนุกมากกับการคิดหาคำมาจัดวาง กลับไปกลับมา ตามฉันทลักษณ์หรือลักษณะบังคับที่ได้คิดขึ้น

“ดื้อนิดหนึ่ง เราเป็นคนมีความคิดสร้างสรรค์แล้วนะ”

“นักวิชาการเค้าก็ว่ามันเกิดอะไรขึ้นกับเสียง “ไหวเอนหวิวเอียงเพี้ยงพล้ำ
หนูตีคี่ลั่นซ้ำ เตี้ยวครึ้นโค่นแล้ว เจตียทราย เขี้ยวเอยฝนมาตั้งเค้า
หุยฮาร่าเร้า หนูกางผ้าคุ้ม เจตียทราย” เสียงเดียวกันหมดเลยทุกคำ”

“ก๊วงฝอยชักฝู่ง กรีดฟองฟองฝอย ตีตั่วขึ้นหยอย สุดแรงร่วงผลอย
ถามว่ามีอันทลัษณ์มัย โคลงสี่สุภาพนะ เอก 7 โท 4 แต่ว่ากลอนของผมเนี่ย
บังคับหมดเลย “ตีตั่วขึ้นหยอย กรีดฟองฟองฝอย สุดแรงร่วงผลอย”
ทั้งหมด 5 พยางค์นี้ใช้เสียงวรรณยุกต์เดียวกันหมดใช้มัยรับ
วรรณยุกต์เดียวกันหมดเลย ซึ่งเอก 7 โท 4 นะ กระจอก
ของผมเนี่ยบังคับทุกตัวเลยเลย มึงไม่ต้องกระดิก ฎโคตรเผด็จการยิ่งกว่า ฮ่า ๆ”

“... เพลงใดฟังเพลินเจริญใจ เสียงสามัญหมดใช้มัย
หลับอบอุ้นกรุ่นกล่อมจิต จิตเจอะปกปิดกลับเปิด อึกอิมอื่นสุขประเสริฐ
เสียงเอกหมดเลยนะ เพราะฉะนั้นคนอ่านเค้าก็จะงง เฮ้ย อะไรวะ
จริง ๆ มันไม่ใช่อะไรเลย มันเป็นเพราะเราขี้เล่น เราฟังเพลง เราอ่านกลบท
อ่านอะไรมา นี่ก็ไม่ได้ตั้งใจหรอกว่าเราจะมาสร้างนวัตกรรมใหม่ทางภาษาอะไร
แต่ว่ามันเป็นไปเองโดยธรรมชาติ นี่ไม่เคยฝันรันทูรนาว่าเราจะสร้างของแปลกนะ”

(ศักดิ์สิริ มีสมสืบ, สัมภาษณ์, 4 เม.ย. 60)

ภาพประกอบ 4 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2

3. ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3: เรวดีร์ พันธุ์พิพัฒน์

3.1 ประวัติและผลงาน

เรวดีร์ พันธุ์พิพัฒน์ เกิดเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2509 ปัจจุบัน อายุ 51 ปี ภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี เขาเป็นทั้งกวีและนักเขียน เพราะมีผลงาน ทั้งกวีนิพนธ์ เรื่องสั้น และนวนิยาย แต่ผลงานที่ทำให้เขามีชื่อเสียงมากที่สุด คือ รวมบทกวี “แม่น้ำรำลึก” ซึ่งได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ ในปี 2547 และเป็นนักเขียนซีไรต์คนที่ 26

เรวดีร์ เล่าว่าเขาเป็นเด็กที่เติบโตมาอย่างที่ไม่ค่อยมีความสุขมากนักในเรื่องชีวิตครอบครัว เพราะ มีพ่อดื่มเหล้าหนักและเมาอาละวาดคนในบ้านแทบจะทุกวัน ทำให้แม่และเขาต้องอดทนรองรับอารมณ์เหล่านั้น เรวดีร์จึงได้พยายามหาช่องทางที่จะหลบเลี่ยงปัญหาชีวิตที่กำลังเผชิญ และทางแก้ปัญหาก็เขาได้ค้นพบในเวลานั้นก็คือ การอ่านหนังสือ เขาอ่านทั้งหนังสือนิทาน เรื่องสั้น และหนังสือทุกประเภทที่มีอยู่ในห้องสมุดของโรงเรียน นับเป็นการค้นพบโลกใบเล็กอีกใบหนึ่งซึ่งทำให้เขาหลบหลีกเรื่องราวต่าง ๆ ในจากโลกแห่งความจริงได้

“เป็นเด็กที่ไม่ค่อยมีความสุขมากนัก ในครอบครัว พ่อเมา เมามาก

เมาแล้วอาละวาดที่บ้านด้วย พี่ก็จะอ่านหนังสือ

อ่านหนังสือในห้องสมุดโรงเรียน นิทาน อ่านเรื่อยมา”

“เป็นคนอ่านหนังสือในช่วงที่เรียน เรียนมัธยม เป็นคนที่พบช่องทางในการอะไรสักอย่างนะ หลบ หลบปัญหาชีวิตอะไรเงี้ย สู้กับปัญหาล้วนด้วยกับการอ่าน”

(เรวดีร์ พันธุ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

บ้านของเรวดีร์ไม่มีหนังสือวรรณกรรมแม้แต่เล่มเดียว วรรณคดีวรรณกรรมในยุคนั้นถูกมองว่าเป็นของฟุ่มเฟือยสำหรับชาวบ้าน หากต้องการอ่านหนังสือจะต้องไปแสวงหาจากห้องสมุดเท่านั้น รวมทั้งทางโรงเรียนก็ไม่ได้มีการจัดกิจกรรมประกวดแต่งคำประพันธ์ เพื่อส่งเสริมการเขียนของเด็กและเยาวชนเช่นเดียวกับในยุคปัจจุบัน ขณะที่เรวดีร์กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เขาเคยหนีออกจากบ้าน แล้วไปขออาศัยอยู่ที่วัดประจำอำเภอ ซึ่งตั้งอยู่ข้าง ๆ โรงเรียน ซึ่งนับว่าเป็นโอกาสอันดีที่ทำให้เขาได้อ่านหนังสือเพิ่มมากขึ้น ตลอดกลางวันและเย็นเขาก็จะขลุกตัวอยู่ภายในห้องสมุด อ่านหนังสือวรรณกรรม โดยที่ไม่ได้มีใครชี้แนะ ห้ามปราม ไม่ได้สนใจว่าจะเป็นหนังสือสำหรับคนที่มีอายุมากกว่าตนหรือไม่ หรือกระทั่งไม่ได้คิดว่าในอนาคตจะเป็นนักเขียน เขาอ่านทุกเล่มที่สามารถอ่านได้ เช่น หนังสือของคำพูน บุญทวี และสุวรรณี สุคนธา

“บ้านไม่มีหนังสือ หนังสือวรรณกรรม ไม่มีหนังสือเลย วรรณคดียุคเก่า ๆ

เขายังมองว่าหนังสือเป็นของฟุ่มเฟือยอยู่ ชาวบ้านที่ยากจนอะไรอย่างเงี้ย

เราต้องเสาะแสวงตามห้องสมุด ถ้ามีตังค์ก็ซื้อเล่มที่อยากได้จริง ๆ”

“โรงเรียนก็ไม่ได้มีพวกกิจกรรมการประกวดกลอนหรืออะไรต่ออะไร”

“ก็หนีออกจากบ้าน ม.2 หนีมาอยู่วัดประจำอำเภอ แล้วก็โรงเรียนมันอยู่ติดวัด

ก็ได้อ่านหนังสือในห้องสมุดโรงเรียน ตอนเลิกเรียนตอนเย็นอะ

ตอนกลางวันก็เข้าไปหลบอยู่ในห้องสมุด อ่านพวกวรรณกรรม ไม่มีใครชี้แนะ ไม่การบังคับอะ ไม่มีใครห้ามว่า ห้ามอ่านเล่มนั้นเล่มนี้ เราก็อ่านเท่าคนโต"

"การอ่าน พี่ว่าสำคัญมาก พี่ยังรู้สึกเสียดายที่มัน เราก็อ่านน้อยนะ ที่บ้านไม่มีหนังสือ หนังสือวรรณกรรม ไม่มีหนังสือเลย"

(เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

เรวัตร์เริ่มเขียนบทกวีครั้งแรกหลังเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และด้วยปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัวจึงทำให้เรวัตร์ไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เรวัตร์เล่าว่าในช่วงเวลานั้น เขารู้สึกว่างเปล่ามีปมด้อยเป็นอย่างมากที่ในกลุ่มเพื่อน ๆ มีตัวเขาเพียงคนเดียวที่ไม่ได้ศึกษาต่อ จากนั้นเขาจึงได้คิดตัดสินใจด้วยความมุ่งมั่นของชายหนุ่มวัย 18 ปี ว่าถ้าไม่ได้เรียนก็จะเป็นนักเขียน ในช่วงเวลานั้นเขาอ่านหนังสือ เรื่อง สนวนสัตว์ ของสุวรรณี สุคนธา และวาริ ศุริยางค์ ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตและธรรมชาติรอบตัว ทำให้เขาได้รู้สึกถึงชีวิตของตนก็ผูกพันกับเรื่องราวเหล่านั้นเช่นกัน ทั้งต้นไม้ ดอกไม้ ใบหญ้า สวน แม่น้ำ ลำคลอง สัตว์เลี้ยง รวมถึงธรรมชาติ เรวัตร์จึงได้เริ่มเขียนบทกวีจากแรงบันดาลใจดังกล่าวและเขียนเรื่องสั้นไปพร้อม ๆ กัน

หลังจากที่เรวัตร์ได้เขียนทั้งบทกวีและเรื่องสั้นอยู่สักพักหนึ่ง เขาก็ได้ตัดบทกวีเรื่องที่ตนคิดว่าแต่งได้ดีที่สุด แล้วจึงคัดต้นฉบับด้วยลายมือตนเองลงกระดาษสมุด เพื่อส่งไปนิตยสารที่เกี่ยวกับวรรณกรรม เช่น ฟ้ามืองทอง หลังจากนั้นเป็นเวลาประมาณ 3 เดือน งานของเรวัตร์จึงได้ถูกตีพิมพ์ลงในนิตยสาร ทำให้เขารู้สึกมั่นใจมากขึ้นว่าตนจะสามารถเป็นนักเขียนได้ จากนั้นเขาจึงฝึกเขียนบทกวีเรื่อยมา เขาเล่าว่าเป็นการฝึกฝนอย่างโดดเดี่ยว ไม่มีคนแนะนำ ไม่มีใครให้ปรึกษา ในหมู่บ้านก็ไม่มีใครอ่านหนังสือ แต่เขาก็พยายามเขียนแล้วนำต้นฉบับส่งไปยังสำนักพิมพ์อยู่เป็นประจำ จากนั้นก็เฝ้ารอคอยสิ้นเดือนเพื่อที่จะไปเปิดนิตยสารฉบับใหม่ว่าผลงานของตนได้ลงหรือไม่ ด้วยเพราะฝีมือของเรวัตร์ทำให้เขามีผลงานลงนิตยสารทั้งบทกวีและเรื่องสั้นพร้อม ๆ กัน

ในช่วงเวลาที่ผลงานของเรวัตร์ได้เริ่มลงในนิตยสาร ขณะเดียวกันเขาก็เริ่มทำงานรับจ้าง ทั้งในไร่นา โดยเป็นกรรมกรหาบข้าวและตัดอ้อย เพื่อนำเงินส่วนหนึ่งที่ได้จากการทำงานไปซื้อหนังสือ กระดาษ และสมุดปี ส่วนกลางคืนเขาก็จะจุดตะเกียงในกระท่อมเพื่อฝึกเขียน

เรวัตร์ต้องเป็นทหารเกณฑ์อยู่ 2 ปี ก่อนที่จะเริ่มเดินทางกลับบ้านมากขึ้น โดยได้ไปรับจ้างเป็นกรรมกรโรงงานผลิตรองเท้า นิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออก จังหวัดชลบุรี ส่วนหนึ่งของค่าแรงในแต่ละวัน เขาก็นำไปซื้อหนังสือเช่นเดียวกับที่ผ่านมา และในช่วงค่ำหรือกลางคืนเขาก็ยังฝึกเขียนและส่งงานไปยังสำนักพิมพ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ เรวัตร์เล่าว่าเขาโชคดีที่ได้ส่งงานไปสยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ เพราะทำให้เขาได้รู้จักกับคุณชัชวาลย์ แสงกระจ่าง ผู้เป็นบรรณาธิการซึ่งใส่ใจนักเขียนมือใหม่เป็นอย่างยิ่ง โดยคุณชัชวาลย์มักจะส่งไปรษณียบัตรตอบกลับเพื่อแนะนำ วิจารณ์ หรือให้กำลังใจแก่ผู้ส่งผลงานไปยังกองบรรณาธิการ นำมาซึ่งความรู้สึกอบอุ่นใจสำหรับผู้ไม่มีครูคอยชี้แนะเรื่องการเขียนเช่นเรวัตร์เป็นอย่างยิ่ง

“คอลัมน์ของไพลิน รุ่งรัตน์ คุณหมยกร แสงกระจ่าง เป็นคอลัมน์ที่ฮิตมากนะ อยู่ในสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ชื่อคอลัมน์ลมหายใจก็ว่าทั่วประเทศจะต้องส่งงานมาที่นี่แล้ว บ.ก. เนี่ย เค้าใส่ใจ พี่อืดใส่ใจ ประเภทว่า มีไปรษณียบัตรตอบกลับคนที่ส่งงาน คือไม่ได้ปล่อยเฉยๆ แบบคนอื่น บางทีให้กำลังใจมา เราก็ดีใจแล้ว เออ คราวต่อไปหรืออะไรเงี้ย แล้วเค้าก็เขียนเป็นกลอนให้เราส่งต่อไป หรือมีคำวิจารณ์ แกก็ส่งมาเลยว่า เออ เรวัตร์ ไอ้ชิ้นนี้ วรรค 2 มันลงเสียงผิดนะ แกก็จะบอก เราก็จะมาแก้ตัวเองเพราะเราไม่มีครู รู้สึกอบอุ่นใจว่า บ.ก. ใส่ใจนักเขียน”

“ก็เขียน เขียนมาตลอด ก็คือ พี่คิดว่า การเขียนช่วยข้างในข้างนอกดังค์ก็ได้มากนะ ค่าต้นฉบับ บทกวีลงชิ้นหนึ่งก็ได้สัก 200 300 บาท”

(เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

จากเหตุการณ์ในช่วงเวลานั้นทำให้เรวัตร์ได้ผันตัวเองมาเป็นคนดูแลสวน และขณะเดียวกัน เขาก็ไม่เคยทิ้งการเขียน ยังคงมีรวมเล่มบทกวีและเรื่องสั้นเรื่อยมา ปัจจุบันเรวัตร์ก็ยังใช้ชีวิตประจำวันโดยที่มีการเขียนเป็นกิจวัตรประจำวัน ทั้งเขียนบันทึก เขียนบทกวี ไปจนถึงวางแผนเขียนนวนิยาย รวมทั้งตระเวนไปพูดคุยให้คำแนะนำ สร้างแรงบันดาลใจเรื่องการเขียนให้แก่เด็กและเยาวชนตามที่มหาวิทยาลัยหรือสถาบันต่าง ๆ เชิญมาอยู่เสมอ

3.2 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ โดยแบ่งเป็นการนำเสนอเป็น 2 หัวข้อตามลำดับขั้นตอน คือ กระบวนการก่อนการเขียน กระบวนการระหว่างการเขียน และกระบวนการหลังการเขียน

3.2.1 กระบวนการก่อนการเขียน

ในการเขียนงานกวีนิพนธ์แต่ละชิ้นงาน เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ ได้เริ่มต้นจากการคิดโดยวางแผนความคิดหลักของหนังสือก่อน แล้วจึงค่อยแต่งบทกวีเรื่องต่าง ๆ ให้มีแนวคิดย่อยสอดคล้องกับแนวคิดหลักของหนังสือที่ได้วางไว้ ซึ่งในขั้นก่อนการเขียนนั้นสามารถแบ่งเป็นหัวข้อย่อยได้ 2 หัวข้อ ในการเตรียมตัวในการเขียนบทกวี ได้แก่ วัตถุดิบ แหล่งข้อมูลที่นำมาเขียน และการกำหนดรูปแบบในการเขียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) วัตถุดิบ แหล่งข้อมูลที่นำมาเขียน จากการวิเคราะห์

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ พบว่าการเขียนบทกวีของเขานั้นเกิดจากการประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ การบ่มเพาะจากการใช้ชีวิต การเรียนรู้ผ่านจากการอ่าน การฟัง และการรวบรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจ ซึ่งได้หลอมรวมจนกลายเป็นแหล่งข้อมูลและวัตถุดิบชั้นดีในการนำมาเขียน ถ่ายทอดเป็นบทกวีได้ดังนี้

1.1) การบ่มเพาะจากการใช้ชีวิต ส่วนใหญ่แล้ว

เนื้อหาและวัตถุดิบที่นำมาเขียนนั้น ไม่ได้ไปสืบค้นหรือศึกษาเพิ่มเติมเพื่อนำมาเขียนโดยเฉพาะ แต่เกิดจากการดึงเรื่องราวธรรมดาสามัญในการใช้ชีวิตแง่มุมต่าง ๆ ที่ผ่านมาจากตนเองและของบุคคลรอบตัว รวมทั้งสภาพแวดล้อมโดยรอบ เพื่อนำมาเขียนในรูปบทกวี

“คือมันมาเอง ไม่ค่อย ไม่ได้วางแผนว่าจะต้องไปศึกษาไถ่คว้าอะไรมาเพื่อที่จะมาเขียน”

“มันไม่ใช่แค่เขียนครั้งเดือนหรือหก บางทีก็ทั้งชีวิตคนเขียน

ตอบดูเหมือนจะนานนะ เพราะเราบ่มเพาะมาตั้งแต่เกิดอะ”

“เราบ่มเพาะมาตั้งแต่ออกจากท้องแม่เลยแหละ สัมผัสสังขารกับโลก

ก็คืออายุการทำงานนะแหละ สังคม”

“สิ่งแวดล้อมในบ้าน นอกบ้าน ในชุมชน ในตำบล เราก็เก็บรายละเอียด

ว่าทางลูกทุ่งที่เราเคยที่จากรยานไปโรงเรียน เรืออีโปงที่เราเคยพายข้ามคลอง

จากรยาน ควาย แมว หมา พวกนี้ เราเคยผูกพัน พี่เชื่อว่าวัยเยาว์มีผลต่อนักเขียนมาก ๆ

เหมือนเฮมิงเวย์ บอกว่า พอถามว่า ทำไมเฮมิงเวย์ถึงเป็นนักเขียน เฮมิงเวย์ตอบว่า

อาจจะมีความทุกข์ในวัยเยาว์ อาจจะพร้อม ๆ กับพี่ ในวัยเด็กมีความทุกข์...”

(เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

1.2) การเรียนรู้ผ่านการอ่าน การฟัง และการ

ดู ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เรวัตร์จะอ่านหนังสืออยู่เสมอ โดยเขาจะอ่านงานเขียนทุกประเภท รวมทั้งฟังเพลง ดูโทรทัศน์ดูภาพยนตร์ และดูภาพวาด งานศิลปะต่าง ๆ กิจกรรมเหล่านี้ล้วนสะสมเป็นต้นทุนในการเขียนได้ทั้งสิ้น เพราะในขณะที่เดียวกันที่เราทำกิจกรรมดังกล่าว เราอาจจะได้แนวคิดดี แรงบันดาลใจ หรือถ้อยคำที่จุดประกายสร้างสรรค์ในการเขียนบทกวีก็เป็นได้

“ฝึกตัวเอง บังคับตัวเอง ดูหนัง ฟังเพลง อะไรพวกนี้ ศิลปะสองทางซึ่งกันและกัน

ดูหนัง บางทีเราก็ได้แรงบันดาลใจ ดูภาพวาด ดนตรี”

“บางทีอ่านไปอ่านมา อ้าว เกิดแรงบันดาลใจ แล้วก็มาเขียนอีกแล้ว

คือเอาแรงบันดาลใจจากคนอื่น หรือไปฟังคนอื่นคุย ก็เอาเข้าได้

บางประโยคมาอีก ก็เอามาเขียน มันเก็บได้หมด”

“เคยดูรายการของพิศณุ นิลกลัด เมื่อก่อนนานแล้ว รายการยอดมวยเอก

ได้คำบางคำของแกมา ก็เอามาเขียนได้ แกบอกว่านักมวยแดงกับน้ำเงิน

ต่อยกันเมาหมัดอะ แล้วน้ำเงินโดนแดงต่อยเมาหมัด”

“เหมือนไปรษณีย์จำเลขที่บ้านไม่ได้ พี่ก็ได้คำ บุรุษไปรษณีย์ผู้หลงลืมเลขที่บ้านของตน

ก็ได้เรื่องสั้นเรื่องหนึ่ง อะไรเงี้ย ใ้หนี่คือการเอาแรงบันดาลใจจากการฟัง

การดู การอ่าน อย่างพวกภาพพวกนี้ (ภาพนิทรรศการในหอศิลป์)

ก็ส่งแรงบันดาลใจ ถ้าเกิดมันกระทบใจเรา”

(เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

1.3) ความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจ เรวัตร์เล่าว่าในบางครั้งเนื้อหาที่นำมาเขียนนั้น เขาไม่ได้ไขว่คว้าจากที่ไหนใดเลย แต่มาจากการนำความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจของตนซึ่งมีต่อเรื่องต่าง ๆ หรือความรู้สึกอยากสื่อสารเล่าเรื่องราวให้ผู้อื่นได้รับทราบ แล้วเขียนระบายออกมาส่งผ่านเป็นบทกวี เช่น ระบายความในใจที่รู้สึกคิดถึงและเป็นห่วงแม่ การเขียนจึงช่วยให้ความเจ็บปวดในใจของเขาได้บรรเทาลง

“เขียนเพราะมันมีอะไรจะบอก ไม่ได้เขียนเพื่อจะเป็นอาชีพนักเขียน
 เพราะต้องการระบายความในใจ เขียนเพื่อเยียวยาความเจ็บปวดของตัวเอง
 พอเราออกจากบ้านมาเราจะ เหงาอะ คิดถึงแม่ แต่ก็กลับไม่ได้ ก็มีความทุกข์ คล้ายว่า
 ทิ้งแม่ไว้บ้าน จะเผชิญอะไรกับพ่อหรือเปล่า จะมีภาวะขัดแย้ง มีอะไรต่ออะไรไร้เปล่า”
 “เขียนเพราะอยาก มีอะไรจะเล่า มีเรื่องที่จะเล่า มีเรื่องที่จะสื่อสารกับผู้คน”
 “การเขียนเป็นการประทั้งจิตวิญญาณ ปลอบประโลมใจตัวเอง มันก็มีความทุกข์แหละ”
 “บทกวีสำหรับพี่ พี่ก็ได้ข้อสรุปว่าสวัสดี สดุดีแม่ แม่เรานี้แหละ สดุดีมือสามัญที่เอื้อมมาสร้างโลก
 สดุดีชีวิตที่พอง่าย ๆ สดุดีชีวิตชนชั้นธรรมดาที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเราอยู่ทุกวัน
 ที่เดินสวนทางกับเรา ที่เดินอยู่บนฟุตบาท ส่วนจะสร้างสรรค์หรือไม่สร้างสรรค์ให้หน้าที่คนอื่น
 หน้าที่นักวิจารณ์ หน้าที่อาจารย์ เป็นการประเมินเรา แต่เราได้แปลงเสียงของเราออกมา”
 (เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

2) การกำหนดรูปแบบในการเขียน งานเขียนประเภทกวีนิพนธ์ของเรวัตร์ ส่วนใหญ่แล้วเป็นประเภท กลอนสุภาพ เขาให้เหตุผลว่า เราควรเลือกใช้เครื่องมือที่ตนถนัดที่สุดในการเขียน หากเรายังไม่ทราบว่าถนัดเครื่องมือชนิดใด ก็ให้มันลองฝึกหลากหลายเครื่องมือ จบบพบเครื่องมือชนิดที่ถนัดที่สุด การเขียนก็เช่นเดียวกัน เราจะต้องลองเขียนกวีนิพนธ์โดยใช้ลักษณะคำประพันธ์หลากหลายประเภท แล้วจึงเลือกประเภทที่เราถนัดที่สุดมาเขียนเป็นกวีนิพนธ์ ซึ่งเราจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และความแม่นยำในเรื่องรูปแบบ ฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์ประเภทนั้น ๆ เป็นอย่างดี

“กลอนแปด ส่วนมากเป็นกลอนแปด กลอนแปดแบบนาวรัตน์”
 “ถ้าเอาเป็นพื้นฐาน คุณเล่นฉันทลักษณ์แบบไหน คุณก็ต้องแม่น
 ต้องศึกษารูปแบบ ฉันทลักษณ์”
 “ถ้าเกิดใส่ใจจริง กลอนแปด ข้อห้ามมันมีอะไร ตรงไหนบ้าง มันก็มีหมด”
 “ก็ถ้าเกิดเขียนฉันทลักษณ์ พี่ก็ขอให้เลือกเครื่องมือที่คุณถนัดที่สุด กลอนแปด กลอนสี่
 กาพย์ฉกัฏฐ์ กาพย์ยานี หรืออะไรก็แล้วแต่ ที่มันเหมาะกับตัวเอง ที่ตัวเองถนัด”
 (เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

เรวัตร์ถนัดคำประพันธ์ร้อยกรองประเภทที่มีฉันทลักษณ์มากกว่าไม่มีฉันทลักษณ์หรือกลอนเปล่า เพราะเป็นเครื่องมือที่ได้ผ่านการฝึกฝนมาตลอดชีวิต แต่ในระยะหลังมานี้เขาได้เป็นวิทยากรสอนเด็กและเยาวชนเขียนบทกวีในค่ายบ่มเพาะการเขียนต่าง ๆ เขาจึงได้ฝึกเขียนคำประพันธ์ไร้ฉันทลักษณ์หรือกลอนเปล่าด้วย เพื่อที่จะได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกับเยาวชน

ที่มารับการอบรมได้ โดยเขาให้ความเห็นว่า คำประพันธ์ไร้ฉันทลักษณ์หรือกลอนเปล่าแท้จริงแล้วไม่ได้เขียนง่ายไปกว่า คำประพันธ์ที่มีฉันทลักษณ์ เพราะคำประพันธ์ที่มีฉันทลักษณ์บังคับจะมีฉันทลักษณ์ช่วยกำหนดทิศทางในเรื่องเสียง คำ และจังหวะ ส่วนคำประพันธ์ไร้ฉันทลักษณ์จะแต่งให้ได้มันจะต้องคิดรูปแบบหรือจังหวะของการเรียงร้อยคำขึ้นมาด้วยตนเอง รวมทั้งชวนให้ผู้อ่านคิดและตีความก็จะเป็นการเพิ่มเสน่ห์ยิ่งขึ้น สรุปได้ว่าไม่ว่าจะเป็นคำประพันธ์ที่มีฉันทลักษณ์หรือไร้ฉันทลักษณ์ หากมีเนื้อหาที่ดีและมีความลงตัวของถ้อยคำ ก็จะมีคามงดงามเช่นเดียวกัน

“พี่ก็ต้องบอกว่าฉันทลักษณ์ เพราะพี่อยู่กับฉันทลักษณ์มาตลอด กลอนเปล่านั้นมันนาน ๆ เขียนบ้าง แต่พอมาเขียนก็สนุก เออ สนุกว่าขึ้นต่อไปจะเป็นยังไง ลุ้นแม้กระทั่งงานของตัวเอง มันเหมือนกับว่าจังหวะคว่ำโม่งยามขณะนั้นได้ไว้ ถ้าเกิดคว่ำไว้ไม่ได้ก็หลุดไป”

“กลอนเปล่านั้นน่าสนใจ ตอนนี้อยู่ที่พี่เขียนกลอนเปล่ายู่นะ เขียนทั้งฉันทลักษณ์ ทั้งกลอนเปล่า เพราะพี่มาเป็นพี่เลี้ยงกลุ่ม กลุ่มบ่มเพาะนี้ก็มีคนที่เขียนกลอนเปล่า ถ้าเกิดเราไม่เคยเขียนเลย เราก็จะคุยกับน้องเค้าไม่รู้เรื่อง ไม่มีปัญหาเรื่องรูปแบบ เราสนใจที่เนื้อหา ถ้าเกิดมันลงตัว มันก็ดีทั้งคู่ ถ้าฉันทลักษณ์ลงตัวเนื้อหาถึงงดงาม กลอนเปล่าถ้ามันลงตัวกับถ้อยคำมันถึงงดงาม ความคิดกับถ้อยคำรวมตัวกันมันก็ได้กลอนเปล่า”

“กลอนเปล่าก็ไม่ได้ว่าเขียนง่ายนะ มันต้องการสูงมากกว่าฉันทลักษณ์ ฉันทลักษณ์มันมีฉันทลักษณ์ช่วย เรื่องเสียง เรื่องคำ จังหวะ แต่ไร้ฉันทลักษณ์นี้มัน มันก็มีอะไรระหว่างบรรทัด มีอะไรซ่อน มันมีอะไรให้เราอยากจะตีความด้วย มันถึงจะเป็นเสน่ห์”

(เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

3.2.2. กระบวนการระหว่างการเขียน

1) **วิธีการเขียน** วิธีการเขียน เป็นหัวข้อสำคัญในการศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ในการสร้างงานเขียนประเภท กวีนิพนธ์ ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์และสรุปเป็นวิธีการได้ 6 ประเด็น การวางแผนเนื้อหาโดยรวม การวางแผนเนื้อหาสำหรับบทกวีย่อย ๆ การกำหนดหัวข้อแล้วคิดใคร่ครวญอยู่เสมอ การเขียนบรรยายจากภาพหรือตามความรู้สึก การฝึกเขียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อรอเวลาออกเผย และการเขียนบทกวีในเวลาที่สมองทำงานได้ดีที่สุด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1) **การวางแผนเนื้อหาโดยรวม** ก่อนที่เรวัตร์จะเริ่มเขียนบทกวี เขาได้วางแผนเนื้อหาของบทกวีทั้งหมดในหนังสือก่อนว่าในเล่มนี้จะมีเรื่องราวในภาพรวมเกี่ยวกับอะไร แบ่งเป็นภาคหรือตอนอย่างไร แล้วจึงค่อยวางแผนเนื้อหาภายในเล่มว่าควรจะแต่งบทกวีที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับอะไรลงไปบ้าง เพื่อให้เข้ากับโครงเรื่องภาพรวมที่ได้วางไว้ก่อนหน้านี้ เช่น วางโครงเรื่องเกี่ยวกับเรื่อง “วัยเยาว์ของตนเอง” จากนั้นเขาจึงได้ตั้งชื่อตอนตอนหนึ่งว่า “กลับไปเยี่ยมวัยเยาว์” แล้วจึงคิดถึงสิ่งที่เป็นองค์ประกอบของวัยเยาว์ แล้วจึงเขียนบทกวีแต่ละเรื่องบรรยายรายละเอียดวัยเยาว์ของเขา และหากเรามีการวางแผนโครงเนื้อหาโดยรวมที่กระชับแล้ว เมื่อลงมือเขียนบทกวีก็จะใช้เวลาที่ไม่ยาวนานนัก

“บางครั้งเราอาจจะมีคอนเซ็ปต์รวม อย่างเล่มแม่น้ำรำลึก
 พิกัดถึงวัยเยาว์ของตัวเอง พิกัดชื่อว่า กลับไปเยี่ยมวัยเยาว์
 มันก็บอกหมดแล้วว่าวัยเยาว์ ใ่อะไรที่มันประกอบเป็นตัวเรานั้นอยู่ในวัยเด็ก
 สิ่งแวดล้อมในบ้าน นอกบ้าน ในชุมชน ในตำบล เราก็เก็บรายละเอียด”
 “ถ้าเราวางแผนกระชับ บางทีพิกัดเขียนแค่เดือน 2 เดือน
 เหมือนกันเล่มหนึ่ง เพราะพิกัดวางแผนมา 10 เดือน”
 (เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

1.2) การวางโครงเนื้อหาสำหรับบทกวีย่อย ๆ บทกวี

ในแต่ละเรื่องที่เรวัตร์เขียนนั้น เขาได้วางโครงเนื้อหาไว้กว้าง ๆ ว่าจะมีทิศทางเนื้อหา เรื่องราวอย่างไร
 แต่จะไม่ได้บังคับให้ตนเองเขียนตามกรอบที่วางแผนจนเกินไป เพราะขณะที่เขียนก็จะขึ้นอยู่กับ
 ความคิดและอารมณ์ความรู้สึกในขณะนั้นประกอบด้วย ซึ่งเรวัตร์เล่าว่าบางครั้งในระหว่างเขียนอาจจะ
 ค้นหาแนวคิด เปลี่ยนทิศทางไปใช้สัญลักษณ์เปรียบเทียบที่ดีกว่าการวางแผนไว้ในตอนแรกก็เป็นได้

“พิกัดวางไว้กว้าง ๆ คร่าว ๆ อย่าไปให้มันแน่นมาก บางทีมันเปลี่ยนแปลงระหว่างทาง
 มันเปลี่ยนไป ใ่อะไรตอนจบมันเปลี่ยนไปแล้ว เปลี่ยนจากกำหนดทางคร่าว ๆ
 ว่าเราจะไป อย่างพิกัดเขียนเรื่อง แมวผู้มองเห็นกำแพงเป็นสะพาน พิกัดเขียนถึง
 พิกัดนี้ถึงตัวละครแมว เอาแมวเป็นสัญลักษณ์แทนทศกวี แทนคน ๆ หนึ่ง”
 “ตั้งแต่วัยเยาว์มาอยู่สวน ออกเดินทาง ไปพบเจอผู้คน ตอนจบจะให้ย้อนกลับมา
 ที่สวนที่เดิมอะไรอย่างเงี้ย นี่คือการวางไว้คร่าว ๆ ระหว่างทางเราก็มองหา
 เจอกับอะไรบ้าง ... แต่บางทีมันก็ได้วรรคเดียวมันก็กำหนดไปเองแล้ว
 บางทีได้แค่ชื่อเรื่อง แต่มันก็กำหนดทิศทางของมันไปเองโดยอัตโนมัติ
 มันไม่เป็นไปตามอย่างที่เรากำลังต้องการ บางทีมันก็ออกไปเองแล้วมันดี ดีกว่าที่เราวาง”
 “ส่วนใ่อะไรจะวาง วางแผนให้มันมีสัญลักษณ์อะไรเราก็ต้องวางเอาเอง
 จักรยานมันแทนอะไรได้บ้าง มันจะเป็นเครื่องมือพาเราออกไปสัมผัสโลกภายนอก
 หรืออะไรก็ได้แล้วแต่ เพราะเมื่อก่อนจักรยานเป็นพาหนะที่ฮิตที่สุดแล้วในวัยตอนนั้น ...
 ก็ไม่จำเป็นต้องทำงานแบบเดียวกัน บางเล่มก็เป็นงานสะสมเป็นปี สองปี”
 (เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

1.3) การกำหนดหัวข้อแล้วคิดโครงคร่าวอยู่เสมอ

เรวัตร์เล่าว่าวิธีการเขียนบทกวีของเขานั้น เขามักจะระลึถึงหัวข้อที่จะเขียนอยู่ในใจ เมื่อจิตใจของเรา
 นึกถึงเรื่องดังกล่าวอยู่ย่ำ ๆ ซ้ำ ๆ ก็จะทำให้หาทางออกได้หลากหลายทางว่า จะสามารถนำไปเขียน
 อย่างไรหรือมีถ้อยคำใดที่จะเขียนถึงเรื่องนั้นได้บ้าง เพราะบางครั้งครั้งเราไม่สามารถที่จะคิดและ
 เขียนไปในขณะเดียวกันได้ บางเรื่องเราอาจจะใช้เวลาในการบ่มเพาะความคิด แล้วเมื่อถึงเวลาที่เรารู้สึก
 พอใจกับแนวคิดหรือถ้อยคำที่ได้แล้วจึงค่อยลงมือเขียน และกลับมาอ่านบทกวีอีกครั้งหนึ่งเพื่อ
 แก้ไขหรือเก็บรายละเอียดของคำในบทกวีให้มีความไพเราะมากขึ้น

“บทกวีก็ต้องซ้อม ก็ลองกำหนดหัวข้อในใจไว้ บ่มไว้ข้างใน พี่ว่ามันมา
 เดียววันนี้ก็ถึงราชดำเนินแบบนี้ ก็เอาไปบ่มไว้ข้างใน
 เดียวมันก็มา เดียวมันก็มาแล้ว ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง”
 “อย่างเล่มแม่น้ำรำลึกเนี่ย พี่เขียนครึ่งเดือน พี่นึกหัวข้อไว้ก่อน นึกชื่อขึ้น
 แล้วพี่ก็ไล่เก็บอย่างที่ว่า เอาหัวข้อ เอาชื่อนั้น มาใส่ก่อนนอน
 รุ่งเช้าก็มาเขียน เอาไปบ่มไว้ข้างใน เขียน เก็บรายละเอียด
 บางคนเค้าบอกว่าก็ควรจะหมกมุ่นกับมันอะ ใช้คำว่า หมกมุ่น
 หมกมุ่นกับสิ่งที่เรารู้สึกตรงนี้เหลือเกิน อยากจะให้มันออกมาเป็นบทกวี เรื่องสั้น
 หรืออะไรก็ได้แล้วแต่ เก็บเอาไปหมกมุ่น อย่างที่พี่บอกเก็บมันไปบ่มไว้ในหัว
 เอาไปบ่มเพาะไว้ บางทีเรายังฝันว่า ฝันว่าเขียนบทกวีเลย”
 “คิดวนอยู่แบบนั้น พี่ว่าคนถ้าอยู่กับสิ่งบางสิ่ง เหมือนกับนักบอลนะแหละ 4 โมงเย็น
 ถ้าไม่ได้เปลี่ยนเครื่องแต่งตัวก็หงุดหงิดแล้ว กล้ามเนื้อมันเรียกร้องอะไรเงี้ย
 นักเขียนก็วนอยู่กับเรื่องการเขียน เดียวมันก็มาอยู่ดี นอกจากเราไม่อยากจะเขียนจริง ๆ
 อาจจะนาน ๆ มา เพราะเราใช้ชีวิตอยู่กับมันเป็นส่วนใหญ่นะ อยู่กับการอ่าน
 บางทีอ่านไปอ่านมา อ้าว เกิดแรงบันดาลใจ แล้วก็ละมาเขียนอีกแล้ว”
 “พี่วางแผนมา 10 เดือนอะ คิด คิดข้างใน กระบวนการข้างใน เวลาลงมือเขียนไม่นาน
 บางทีวันหนึ่งก็เขียนได้เรื่องหนึ่ง เพราะเราวางไว้หมดแล้วในหัว
 ลำดับ อะไรต่ออะไร คร่าว ๆ หลับตามันก็เห็นตัวละครเป็นเรื่องราว”
 (เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

1.4) การเขียนบรรยายจากภาพหรือตามความรู้สึก

วิธีการเขียนบทกวีอีกวิธีหนึ่งของเรวัตร์ คือ การเขียนบรรยายจากภาพ หรือบรรยายตามความรู้สึกของตน โดยอาจจะนำเอาเรื่องราวภาพจำในอดีตที่เคยประสบในชีวิตที่ผ่านมา ภาพบรรยากาศ เหตุการณ์ หรือ สถานที่ ของสิ่งที่อยู่ปรากฏตรงหน้า โดยบรรยายเล่าเรื่องตามที่เห็นด้วยสายตาและความรู้สึกที่สัมผัสด้วย จิตใจถึงภาพหรือเหตุการณ์เหล่านั้น แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นบทกวี

“พี่ยังเคยบอกพวกเขียนกวีเนี่ย ว่าฝึกเขียนจากภาพวาดนี่ก็ได้
 เขียนบรรยายภาพ หรือเขียนความรู้สึกของภาพ”
 “พุงนี้พี่ก็เขียนเรื่องจักรยานที่เราเคยขี่ไปโรงเรียน ไปอะไรต่ออะไร
 ไปเที่ยวบึง ไปเที่ยวบาง อะไรก็ได้แล้วแต่ มันก็จะเห็นภาพของเรา
 ตอนเด็กที่เราปั่นจักรยานไปนู่นมานี่ ไปสัมผัสกับโลกภายนอก ไปอะไรต่อมิอะไร”
 (เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

1.5) การฝึกเขียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อรอเวลาออกเผย

เรวัตร์เล่าว่า คำว่า “อัตโนมิติ” ของเขานั้นมาจากการฝึกฝน คือฝึกเขียนอยู่เสมอ เขียนเป็นประจำทุกวัน อย่างน้อยควรแบ่งเวลาสำหรับฝึกเขียนให้ได้วันละ 1 บท โดยที่ไม่ต้องสนใจว่าที่เขียนไปนั้นดีมาน้อยเท่าไร ขอเพียงแค่เขียนอย่างสม่ำเสมอ ยิ่งฝึกคิดฝึกเขียนมากก็จะยิ่งทำให้เรากล่องมือขึ้นฝีมือการเขียนของเราก็จะพัฒนาไปตามลำดับ และเมื่อฝึกจนถึงจุดหนึ่งแล้ว เราจะสามารถเขียนได้เองโดยอัตโนมัติ รวมทั้งไม่ควรเอาการประกวดมาเป็นตัวตั้งในการเขียน แต่ควรเขียนเพราะความต้องการอยากเล่า อยากสื่อสารสิ่งที่มีอยู่ภายในให้คนอื่นได้รับรู้มากกว่า

“ไอ้อดิโนมิติเนี่ยก็คือการฝึกเขียนอะ พอฝึกเยอะ ๆ มันจะมาเอง เวลาได้อารมณ์ ได้บรรยากาศ เหมือนการสุกของผลไม้ลูกหนึ่งอะ มันมีจังหวะจะโคนที่พอเหมาะ มีแดดพอดี มีฤดูพอดี ผลไม้ก็เลยสุกงอม บทกวีก็น่าจะแบบเดียวกัน บ่มเพาะมัน”

“ก็อ่านอ่านเยอะ ๆ แหะ ต้องอ่าน เขียนสม่ำเสมอ เขียนวันละเล็กละน้อย พี่เคยบอกว่าเขียนวันละบท ปีนึงคุณก็ได้ตั้ง 300 กว่าบท จะได้หนังสือเล่มเล็ก ๆ เล่มหนึ่งของตัวเอง วันหนึ่งเขียน 4 บรรทัดไม่ได้ ให้นั่งรู้ไป คนเราเอาเวลาไปทำอย่างอื่นตั้งเยอะ แต่ก็บอกไม่มีเวลาอ่านหนังสือ แหม ก็มีเวลาเยอะแยะ เล่นเฟซบุ๊ก บางทีก็ไปแล้ว 3 ชั่วโมง เหย่น้ำขึ้น แบ่งให้สักครึ่งชั่วโมงได้มัยการเขียน เขียนแม้กระทั่งร้อยแก้วและ เขียนวันละครึ่งหน้ากระดาษเนอะ ปีนึงก็ได้มาตั้ง 170 180 หน้า ก็เป็นนิยายก็ได้เล่มเกือบ ๆ จะหนาด้วยซ้ำไป มันจะดีไม่ดีไม่สนใจ เขียนให้ได้ก่อน”

“ก็ฝึกแหละครับ ยังไงก็ต้องฝึกฝน อ่าน ... อย่าเอาการประกวดมาเป็นตัวตั้ง เขียนเพราะอยาก มีอะไรจะเล่า มีเรื่องที่จะเล่า มีเรื่องที่จะสื่อสารกับผู้คน แต่ตั้งด้วยรางวัลอื่นอันตราย ถ้าเกิดผิดหวังแล้วอันตราย ตีกลับมาแรง เคยเห็นหลาย ๆ คนที่ผิดหวังกับรางวัลแล้วมันเลิกเขียน นอกจากเลิกเขียน แล้วมันก็เลิกอ่านด้วย นอกจากเลิกอ่านแล้ว ยังเกลียดนักเขียนด้วย คือตีกลับมาแรงกว่าเดิม”

(เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

1.6) การเขียนบทกวีในเวลาที่สมองทำงานได้ดี

ที่สุด เป็นเทคนิคที่สำคัญของเรวัตร์อีกประการหนึ่งโดยเขาได้กล่าวว่าช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการเขียน คือ ช่วงเช้าหลังจากตื่นนอน ซึ่งจะเป็นเวลาที่สมองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เขาไม่ได้ใช้เวลาทั้งวัน เพื่อเขียนหนังสือเพียงอย่างเดียว แต่ให้เวลาแก่การเขียนอย่างจริงจังเพียงวันละ 2 ชั่วโมง แต่เป็น 2 ชั่วโมงที่เปรียบเสมือนการบังคับตนเองว่าในเวลา 2 ชั่วโมงนั้นจะต้องได้ผลผลิตซึ่งเป็นงานเขียนออกมา ส่วนเวลาอื่น ๆ นั้นเขาไม่ได้ลงมือเขียนเพียงแค่วาดทบทวนเกี่ยวกับเรื่องที่จะเขียน อ่านหนังสือและ ทำกิจวัตรประจำวันอื่น ๆ

“ก็อย่างที่บอกว่าตอนหลังที่เปลี่ยนเวลานอน นอน 2 ทุ่มตื่นตี 3 ก็เขียนช่วงเช้า ๆ เช้ามืด เขียนวันละชั่วโมง 2 ชั่วโมงก็พอแล้ว ไม่ต้องเขียนเยอะ ชี้อ่านจะพิมพ์ไม่หวาดไม่ไหว เอาเวลาที่ดีที่สุด ที่มันสมองทำงานที่สุด แค่ 2 ชั่วโมงนี้ก็มหาศาลแล้วนะ เพราะต้องไปบ่มเพาะ ไม่ใช่ว่างงานประจำนะ ทำไม่ได้เวลาเยอะจัด ให้มีอะไรกดดันไว้บ้างก็ดี”

(เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

2) **เทคนิคหรือกลวิธีในการเขียน** เป็นสิ่งสำคัญมากที่ทำให้บทกวีมีความงดงามทั้งด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา ซึ่งหากเราทราบเทคนิคหรือกลวิธีในการเขียนของนักเขียนที่มีความเชี่ยวชาญในการเขียนบทกวีแล้ว ก็ย่อมเป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่สนใจเรื่องการเขียนบทกวี สามารถนำประยุกต์ไปใช้ในการเขียนบทกวีของตนเองได้ สำหรับเทคนิคหรือกลวิธีของเรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

2.1) การทำให้บทกวีเข้าไปอยู่ในใจของผู้อ่าน เรวัตร์มี

ความเชื่อเรื่องอารมณ์ความรู้สึกที่ถูกถ่ายทอดจากผู้เขียนส่งต่อไปยังผู้อ่าน นอกเหนือจากคุณค่าทางวรรณศิลป์แล้ว บทกวีที่ดีควรจะทำให้ผู้อ่านสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกหรือมีความคิด ความรู้สึกอะไรบางอย่าง จึงจะเป็นกวีที่สมบูรณ์ การทำให้บทกวีเข้าไปในจิตใจของคนอ่านนั้นเป็นเทคนิควิธีการที่สำคัญ หากกวีมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร ก็ย่อมเขียนบทกวีเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกเหล่านั้นได้ดี และยังทำให้ผู้อ่านสัมผัสได้ถึงความสะเทือนใจหรืออารมณ์ความรู้สึกดังกล่าวตาม เขาจึงพยายามคิดค้นและหาวิธีที่จะถ่ายทอดให้บทกวีของเขาเข้าไปสู่จิตใจของผู้อ่านอยู่เสมอ

“เขาเคยถามว่านักเขียนมีทางออกยังไปกับเรื่องนั้นเรื่องนี้

พี่บอกว่าพี่ไม่มีทางออก ไม่เคยคิดทางออก คิดแต่ทางเข้า

คือ ทำยังไงให้มันเข้าไปในข้างในเรา ข้างใน

จะเข้าไปในใจคนอ่าน หาทางเข้า ดีกว่าหาทางออก”

“พี่เชื่อกับอารมณ์ ความรู้สึก เชื่อกับสิ่งที่มากระทบกับเรา

เชื่อความสะเทือนใจ และบางที่เรารู้ด้วยซ้ำว่าคนเขียน

ก็เขียนออกมาด้วยความสะเทือนใจจริง ๆ มันก็ส่งผลมาถึงเรา

มันทำให้เราต้องให้ได้เลย หรือบางงานบางชิ้น

เราเขียนแล้วเราต้องให้ เราก็เชื่อว่าคนอ่านก็น่าจะร้องไห้”

“เชื่อในพลังกระทบ เชื่อในความรู้สึกข้างในจริง ๆ ไม่ได้เขียนเพราะว่า

เฮ้ย เราเอาอยู่แล้ว เขียนเรื่องอะไรก็ได้ เสกสรรปั้นแต่งยังไงก็ได้

มันก็ได้อยู่แล้วแหละ เพียงแต่ว่ามันอาจจะขาดอารมณ์ ความรู้สึก

เราไม่ได้เขียนงานเพื่อโชว์ความฉลาด เราเขียนงานเพื่อเป็นเพื่อน

เพื่อเป็นเพื่อนกับคนอ่าน ไม่เขียนเพื่อนำคนอ่าน”

(เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ , สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

3.2.3 กระบวนการหลังการเขียน เป็นขั้นสุดท้ายในกระบวนการ

เขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ของเรวัตร์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญ ทำให้ผลงานของเขาได้ถูกขัดเกลาให้มีความงดงามทั้งในแง่ของภาษาและการใช้ถ้อยคำ ได้แก่ การรับฟังคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

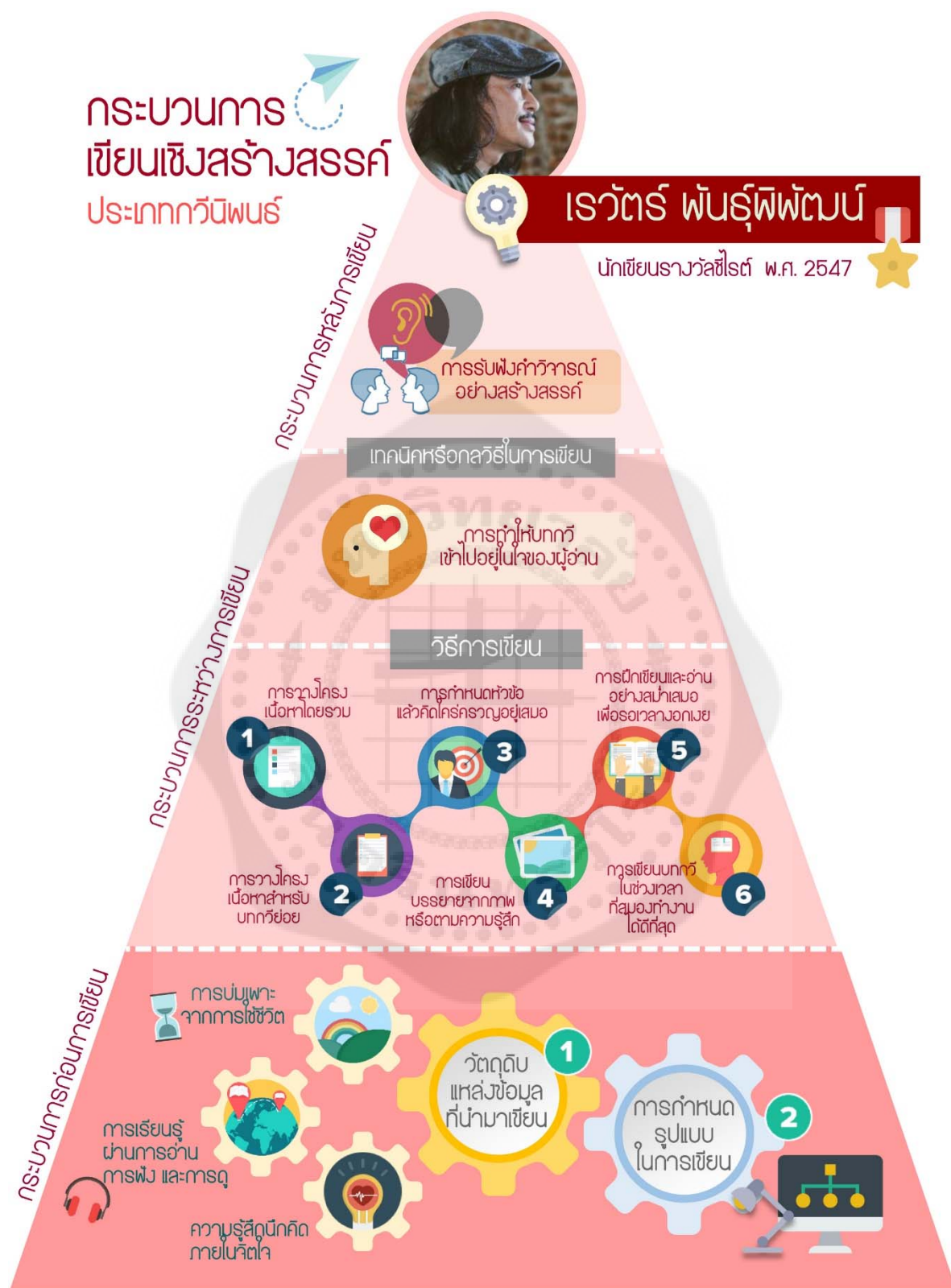
1) การรับฟังคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ การรับฟังคำ

วิจารณ์เป็นขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเรวัตร์ หลังจากการเขียนกวีนิพนธ์ควรนำผลงานไปให้บุคคลที่ใกล้ชิดสนิทสนมช่วยอ่านงานเพื่อวิจารณ์การเขียนให้อย่างสร้างสรรค์ แล้วนำข้อเสนอแนะหรือข้อติชม มาแก้ไขปรับปรุงให้เป็นผลงานที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

“พี่อืด แกเคยพูดขึ้นมาทีหนึ่ง แกบอกว่าเรวัตร์นี่เป็นคนที่ส่งงานที่ปรับเปลี่ยนเร็วที่สุด คือเรียนรู้เร็วที่สุด แกเตือนมาครั้ง สองครั้ง เราก็ไปได้ เรียนรู้จุดอ่อน”

“ถึงแม้ว่าเราได้รางวัลแล้วเราก็คต้องการคนอื่น ไม่ใช่ว่าฉันแน่นแล้ว ต้องการบก. บก.นี้ช่วยได้เยอะ เพราะเราเขียนเอง เรามักเข้าข้างตัวเอง ไม่ค่อยเห็นข้อบกพร่องตัวเอง หากัลยาณมิตรไว้สักคน คนที่วิจารณ์เราได้โดยที่เราไม่โกรธอะไรก็ไม่ใช่วิจารณ์กันแล้วไม่มองหน้า นี่ก็ไม่ใช่อัลยาณมิตร พี่ก็บอกว่า ถ้ามีแฟนก็ให้แฟนช่วยอ่าน ถ้ามีเพื่อนก็ใช้เพื่อน”
(เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์ , สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

ภาพประกอบ 5 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3

4. ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4: อังคาร จันทาทิพย์

1.1 ประวัติและผลงาน

อังคาร จันทาทิพย์ กวีชาวอีสาน เขาเกิดเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ปัจจุบันอายุ 43 ปีภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ผลงานซึ่งสร้างชื่อเสียงให้แก่เขามากที่สุด คือ หนังสือ เรื่อง หัวใจห้องที่ห้า เพราะทำให้เขาได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ ในปี 2556 และก้าวเป็นนักเขียนซีไรต์คนที่ 35

อังคาร จันทาทิพย์ เติบโตมาในครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เขามีพ่อและแม่เป็นชาวนา ซึ่งทั้งสองท่านนั้นเห็นความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จึงพยายามส่งเสียลูกทั้งสามคนให้ได้เรียนหนังสือในระดับที่สูงที่สุดเพื่อลูกจะได้มีชีวิตที่ดี ไม่ต้องมาทำงานที่ยากลำบากเช่นเดียวกับตนเอง พี่สาวและพี่ชายของอังคารจึงได้เข้าไปเรียนหนังสือในตัวเมืองวันเสาร์อาทิตย์จึงจะกลับมาบ้านซึ่งทั้งคู่ก็นำหนังสืออ่านนอกเวลาและซื้อหนังสือพิมพ์สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์กลับมาบ้านด้วย ทำให้น้องชายคนเล็กของบ้านได้มีโอกาสอ่านงานเขียน นับเป็นจุดเริ่มต้นในการอ่านของอังคาร ดังที่เขาเล่าว่า

“...พี่สาวกับพี่ชายเค้าก็กลับมาบ้านใช้มัย เค้าจะเอาหนังสือ
มันเหมือนหนังสืออ่านนอกเวลาของโรงเรียนนะ กลับมาที่บ้านด้วย
มันก็จะมีหนังสือของคำพูน บุญทวี หนังสือของ...เอ๋อ นิมิตร ภูมิถาวร คนเผาถ่าน
สร้อยทอง อะไรพวกนี้ กลับมาด้วย เราก็เริ่มอ่านหนังสือจากตรงนั้น...”
(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

จากนั้นเมื่อถึงวัยที่อังคารได้เข้าไปเรียนหนังสือในตัวเมือง โลกการอ่านของเขาก็ได้ขยายกว้างขึ้น ณ ห้องสมุดประจำโรงเรียนมัธยมศึกษาและห้องสมุดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในทุก ๆ วัน เวลาพักกลางวันอังคารจะเข้าไปขลุกตัวอยู่ในห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือ และเมื่ออ่านหนังสือมาก ๆ เข้า ก็เริ่มอยากเขียนผลงานของตนเอง เขาจึงสมัครเข้าชมรมวรรณศิลป์ของโรงเรียนและเข้าค่ายวรรณกรรมเยาวชนซึ่งทางโรงเรียนได้จัดขึ้น

อังคารเล่าว่าจุดเริ่มต้นของการเขียนคือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในคาบกิจกรรมของชมรมวรรณศิลป์นั้น ครูได้ให้แต่งกลอนส่ง สัปดาห์ละ 1 สำนวน โดยครูก็ได้เริ่มสอนจากฉันทลักษณ์ของกลอนแปด แล้วจึงสอนเรื่องเสียงวรรณยุกต์ทำนองวรรคที่ควรใช้ จากนั้นจึงเริ่มฝึกฝนเรื่อยมา เขาหมั่นเขียนมากขึ้นเรื่อย ๆ นอกเหนือจากที่จะต้องส่งครูในคาบเรียน งานเขียนของอังคารในวัยนั้นก็จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตชนบท ทุ่งไร่ ทุ่งนาที่เขาได้เติบโตมา

“...คุณครูนี่เค้าจะเริ่มสอนจาก เอ๋อ ผังของ ของ...ฉันทลักษณ์นะ
กลอนแปดมันมี 8 คำ หรือ 7 คำ หรือ 9 คำ อะไรทำนองนี้
คำสุดท้ายของวรรคระดับ สัมผัสกับคำที่ 3 ของวรรครับ
หรือคำที่ 5 หรือ คำที่ 6 ของวรรครับอย่างเงี้ย สดับ รับ รอง ส่ง นะ

แล้วก็ เอ่อ เสียวรรณยุกต์มัน แต่ละวรรณมันใช้เสียงอะไร เราก็เริ่มเรียนจากตรงนั้น
เสร็จแล้วทีนี้ก็เริ่มแต่งตามผัง แต่ขณะเดียวกันเราก็มีพื้นฐานการอ่านมาบ้าง...”

(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

อังคารมักจะได้อาจารย์ในการประกวดแต่งร้อยกรองของโรงเรียน
เสมอ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมวันสุนทรภู่หรือวันภาษาไทยแห่งชาติ อีกทั้งครูยังได้แนะนำหนังสือวรรณคดี
ต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้เขาได้ศึกษาเรื่องความไพเราะงดงามของคำ และการใช้ให้สื่ออารมณ์ความรู้สึก
เช่น วรรณคดีของสุนทรภู่ รวมทั้งวรรณกรรมร่วมสมัยในยุคนั้น ทำให้โลกการอ่านของเขาก็ค่อย ๆ เริ่ม
ขยายวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งที่เขาได้กล่าวไว้ดังนี้

“...โลกของการอ่านมัน มันกว้างมากขึ้นนะ จากตอนแรกที่เริ่มอ่าน นิมิต ภูมิถาวร
อ่านสุรชัย จันทิมาธร อ่านคนนั้นคนนี้ ก็จะไปสู่จำลอง ผังชลจิตร ไปสู่วัฒน์ วรรลยางกูร
ไปสู่วิมล ไทรนิมิต ละครทองเนี้ย นี่ก็อาจจะเป็นนวนิยาย เรื่องสั้น
ขณะเดียวกันก็อังคาร กัลยาณพงศ์ ผ่านเข้ามา เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ผ่านเข้ามา
ไพโรจน์ ขาวงาม ก็ผ่านเข้ามา กวีที่มีชื่อเสียงก็ผ่านเข้ามา
เราก็แบบ อี เค้าเขียนดีอะ เออ เขียนดีอะ เราก็ยึดกวีเหล่านี้แหละเป็นต้นแบบ...”

(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

บุคคลสำคัญในชีวิตที่อังคารมักจะกล่าวถึงอยู่เสมอ คือ อาจารย์
ประยูร ลาแสง เจ้าของนามปากกา “พระไม้” ผู้เห็นแววกวีในตัวอักษรของอังคาร ท่านจะคอยให้
คำแนะนำในการเขียนบทกวี รวมทั้งคอยแนะนำหนังสือดี ๆ ให้อังคารอ่านอยู่เสมอ อาจารย์ประยูรเป็น
เจ้าของร้านเช่าหนังสือพระไม้ ท่านจึงให้อังคารไปช่วยเฝ้าร้านเช่าหนังสือ ซึ่งเป็นโอกาสอันดีที่ทำให้
อังคารได้อยู่ใกล้ชิดกับคลังหนังสือที่เขารัก และที่สำคัญอาจารย์ยังได้ผลักดันให้เขาส่งบทกวีไปพิมพ์
เผยแพร่ยังนิตยสารรายสัปดาห์ นิตยสารรายบักษ์ หรือหนังสือพิมพ์ส่วนกลางในเวลาต่อมา

อังคารได้มุ่งหน้าเข้าสู่กรุงเทพเพื่อศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์ วิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยรามคำแหง ชีวิตของอังคารในช่วงเรียนใน
มหาวิทยาลัย “กลุ่มเพื่อน” ก็นับว่ามีบทบาทสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการอ่านและการเขียนของเขา ทั้ง
เพื่อนกลุ่ม “กวีหนาราม” เพื่อนกลุ่ม “ชมรมวรรณศิลป์” และ “ศิลปวรรณกรรม” ซึ่งทำให้เขาได้พบกับ
โลกการอ่านอีกใบที่เขาไม่เคยรู้จักมาก่อนทั้งวรรณกรรมรัสเซีย เยอรมัน ฝรั่งเศส

อังคารได้รู้จักผลงานและนักเขียนต่างประเทศมากขึ้นเมื่ออยู่กับ
เพื่อน ๆ ก็จะพูดคุยถกเถียงกันเรื่องวรรณกรรม ในขณะเดียวกันความคิดและมุมมองในการเขียนของ
เขาก็ได้ขยายออกไปเช่นกัน จากที่เคยเขียนเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพสังคมชนบท ความทุกข์ยาก
ของชาวนาชาวไร่ความแห้งแล้ง สภาพธรรมชาติที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิต ฯลฯ กลายมาเป็น
ความเป็นปัจเจกบุคคลของคนไข้ที่อยู่ในสภาพกาลของสังคม คนที่ได้รับผลกระทบจากความไม่
สมบูรณ์แบบ หรือจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ช่วงเวลานั้นนับว่าเป็นช่วงบ่มเพาะและฝึกฝนนักเขียน
ที่ชื่อว่า อังคาร อย่างเข้มข้นเลยทีเดียว

“เราต้องกลับมาคิดใหม่ว่า ใ้งานที่มันจะต้องอยู่ได้อย่างยาวนานอะ
ข้ามกาลเวลามาได้โดยที่มันยังไม่ตกยุคอะ สามารถเป็นเชิงอรรถทางประวัติศาสตร์ได้ด้วย
แล้วก็พูดถึงวิถีชีวิตของคน พูดถึงปัจเจกบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์
ที่มันเป็นเหตุการณ์ทางการเมืองได้ด้วยเนี่ย มันจะต้องเขียนยังไง อะไรทำนองเนี่ย
มันก็เริ่มเปลี่ยนแนวเหมือนกัน คือ เปลี่ยนแนวหมายถึงว่า นอกจากเขียนถึงความทุกข์ยากของผู้คนแล้วอะ
เราเริ่มเขียนความรู้สึกว่า เฮ้ย เรามีความคิดเห็นหรือเรามีความรู้สึกยังไงกับ
สิ่งที่เรียกว่าชีวิตความฝันของคนหนุ่ม หรือ คนที่พยายามแสวงหาคำตอบบางอย่างให้กับชีวิต...”
(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

เมื่อเรียนจบปริญญาตรี อังคารก็ได้เริ่มทำงานประจำที่กรุงเทพ ฯ
ในสายงานที่เกี่ยวข้องกับตัวอักษร-นิตยสาร-หนังสือมาโดยตลอด เป็นทั้งนักข่าว-นักเขียนและนักอ่าน
ในกลุ่มกองบรรณาธิการ และในปัจจุบันเขาเป็นหัวหน้ากองบรรณาธิการนิตยสาร Mars ซึ่งตั้งอยู่ ณ
ตึกบ้านเจ้าพระยา ถนนพระอาทิตย์ เขาอาศัยอยู่ในอพาร์ทเมนต์แห่งหนึ่งซึ่งไม่ไกลจากที่ทำงานนัก
กิจวัตรประจำวันของเขา คือ ตื่นเข้ามาอ่านข่าว อ่านหนังสือวรรณกรรม ออกไปทำงานช่วงสาย ๆ และ
ใช้เวลาทำงานไปจนถึงช่วงค่ำ ๆ แล้วจึงกลับห้องพัก วันหยุดก็จะดูหนังอยู่ที่ห้องวันละ 2-3 เรื่อง ออกไป
พบปะสังสรรค์กับเพื่อนบ้างตามวาระ เดินทางไปต่างจังหวัดหรือกลับบ้านบ้างตามโอกาส แต่สิ่งหนึ่งที่
อังคารไม่เคยละทิ้งเลยก็คือ การอ่านและการเขียนหนังสือ

1.2 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้
วิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของอังคาร จันทาทิพย์ โดยแบ่งเป็นการนำเสนอเป็น 3 หัวข้อ
ตามลำดับขั้นตอน คือ กระบวนการก่อนการเขียน กระบวนการระหว่างการเขียน และกระบวนการหลัง
การเขียน

1.2.1 กระบวนการก่อนการเขียน

ในการเขียนงานกวีนิพนธ์แต่ละชิ้นงาน อังคาร จันทาทิพย์ ได้
เริ่มต้นจากการคิดโดยวางแนวคิดหลักของหนังสือก่อน แล้วจึงค่อยแต่งบทกวีเรื่องต่าง ๆ ให้มีแนวคิด
ย่อยสอดคล้องกับแนวคิดหลักของหนังสือที่ได้วางไว้ ซึ่งในขั้นก่อนการเขียนนั้นสามารถแบ่งเป็นหัวข้อ
ย่อยได้ 3 หัวข้อ ในการเตรียมตัวในการเขียนบทกวี ได้แก่ วัตถุประสงค์หรือแหล่งข้อมูลที่นำมาเขียน การให้
ความสำคัญกับรายละเอียดเนื้อหา และการกำหนดรูปแบบในการเขียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) วัตถุประสงค์หรือแหล่งข้อมูลที่นำมาเขียน เป็นการสะสม
ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการเขียน ซึ่งวัตถุประสงค์หรือแหล่งข้อมูลประกอบของอังคารนั้นประกอบด้วย 3
ประการ คือ การเรียนรู้จากการอ่าน การเรียนรู้ผ่านการดูภาพยนตร์หรือสารคดี รวมทั้งการสอบถาม
จากผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1) การเรียนรู้จากการอ่าน อ่านเพื่อที่จะนำความรู้

เหล่านั้นมาเขียน เพราะบทกวีที่องค์กรเขียนล้วนแล้วแต่เป็นบทกวีที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากเรื่องจริง ข้อมูลที่นำมาเขียนนั้นจะมาจากการศึกษาหนังสือหลาย ๆ เล่ม เช่น เขาสนใจเรื่องใด เขาก็จะไปค้นคว้า เรื่องนั้นจากหลาย ๆ แหล่งข้อมูล ทั้งหนังสือ ตำราวิชาการ สารคดี งานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนสืบค้นทาง อินเทอร์เน็ต เมื่ออ่านหรือศึกษารายละเอียดจนเข้าใจเป็นอย่างดีแล้ว เขาจึงจะหยิบแง่มุมที่น่าสนใจ ของเรื่องที่ได้อ่าน หรือมุมที่ค้นทั่วไปไม่ค่อยรับรู้มาเขียนเป็นบทกวี องค์กรเล่าว่าเขาอ่านหนังสือถึง 40-50 เล่ม ก่อนที่จะมีข้อมูลมากพอที่จะเขียนบทกวีในหนังสือแต่ละเล่ม เพราะฉะนั้นหนังสือรวมบทกวี ขององค์กรจึงมักจะมีเชิงอรรถหรือบรรณานุกรมที่ค่อนข้างยาวต่อท้าย

“เออ ที่จะอ่านหนังสือ เพื่อที่เอามาใช้งานนะ”

“อ่านเพื่อให้รู้ในสิ่งที่เราอยากรู้ เพื่อจะได้เขียนในสิ่งที่เราอยากเขียนให้ดี...”

“ถ้าเกิดสมมติเราไม่ไปอ่าน เราไม่มีทางจะรู้ ไม่มีทางจะเขียนได้”

“เราอ่านหนังสือ ที่เป็นพุทธประวัตินะ หลายเล่มเหมือนกันนะ 40 50 เล่ม

เท่าที่สติปัญญาแบบเรานะ พอจะอ่านได้...”

“ฉะนั้นส่วนหนึ่งที่ว่าต้องรู้อะไรมาบ้าง เราก็ต้องเรียนรู้เอาจาก

ไอ้ข้อมูลที่มีถูกส่งมาจากงานวิชาการ”

(องค์กร จันทาพิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

1.2) การเรียนรู้ผ่านการดูภาพยนตร์หรือสารคดี

องค์กรเล่าว่าในทุก ๆ สัปดาห์เขามีกิจกรรมประจำคือ การดูภาพยนตร์ที่ห้องพัก โดยเฉพาะในวันหยุด เขาจะดูวันละ 2-3 เรื่อง รวมทั้งดูสารคดีเรื่องต่าง ๆ ซึ่งในหลายครั้งเขาได้นำเกร็ดความรู้ที่ได้รับจากการ ดูภาพยนตร์หรือสารคดีไปใช้ประโยชน์ในการเขียนบทกวีของตัวเองด้วย

“...อ่านเลยนะ อ่านแล้วก็ดูสารคดี ... มอร์แกน อูร์กลาไวธนี่

ไอ้ฟิสิกส์ของเค้าเนะ ไอ้เรือปาจิก แล้วก็เรือระกำของเค้าเนี่ย

เค้าทำยังไง เราก็ไปอ่านเอาใจ เค้าทำในฤดูไหน เราก็อ่านเอา

มันจะมีเสาไม้ 7 ต้นไข่ม้อย เสาหล่อบง เสาอะไรทำนองเนี่ย ที่เค้าปักไว้กัน ไอ้สิ่งชั่วร้ายเนี่ย”

(องค์กร จันทาพิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

1.3) การสอบถามผู้มีความรู้หรือประสบการณ์ ใน

บางครั้งองค์กรก็จำเป็นต้องหาข้อมูลเพื่อนำมาเขียนบทกวี จากบุคคลที่มีความรู้หรือประสบการณ์ ซึ่ง อาจจะเป็นบุคคลใกล้ชิดตัวหรือไกลตัว เช่น เพื่อนฝูง นักวิชาการ บุคคลในท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งพวกเขา เหล่านั้นมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องที่เขาต้องการคำตอบเป็นอย่างดี เพื่อให้ทราบรายละเอียดของ ข้อมูล เพราะจะทำให้บทกวีเรื่องที่เขาเขียนมีความถูกต้องและสมจริงมากที่สุด

“...เรื่องบางอย่างที่เรายังไม่รู้เนี่ย เราก็ต้องถามคนรู้ เราจะต้องอ่านนะ

เสร็จแล้วเราก็จะต้องค้น อ่านจากเน็ตเนี่ย

ละหมดแต่ละเวลาของชาวมุสลิม เค้าเรียกอะไรบ้าง...”

“...ถ้าเราไม่แน่ใจ เราก็มีเพื่อนชาวมุสลิมอยู่ไฉมัย เราก็
 เอ๊ย ช่วยอ่านหน่อย ถ้าเกิดมันมีอะไรผิดพลาดเค้าก็จะบอกเราว่า
 เอ๊ย อันนี้ไม่ถูก เสร็จแล้วที่มันถูกมันเป็นยังไง เราจะต้องแก้ยังไง
 ก็คือ นอกจากค้นคว้าข้อมูล หรืออ่านในเรื่องที่เราอยากรู้
 ต้องรู้ในสิ่งที่เราอยากเขียน อยากนำเสนอเนี่ย เราต้องใจกว้างด้วยอะ
 ใจกว้างในที่นี้หมายถึง เราต้องฟังเพื่อน ฟังคนที่รู้จักจริง”
 (อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

2) การให้ความสำคัญกับรายละเอียดเนื้อหา ในการ

เขียนบทกวีของอังคาร เขาได้ให้ความสำคัญต่อเนื้อหาเป็นอย่างมาก เพราะเนื้อหาเป็นสิ่งที่มาจาก
 ความรู้ ความคิด และความรู้สึกประกอบกัน บทกวีที่ดีควรมีสาระข้อคิด ผู้อ่านควรได้รับความรู้ หรือ
 สัมผัสได้ถึงอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งถูกผู้เขียนถ่ายทอดผ่านบทกวี

เนื้อหาจะปรากฏรูปเป็นกวีนิพนธ์ได้ ต้องอาศัยรูปแบบ
 ในการถ่ายทอด รูปแบบนั้นจะทำให้ความรู้ ความคิด หรือความรู้สึก ที่ล่องลอยอยู่ในอากาศปรากฏ
 เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา ผู้เขียนควรเริ่มจากการเฝ้ามองสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เพื่อหาประเด็นและครุ่นคิดอยู่
 ตลอดเวลา รวมถึงนำความบกพร่องและความสมบูรณ์ที่เราได้รับการอ่านงานของผู้อื่น มาสร้างข้อ
 เปรียบเทียบและประกอบสร้างเป็นงานของเราเอง

อีกทั้งผู้เขียนควรเขียนเรื่องราวได้หลากหลาย ไม่ใช่
 เขียนเพียงแต่เรื่องเดิม ๆ ในมุมที่ตนเองถนัด เมื่องานของเราพัฒนาไปในระดับหนึ่งแล้ว ก็ควรจะ
 เปลี่ยนเรื่องราวที่เขียน ไปเขียนถึงเรื่องราวอื่น ๆ ที่เราไม่คุ้นเคย เพื่อฝึกความสามารถในการเขียน ให้
 สามารถรองรับความคิด ความรู้ เรื่องราว ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ผ่านรูปแบบบทกวีได้ทุก
 เรื่องราวรอบด้าน

“เนื้อหา เนื้อหานี้มันอาจจะรวมถึงความคิด ความรู้สึกอะ ใจความคิด ประเด็นเนี่ย”
 “แก่นเรื่องอะไรพวกนี้ มันจะอยู่ในเรื่องเนื้อหา รูปแบบคือสิ่งที่ทำให้เนื้อปรากฏรูป
 รูปแบบก็คือที่ความคิดหรือเนื้อหาที่มันล่องลอยอยู่ในอากาศเนี่ยปรากฏขึ้น
 ขณะเดียวกันเนื้อหาก็คือสิ่งที่ทำให้รูปแบบปรากฏขึ้นเหมือนกัน”
 “เนื้อหา ก็คือ ความคิด ประเด็นทางสังคม อะไรทำนองนี้ คือ จะต้องไม่แข็งจนเกินไป”
 “...เราเป็นคนอีสานไฉมัย เราคิดว่าเราควรเขียนถึงเรื่องของคนภาคใต้ได้อะ
 เราเป็นคนไทยพุทธ เรายังถือพุทธไฉมัย เราควรเขียนเรื่องคนอิสลามได้
 ขณะเดียวกันเราควรเขียนเรื่องคนจีนได้ด้วยนะ
 จะถนัดหรือไม่ถนัดก็เถอะ แต่ท้ายที่สุดก็คือ มันต้องทำได้อะ”
 “การเฝ้ามอง การครุ่นคิดอะ เฝ้ามอง ครุ่นคิด แล้วก็อ่านความบกพร่อง
 และความสมบูรณ์แบบ แล้วก็นำทั้งข้อบกพร่องและความสมบูรณ์แบบนั้นมา
 มาสร้างเป็นข้อเปรียบเทียบเพื่อประกอบสร้างตัวบทของเรา”
 (อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

3) การกำหนดรูปแบบในการเขียน อังคารได้เปรียบ

รูปแบบกวีนิพนธ์ว่าเหมือนกับภาษาซึ่งทำหน้าที่รองรับเนื้อหา หรือรองรับความรู้สึกนึกคิด ในการส่งเนื้อสารไปยังผู้อ่าน เขากล่าวว่านักเขียนนั้นมีหน้าที่สำคัญ คือ จะต้องเตรียมภาษาดังกล่าวให้ดีที่สุด โดยการฝึกฝนตนอยู่เสมอ เพื่อที่จะพยายามใช้เครื่องมือให้ดีที่สุดในการรองรับความรู้สึกนึกคิดถ่ายทอดไปยังผู้อ่าน

ส่วนใหญ่อังคารจะเขียนบทกวีรูปแบบตามฉันทลักษณ์ ส่วนบทกวีไร้ฉันทลักษณ์เขาก็ได้เขียนเช่นกันแต่นับว่าเป็นส่วนน้อย ซึ่งเขาได้ยกตัวอย่างว่า หากเขียนบทกวีตามฉันทลักษณ์ 100 ขึ้น จะมีบทกวีไร้ฉันทลักษณ์เพียง 10-15 ขึ้นเท่านั้น เขาได้ให้เหตุผลสนับสนุนรูปแบบในการเขียนว่า บทกวีตามฉันทลักษณ์นั้นเขามีความถนัดมากกว่าและได้ผ่านการฝึกฝนมาจนชำนาญ โดยเฉพาะลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอน 8 ซึ่งเขามีมุมมองเกี่ยวกับกลอน 8 ว่ากลอน 8 นั้นสามารถถ่ายทอดเรื่องเล่าได้ดี เหมาะสำหรับการเล่าเรื่องราวเนื้อหามากกว่าโคลงสี่สุภาพหรือกาพย์ฉบัง 16 สามารถตอบโจทย์ในเรื่องที่เขาต้องการเขียนได้มากกว่าลักษณะคำประพันธ์ประเภทอื่น ๆ อีกทั้งข้อบังคับในการแต่งก็ยังไม่เคร่งครัดเท่ากับโคลงสี่สุภาพ

อีกทั้งอังคารยังได้กล่าวถึงการเลือกใช้คำลักษณะคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ในการแต่งบทกวี คือ พิจารณาจากเรื่องหรือเนื้อหาที่เขียน ซึ่งเขาได้กล่าวว่าเรื่องเล่าจะเลือกเครื่องมือของมันเป็นเอง เนื้อหาจะเป็นตัวบอกว่าผู้เขียนควรใช้คำประพันธ์ประเภทใดในการถ่ายทอดเรื่องนั้นออกมาเป็นบทกวี เช่น เขียนถึงพระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์ ก็ควรที่จะใช้โคลงหรือฉันท์ รวมทั้งเลือกใช้กลุ่มคำให้สมพระเกียรติ แต่อังคารเล่าว่าในปัจจุบันนี้ เขาไม่ค่อยได้เขียนบทกวีในรูปแบบโคลงหรือฉันท์นัก เพราะ ภาษาที่ใช้สำหรับโคลงและฉันท์ จะค่อนข้างเป็นภาษาบาลี สันสกฤต มีการบังคับรูปคำครุ ลหุ ซึ่งกลายเป็นกรอบจำกัดความอิสระในการสร้างสรรค์ของผู้เขียน

“ถ้าฉันทลักษณ์ 100 ขึ้นนะ กลอนที่ไร้ฉันทลักษณ์นี้น่าจะประมาณ 10 หรือ 15”

“รูปแบบฉันทลักษณ์นะ เราจับมันจนอยู่มือ เหมือนเราใช้มีดอะ

เราเคยพูดว่าฉันทลักษณ์ หรือเครื่องมือบางอย่างมันเหมือนการใช้มีด

คือเราได้ฝึกฝนฝีมือจนชำนาญแล้ว เรารู้วิธีการบากไม้หรือฟันไม้ว่า

แบบตัดทีเดียวให้ขาดยังไง หรือว่าทำให้มันเกิดเป็นรอย

หรือเป็นรูปเป็นร่างได้ยังไง หรืออีกอย่างเราเปรียบเทียบว่า

มันเหมือนภาษาอะนะ รูปแบบของกวีนิพนธ์มันเหมือนภาษาบางอย่าง

ภาษาที่รองรับเนื้อหาหรือรองรับความรู้สึกนึกคิด ในการที่เราจะส่งภาษาเหล่านี้

โดยที่มีเนื้อหา เนื้อสารไปยังคนอ่าน ให้คนอ่านเค้า เค้าได้เสพหรือเค้าได้กินนะ”

“เราต้องเตรียมภาชนะของเราให้ดีที่สุดก็คือ การฝึกฝนนะ ฝึกฝนให้ดีที่สุด
 เราก็พยายามที่จะใช้เครื่องมือของเราให้ดีที่สุดนะ เพื่อที่จะรองรับไอ้สิ่งที่เราคิด
 สิ่งที่เรารู้สึก ทำยังไงให้สื่อสารกับตัวเองได้ เรารู้สึกพอใจ แล้วก็ส่งผ่านไปยังคนอื่น”
 “ในงานเล่มใหม่ของพี่เป็นกลอน 8 หมด เพราะว่ามันมีความเป็นเรื่องเล่าสูงนะ
 มันเล่าอะไรได้เยอะกว่าเพื่อนและขณะเดียวกัน เราว่าข้อบังคับตามฉันทลักษณ์
 มันไม่เคร่งเหมือนโคลง โคลงต้องมี เอก 7 โท 4 แต่ขณะเดียวกัน
 ไม่ได้หมายความว่ากลอนมันเขียนง่ายนะ เขียนให้มันเขียนยาก แต่เราว่าเรา
 ใช้อำนาจที่เรานำไปใช้เนี่ย มันสามารถตอบโจทย์เรื่องที่เราอยากเขียนได้ดีกว่าเพื่อน”
 “การเลือกเครื่องมือเนี่ย เรื่องเล่าจะเลือกเครื่องมือของมันเองนะ จะเลือกภาชนะของมันเองนะ”
 (อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

2.1.2 กระบวนการระหว่างการเขียน

1) **วิธีการเขียน** เป็นหัวข้อสำคัญในกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยเฉพาะในการเขียนกวีนิพนธ์นั้นจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่น ๆ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วิธีการเขียนจากการสัมภาษณ์อังคาร จันทาทิพย์ โดยสรุปวิธีการเขียนได้ 7 ประเด็น คือ การวางแผนความคิดของเรื่องให้ชัดเจน การศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี การเลือกเขียนในเรื่องธรรมดาสามัญ ความยืดหยุ่นของรูปแบบการเขียน ความสมดุลระหว่างรูปแบบและเนื้อหา การครุ่นคิดเรื่องงานเขียนอยู่เสมอ รวมทั้งความเหมาะสมในการเลือกใช้คำและภาษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1) **การวางแผนความคิดของเรื่องให้ชัดเจน** ในช่วงเริ่มต้นนั้น อังคารได้เขียนงานชิ้นต่อชิ้น โดยบทกวีแต่ละชิ้นไม่ได้มีวางแผนแนวคิดไว้ล่วงหน้า ขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัวที่ได้ไปพบเจอ แล้วจึงได้คิดและนำมาเขียน บทกวีมีลักษณะเป็นงานเขียนชิ้นต่อชิ้น แต่ละงานเนื้อหาไม่มีความสัมพันธ์กัน งานเขียนของอังคารในยุคแรก ๆ จะเป็นบทกวีหลากหลายเรื่องราวตามระยะเวลาที่ได้เขียน หนังสือรวมบทกวีของเขาในระยะแรกจึงเป็นหนังสือรวมบทกวีซึ่งคัดสรรจากบทกวีที่เขาได้เขียนเก็บไว้ ซึ่งมีหลาย ๆ ชิ้นงานมีลักษณะเป็นชุดบ้าง แต่ไม่ได้มีแนวคิดหลักเดียวกันตลอดทั้งเล่ม

ในระยะหลังอังคารได้ปรับเปลี่ยนวิธีการเริ่มต้นเขียนบทกวีใหม่ คือ ได้วางแผนความคิดของเรื่องที่จะเขียน โดยวางแผนความคิดของเรื่องในภาพรวมก่อน แล้วจึงค่อยแต่งบทกวีเรื่องต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแนวคิดหลักที่ได้วางไว้ หนังสือรวมบทกวีของอังคารในยุคหลัง จึงเป็นหนังสือซึ่งมีแนวคิดหลักของบทกวีแต่ละเรื่องที่สอดคล้องกัน เช่น หนังสือเล่มที่ 4 ชื่อเรื่อง หนทางและที่พักพิง เป็นเรื่องที่มีแนวคิดหลักเกี่ยวกับพุทธประวัติ บทกวีต่าง ๆ ในเรื่องจริงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า ซึ่งเขาได้หยิบยกเอารายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ในมุมมองต่าง ๆ ที่ไม่เคยมีผู้ใดเขียนในรูปแบบกวีนิพนธ์มาก่อน ซึ่งนับเป็นหนังสือเล่มแรกที่ทำให้อังคารมีวิธีการเริ่มต้นในการเขียนที่แตกต่างไปจากเล่มก่อน ๆ เพราะได้วางแผนความคิดของงานไว้ล่วงหน้า แล้วจึงสืบค้น หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาเขียนเป็นบทกวี

“สมัยก่อนเราทำงาน เขียนขึ้นต่อขึ้นนะ ไม่ได้เขียนเป็นคอนเซ็ปต์นะ
ไม่ได้เขียนเป็นคอนเซ็ปต์โดยรวมของเล่ม ไม่ได้วางคอนเซ็ปต์ไว้ก่อน

ว่าเราจะต้องเขียนเรื่องนี้ เล่มนี้ เขียนต่างกรรมต่างวาระ
เสร็จแล้วค่อยมาคัดสรร เสร็จแล้วที่นั่นมันกระจัดกระจาย”

“เราจะลองทำคอนเซ็ปต์กวีนิพนธ์นะ ให้เป็นเรื่องเดียวอะ ลองดูซิ
ซึ่งเราก็ใช้เวลาอยู่นานมากนะ อ่านไปด้วย แล้วก็ ... เขียนไปด้วย”

“...แต่พอเล่มที่ 4 นะ เราเขียนเรื่องพระพุทธเจ้า
คือ เราจะลองเขียนงานที่มันเป็นคอนเซ็ปต์เล่ม”

“เริ่มทำงานในรูปแบบคอนเซ็ปต์ที่มันค่อนข้างชัดเจนมากขึ้น
เสร็จแล้วเราก็ไปตีคณิสัยแบบนี้ คณิสัยของการอ่านเพื่อจะเอาข้อมูลมาเขียนอะ”

“เราเขียนเล่มใหม่ของเรา ไอ้เล่มที่ 6 เนี่ย คือ เราวางคอนเซ็ปต์ไว้คือ เรื่องบ้าน
บ้านของชาวอเมริกัน บ้านของอูร์ลาลาไวธ”
(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

1.2) การศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี เมื่อ

เราเลือกเรื่องที่ต้องการเขียนแล้ว เราก็ควรที่จะพิจารณาไตร่ตรองให้ถี่ถ้วนว่าเรามีความรู้ในเรื่องนั้นจริง ๆ หรือไม่ เข้าใจอย่างลึกซึ้งมากเพียงใด หากเรามีความรู้แค่เพียงผิวเผินก็จำเป็นที่จะต้องไปศึกษาหาความรู้ หาข้อมูลในเรื่องเหล่านั้นเพิ่มเติม จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งหนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความ ตลอดจนถามผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ หรือเดินทางไปยังสถานที่แห่งนั้น ถ้าหากเรามีความรู้ในเรื่องที่จะเขียนดีแล้ว ก็ย่อมส่งผลต่อการถ่ายทอดความรู้ ความคิด หรือความรู้สึกเหล่านั้นผ่านรูปแบบบทกวีได้เป็นอย่างดีด้วย

“ที่ถามว่าต้องรู้อะไบ้าง รู้ในสิ่งที่ต้องเขียนนะ ถ้าเกิดไม่รู้ก็คือต้องไปค้นนะ”

“ถ้าเราต้องเอาเรื่องพวกนี้มาเขียนกวีนิพนธ์ เราจะต้องรู้เรื่องพวกนี้อยู่บ้างนะ
ไม่ใช่อยู่บ้างนะ ต้องรู้เยอะ ฉะนั้นส่วนหนึ่งที่ว่า ต้องรู้อะไมาบ้าง
เราก็ต้องเรียนรู้เอาจาก ไอ้ข้อมูลที่มีมันถูกส่งมาจากงานวิชาการ”
(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

1.3) การเลือกเขียนในเรื่องธรรมชาติสามัญ การเลือกเรื่อง

ควรนำมาเขียนเป็นบทกวีนั้น ควรเป็นเรื่องธรรมชาติสามัญที่มนุษย์ทุกคนสามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน บทกวีที่ดีไม่จำเป็นต้องมีเนื้อหาพิสดาร แปลกใหม่ ล้ำสมัย แต่ควรเป็นเรื่องง่าย ๆ เป็นเรื่องเล่าหรือเหตุการณ์ที่ผู้อ่านทุกคนสามารถเข้าถึง พบเจอ รับรู้และสัมผัสถึงความรู้สึกเหล่านั้นได้เป็นอย่างดี

“...เขียนถึงคน กลุ่มคนที่รักเหง้าเค้ายังอยู่กับเรื่องเล่าเหล่านี้
คือหมายถึงว่าคนที่ยังอยู่ในพื้นที่ชนบทนะ คนอีสาน เค้ายังนับถือภูษานาค

เค้ายังนับถือพญาแถนอยู่ ขณะเดียวกันเค้าก็ไปวัด
 เค้าก็นับถือพระพุทธศาสนา และในขณะเดียวกันเค้าก็นับถือผีด้วย”
 “เราพยายามจะเขียนเรื่องที่มีมันเป็นธรรมดาสามัญนะ
 เรื่องวิถีชีวิตของคนธรรมดาสามัญนะ แล้วใช้กลุ่มคำที่มีธรรมดาสามัญ”
 (อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

1.4) ความยืดหยุ่นของรูปแบบการเขียน เขามีวิธีการเขียน

บทกวีในรูปแบบไม่ตายตัว มีความยืดหยุ่น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และปัจจัยต่าง ๆ เพราะในการสร้าง
 บทกวีแต่ละเรื่องนั้นย่อมได้รับแรงบันดาลใจ การจุดประกายความคิด หรือเหตุการณ์บางเหตุการณ์
 จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่แทรกเข้ามาในชีวิต ซึ่งล้วนแล้วส่งผลต่อการเขียนบทกวีทั้งสิ้น อังคารแนะนำ
 ว่าเราเพียงแต่ควรเตรียมตัวให้พร้อมอยู่เสมอสำหรับการเขียน ไม่ว่าจะเวลาใดก็ตาม และหากถ้าคิดอะไร
 อะไรได้ก็ควรที่จะจดบันทึกไว้เสมอ เพราะบทกวีบางบทอาจจะรอเหตุการณ์บางเหตุการณ์ หรือคำบาง
 คำเพื่อมาเติมเต็มให้ได้ใจความที่สมบูรณ์

“มันไม่มีรูปแบบที่ตายตัว ได้ข้อสรุปว่า ไม่มีรูปแบบที่ตายตัว”
 “เหมือนที่พี่บอกตะกี้ว่า ไม่ตายตัว ยกตัวอย่างนะ วันหนึ่งเรานั่งเล่นอยู่หลังระเบียงห้อง
 อยู่ไปอยู่มา เราเขียนบทกวีเกี่ยวกับไคร่รอบครัวนี้ขึ้นมา 2 เรื่อง จักรวาลซ่อนอยู่ในไข่ 1 ฟอง”
 “กลืนข้าวหุงนี้มันพุ่งขึ้นมา เสร็จแล้วในหม้อหุงข้าวนี้คงมีไข่อยู่ 1 ฟองนะ
 หรืออาจจะ 2 ฟอง สำหรับคน 3 คน แล้วเสียงตักข้าว ปอกไข่
 ไข่เสียงที่มันเฮโลเล่นกันอยู่นะเสียงกริบ ได้ยินเสียงเคาะซามข้าวอะ หม่าๆ
 เด็กมันกำลังหัดพูดนะ ซึ่งแบบว่า เฮ้ย เนี่ย บางทีมันก็เกิดขึ้นมา
 โดยที่เราแบบ ไม่มีอะไรตายตัวเลย แบบจักรวาลซ่อนอยู่ในไข่ 1 ฟอง แคกลายเป็นแบบเป็นครู
 เด็กมันกลายเป็นครูสำหรับเรา คือแบบได้เรื่องบางอย่างที่เราพยายาม
 พยายามคิดแทบตาย อะไรทำนองเนี่ย มันถูกไขออกมาด้วยเหตุการณ์เล็ก ๆ แบบเนี่ย
 เด็กนะ ไข่เสียงเจี๊ยบแจ้วแจ้วไหวไม่เป็นภาษาของเค้าเนี่ย
 แต่นำพาสารบางอย่างมาตอบคำถามเกี่ยวกับบทกวีที่กำลังเขียนเนี่ย
 ซึ่งเรารู้สึกว่า เฮ้ย โลกใบใหญ่ที่เรา กำลังคิดถึงอยู่เนี่ย มันถูกโยกคลอนด้วย ด้วยเหตุการณ์เล็ก ๆ”
 “...ปรากฏว่าห้องที่อยู่ข้างล่างอะ มันถูกเปิดอ้า เสร็จแล้วก็สองเข้าไปดู
 ไม่มีใครอยู่ที่นั่นอีกแล้ว อันนี้ก็คือพล็อตอีกพล็อตหนึ่งที่ยังไม่ได้เขียน เนี่ย ฮ่าๆ”
 “มันไม่มีอะไรตายตัว ก็คือต้องเตรียมกลุ่ม เตรียมคำอะไรไว้นะ
 เอ่อ บางทีมันก็มีมา บางทีมันก็อาจจะมาเป็นวรรค เป็นวรรคก่อน มาตอนจบ
 มาแค่คำแค่คำเดียวก่อน เราก็เขียน เขียน ๆ ทั้งไว้ เสร็จแล้วก็ บางทีมันก็จะตามมา”
 “เราอาจจะเอาไข่เนี่ย ไปปรับใหม่ ไปปรับอีกที
 เสร็จแล้วก็ใส่เรื่องเล่าบางเรื่องที่เราได้มาเข้าไป อะไรทำนองนี้ มันจะไม่ตายตัว”
 “ฉะนั้นไม่มีอะไรร้อย บางที 50-50 ก็ยังไม่ได้นะ หมายถึงไข่เรื่องที่ว่าคำมาก่อน
 หรือฉากในหัวมาก่อน หรือเรื่องเล่ามาก่อน อย่างงี้ ไข่คำที่เราเก็บมันไว้มาในหัว

หรือปิดวรรคบางวรรค เราเก็บมาไว้ 2 ปีอย่างนี้ แต่หาเรื่องที่จะเอาไปใช้ไม่เจอนะ
แต่ในขณะเดียวกัน ให้อ่านบางเรื่องได้มาแล้ว เสร็จแล้ว
หาไฉนบทแรกที่จะเปิดเรื่องไม่ได้ล่ะ อย่างนี้เป็นต้นนะ ก็คือแบบ มัน มันไม่ตายตัว”
(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

1.5) ความสมดุลระหว่างรูปแบบและเนื้อหา พยายาม

รักษาความสมดุลระหว่างรูปแบบและเนื้อหา รูปแบบในที่นี้ก็คือสิ่งที่ทำให้เนื้อหาปรากฏรูปแบบ
นับเป็นสิ่งที่ทำให้ความคิดหรือเนื้อหาที่ล่องลอยอยู่ ปรากฏเป็นลักษณะรูปร่าง หลักการเขียนกวีนิพนธ์
ประเภทต่าง ๆ ก็ควรเขียนให้มีความถูกต้องตามฉันทลักษณ์ รวมทั้งเทคนิคที่สำคัญของอังคารที่ขาด
ไม่ได้คือ คำสัมผัสใน ได้แก่ สัมผัสอักษรและสัมผัสสระ ซึ่งจะช่วยให้บทกวีมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

ในส่วนเนื้อหาก็คือ ข้อมูล ความรู้ ความคิด ความรู้สึก
เรื่องราวที่อยู่ในกวี ก็เป็นส่วนที่สำคัญ เพราะเนื้อหาเป็นสิ่งที่ทำให้ปรากฏรูปแบบ และหากเน้นเนื้อหา
หรือรูปแบบ ด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวก็จะไม่เหมาะสม หากบทกวีมีรูปแบบที่ถูกต้องใช้คำที่
ไพเราะ แต่ไม่ได้ให้ความรู้ ข้อมูล หรือข้อคิดอะไรแก่ผู้อ่าน ก็ไม่ใช่บทกวีที่ดี เพราะฉะนั้นในการแต่งควร
ที่จะให้ทั้ง 2 ส่วนนี้ มีความสำคัญพอ ๆ กัน

“เรามีแต่รูปแบบ แต่ไม่มีเนื้อหา มันก็ว่างเปล่าใช่ไหม ขณะเดียวกันที่เรามีแต่เนื้อหา
ไม่มีรูปแบบ มันก็ว่างเปล่าเหมือนกัน เนี่ย ให้อ่านสองส่วนนี้มันต้องบาลาซกันให้ดีอะ”

“รูปแบบกับเนื้อหา ให้อ่านสองส่วนนี้จะต้องบาลาซกัน มันจะยากขึ้น
ยากขึ้นเรื่อย ๆ ยิ่งเขียนมันก็จะยิ่งยากขึ้นเรื่อย ๆ นะ พี่รู้สึกอย่างนั้น”

“การบาลาซรูปแบบกับเนื้อหา ให้มันลงตัวกันที่สุดนะ
จะต้องไม่แข็งจนเกินไป ไม่ควรจะเป็นบทกวีที่แข็งกระด้างนะ”

(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

1.6) การครุ่นคิดเรื่องงานเขียนอยู่เสมอ ในการเขียนบทกวี

อังคารเล่าว่าผู้เขียนมีความจำเป็นต้องคิด พิจารณาในเรื่องนั้น ๆ อย่างถ้วนถี่ นึกคิดประเด็นหรือเรื่องที่
เขียนอยู่ตลอดเวลา เพื่อวางรูปแบบในการเขียน คิดกลวิธีการนำเสนอที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับที่ตนเคย
เขียนไป รวมทั้งไม่ซ้ำกับของผู้อื่น หากอยุ่คำที่ดีที่สุดในการแทนเรื่องราว แต่สื่อความหมาย ความรู้
ความคิด หรือความรู้สึก ในรูปแบบบทกวี

“เท่าที่พี่ได้ข้อสรุปก็คือ เราต้องเตรียมเครื่องมือของเราให้ดี พร้อมไว้สำหรับ

ใช้ ความคิด ความรู้สึกที่เราอยากจะสื่อ คือเราพยายามอย่านิ่งเฉย
อย่านิ่งเฉยกับการคิด กับการหาคำ หาวิธีการเล่านะ”

“พี่ว่าเราต้องรู้ทันนะ เราต้องคิดอยู่ตลอดเวลาว่า เฮ้ย ให้อ่านที่เราจะเขียน
มันจะต้องเนี่ย ใช้กลุ่มคำแบบนี้ละ มันจะต้องใช้มุมมองแบบนี้แหละ”

“ก็คิดตลอดเวลาอยู่นะ ไม่ได้นี้เป็นทุกขณะ แต่เวลาไอ้ช่วงที่กำลังเขียน
สลัคำไป สลับคำมา จากหน้าไปหลัง จากหลังไปหน้ายังเงี้ย
มันก็สนุกดีนะ แล้วที่นี้พอเขียนเสร็จแล้วพอใจ จะยิ่งดีมากยิ่งขึ้น”

“ถ้าเกิดสมมติเราไม่ เราไม่ท่องมันไปเรื่อย ๆ
เราไม่สนุกกับมัน เราอาจจะไม่เจอคำเหล่านี้หรอก”

“...ลองเขียนง่าย ๆ ก็ได้อีกแบบหนึ่ง แต่ในท้ายสุดเราก็ไปปรับแก้
จนกลายเป็นเรื่องอีกเรื่องหนึ่ง อะไรทำนองเงี้ยเงี้ย
ก็คือพี่ว่าแบบ เราต้องรู้ทันนะ เราต้องคิดอยู่ตลอดเวลา”

(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

1.7) ความเหมาะสมในการเลือกใช้คำและภาษา ในการ

แต่งบทกวีวรรณศิลป์ย่อมเป็นสิ่งสำคัญ ในการแต่งกลอนนอกจากจะต้องมีความถูกต้องตามฉันท
ลักษณ์แล้ว หากมีสัมผัสในก็จะยิ่งเพิ่มความไพเราะให้ตัวบทกวีได้เป็นอย่างดี แต่ถ้าหากไม่สามารถ
เลือกสรรคำมาเรียงร้อยให้เกิดสัมผัสอักษรหรือสัมผัสสระได้ อังคารก็จะพยายามหาคำที่จะต้องม
ีเนื้อความหนักหรือคำที่มีถ้อยคำงดงามมาใส่แทน และถ้าคำที่เลือกมานั้นทำให้เกิดจินตภาพด้วยก็จะ
เป็นบทกวีที่ดีมากยิ่งขึ้น

อังคารให้ความสำคัญในเรื่องระดับของภาษา คำที่นำมาใช้
ในการแต่งบทกวีแต่ละวรรค ควรจะเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำเป็นคำในภาษาระดับเดียวกัน ให้เหมาะสม
กับเรื่องราวที่เล่า หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่ต่างระดับกับเรื่องเล่า รวมทั้งพยายามเลือกใช้คำไทย และใช้คำ
ที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤตให้น้อยที่สุด เพื่อให้ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาไทย อ่านแล้วลื่นไหล ไม่ติดขัด

“ถ้าเกิดความมันหนัก คำมันสวยนะ แล้วมันน้ำหนัก ให้จินตภาพ
ให้ภาพในความคิดมันบรรเจิด มันกระจำงนะ เราไม่แคร์เลย แต่ถ้าเกิดสมมติ
มันกับใหม่ หรือผากับภรณ์ ถ้ามันมีสัมผัสด้วยมันก็จะยิ่งดี”

“ภาษามันคนละระดับ แต่พอเอามาใช้ร่วมกันแล้วมัน มันฟังดูไม่กระโดดกระเดก

ผูกกับอารมณ์เนี่ย ดูลึ คือถ้าเกิดเราไม่สังเกต เราจะไม่มีทางเห็นหรือ
ว่าอารมณ์เป็นคำที่ได้ออกมาจากเพื่อน คือเราจะสังเกต เราเป็นโรคจิตในเรื่องพวกนี้มาก”

“เราคิดอยู่ตั้งนานว่า เฮ้ย ชิบหาย เราจะใช้คำนี้รึเปล่า ... ลาย ม่าน ก็ธรรมดาไซ้มัย

หนาว ระบาย น้ำตาล ใหม่ ก็คำธรรมดาหมดเลย ทิว พุ่ม เทือก ผา อย่างเงี้ย

มันเป็นคำธรรมดาหมดเลย ส่วนอารมณ์เนี่ย มาจากไหน ถามความรู้สึกตัวเองว่า

เฮ้ย เราจะอนุโลมตัวเองได้มัย ... ถ้าสัมผัสแบบนี้ก็พอได้”

“กระดาดพาดกายไม่กระดาน เนี่ย คือเราว่า

เฮ้ย คำพวกนี้มันนอกจากจะทำให้เห็นภาพแล้ว เราารู้สึกว่าเป็นการละเล่นของภาษา”

“ใช้กลุ่มคำที่มันธรรมดาสามัญนะ ภาษาที่มันต่างระดับกับเรื่องเล่า

เราพยายามจะไม่ใช้ ภาษาที่มันเป็นบาลีสันสกฤตเนี่ย”

(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

2) เทคนิคหรือกลวิธีในการเขียน เป็นสิ่งสำคัญมากที่ทำให้บทกวีมีความงดงามทั้งด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา ซึ่งหากเราทราบเทคนิคหรือกลวิธีในการเขียนของนักเขียนที่มีความเชี่ยวชาญในการเขียนบทกวีแล้ว ก็ย่อมเป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่สนใจเรื่องการเขียนบทกวี สามารถนำประยุกต์ไปใช้ในการเขียนบทกวีของตนเองได้ สำหรับเทคนิคหรือกลวิธีของอังคาร จันทาทิพย์ สามารถสรุปได้ 6 ประเด็น คือ การเลือกเขียนเรื่องที่ให้ความรู้สึกสะเทือนใจ การเขียนเรื่องที่ไม่ซ้ำกับผู้อื่น การเล่าด้วยมุมมองที่แปลกใหม่ การใช้กลวิธีนำเสนอที่หลากหลาย การเติมความมีชีวิตชีวาให้แก่ข้อมูล ความรู้ รวมทั้งความรู้สึกอบอุ่นที่ได้รับจากการอ่าน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1) การเลือกเขียนเรื่องที่ให้ความรู้สึกสะเทือนใจ ในการเลือกเรื่องหรือเนื้อหาที่นำมาเขียนนั้น อังคารมีวิธีการเลือก คือ เลือกเรื่องที่คิดว่าตนเองนั้นรู้สึกสะเทือนใจ เพราะคาดว่าผู้อ่านก็คงจะมีความรู้สึกสะเทือนใจไม่ต่างกับตนเอง อังคารเล่าว่าเขาเลือกเขียนเรื่องที่ให้อารมณ์ความรู้สึก มากกว่าการเขียนเรื่องที่ให้สาระข้อมูลความรู้เพียงอย่างเดียว โดยเขาจะกำหนดไว้อย่างคร่าว ๆ ก่อนเขียนเสมอว่าต้องเขียนให้สะเทือนใจ เกิดการกระทบใจผู้อ่าน เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่านมากกว่าเขียนให้ได้ความรู้เพียงอย่างเดียว

“พอเรารู้แล้วว่าสะเทือนใจจากตรงนี้ รูปแบบนี้ เรื่องเล่าก็เกิดขึ้น

เสร็จแล้วที่นี้ก็หาวิธีเล่าว่าจะเล่าอย่างไร”

“เราจะเลือกเรื่องที่คนอ่านน่าจะสะเทือนใจ และมันมีเรื่องที่ชัดเจนว่า

แต่ไม่มีคนที่อธิบายเรื่องพวกนี้แบบมองรายละเอียด

และไม่มีใครเขียนเรื่องราวพวกนี้ผ่านกวีนิพนธ์นะ

มันก็จะไล่เป็นไทม์ไลน์ เหตุการณ์สำคัญซึ่งมันเกิดขึ้นนะ

เนี่ย เราหยิบเอาเหตุการณ์พวกเนี่ย มาเล่า เล่า เล่า”

“เราจะต้องกำหนดคร่าว ๆ ไว้ว่า เราจะเขียนให้คนอ่านสะเทือนในมากกว่า

ให้ได้ความรู้อย่างเดียวอะ ซึ่งจริงๆ บทกวี บางทีมันอาจจะ

สิ่งที่เป็นความรู้มันจับต้องยากอยู่แล้วละ”

“พอเรารู้แล้วว่าสะเทือนใจจากตรงนี้ รูปแบบนี้ เรื่องเล่าก็เกิดขึ้น

เสร็จแล้วที่นี้ก็หาวิธีเล่าว่าจะเล่าอย่างไร”

“...คนที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผีเนี่ย มันก็คือชาวนะ มันก็คือชาวนะที่เราอ่านจากหนังสือพิมพ์

หรือข่าวที่เราดูจากทีวี แต่พอถึงขั้นตอนที่เราจะเล่าเนี่ย

เราจะทำยังไงให้ไม่เป็นข่าวรายวันนะ ก็โดยการใส่เรื่องแต่งเข้าไป ใส่ความน่ากลัวของฉาก

ใส่ เอ่อ ภาษาที่อ่านแล้วมันสะเทือนใจอะ มันต้องพล็อตขึ้นมา”

(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

2.2) การเขียนเรื่องที่ไม่ซ้ำกับผู้อื่น วิธีการเขียนของอังคารที่สำคัญอีกข้อหนึ่ง คือ การหาประเด็นรายละเอียดเนื้อหาของเรื่องไม่ซ้ำใคร และมุมมองที่ไม่เคยมีใครเขียนมาก่อน ซึ่งแน่นอนว่ากว่าเขาจะมาถึงขั้นนี้ได้ก็ย่อมผ่านการอ่านหนังสือต่าง ๆ มาเป็นจำนวนมาก ในระดับหนึ่งจึงมีข้อมูล ความรู้ในการนำไปเขียน หรืออาจจะได้จากประสบการณ์ เรื่องราวที่พบเจอในชีวิต

ซึ่งองค์กรจะพิจารณารายละเอียดของเรื่องที่นำมาเขียน โดยหาแง่มุมที่น่าสนใจ หรือไม่มีผู้ใดเขียนเรื่องราวเหล่านั้นในรูปแบบบทกวีมาก่อน

“ทำยังไง ให้คอนเซ็ปต์มันแข็งแรงแล้วก็ให้เรื่องมันไม่ซ้ำเฉยๆ ทำยังไงไม่ให้ไปซ้ำกับคนอื่น”

“สมมติว่าเราจะเขียนแต่เรื่องเล่าครอบครัว พี่น้องตัวเองนะ เต็มที่ก็ 5 ชิ้น

ก็จะซ้ำละ ซ้ำด้วยเรื่องเล่า ซ้ำด้วยพล็อต ซ้ำด้วยกลุ่มคำ ซ้ำด้วยวิธีการ

ซึ่งแบบมันก็จน มันก็จนมุมเหมือนกันนะ อย่างเขียนเรื่องพี่ชาย

พี่ชายเสียเมื่อสักปีที่แล้วอะ อ้าว แม่ก็ตาย พ่อก็ตาย อ้าวพี่ชายก็ตายอีก พี่สาวก็ตายอีก

อ้าวแม่ง สีเรื่องห้าเรื่องก็ซ้ำกันแล้ว จะทำยังไงเขียนให้เรื่องสี่เรื่องไม่ซ้ำกัน ...”

(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

2.3) การเล่าด้วยมุมมองที่แปลกใหม่ องค์กรเล่าว่าในการ

เขียนบทกวีนั้น เขาจะต้องพยายามคิด วิธีการนำเสนอบทกวีด้วยมุมมองที่แปลกใหม่ แตกต่างและสร้างสรรค์ โดยพยายามหามุมมองในการสร้างงานที่แตกต่างจากงานของผู้อื่นซึ่งเคยมีก่อนหน้านี้ให้ได้ คิดและทดลองเขียน เพื่อให้วิธีการนำเสนอไม่ซ้ำกับที่ผู้อื่นเคยเขียน แม้กระทั่งในหนังสือรวมบทกวีนิพนธ์ของเขาเอง เมื่อพิจารณาในบทกวีในแต่ละเรื่อง ก็จะพบว่าเขาได้เลือกใช้มุมมอง วิธีการเล่าในแต่ละเรื่องที่มีความหลากหลายแตกต่างกันไป เช่น สร้างฉากเล่าเรื่องผ่านตัวละครซึ่งเป็นนักข่าว เล่าในมุมมองชาวบ้านที่เล่าข่าวลือ เล่าเรื่องแบบใช้กระแสนักเลา ใช้วิธีให้ตัวละครพูดคุยสนทนากันตลอดจนใช้วิธีการเล่าแบบนิทาน

“เราเล่าผ่านนักข่าวคนหนึ่งนะ ใช้วิธีการเล่าผ่านนักข่าว นักข่าวไปที่หมู่บ้าน

หาคำมาร้อยมาเรียงกัน เพื่อให้เกิดเป็นเรื่องราว อะไรทำนองนี้

ขณะเดียวกันมันก็ได้ประเด็นที่เราอยากนำเสนอด้วย”

“เราก็กลับไปหาวิธีการแบบนิทานนะ แบบนิทานแบบเจ้าชายน้อยเลยนะ

นิทานเรื่องนักชื้อขายดวงดาวนะ นิทานเรื่องที่เกิดขึ้นในยุคสมัยใหม่”

“...พยายามทำ พยายามหาความหลากหลาย ใส่เข้าไปในตัวตนนะ”

“...เราก็ไปอาศัยเรื่องเล่าของชาวบ้านที่เคยเล่ามา เขียนถึงพี่ชาย

เคยฟังเรื่องเล่าที่คนตายยังไม่รู้ว่าตัวเองตายปะ แล้วเข้าบ้านไม่ได้นะ ก็ใช้วิธีการแบบนี้ละ”

(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

2.4) การใช้กลวิธีนำเสนอที่หลากหลาย ในการเขียนบทกวีนั้น

กลวิธีการนำเสนอก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งถูกถ่ายทอดให้อยู่ในรูปแบบบทกวีนิพนธ์มีมุมมองที่น่าสนใจ ทำให้บทกวีขององค์กรมีลักษณะเฉพาะตัว และมีความแตกต่างจากบทกวีของผู้อื่นหรือบทกวีทั่วไป เทคนิคขององค์กรคือ เขาหมั่นหาวิธีการเล่าเรื่องหลากหลายแบบ หากใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบเดิมมาหลายครั้งแล้ว ก็ปรับเปลี่ยนเป็นวิธีการอื่น ๆ พยายามใช้วิธีการเดิมซ้ำให้น้อยที่สุด เช่น ใช้วิธีการเล่าแบบนิทาน นิทานปรัมปรา นิทานพื้นบ้าน ซึ่งผู้อ่านส่วนมากมีประสบการณ์เดิม หรือเติบโตมาท้องถิ่นซึ่งมีวัฒนธรรมเหล่านี้แฝงอยู่ หรือเล่าผ่านตัวละครสมมติ เพื่อเสนอสารหลากหลายมุมมอง

“ขณะเดียวกันเราเล่าผ่านเจ้าชายสิทธัตถะด้วย เราเล่าผ่านนายฉันทะด้วย คือ เราไม่ได้เล่าผ่านเจ้าชายสิทธัตถะ เพียงพระองค์เดียวนะ แต่เราเล่าผ่านมัททันฐกะ เล่าผ่านนายฉันทะ ก็คือมันเป็นวิธีการนำเสนออย่างหนึ่งอะ”

“เราใช้วิธีการแบบนิทาน เรื่องเล่าแบบนิทานปรัมปรา เพราะว่าเขียนถึงคน กลุ่มคนที่รากเหง้าค้ำยงอยู่กับเรื่องเล่าเหล่านี้”
 “แล้วเราจะทำความรู้จักยังไม่ให้แจ้งจนเกินไป ก็คือ เอาเรื่องเล่าแบบนิทานนะ สวมเข้าไป...ฉันทลักษณะของเราก็คือ กลอน 8 เนี่ย ใช้มันให้ดีอะ เล่ามันให้ได้เต็มความรู้สึก ตามที่เราคิดไว้”

“เราใช้รูปแบบ แบบเดิมมาหลายครั้งแล้ว เราจะไม่ใช่มันอีกนะ ขณะเดียวกันที่เราได้พล็อตเรื่องดี ๆ มาใหม่ล่าสุดก็มี เช่น เรื่องที่เกิดขึ้นที่สังขละเนี่ย แต่เรื่องที่เกิดขึ้นที่สังขละเพิ่งเขียนไปเมื่อปลายปี ดีไม่ดีอาจจะต้องเช็คฉากขึ้นมาใหม่ เพื่อรองรับเรื่อง

คือไม่หยุดนิ่งในการคิดหาวิธี เอ่อ คิดว่า จะหามุมมองยังไง อะไรทำนองนี้”

“พยายามอย่าให้มันซ้ำนะ เทคนิคของพี่ เพราะว่าถ้าเกิดสมมติซ้ำ แล้วที่มันมัน เป็น มันไปทางเดียวกันหมดทั้งเล่ม หรือทั้งเรื่อง มันไม่สนุกอะ”

“เรากลัวว่าคนอ่านจะอ่านแล้วบอกว่า เราเขียนได้สโลว์ได้สโลว์นะ มันจะมีคำเปรียบเทียบกับ เหมือนมวยนะ ต้องต่อยให้ได้หลายสโลว์นะ แต่ในขณะเดียวกันที่มันเป็นเอกลักษณ์ของเราก็ควรจะ มี และเราก็ต้องต่อยสโลว์อื่นได้ด้วย”

(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

2.5) การเติมความมีชีวิตชีวาให้แก่ข้อมูล ความรู้ นอกจาก

บทกวีที่ดีจะต้องมีความสมดุลระหว่างรูปแบบและเนื้อหาแล้ว เทคนิคที่สำคัญอีกประการของอังคาร คือ ในส่วนของเนื้อหา ซึ่งเป็นข้อมูล ความรู้ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ หากนำเรื่องราวเหล่านี้มาเขียนเป็นบทกวี โดยที่ไม่ได้แทรกความรู้สึกลงไป ก็จะทำให้บทกวีมีแต่ข้อมูล ข้อเท็จจริง ไม่ได้กระทบ สะเทือนใจผู้อ่าน เป็นบทกวีที่แห้งแล้งไม่มีชีวิตชีวา อังคารเล่าว่า เขาได้ทดลองทั้งเขียนและอ่านบทกวีจนค้นพบว่า จะเขียนบทกวีที่มีแต่ข้อมูล ความรู้ หรือข้อเท็จจริงเพียงอย่างเดียวไม่ได้ บทกวีที่ผู้อ่านส่วนใหญ่ประทับใจ และยังตราตรึงอยู่ในความทรงจำของเรา มักจะเป็นบทกวีที่ให้ความรู้สึก สะเทือนใจ มากกว่าบทกวีที่ให้ความรู้ หรือข้อมูลเชิงวิชาการเพียงอย่างเดียว

ในการเขียนบทกวีอังคารจึงพยายามลดทอนส่วนข้อมูลที่เป็นความรู้เชิงวิชาการให้น้อยลง แต่เพิ่มข้อมูลที่เป็นความรู้สึกให้มากขึ้น เขาให้ความเห็นว่าเนื้อหาของบทกวีส่วนที่เป็นความรู้สึกควรมากกว่าส่วนที่เป็นความรู้ โดยอยู่ในสัดส่วนประมาณ 60:40 หรือ 70:30 โดยพยายามคิดโครงเรื่อง จินตนาการ แทรกเรื่องราวต่าง ๆ แต่งเพิ่มเข้าไปในการนำเสนอบทกวี เพื่อให้ข้อมูลความรู้เหล่านั้นมีชีวิตชีวา และกระทบอารมณ์ความรู้สึกผู้อ่าน โดยไม่ทิ้งสิ่งที่เป็นความรู้

“เราจะลดทอนในส่วนที่มันเป็นความรู้ให้น้อยลง แต่ใส่ส่วนที่เราจะใส่เข้าไปก็คือความรู้สึก”

“...ไฉ่ 2 ส่วนนี้ มันจะต้องถูกเขย่าใหม่ เพื่ออยากให้ไฉ่ส่วนที่มันเป็นความรู้สึกมีมากกว่า ส่วนที่เป็นความรู้แหละ อาจจะ 60 กับ 40 หรือดีไม่ดี 70 กับ 30 ด้วยซ้ำ เนี่ยมันจะต้องประมาณนี้”

“บทกวีที่เราเคยประทับใจ และยังประทับใจเนี่ย มันไม่ใช่ความรู้หรือ ส่วนมากจะเป็นความรู้สึก เราจะกลับมาหาอะไรที่มันเป็นพื้นฐาน แต่เราไม่ทิ้งสิ่งที่มันเป็นความรู้”

“...เราต้องรู้ว่า ไฉ่พระเจ้าเลียบโลกมันคืออะไร ไฉ่มัย นี่คือการรู้เสร็จแล้วที่นี้พอเราไปเขียน เราจะทำให้ความรู้ใหม่มีชีวิตชีวาได้ยังไง ที่นี้เราก็จินตนาการเอาว่า เด็กคนนึงไปยืนสบตากับนาคที่มันเลื้อยลงมาจากภูเขาอะ”

“...พระเจ้าเลียบโลกนี่อยู่ 40 แล้วเรื่องของคนพื้นเมืองหรือเด็กคนหนึ่งที่แบบตามพ่อแม่ไปเทศกาลไหว้พระธาตุ อยู่ 60 ถ้าเกิดขึ้นนี่ 40-60 ไม่ได้ ก็ยวบไปขึ้นใหม่ ต้องเป็นแบบนี้ไปเรื่อย”

“เรื่องแต่งก็คือ 60 เนี่ย ความจริงก็คือ 40 แต่ขณะเดียวกันไฉ่เรื่องแต่งเนี่ย มันต้องเป็นส่วนขยายความจริงนะ”

“...พอถึงขั้นตอนที่เราจะเล่าเนี่ย จะทำยังไงให้ไม่เป็นข่าวรายวันนะ ก็โดยการใส่เรื่องแต่งเข้าไป ใส่ความน่ากลัวของฉาก ใส่ เอ่อ ... ภาษาที่อ่านแล้วมันสะเทือนใจอะ มันต้องพล็อตขึ้นมา”

(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

2.6) ความรู้สึกอบอุ่นที่ได้รับจากการอ่าน เทคนิคของ

อังคารเพิ่มเติมอีกก็คือ ในการแต่งบทกวีไม่ควรลืมเรื่องสำคัญเลยก็คือ เขียนให้อบอุ่น อบอุ่นทั้งในแง่เรื่องราว ความรู้สึก และการใช้ภาษา ทั้ง 3 องค์ประกอบนี้จะทำให้ผู้อ่านบทกวีของเราประทับใจ และจดจำบทกวีของเรา

“ยังอยากได้อะไรที่มันอ่านแล้วยังอบอุ่นนะ คือมันอาจจะขาด ความอบอุ่น ความอบอุ่นมัน วันก่อนก็อ่านเจอที่ไหนสักที่นึงนะ ก็คือแบบว่า เฮ้ย ถ้าเกิดตัวหนังสือ อ่านแล้วมันขาดความอบอุ่น ก็ไม่น่าจะใช้เรื่องนี้นะ คือบางทีคนอื่นอ่านบทกวีเหมือนที่เราชอบนะแหละ บางทีมันอาจจะไม่สลับซับซ้อนอะไรเลย ทำไมเราถึงชอบ เราถึงจำได้อะไรทำนองเนี่ย”

“ไฉ่ส่วนที่มันขาดหายก็คือ ความสะเทือนใจ อ่านแล้วรู้สึกอบอุ่นนะ อ่านแล้วรู้สึกอุ่น อ่านแล้วรู้สึก เอ่อ มีความหวัง”

(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

3) กระบวนการหลังการเขียน ในการเขียนบทกวีของอังคารแต่ละชิ้น เมื่อเขียนเสร็จแล้วเขาก็จะต้องอ่านบทกวีนั้นซ้ำไปซ้ำมาหลายต่อหลายครั้ง หากจุดใดที่ยังไม่ดีไม่สมบูรณ์ ก็จะปรับเปลี่ยน เลือกใช้คำใหม่ หรือหาวิธีการนำเสนอให้ดีขึ้นกว่าที่ได้แต่งไปแล้ว เพื่อให้ได้ผลงานที่สมบูรณ์แบบมากที่สุดเผยแพร่สู่สายตาผู้อ่าน โดยในระบะหลังการเขียน ผู้วิจัยได้สรุปหัวข้อสำคัญออกเป็น 2 ประเด็น คือ การพิจารณาทั้งข้อบกพร่องและความสมบูรณ์ และการรับฟังคำวิจารณ์โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1) การพิจารณาทั้งข้อบกพร่องและความสมบูรณ์

อังคารเล่าว่าการอ่านงานเขียนของผู้อื่นทำให้เราได้รับความรู้และเป็นประโยชน์ต่อการแต่งบทกวีของตนเอง เมื่อเราอ่านมาก ๆ เราก็จะพิจารณาได้ว่างานแบบใดเป็นตัวอย่างที่ดี และงานแบบใดที่มีข้อบกพร่องหรือความผิดพลาดอยู่ ซึ่งงานทั้ง 2 ประเภทนั้นล้วนเป็นครูให้แก่เรา คือ แบบอย่างที่ดีสมบูรณ์ ทำให้เราได้เรียนรู้เทคนิควิธีการ เพื่อพัฒนางานเขียนของตนเอง ส่วนงานที่มีข้อบกพร่องก็ทำให้เราได้เห็นเป็นตัวอย่างในการเขียนงานของตนเองว่าจะทำอย่างไรเพื่อไม่ให้งานของเรานั้นมีข้อบกพร่องเช่นเดียวกับเขา

“...ลองเขียนง่าย ๆ ก็ได้อีกแบบหนึ่ง แต่ในท้ายสุดเราก็ไปปรับแก้

จนกลายเป็นเรื่องอีกเรื่องหนึ่งอะไรทำนองนี้

เนี่ยก็คือที่ว่าแบบ เราต้องรู้ทันนะ เราต้องคิดอยู่ตลอดเวลาว่า

เฮ้ย ไอ้เรื่องที่เรากำลังเขียน มันจะต้องเนี่ย ใช้กลุ่มคำแบบนี้ละ

มันจะต้องใช้มุมมองแบบนี้แหละ ...”

“ข้อบกพร่องและความสมบูรณ์แบบเนี่ย มันจะถูกกลั่นกรอง

ทั้งถ้อยคำและความคิดนะ เพราะว่าถ้อยคำที่มันบกพร่องอะ

ในงานตัวบทก่อน ๆ ของเรารู้สึกว่า เฮ้ย มันเป็นคำที่ไม่สื่อความหมาย

อะไรทำนองนี้ ไม่เข้าท่าเลย สื่อความคิดไม่ได้ ไม่มีความไพเราะ

แข็งกระด้าง มันคือข้อบกพร่องนะ ความคิดไม่แหลมคมก็คือข้อบกพร่อง

ความคิดไม่ครอบคลุมอย่างเจี๊ยบ มันคือข้อบกพร่อง แต่ถ้าเกิดมันเป็นความสมบูรณ์

แล้วมันจะมีทั้งความงดงาม สะท้อนความรู้สึก มีความรู้ อ่านแล้วได้ความรู้สึก

เห็นความงาม เห็นคำ เนี่ยมันจะประกอบสร้าง กลายมาเป็นบทกวี”

“ตราบดีที่รู้สึกว่ามันยังไม่ดีพอ ไอ้คำว่า รู้สึกมันยังไม่ดีพอ

ไม่พอใจ อาจจะมีข้อดีนะ ก็คือเราจะไม่หยุดนิ่งนะ

ที่รู้สึกว่างาน พอจบเล่มนี้แล้วก็อยากจะลองเขียนวรรณกรรมประเภทอื่นดู

ก็เหมือนจบแล้วละ แต่เรารู้สึกว่า คือ มันยังไม่อิ่มนะ มันยังไม่อิ่ม มันยังไม่พอใจ”

“เมื่อมาราคามีละ หมายถึงว่า บางทีเราเดาทางมันออกใจ คือรู้สึก

เฮ้ย ภูจะไม่เขียนแบบนี้ แต่ก็ต้องพยายามอ่านนะ ไอ้ข้อบกพร่อง

หรือความผิดพลาดที่เราไปอ่านเจอ หรือที่เราพบเห็นในการอ่านเนี่ย

เป็นครูเรามากกว่างานที่สมบูรณ์แบบด้วยซ้ำ คือหมายถึงว่า เราก็จะบอกกับตัวเอง

ว่าเราจะไม่เขียนแบบนี้ เราจะไม่เข้รกรกเข้พองอย่างนี้ เราจะไม่ใช่คำอย่างนี้

เราจะไม่ใช่วิธีการนำเสนอคำแบบนี้ เราจะไม่ใช่กลุ่มคำแบบนี้”

(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

3.2) การรับฟังคำวิจารณ์ เทคนิคนี้นับเป็นเทคนิคที่สำคัญในการพัฒนาฝีมือในการเขียน เพราะความคิด มุมมองที่แตกต่างจากผู้อื่น จะช่วยเกลาร่างงานของเรานั้น สมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านเนื้อหา รูปแบบ หรือภาษา อังคาร จันทาทิพย์ ก็เป็นกวีอีกท่านหนึ่ง ซึ่งได้กล่าวว่า การกล้าเปิดใจยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาตนเอง เพราะในบางเรื่องเราอาจจะไม่ได้เป็นผู้รู้ หรือผู้เชี่ยวชาญ เราก็ต้องสอบถามผู้ที่เขารู้จริง เพื่อขอคำแนะนำ และหากเขามีความเห็นไม่ตรงกับเรา ก็ไม่ควรต่อต้าน แต่ควรนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่นมาพิจารณา เลือกรับใช้ให้เหมาะสมกับงานของเราให้มากที่สุด อังคารเล่าว่า เขามักจะให้เพื่อน ๆ พี่ ๆ ในวงการนักเขียนอ่านต้นฉบับของตน โดยใช้วิธีการอ่านออกเสียง หากวรรคใดรู้สึกว่าการใช้ยังไม่เหมาะสม มีการใช้ภาษาคนละระดับ หรือใช้คำที่ดูโบราณไม่ร่วมสมัย ก็พยายามเปลี่ยนไปใช้คำอื่น หากคำอื่นมาแก้ แล้วเขียนใส่แทน

“เราต้องใจกว้างด้วยอะ ใจกว้างในที่นี้หมายถึง เราต้องฟังเพื่อน ฟังคนที่รู้จริง”

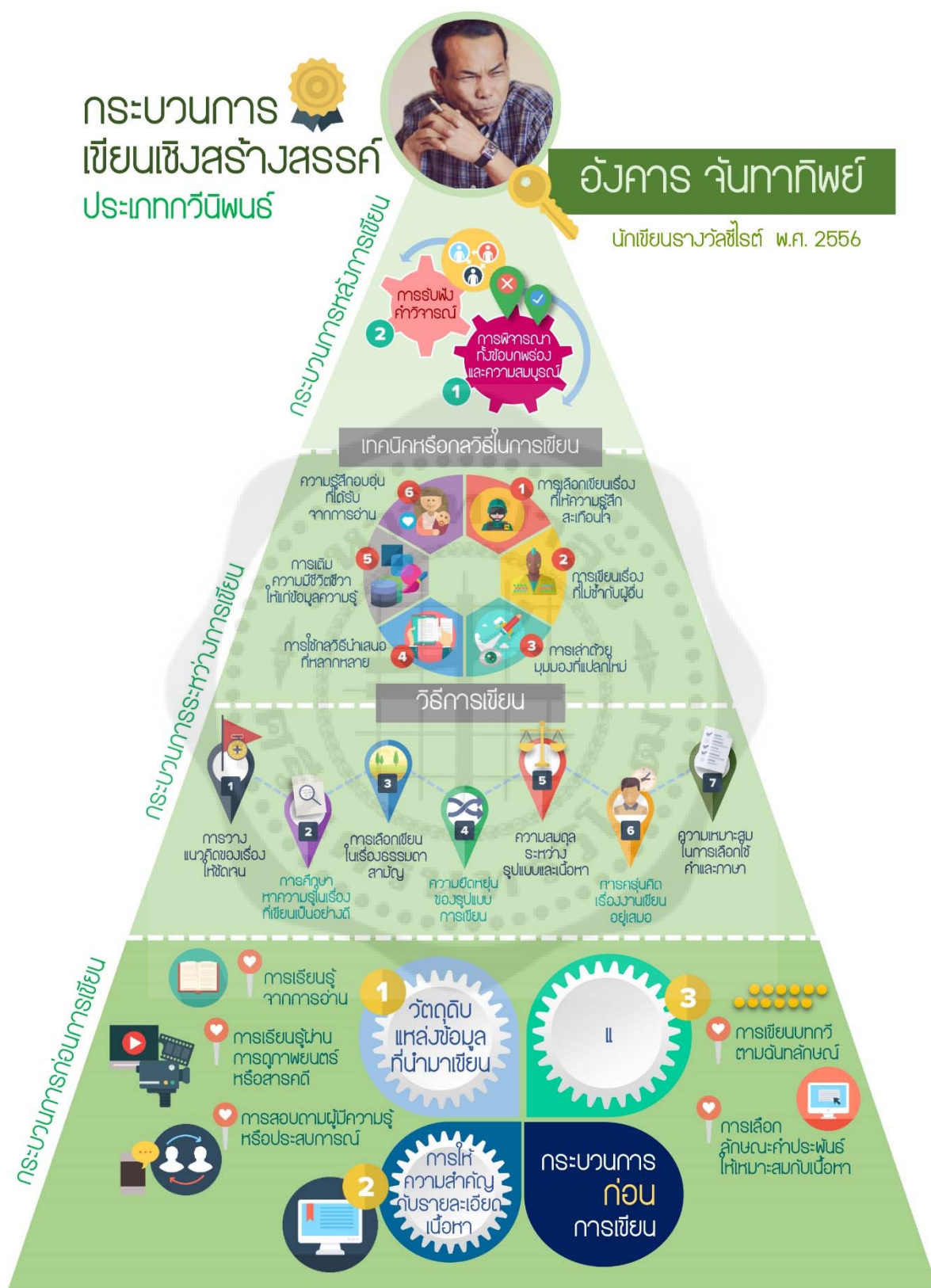
“เวลาเราทำงานของพี่บัญชาหรือทำงานของพี่โยอะไรทำนองเนี้ย

เวลาเราไปอ่านต้นฉบับกัน เราไปกันสามคนเนี้ย

เราใช้วิธีการอ่านออกเสียงนะ อ่าน อ่านออกเสียงจะรู้สึกว่ามันทะแม่ง ๆ เราก็จะหยุด

แล้วก็จะหาคำมาแก้ ใส่คำนี้แทนได้มัย ทำไม่ต้องมีคำนี้อีกแล้ว ทำไมคำนี้มันดูลึเก้ง เปลี่ยนจากคำนี้เป็นคำนี้ได้มัย แต่มันก็ดีนะ เราก็รู้สึกว่าควรจะมี เนี่ยเราได้จากการฟังคนอื่น”

(อังคาร จันทาทิพย์, สัมภาษณ์, 3 เม.ย. 60)

ภาพประกอบ 6 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4

ตาราง 10 การเปรียบเทียบกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ จากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์

กระบวนการเขียน	กรณีศึกษา 1 เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	กรณีศึกษา 2 ศักดิ์ศิริ มีสมสืบ	กรณีศึกษา 3 เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์	กรณีศึกษา 4 อังคาร จันทาทิพย์
กระบวนการ ก่อนการเขียน	1. วัตถุดิบ แหล่งข้อมูลที่นำมาเขียน 1) การเรียนรู้จากการอ่าน 2) การเรียนรู้จากการดู และการฟัง 3) การสังสมประสบการณ์ในการใช้ชีวิต 2. ความรู้สึก “อยากเขียน” 3. ความเข้าใจในเรื่องที่เขียน 4. การกำหนดรูปแบบในการเขียน	1. วัตถุดิบ แหล่งข้อมูลที่นำมาเขียน 1) การสังเกตธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว 2) การเรียนรู้จากเรื่องราวที่สังสมมาในชีวิต 3) ความรู้สึกที่มากกระทบจิตใจ 2. การกำหนดรูปแบบในการเขียน โดยการสร้างสรรค์ชั้นลักษณ์/ กลบทรูปแบบใหม่	1. วัตถุดิบ แหล่งข้อมูลที่นำมาเขียน 1) การบ่มเพาะจากการใช้ชีวิต 2) การเรียนรู้ผ่านการอ่าน การฟัง และการดู 3) ความรู้สึกนึกคิดภายในจิตใจ 2. การกำหนดรูปแบบในการเขียน	1. วัตถุดิบ แหล่งข้อมูลที่นำมาเขียน 1) การเรียนรู้จากการอ่าน 2) การเรียนรู้ผ่านการดู ภาพยนตร์หรือสารคดี 3) การสอบถามผู้มีความรู้หรือประสบการณ์ 2. การให้ความสำคัญกับรายละเอียดเนื้อหา 3. การกำหนดรูปแบบในการเขียน
กระบวนการ ระหว่างการเขียน	วิธีการเขียน 1. การมีหลักคิดที่ถูกต้อง 2. การเลือกเรื่องที่ดี 3. การวางแผนในการแต่ง 4. การฝึกเขียนโดยเริ่มต้นจากโคลง 5. การให้ความสำคัญกับเสียงทำนองวรรค	วิธีการเขียน 1. การเขียนจากเรื่องจริงหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นจริง 2. การเล่าเรื่องผ่านมุมมองสายตาของเด็ก ๆ 3. การฝึกเขียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	วิธีการเขียน 1. การวางโครงเนื้อหาโดยรวม 2. การวางโครงเนื้อหาสำหรับบทกวีย่อย 3. การกำหนดหัวข้อแล้วคิดใคร่ครวญอยู่เสมอ 4. การเขียนบรรยายจากภาพหรือตามความรู้สึก	วิธีการเขียน 1. การวางแนวคิดของเรื่องให้ชัดเจน 2. การศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี 3. การเลือกเขียนในเรื่องธรรมดาสามัญ

ตาราง 10 (ต่อ)

กระบวนการเขียน	กรณีศึกษา 1 เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	กรณีศึกษา 2 ศักดิ์ศิริ มีสมสืบ	กรณีศึกษา 3 เรวัตร์ พันธุ์พิพัฒน์	กรณีศึกษา 4 อังคาร จันทาทิพย์
	6. การคิดใคร่ครวญเกี่ยวกับบทกวี อยู่เสมอ 7. การฝึกเขียนและอ่านอย่าง สม่ำเสมอ		5. การฝึกเขียนและอ่านอย่าง สม่ำเสมอเพื่อรอเวลาออกเผย 6. การเขียนบทกวีในช่วงเวลา ที่สมองทำงานได้ดีที่สุด	4. ความยืดหยุ่นของรูปแบบ การเขียน 5. ความสมดุลระหว่างรูปแบบ และเนื้อหา 6. การครุ่นคิดเรื่องงานเขียน อยู่เสมอ 7. ความเหมาะสมในการเลือกใช้ คำและภาษา
กระบวนการ ระหว่างการเขียน	เทคนิค/กลวิธี 1. การเรียนรู้จังหวะจะโคน ผ่านการท่องจำบทกวี 2. การให้ความรู้สึกเป็นตัวนำ 3. ความพิถีพิถันในการเลือกใช้คำ	เทคนิค/กลวิธี 1. การเขียนโครงเรื่องบทกวีด้วย การวาดภาพ 2. การสร้างสรรค์รูปแบบฉันท ลักษณ์หรือกลบทของตนเอง 3. การให้น่าหนักต่อความรู้สึก มากกว่าความคิด	เทคนิค/กลวิธี 1. การทำให้บทกวีเข้าไปอยู่ในใจ ของผู้อ่าน	เทคนิค/กลวิธี 1. การเลือกเขียนเรื่องที่ทำให้ความรู้สึก สะเทือนใจ 2. การเขียนเรื่องที่ไม่ซ้ำกับผู้อื่น 3. การเล่าด้วยมุมมองที่แปลกใหม่ 4. การใช้กลวิธีนำเสนอที่ หลากหลาย 5. การเติมความมีชีวิตชีวา ให้แก่ข้อมูลความรู้ 6. ความรู้สึกอบอุ่นที่ได้จากการอ่าน

ตาราง 10 (ต่อ)

กระบวนการเขียน	กรณีศึกษา 1 เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	กรณีศึกษา 2 ศักดิ์ศิริ มีสมสืบ	กรณีศึกษา 3 เรวัตร พันธุ์พิพัฒน์	กรณีศึกษา 4 อังคาร จันทาทิพย์
กระบวนการ หลังการเขียน	-	-	1.การรับฟังคำวิจารณ์ อย่างสร้างสรรค์	1. การพิจารณาทั้งข้อบกพร่อง และความสมบูรณ์ 2. การรับฟังคำวิจารณ์

กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ประเภทวีนิพนธ์ ประกอบด้วย 3 กระบวนการ ดังนี้

1) *กระบวนการก่อนการเขียน* นักเขียนได้สะสมวัตถุดิบและแหล่งข้อมูลที่น่ามาเขียนจากการเรียนรู้จากการอ่าน การดู การฟัง การสังเกต การสังสมจากประสบการณ์ในชีวิต ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ และการสอบถามจากผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ รวมทั้งมีการกำหนดรูปแบบในการเขียน การให้ความสำคัญกับเนื้อหา ความเข้าใจในเรื่องที่เขียน และความรู้สึกอยากเขียน

2) *กระบวนการระหว่างการเขียน* แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ วิธีการเขียน และเทคนิค/กลวิธี ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

วิธีการเขียน ประกอบด้วย การวางแผนในการแต่ง โครงเนื้อหาโดยรวม โครงเนื้อหาสำหรับบทกวีย่อย การวางแผนคิดของเรื่องให้ชัดเจน การเลือกเรื่องที่ดี เรื่องธรรมดาสามัญ เรื่องจริงหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นจริง การกำหนดหัวข้อแล้วคิดใคร่ครวญถึงบทกวีอยู่เสมอ การมีหลักคิดที่ถูกต้อง การศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่เขียนเป็นอย่างดี การเขียนบรรยายจากภาพหรือตามความรู้สึก การเล่าเรื่องผ่านมุมมองสายตาของเด็ก ความสมดุลระหว่างรูปแบบกับเนื้อหา ความยืดหยุ่นของรูปแบบในการเขียน การฝึกเขียนโดยเริ่มต้นจากโคลง การให้ความสำคัญกับเสียงทำนองวรรค ความเหมาะสมในการเลือกใช้คำและภาษา การเขียนในช่วงเวลาที่สมองทำงานได้ดีที่สุด รวมทั้งการฝึกเขียนและอ่านอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

เทคนิค/กลวิธี ประกอบด้วย การเรียนรู้จังหวะจะโคนผ่านการท่องจำบทกวี การเขียนโครงเรื่องบทกวีด้วยการวาดภาพ การเลือกเขียนเรื่องที่ให้ความรู้สึกสะเทือนใจ การเขียนเรื่องที่ไม่ซ้ำกับผู้อื่น การเล่าด้วยมุมมองที่แปลกใหม่ การใช้วิธีการนำเสนอที่หลากหลาย การเติมความมีชีวิตชีวาให้แก่ข้อมูลความรู้ การให้ความรู้สึกเป็นตัวนำ การให้น้ำหนักต่อความรู้สึกมากกว่าความคิด ความรู้สึกอบอุ่นที่ได้รับจากการอ่าน การทำให้บทกวีเข้าไปอยู่ในใจผู้อ่าน การสร้างสรรค์รูปแบบฉันทลักษณ์หรือกลบทของตนเอง และความพิถีพิถันในการเลือกใช้คำ

3) *กระบวนการหลังการเขียน* ประกอบด้วย การพิจารณาทั้งข้อบกพร่องและความสมบูรณ์ รวมทั้งการรับฟังคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์

ข้อที่ 2 การวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวีนิพนธ์ของเยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ

ในข้อที่ 2) การวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวีนิพนธ์ของเยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 คน ดังต่อไปนี้ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1: รังสิมันต์ จุลหริก ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2: อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ และ ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3: ธนบัตร ใจอินทร์ โดยผู้วิจัยได้เขียนพรรณนาผลการวิเคราะห์ข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้จากการถอดเสียงสัมภาษณ์มาประกอบ โดยแบ่งเป็น 3 หัวข้อ คือ 2.1) ประวัติโดยสังเขป และ 2.2) ผลงานหรือรางวัลโดดเด่นที่ได้รับ และ 2.3) กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวีนิพนธ์ ของผู้ให้ข้อมูลรายบุคคล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1: รังสิมันต์ จุลหริก

1.1 ประวัติโดยสังเขป

รังสิมันต์ จุลหริก หรือ เมฆ ปัจจุบันอายุ 26 ปี (ในปี พ.ศ. 2561) ภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนคงคาประชารักษ์ และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา ปัจจุบันประกอบอาชีพเป็นครูสอนวิชาภาษาไทย ณ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กรุงเทพมหานคร

เขาเริ่มต้นเขียนบทกวีครั้งแรกตอนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีคุณครูได้สอนเขียนร้อยกรองและให้โอกาสได้ลงแข่งขันกลอนสดในเวทีต่าง ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งในระดับชั้นประถมศึกษา เขาจะต้องเขียนกาพย์ 2 บท ภายในระยะเวลา 12 นาที ต่อมาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เขาจะต้องเขียนกลอน 8 ความยาว 2 บท ภายในเวลา 10 นาที ซึ่งโจทย์การแข่งขันจะมีความยากขึ้นตามลำดับ รวมทั้งเขายังได้มีโอกาสเข้าค่ายกวีน้อยเมืองนคร

ในช่วงเริ่มต้นนี้ เขาก็มักถูกรอบหรือยังไม่เคยได้รับรางวัลในเวทีที่ได้ไปแข่งขัน แต่รังสิมันต์ก็ยังพยายามฝึกฝนตนเองอย่างไม่ย่อท้อ ประกอบกับในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้เจอกับครูที่เก่งมากท่านหนึ่ง ซึ่งได้ปูรากฐาน สอนการเขียนให้แก่เขาใหม่ทั้งหมด และถูกฝึกให้เขียนกลอนในระยะเวลาอันจำกัด เน้นการให้จบทันตามเวลามากกว่าเนื้อหาในตัวบทกวี ต่อมาเมื่อเขาเข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก็นับว่าเป็นเหมือนช่วงเก็บเกี่ยวดอกผลที่บ่มเพาะมายาวนาน เมื่อเขาไปลงแข่งแต่งกลอนในเวทีต่าง ๆ ก็เริ่มได้รับรางวัลมากขึ้น

รังสิมันต์ได้ฝึกเขียนกวีนิพนธ์อย่างเข้มข้นในระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ 3-4 ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่คณะ รวมทั้งเข้าค่ายแนวคิดและแนวทาง จัดโดยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ หลังจากเรียนจบปริญญาตรี รังสิมันต์ก็ยังเข้าร่วมค่ายเกี่ยวกับการเขียนที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดอยู่เสมอ อีกทั้งเมื่อมาเป็นครูสอนภาษาไทย เขาก็ยังได้นำความรู้ความสามารถที่มีถ่ายทอดผ่านโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพด้านการเขียนบทกวีนิพนธ์ของนักเรียนอีกด้วย

1.2 ผลงานหรือรางวัลโดดเด่นที่ได้รับ

1) รางวัลชนะเลิศ รางวัลเชว่นบุ๊คควอร์ด ประเภทนักเรียนรุ่นเยาว์ หมวดกวีนิพนธ์ พ.ศ. 2559 จัดโดยซีฟู้ดอลล์

2) รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ประเภทกวีนิพนธ์ วรรณกรรมการเมือง รางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 14 ประจำปี 2559 จัดโดยรัฐสภา

3) รางวัลดีเด่น รางวัลยุวศิลปินไทย (Young Thai Artist Award) สาขา
วรรณกรรม พ.ศ. 2559 จัดโดยมูลนิธิเอสซีจี

4) รางวัลดีเด่น รางวัลยุวศิลปินไทย (Young Thai Artist Award) สาขา
วรรณกรรม พ.ศ. 2558 จัดโดยมูลนิธิเอสซีจี

5) รางวัลชนะเลิศ บทกวี “อนุสาวรีย์แห่งอำนาจสีขาว” “ธรรมคืออำนาจ
ไม่ใช่อำนาจคือธรรม” เนื่องในวันรพี จัดโดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

6) รางวัลชมเชย บทกวี พ่อค้าอิสระ การประกวดกวีนิพนธ์ขนาดสั้น
ครั้งที่ 2 แร่งบันดาลใจจากภาพสู่กวีนิพนธ์ จัดโดย สถาบันปรีดี พนมยงค์

1.3 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้
วิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของรังสิมันต์ จุลทริก โดยแบ่งเป็นการเขียนบรรยายเป็น 3
หัวข้อ ตามลำดับขั้นตอน คือ กระบวนการก่อนการเขียน กระบวนการระหว่างการเขียน และ
กระบวนการหลังการเขียน

1.3.1 กระบวนการก่อนการเขียน

กระบวนการก่อนการเขียนบทกวีนิพนธ์เริ่มจากการหาวัตถุดิบ
หรือแหล่งข้อมูลที่นำมาเขียน ซึ่งมาจากการเป็นคนช่างสังเกต มองสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว ทั้งธรรมชาติ
สภาพแวดล้อม บุคคลต่าง ๆ สังเกตสีหน้า แววตาของผู้คน จากประสบการณ์ทั้งของตนเองและ
ประสบการณ์ของเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดสนิทสนม ไปจนถึงความรู้สึกนึกคิดที่เรามีต่อเรื่องราวบาง
เรื่อง ก็ถือเป็นวัตถุดิบสำคัญที่สามารถนำไปเขียนเป็นบทกวีได้ นอกจากนั้นในกระบวนการก่อนการ
เขียนจะต้องมีการเรียนรู้ผ่านการอ่าน เนื่องจากบันไดก้าวแรกของการเขียนย่อมเกิดจากการอ่าน การ
อ่านทำให้รู้คำและรู้ความ นำมาซึ่งการสร้างแนวทางการเขียนของตนเอง และสุดท้าย คือ การแม่นยำ
ในเรื่องรูปแบบ ฉันทลักษณ์ ผู้เขียนกวีนิพนธ์ควรมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ซึ่งในขั้น
กระบวนการก่อนการเขียนบทกวีนิพนธ์นั้นสามารถแบ่งเป็นหัวข้อได้ 3 หัวข้อ ได้แก่ การหาวัตถุดิบหรือ
แหล่งข้อมูล การเรียนรู้ผ่านการอ่าน และการแม่นยำในเรื่องรูปแบบ ฉันทลักษณ์ โดยมีรายละเอียด
ดังต่อไปนี้

1) การหาวัตถุดิบหรือแหล่งข้อมูล นำมาจากการ
สังเกตสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมาของตนเอง รวมทั้งประสบการณ์ได้รับฟัง
จากผู้อื่นด้วย ตลอดจนสำรวจความรู้สึกต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในจิตใจของตนเพื่อจะได้นำไปถ่ายทอดผ่าน
การเขียนเป็นกวีนิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วยการสังเกตสิ่งรอบตัว ประสบการณ์ และความรู้สึก โดยมี
รายละเอียดดังนี้

1.1) การสังเกตสิ่งรอบตัว การสังเกตเป็นการมองหา วัตถุสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเพื่อนำไปเขียน ผ่านการสังเกตหรือมองสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รายล้อมรอบตัวเราในการ ดำเนินชีวิตประจำวัน เพราะทุกอย่างนั้นสามารถเป็นวัตถุดิบในการนำไปเขียนได้ทั้งสิ้น ทั้งวัตถุ สิ่งของ สภาพแวดล้อม สภาพอากาศ ธรรมชาติ แวดตาหรือสีหน้าของบุคคล ฯลฯ พยายามสังเกต มองหา แง่มุมที่น่าสนใจ หรือมุมมองที่คนทั่วไปมองข้าม ไม่ได้สังเกตเห็น แล้วนำประเด็นเหล่านั้นไปคิดต่อยอด เพื่อสร้างสรรค์เป็นกวีนิพนธ์เพื่อบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เราได้พบเจอ

“มักจะอ่าน อ่านข้อคิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เจอ แล้วเอามาใส่”

“ก็เล่าจากการสังเกตนั่นเองครับ”

“เป็นคนที่ช่างสังเกต สังเกตสิ่งที่คนอื่นไม่มองเห็น

อย่างเช่น เอ่อ อยู่ในเรือหรืออยู่ในรถที่มีความแน่นอะครับ

“ผู้คนส่วนใหญ่ก็มักจะสีหน้าบูดบึ้ง หรือว่าพยายามที่จะเลี่ยงตัวเองมาจากสิ่งเหล่านั้น”

“แต่ผมคิดว่าการที่จะเขียนก็คือสังเกตคนเหล่านั้น คือจะไม่ดูที่ตัวเอง

และจะไม่ทุกข์ที่ตัวเอง จะมองที่ความทุกข์ของคนอื่น พยายามบอกเล่าสิ่งเหล่านั้น”

(รังสิมันต์ จุลหริก, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

1.2) ประสบการณ์ ประสบการณ์ในชีวิตเป็นวัตถุดิบ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการเขียนได้ เพราะประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาในชีวิตของแต่ละบุคคลย่อม สอน หรือให้การเรียนรู้ต่อผู้ที่ผ่านมาเสมอ การหยิบยกประสบการณ์ของตนหรือของผู้อื่นที่ได้ยิน ได้ฟัง มา ก็สามารถนำมาใช้ในการถ่ายทอดผ่านการเขียนเป็นกวีนิพนธ์ได้

“ส่วนใหญ่จะตามความรู้สึก ตามประสบการณ์ที่เห็น”

“ประสบการณ์ที่พบ หรือว่าหนังสือที่เคยอ่านมา”

(รังสิมันต์ จุลหริก, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

1.3) ความรู้สึก ความรู้สึกเป็นวัตถุดิบหรือต้นทุน สำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการเขียนได้เป็นอย่างดี ในการดำเนินชีวิตคนเราจะต้องมีอารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อสิ่งต่าง ๆ ที่พบเจอ ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สิ่งของ สถานที่ หรือเจอเหตุการณ์บาง เหตุการณ์ที่สะเทือนอารมณ์ความรู้สึกอย่างหนักหน่วง เกิดเป็นประหลาดใจ ตกใจ หมองเศร้า สิ้นหวัง หรือมีความสุข ฯลฯ ความรู้สึกภายในจิตใจที่เกิดเหล่านี้สามารถนำไปถ่ายทอดเป็นบทกวีได้ทั้งสิ้น อีกทั้งยังทำให้เป็นบทกวีที่มีชีวิตชีวา ปราศจากการปรุงแต่ง ผู้อ่านจะสามารถสัมผัสได้ถึงอารมณ์ ความรู้สึก ที่ผู้เขียนถ่ายทอดออกไปผ่านตัวอักษร

“ความสุขกับการเขียนเล่า เล่าไปตรง ๆ อยากที่จะเล่า

“ไม่ต้องกังวลว่า เอ้ย มันจะดีหรือไม่ดี คนอื่นจะว่ายังไงไร้เปล่า”

“มันจะมีเหตุการณ์ที่มันสะเทือนใจมาก มากกว่าช่วงปกติ

ยามที่ใจเราร่วงด้วยมันครับ แล้วก็เอาเรื่องเหล่านั้นแหละมาเขียน”

“ในเหตุการณ์ที่เรารู้สึกสะเทือนใจมาก ๆ มันก็จะสามารถที่จะเล่าออกมา

ได้ในเดี๋ยวนั้นเลยนะครับ อย่างเช่น จากต้นฉบับ “ไปโรงเรียน”

ส่วนใหญ่แรงบันดาลใจก็ได้จากเด็ก ๆ ใ้ม้ยัยครับ ชีวิตของเด็ก ๆ

น่าสงสารมาก ก็ความรู้เดียวของเค้ามันน่ารักสำหรับเราใ้ม้ยัยครับ

อย่างเช่นตอนหนึ่งมีเด็กหญิง ป.4 ถามผมว่า

“ครูคะ คนเราเกิดมาเพื่ออะไร ? เกิดมาทำอะไร ?”

เค้าอยู่ ป.4 เอง แต่ว่าเค้าถามว่าเราเกิดมาทำไมอะไรอย่างนี้จะครับ

ผมก็รู้สึก อืม เด็กคนนี้ไม่ธรรมดา ผมก็เลยเขียน เขียนกลอนโต้ตอบ

ระหว่างเด็กกับครูนะครับ บทนั้นก็เลยได้มาโดยธรรมชาติเลย เล่าความรู้สึก

ก็เลยรู้สึกที่ชอบ เพราะว่าเราได้มาด้วยความสะเทือนใจจริง ๆ

อารมณ์มันส่งผลอย่างมากเลย ที่ทำให้บทของเราเป็นธรรมชาติ ไม่ต้องปรุงแต่ง”

(รังสิมันต์ จุลหริก, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

2) การเรียนรู้ผ่านการอ่าน การอ่านเป็นจุดเริ่มต้น ซึ่ง

นับเป็นต้นทุนและแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการเขียนของบุคคลทุกคน ไม่ว่าจะเป็นการอ่านหนังสือ อ่านตัวอย่างผลงานบทกวีของนักเขียนรุ่นครูอาจารย์ หรืออ่านอะไรก็ตามซึ่งเป็นสิ่งที่ตนชอบ ก็ย่อมทำให้เกิดประโยชน์ซึ่งเป็นผลดีต่อผู้เขียน ได้เรียนรู้ทั้งรู้คำและรู้ความ “รู้คำ” หมายถึง การสะกดคลั่งคำในการนำไปใช้เพิ่มมากขึ้น “รู้ความ” หมายถึง มีความรู้และเข้าใจประเด็น เนื้อหา มุมมอง รวมทั้งเห็นแนวทาง วิธีการแต่ง เพื่อให้นำไปใช้ตั้งต้น ก่อนที่เราจะสร้างสรรค์ผลงานของตนเองต่อไป

“เริ่มจากการอ่านของครูหรือของลุง ๆ ลุง ๆ กลุ่มคลื่นใหม่

กลุ่มคลื่นใหม่สมัยนั้น จะมีกลุ่ม 2 กลุ่ม ก็คือ กลุ่มนาคร ซึ่งมีลุงบุญเสริม แก้วพรหม

แล้วก็กลุ่มฝั่งคลื่นใหม่ก็จะเป็น ลุงวรภา วรภา แล้วก็อาจารย์ในภาคภาษาไทยของผมเอง

ส่งไม่ต่อมา ก็จะเรียนรู้ทั้งสองแบบ แล้วก็ค่อย ๆ เขียนมาเรื่อย ๆ ครับ

จะได้แรงบันดาลใจเยอะมาจาก ม.ทักษิณ ที่สงขลานั้นครับ”

“การอ่านเป็นจุดเริ่มต้นของการเขียนใ้ใหม่ครับ เป็นบันไดขั้นแรก การอ่านนั้น มันจะทำให้เรา 1) รู้คำ 2) รู้ความ แล้วก็ เมื่อรู้คำกับรู้ความเราก็จะมีแนวทางนะครับ”

“เริ่มจากการอ่านแล้วกันครับ คือ อ่านสิ่งที่เราชอบนะครับ

พอชอบประทับใจแล้วก็อ่านจำนวนหนึ่งแล้ว ก็จะอยากเขียนเหมือนเค้าบ้างนะครับ

พออยากเขียนเหมือนเค้าบ้าง เราก็ใช้แนวทางของเค้าก่อน เป็นตัวเลือก เป็นตัวยึด”

(รังสิมันต์ จุลหริก, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

3) การแม่นยำในเรื่องรูปแบบ จินตลักษณ์

การเตรียมตัวตนเองให้พร้อมก่อนการเขียน สิ่งที่ควรรู้และมีเข้าใจให้เป็นอย่างดียิ่งก็คือเรื่องรูปแบบและจันตลักษณ์ของคำประพันธ์ ในการแต่งกวีนิพนธ์ตามขนบธรรมเนียมไทย จันตลักษณ์เป็นตัวบังคับให้บทกวีที่ใช้คำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน มีลักษณะคำที่บังคับใช้ มีน้ำเสียง ตำแหน่งคำสัมผัส และมีรูปแบบที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นจึงควรแม่นยำในเรื่องเหล่านี้ก่อนเริ่มเขียนในลำดับต่อไป

“ถ้าในเรื่องของรูปแบบนะครับ เอ่อ คนที่เขียนฉันทลักษณ์เหมือนว่า
จะต้องแบบมีความแม่นยำในส่วนนั้น”

“ผมว่าฉันทลักษณ์มันมีจังหวะของมัน จังหวะของกาพย์
ก็จะดูเร้าไปนิดนึงอะครับ กลอนแปดก็เน้นนาบในความรู้สึกอะนะครับ
ก็เลยชอบ ชอบอะไรมันเป็นจังหวะ เป็นสัมผัสมากกว่าครับ”
(รังสิมันต์ จุลหริก, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

1.3.2 กระบวนการระหว่างการเขียน

กระบวนการระหว่างการเขียน ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 2 หัวข้อคือ วิธีการเขียน และเทคนิค/กลวิธี โดยมีรายละเอียดดังนี้ วิธีการเขียนเริ่มจากการเขียนเล่าภาพที่เห็นตามความรู้สึกนึกคิด โดยเขียนบทกวีตามความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อภาพหรือเหตุการณ์ที่พบเห็น จากนั้นต่อด้วยการหาประเด็นในการเขียนจากภาพโดยเริ่มเล่าประเด็นหนึ่งก่อนแล้วจึงขยายความไปยังประเด็นอื่น ๆ ในการเขียนจะต้องคำนึงถึงการเขียนโดยให้รักษาความเป็นตัวเอง รวมทั้งการฝึกฝนเขียนและอ่านอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาฝีมือ สร้างวินัยในตนเอง และอย่างน้อยควรฝึกเขียนกลอนวันละ 1 บท พร้อมกับการอ่านงานของผู้อื่นเพื่อให้ได้เห็นตัวอย่างการใช้คำที่ไพเราะสละสลวย ส่วนเทคนิคหรือกลวิธีในการเขียนนั้น ได้แก่ การเลือกเขียนเรื่องที่สะท้อนใจ ซึ่งการเลือกเขียนจากเรื่องที่สะท้อนใจอย่างแท้จริง จะทำให้เล่าได้อย่างเป็นธรรมชาติ เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึก โดยไม่ต้องปรุงแต่งมากนัก และการใช้ภาษาที่เหมาะสม ไม่รุนแรงหรือหมิ่นเหม่ เป็นเรื่องของศิลปะในการใช้ภาษา ผู้เขียนจะต้องมีชุดคำที่หลากหลายเพื่อให้ใช้งานได้อย่างเหมาะสม

1) **วิธีการเขียน** เป็นหัวข้อสำคัญในกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วิธีการเขียนจากการสัมภาษณ์และสรุปเป็นวิธีการได้ 4 ประเด็น คือ การเขียนเล่าภาพที่เห็นตามความรู้สึกนึกคิด การหาประเด็นในการเขียนจากภาพ การเขียนโดยให้รักษาความเป็นตัวเอง และการฝึกฝนด้วยการเขียนและการอ่านอย่างสม่ำเสมอ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1) การเขียนเล่าภาพที่เห็นตามความรู้สึกนึกคิด

วิธีการเขียนบทกวีสามารถเริ่มเขียนได้โดยวิธีที่ง่ายที่สุดคือเขียนเล่า เพื่อบรรยายตามภาพต่าง ๆ รอบตัวที่สายตาพบเห็น และจิตใจของผู้เขียนสัมผัสได้ ในมุมมองความรู้สึกนึกคิดของตน บทกวีไม่จำเป็นต้องสร้างโครงเรื่องที่ยิ่งใหญ่ซับซ้อน ไม่จำเป็นต้องออกแบบกำหนดฉากของเรื่อง เพียงแค่บรรยายเรื่องราว ถ่ายทอดไปตามสิ่งที่พบเจอ ก็สามารถสร้างเป็นบทกวีเรื่องหนึ่งได้ และหากยังไม่สะดวกที่จะเขียนเป็นบทกวีขึ้นมาในทันที ณ ขณะนั้น ก็สามารถบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยการถ่ายภาพหรือเขียนบันทึกลงสมุดไว้ก่อน เพื่อรอเวลาและโอกาสอันดีเขียนถ่ายทอดเป็นบทกวีนิพนธ์

“รู้สึกว่าการเขียนกวีนิพนธ์เป็นเล้าลั่น ๆ กระชับ ไม่ต้องสร้างตัวละคร
พบเห็นก็สามารถที่จะบอกเล่าออกมาได้เลย ไม่ต้องคิดพล็อตเรื่อง
ไม่ต้องคิดฉากอะไรแบบนี้ครับ รู้สึกยังงี้ก็ถ่ายทอดออกมาอย่างนั้นครับ”
“ผ่านมาช่วงหนึ่งเริ่มเล่าจากภาพแล้วครับผม เหมือนว่าเห็นภาพอะไร
ก็จะพยายามเก็บภาพนั้นไว้ แล้วเล่าผ่านเฟซครับ วันละนิดสองนิดนะครับ
คือเล่าตามความรู้สึก มองเห็นภาพยังงี้ ก็เล่าออกมาอย่างนั้น”
(รังสิมันต์ จุลหริก, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

1.2) การหาประเด็นในการเขียนจากภาพ เป็น

วิธีการเขียนบทกวีในระดับที่สูงกว่าเขียนเล่าภาพที่เห็นตามความรู้สึกนึกคิด เพราะการหาประเด็นจาก
ภาพนั้น เป็นการมองลึกลงไปในรายละเอียด มากกว่าสิ่งที่เราพบเพียงผิวเผินหรือเพียงแค่ภายนอก
เท่านั้น เพราะหากได้พิจารณา คิดหาเหตุที่มาที่ไป พลิกแพลงหลายมิติ ก็อาจทำให้เจอประเด็น
น่าสนใจซ่อนอยู่ ซึ่งเราคาดไม่ถึง แล้วจึงนำเรื่องราวหรือประเด็นเหล่านั้นมาเขียนเป็นกวีนิพนธ์ โดยเริ่ม
เล่าจากประเด็นแรกเพียงประเด็นเดียวก่อน แล้วจึงค่อยขยายไปยังประเด็นอื่น ๆ ตามมา

“มีประเด็นก่อนครับ เจอภาพแล้วหาประเด็นก่อน ชื่อเรื่องมาทีหลังเลย
เลือกเล่าจากจุดใดจุดหนึ่ง แล้วก็ค่อย ๆ ขยายขึ้นมาจุดอื่น ๆ”
“พยายามที่จะหามุมมองที่จะเล่า จะต้องหาให้ได้ถึงมุมมองที่จะเล่านะครับ
ถึงแม้ว่ามันมีน้อยแต่มันก็มีใช้มัยครับ ต้องหาวิธีเล่าให้จนได้ประมาณนี้”
“ลุงวรภา วรภา ท่านบอกว่าให้ลองเล่าแบบอื่นดูซิ ว่าสิ่งที่ภาพไม่ได้บอก
สิ่งที่ไม่ปรากฏในภาพ ก็พยายามที่จะดูที่มาที่ไปของภาพนั้น อย่างเช่น
คนนอนบนฟุตบาทใช้มัยครับ ถ้าเล่าแบบแรกใช้มัยครับ คนนั้นนอนอยู่อย่างนั้น
เป็นทุกข์อย่างนั้น อย่างนี้ แต่ว่าพอให้นึกถึง ทำไมเค้าต้องมานอนอย่างนี้
ชีวิตเค้าเจออะไรมา หรือชีวิตต่อไปเค้าจะเป็นยังงี้ อะไรแบบนี้ครับ
ให้มองมากกว่าภาพบอกนะครับ ก็จะเริ่มเล่าแบบนั้นแล้วครับผม”
(รังสิมันต์ จุลหริก, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

1.3) การเขียนโดยให้รักษาความเป็นตัวเอง เป็นวิธี

เขียนที่สำคัญของรังสิมันต์ เพราะในการเขียนกวีนิพนธ์นั้นช่วงแรกที่เราเริ่มต้นอาจจะยังหาแนวทาง
ของตนไม่ได้ เป็นการเขียนตามรอยครูหรือเขียนตามแนวทางนักเขียนที่เราอ่านหนังสือของเขาอยู่เป็น
ประจำ แต่หากเมื่อเราฝึกฝนจนมีความสามารถในการเขียนในระดับที่ดีขึ้นแล้วการควรเขียนตาม
แนวทางของตนเอง หาจุดเด่น เกล็ดลักษณะของตนเอง รวมไปถึงรูปแบบ วิธีการเขียน การเล่าเรื่อง
ประเด็น หรือชุดคำที่ใช้ตามสไตล์ของตนเอง และสิ่งที่สำคัญที่สุดต่อจากนั้นคือเขียนโดยให้รักษาความ
เป็นตัวเอง รักษาเอกลักษณ์ในงานเขียนของเราให้คงไว้ โดดเด่น ไม่ซ้ำ ไม่เลียนแบบใคร

“จะต้องตั้งต้นใหม่อยู่ตลอดครับ สิ่งที่น่ากลัวไม่ใช่เขียนให้ได้รางวัลนะครับ
สิ่งที่น่ากลัวก็คือ ทำอย่างไรให้ยังรักษาความเป็นตัวเองนะครับ”
(รังสิมันต์ จุลหริก, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

1.4) การฝึกฝนด้วยการเขียนและการอ่านอย่าง

สมำเสมอ การอ่านและการเขียนเป็นทักษะ ซึ่งทักษะจะเกิดขึ้นได้นั้นก็มาจากการฝึกฝนอยู่เป็นประจำ สมำเสมอและต่อเนื่อง การอ่านและการเขียนเป็นทักษะที่มีความสัมพันธ์กัน หากมีทักษะการอ่านที่ดี อ่านหนังสือเป็นประจำ และอ่านอย่างสมำเสมอ ก็ย่อมทำให้มีทักษะในการอ่านที่ดี และแน่นอนว่าจะส่งผลไปถึงการเขียน ทำให้เขียนได้ดีด้วย การอ่านจึงเป็นการสะสมคลังคำ สะสมเทคนิควิธีการเพื่อนำไปใช้ในการเขียน และการเขียนจะพัฒนาให้เก่งขึ้นและคล่องแคล่วขึ้นได้เกิดจากการสะสมชั่วโมงในการฝึกเขียน ขอเพียงแค่มียุติในตนเอง มุ่งมั่นและตั้งใจฝึกฝนการเขียนทุกวัน เพียงแค่วันละ 1 บท ก็จะทำให้เราได้ใช้สมองในการฝึกคิดและฝึกเขียน เพื่อพัฒนาการในการเขียนกวีนิพนธ์ของเรา

“อ่านแล้วก็เขียนสมำเสมอ ฝึกฝนสมำเสมอ”

“รัตนธาดา แก้วพรหม ท่านบอกว่า ถ้าเราเขียนกลอนวันละบท

1 สัปดาห์เราก็จะได้ 7 บท 1 เดือนก็ได้ 30 บท 1 ปีก็ได้ประมาณ 365 บท ครับ

การเขียนเหล่านี้ไม่ได้หมายความว่าเขียนเพื่อเก็บมาทุกบท

แต่เป็นการฝึกเรื่อย ๆ นัยยะอาจจะแบบพัฒนาอย่างต่อเนื่องมั่งครับ

ถ้าเขียนได้เราก็มีผลงานเป็นของตัวเอง พยายามที่จะเตือนตน

สร้างวินัยในตัวเอง ให้เขียนวันละบท

ผมก็เลยเริ่มจากจุดนั้น เขียนแล้ววันละนิดวันละหน่อยครับ”

“ที่สำคัญที่สุดเลย ผมคิดว่าความตั้งใจ ความมุ่งมั่น แล้วก็พยายามฝึกฝนอยู่เสมอ

ผมคิดว่าสิ่งนี้อาจจะทำให้เรานั้น ไปถึงสิ่งที่ต้องการนะครับ”

(รังสิมันต์ จุลหริก, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

2) เทคนิค/กลวิธี เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการระหว่าง

การเขียน ซึ่งทำให้บทกวีที่เขียนออกมานั้นมีความเหมาะสม เข้าถึงอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อ่านได้มากขึ้น โดยเทคนิค/กลวิธีนั้นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล ซึ่งของรังสิมันต์สามารถสรุปได้ 2 ประเด็นคือ การเลือกเขียนเรื่องที่สะเทือนใจ และการใช้ภาษาที่เหมาะสม ไม่รุนแรง หมิ่นเหม่ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1) การเลือกเขียนเรื่องที่สะเทือนใจ นับเป็น

เทคนิคสำคัญของผู้เขียนที่ทำให้เขียนออกมาได้อย่างลื่นไหล เพราะเรื่องราวเหล่านั้นได้ถูกกลั่นกรองมาจากเรื่องที่กระทบจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกภายในก็ย่อมหลั่งไหลออกมาเป็นถ้อยคำ คิดและเขียน เรียงร้อยให้เป็นบทกวีได้อย่างง่ายดาย อีกทั้งบทกวีที่ถูกถ่ายทอดออกมาก็ยังย่อมส่งพลัง สัมผัสใจของผู้อ่าน

“ในเหตุการณ์ที่เราารู้สึกสะเทือนใจมาก ๆ มันก็จะสามารถที่จะเล่าออกมาได้

ในเดี๋ยวนั้นเลยอะครับ อย่างเช่นจากต้นฉบับ “ไปโรงเรียน” ”

(รังสิมันต์ จุลหริก, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

2.2) การใช้ภาษาที่เหมาะสม ไม่รุนแรง หมิ่นเหม่

เป็นเทคนิคเลือกใช้คำ ใช้ภาษาให้มีความเหมาะสม บทกวีที่อ่านแล้วสะเทือนใจ สัมผัสอารมณ์ของผู้อ่าน ไม่จำเป็นจะต้องใช้คำที่รุนแรง หยาดคาย หรือหมิ่นเหม่ให้คิดไปได้หลายทาง หากเราสามารถหลีกเลี่ยงคำเหล่านั้นได้ก็ควรที่จะหลีกเลี่ยง เพราะการแต่งบทกวีสามารถสรรคำให้ไพเราะและงดงามได้ เพื่อคงคุณค่าความงดงามทางภาษาและวรรณศิลป์ให้คงอยู่อย่างแท้จริง

“คนที่เขียนหนังสือจะต้องมีภาษาที่มีชุดคำที่มันไม่รุนแรง
ถ้าหลีกเลี่ยงได้ควรที่จะหลีกเลี่ยง เพราะว่ามันเขียนเป็นนายแห่งถ้อยคำที่มันน่ารัก
เพราะฉะนั้นคนที่เขียนเป็นนายแห่งถ้อยคำก็สามารถที่จะร้อยคำที่มันหยาดคาย
หรือคำที่ไม่ควรใช้ หรือคำที่มันหมิ่นเหม่ออกไปได้”
(รังสิมันต์ จุลทริก, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

1.3.3 กระบวนการหลังการเขียน

กระบวนการหลังการเขียน กระทำโดยการรับฟังคำวิจารณ์จากเพื่อนหรือครูเพื่อพัฒนางานเขียน เป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นหนทางที่จะทำให้พัฒนางานเขียนได้ไวและไกลมากขึ้น โดยนางงานของเราไปให้เพื่อนสนิท ครู อาจารย์ หรือนักเขียนที่พอจะขอคำแนะนำได้ ช่วยวิพากษ์วิจารณ์งานเขียนให้ แล้วรับฟังจุดอ่อนหรือจุดด้อยที่ผู้อื่นมองงานของเรา เพื่อมาปรับ แก้ไขและพัฒนาสิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้นดังนี้

1) การรับฟังคำวิจารณ์จากครู หรือเพื่อน เพื่อพัฒนางานเขียน เป็นกระบวนการหลังการเขียนที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาด้านการเขียนกวีนิพนธ์ โดยหลังจากที่เราได้คิดและถ่ายทอดด้วยการเขียนเป็นกวีนิพนธ์แล้ว ควรนำงานไปให้ผู้อื่นได้อ่านก่อนเป็นเบื้องต้นเพื่อมองในแง่มุมที่แตกต่างจากที่ผู้เขียนมอง แล้วค่อยนำบทกวีที่แต่งไปใช้ ซึ่งบุคคลที่ควรนำไปให้ช่วยอ่านและแสดงความคิดเห็นควรเพื่อนสนิทที่สามารถพูดคุยกันได้ด้วยความจริงใจและความปรารถนาดี ไม่ทำให้เสียกำลังใจจนเกินไป รวมถึงครูอาจารย์ที่ท่านถนัดทางด้านการแต่งบทกวี แล้วจึงนำมารับฟังความคิดเห็นหรือคำวิพากษ์วิจารณ์ที่สร้างสรรค์ เพื่อนำไปแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาฝีมือในการแต่งให้ดีขึ้นในต่อไป

“แล้วถ้าเรามีเพื่อน หรือว่าครูเค้าก็จะช่วยชี้แนะให้ว่าเราเขียนดีหรือยัง
เราก็จะได้แบบ เปลี่ยนแนวไปไวขึ้นอะครับ แทนที่เราจะฝึกด้วยตนเอง
แก้ไขด้วยตัวเอง ผมว่ามันไปช้า ถ้ามีครูมาชี้แนะ อาจจะไปได้เร็วกว่า
เฮ้ย แบบนี้เขียนไม่ได้เลย เราก็กดดันตัวเอง
พยายามที่จะเขียนให้มันดีกว่า ขึ้นไหนที่ไม่ดีก็ทิ้งไป”
“รับฟังหรือว่าหาเพื่อนที่พอจะติเราได้ ... ถึงแม้ว่าจริง ๆ แล้ว
อาจจะรู้สึกไม่ค่อยดีใจเท่าไหร่ รู้สึกไม่ยากฟังคำวิจารณ์

แต่ถ้าถ้าเราข้ามผ่านสิ่งเหล่านี้ไปได้ งานของเราก็จะไปไกล
ไปไกลได้ยิ่งกว่านั้นครับ เพื่อนที่สนิทมาก ๆ หรือว่าปากจัดก็ได้ครับ”

(รังสิมันต์ จุลทริก, สัมภาษณ์, 8 เม.ย. 60)

2. ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2: อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ

2.1 ประวัติโดยสังเขป

อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ หรือ โอม ปัจจุบันอายุ 28 ปี (ในปี พ.ศ. 2561) ภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท จากคณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปัจจุบันประกอบอาชีพเป็นอาจารย์พิเศษ คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และยังเขียนบทความออนไลน์ เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย และประวัติศาสตร์สากล ลงในบล็อกของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ

เขาเริ่มเขียนบทกวีครั้งแรกตอนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีแม่ซึ่งเป็นครูสอนภาษาไทย ได้ปลูกฝังให้ลูกชายรักการอ่านและฝึกท่องทำนองเสนาะผ่านหนังสือวรรณคดี ตั้งแต่วัยเยาว์ อีกทั้งยังเติบโตมากับคุณปู่ที่มีความสามารถในการร้องเพลงพื้นบ้านแนวปักษ์ใต้

เมื่อเข้าเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนสุราษฎร์ธานี เขาได้เริ่มส่งกลอนเข้าประกวดในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น วันสุนทรภู่ วันภาษาไทย ฯลฯ ทำให้ได้ร่วมกิจกรรมที่ตนชอบและยังได้รับรางวัลอีกด้วย แต่จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เขาก้าวเข้ามาสู่โลกของกวีนิพนธ์อย่างจริงจังเริ่มขึ้นเมื่อเข้าเรียนโครงการส่งเสริมความสามารถพิเศษด้านภาษาไทย (Gifted Thai) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและได้เข้าร่วมโครงการ ค่ายกวีวรรณกรรม ซึ่งจัดโดยซีพี ออลล์ ทำให้ได้พบกับนักคิด นักเขียนชื่อดังในระดับประเทศ เป็นแรงบันดาลใจให้อ่านหนังสือมากมาย ทั้งหนังสือวรรณกรรม ปรัชญา และประวัติศาสตร์ นับเป็นช่วงเวลาแห่งการเก็บเกี่ยวประสบการณ์ที่สำคัญในชีวิต

ขณะที่เขาได้เข้ามาศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ก็ยังอ่านและเขียนรวมทั้งเข้าร่วมค่ายเกี่ยวกับการเขียนอยู่เสมอ และยังส่งบทกวีเข้าประกวดระดับประเทศ นำมาซึ่งชื่อเสียงและรางวัลอีกหลายรางวัล หลังจากนั้นเมื่อเก็บรวบรวมผลงานกวีนิพนธ์ได้เป็นรูปเล่ม จึงเริ่มส่งผลงานรวมบทกวีเข้าประกวดในเวทีต่าง ๆ และได้รับโอกาสจากสำนักพิมพ์ในการจัดพิมพ์หนังสือรวมบทกวีเล่มแรกของเขา ปัจจุบันเขาเป็นอาจารย์สอนประวัติศาสตร์ ที่มีผลงานเป็นหนังสือประวัติศาสตร์ และรวมบทกวีจำนวน 2 เล่ม ทุกวันนี้เขายังเขียนทั้งกวีนิพนธ์ เรื่องสั้น พร้อมทั้งหนังสือประวัติศาสตร์ในเวลาเดียวกัน

2.2 ผลงานหรือรางวัลโดดเด่นที่ได้รับ

- 1) หนังสือรวมบทกวีนิพนธ์ ชื่อเรื่อง นอนดูดาว ได้ร่วมไม่บ่อยวันศุกร์ เข้ารอบ (Long list) 18 เล่มรางวัล S.E.A. Write Award พ.ศ. 2559
- 2) รางวัลดีเด่น ยุวศิลปินไทย (Young Thai Artist Award) สาขา วรรณกรรม พ.ศ. 2556
- 3) รางวัลแฟนพันธุ์แท้ วรรณกรรมซีไรต์จากรายการแฟนพันธุ์แท้ พ.ศ. 2555
- 4) รางวัลดีเด่น ยุวศิลปินไทย (Young Thai Artist Award) สาขา วรรณกรรม พ.ศ. 2554
- 5) รางวัลกวีนิพนธ์ยอดเยี่ยม รางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พ.ศ. 2553

2.3 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของอาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ โดยแบ่งเป็นการเขียนบรรยาย เป็น 3 หัวข้อ ตามลำดับขั้นตอน คือ กระบวนการก่อนการเขียน กระบวนการระหว่างการเขียน และ กระบวนการหลังการเขียน

2.3.1 กระบวนการก่อนการเขียน

กระบวนการก่อนการเขียนบทกวีนิพนธ์ เริ่มจากการหาวัตถุดิบ แหล่งข้อมูลที่น่ามาเขียน โดยมาจากเรื่องราวในชีวิตประจำวันที่เราได้ใช้ชีวิต พบเจอกับผู้คนต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งล้วนแล้วมีทั้งแง่บวกที่ดีและไม่ดีปรากฏให้เราเห็น รวมถึงประสบการณ์ในอดีตซึ่งล้วนให้บทเรียน สอนให้เข้าใจชีวิตมากขึ้นและเข้มข้นขึ้นตามตัวเลขอายุที่เพิ่มจำนวน การมีประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอยากลึกซึ้ง หรือเป็นประสบการณ์จริงที่ผ่านมามีด้วยตนเอง จะทำให้เราเขียนบทกวีได้ พรั่งพรั่ง ลึกซึ้ง อีกทั้งความรู้สึกที่ต้องการถ่ายทอด บทกวี คำบางคำที่ถูกเขียนออกมาจากความรู้สึกในชีวิต ซึ่งได้เกิดขึ้นจริง ย่อมทำให้เข้าถึงอารมณ์ ความรู้สึกผู้อ่านได้ และการสอบถามจากผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ ในเรื่องที่เราไม่ทราบ ไม่ถนัด หรือเรื่องที่เราละเลยดื้ออ้อม ก็จะทำให้เราได้รับข้อมูล เขียนได้สมจริงมากขึ้น จากนั้นจะต้องมีการสังเกตกลวิธีการเล่าหรือการใช้คำจากการอ่านงานของผู้อื่น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการเล่าเรื่องบทกวีของตนเอง ให้เป็นบทกวีที่มีการเล่าอย่างมีชั้นเชิง เลือกใช้คำได้ไพเราะ รวมทั้งมีการศึกษาหลักการใช้คำในภาษาไทย ไปจนถึงการคิดวิธีการเล่า หรือลำดับเรื่องราว ซึ่งในขั้นกระบวนการก่อนการเขียนบทกวีนิพนธ์นั้นสามารถแบ่งเป็นหัวข้อได้ 4 ประเด็น คือ การหาวัตถุดิบ แหล่งข้อมูล การสังเกตกลวิธีการเล่าหรือการใช้คำ จากการอ่านงานของผู้อื่น การศึกษาหลักการใช้คำในภาษาไทยการคิดวิธีการเล่าหรือลำดับเรื่องราว โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การหาวัตถุดิบ แหล่งข้อมูล เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ในกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเด็น คือ เรื่องราวในชีวิตประจำวัน ประสบการณ์ในอดีต ความรู้สึกที่ต้องการถ่ายทอด การสอบถามจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1.1) เรื่องราวในชีวิตประจำวัน เป็นวัตถุดิบที่อยู่ใกล้ตัวผู้เขียนมากที่สุด หาได้จากการดำรงชีวิตประจำวันในการมองสิ่งต่าง ๆ รอบตัวโดยพิจารณาอย่างละเอียดอ่อน เพราะหากเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงแล้ว ย่อมทำให้สามารถแต่งได้ดี มีความสมจริงมากกว่าเรื่องที่สมมติขึ้น เช่น สังเกตวิถีชีวิต พฤติกรรมของคน คิดหาสาเหตุปัจจัยว่าทำไมเขาจึงเป็นเช่นนั้น หรือแสดงออกอย่างนั้น เป็นต้น

“ส่วนใหญ่เจอในชีวิตประจำวัน เพราะว่าบทกวีนี้มันโกหกไม่ได้ มันคืออารมณ์ไม่สามารถแต่ง อย่างเรื่องสั้นบางทีมันแต่งได้ แต่หลัง ๆ พี่ก็ใช้เวลานานที่จะค้นพบว่าเราควรจะเขียนยังไง เราเห็นนักเขียนรุ่นใหม่ ๆเค้าจะพยายามแต่งเรื่องมีชั้นเชิงเยอะแยะมากมาย แต่เรารู้สึกว่าเราแต่ง บางครั้งมันไม่สมจริง”
 “บทกวีย่อมาจากชีวิตจริง พี่ก็เป็นคนสนใจคน อาจจะเป็นคนแปลก ๆ ก็ได้ อาจจะอยู่นอกสายตาของสังคม อย่างเช่น คนนั่งเล่นกีตาร์หน้าเซเว่น ซึ่งบางคนรู้สึกไม่สนใจ แต่พี่รู้สึกว๊าย เฮ้ย ทำไมคน ๆ นี้ถึงมานั่งเล่นกีตาร์หน้าเซเว่น”
 (อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

1.2) ประสบการณ์ในอดีต เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเขียนกวีนิพนธ์ที่จะทำให้บทกวีที่ถูกถ่ายทอดมามีความลุ่มลึก ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้ดี เช่น เขียนเรื่องความเจ็บปวด ผู้เขียนก็ควรที่จะผ่านประสบการณ์ หรือสัมผัสประสบการณ์ความทุกข์ที่เกิดจากความเจ็บปวดมาก่อน จึงจะสามารถเล่าเรื่องราวประสบการณ์เหล่านั้นได้ดี หรือหากเขียนเกี่ยวกับสถานที่ ผู้เขียนก็ควรจะมีประสบการณ์ได้ไปสถานที่จริงมาก่อนแล้วจึงจะเขียน เพราะการเขียนกวีนิพนธ์ควรเกิดจากประสบการณ์ที่สั่งสมขึ้นมาจากชีวิตจริง แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นกวีนิพนธ์ ซึ่งสามารถทำให้เขียนออกมาได้อย่างพรั่งพรู ลึกซึ้ง รวมทั้งสัมผัสอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่าน

“เรื่องสั้นเนี่ยมันต้องการความสด เรื่องสั้นคือคนต้องเป็นหนุ่มตลอดเวลา แต่กวีนิพนธ์เนี่ย ในความเป็นหนุ่ม คือ มันดี มันมีความกล้าหาญ มีความสดใหม่ กล้าแสดงออก แต่เค้าก็จะบอกว่า มันไม่ค่อยลึก ไซม์บี้ แต่แน่นอนการลึกซึ้งเนี่ย มันต้องผ่านอะไรมากมาย”
 “มันต้องผ่าน มันต้องรู้ รู้จักว่า เจ็บปวดรวดร้าวเป็นไง ยินดี เข้าใจคนอื่นมากขึ้น เนี่ย ๆ คือ ภาวะกวีนิพนธ์ซึ่งพี่มองว่ามันเริ่มตลอดเวลา ตามที่ที่เราเติบโตไปเรื่อย ๆ ยิ่งเราเติบโต เรายิ่งเริ่มต้นใหม่ แต่ก่อนพี่ก็เชื่อว่า มันเริ่มต้นมาจากการเป็นนักอ่าน

แต่ที่นี้พอพี่โตขึ้น พี่เจอหลายคนซึ่งเค้าไม่ได้อ่านหนังสือนะ แต่เค้าเขียนหนังสือได้
เพราะว่าเค้าใช้ชีวิตมา จริง ๆ อย่างพี่ประชาคมเนี่ย”

“มีอยู่คนหนึ่งพี่อ่าน ไม่รู้น้องพลอยรู้จักหรือเปล่า ได้รางวัลชนะเลิศ ที่ว่าแกโดนหลอกไป
ขายบริการที่ประเทศอาหรับ ก็คือเค้าได้รางวัล เค้าเขียนจากชีวิตจริง ...

แล้วพอมานะ พวกนี้มันเค้าได้พรั่งพรั่งมาก เหมือนกับเขียนด้วยชีวิต
บางครั้งใช้ชีวิตหรือว่าใช้ประสบการณ์ก็สามารถไปเล่าได้ ในขณะที่เดียวกันคนที่เป็
นักเขียน อ่านหนังสือเยอะแต่ไม่มีประสบการณ์มันก็ขาดอะไรหลายอย่าง”

“สมมติว่าพี่อยากเล่าเรื่อง ฎกระดิ่ง อย่างเงี้ย พี่อาจจะเคยอ่านเรื่องฎกระดิ่ง
มาเป็น 100 เรื่องพี่ก็เล่าได้แล้ว แต่สิ่งที่มันหายไปคือ พี่ไม่เคยไปฎกระดิ่งถูกปะ

อารมณ์บางอารมณ์พี่ไม่สามารถบอกได้ แต่ถ้าพี่เคยไปฎกระดิ่ง

สมมติเคยไปหิวข้าวที่ฎกระดิ่ง เราจะรู้ว่าภาวะอากาศเป็นยังไง

ถ้อยคำต่าง ๆ ที่มันออกมาบางครั้ง มันไม่ใช่การประดิษฐ์ที่สวยหรู

อย่างถ้อยคำของรงค์ วงษ์สวรรค์ อย่างเนี้ย

ไม่ใช่ว่ารงค์คิดว่าจะเขียนอย่างนี้ แต่บางทีมันออกมาจากชีวิต”

(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

1.3) ความรู้สึกที่ต้องการถ่ายทอด การเขียนบทกวี

จากเรื่องราวความรู้สึกที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตของผู้เขียน ความรู้สึกที่ต้องการบันทึก ต้องการเล่าบรรยาย
ความรู้สึกข้างในจิตใจออกมา ซึ่งย่อมทำให้ถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกออกมาได้ดี เขียนออกมาได้ลื่นไหล
ถ้อยคำเนื้อความย่อมกระทบใจ สะเทือนอารมณ์ของผู้อ่าน

“เราเขียนขึ้นนี้จบแล้ว พอเริ่มขึ้นใหม่ มันก็แบบใหม่แล้ว ความรู้สึกใหม่

แล้วมันดูอ่อนไหว เค้าบอกว่ากว้ออ่อนไหว

จริง ๆ มันไม่ใช่อ่อนไหว มันคือภาวะของความรู้สึก”

“กวีนิพนธ์ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้คั่นนะ กวีนิพนธ์อย่างที่บอก มันเป็นความรู้สึก

มันก็คือความจริงเลย ที่คั่นอาจจะคั่นแบบว่าถ้อยคำอะไรมากกว่า”

“มีความรู้สึกที่จะเล่า มีเรื่องว่าจะเล่าอะไร พุดง่าย ๆ ต้องมีข้อมูล”

“พี่เขียนมาหลายชิ้นใช้มัย บางชิ้นมันก็ธรรมดา เพราะมันก็เราอาจจะรู้สึกน้อย

แต่เรารู้สึกว่ามีเรื่องจะเล่า มีเรื่องอยากบันทึก แต่ว่าความรู้สึกเรามันอาจจะผิผินอะไร

อย่างนี้ แต่ตอนเขียนร้านหนังสือเทพนิยาย คือเรารู้สึกว่าเป็นประหนึ่งตัวเรา

มันเลยออกมาเองโดยที่พี่ก็ยังไม่เข้าใจว่าความรู้สึกคืออะไร”

(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

1.4) การสอบถามจากผู้ที่มีความรู้และ

ประสบการณ์ ในการเขียนกวีนิพนธ์นอกจากนำมาจากเรื่องราวความรู้สึกในชีวิตที่สั่งสมมาของตนเอง
แล้ว บางครั้งหากจะต้องเขียนถึงเรื่องที่ไม่ใช่ประสบการณ์ ความรู้สึกของตนเอง ก็จำเป็นต้องสืบค้น
ข้อมูลเพิ่มเติมบ้างเพื่อรายละเอียดที่ถูกต้องและเพื่อความสมจริง โดยใช้การสอบถามจากผู้ที่มีความรู้
เรื่องนั้น ๆ หรือเป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์เรื่องนั้น ๆ มาก่อน

“บางที่คุยกับคนแก่ ๆ ก็ดี บางมุมเราไม่เคยสนใจ แต่พอคุย เออ มันใช่”

“มีชิ้นหนึ่งเขียนเกี่ยวกับผู้หญิงมั่ง เค้าบอกผู้หญิงไม่ได้แบบว่า

ผู้หญิงใส่รองเท้าหรือสะพายกระเป๋าอะไรสักอย่าง

เราก็แบบว่าบรรยายแขนแต่ละข้าง บอกปกติผู้หญิงไม่สะพายแขนนี้หรอก ผมไม่รู้

บางที่ผู้ชายเราไม่ถนัด ผู้หญิงใส่แหวนข้างไหนอะไรอย่างเงี้ย เราไม่รู้ เราไม่ใช่ผู้หญิง

มันก็เป็นเรื่องสำคัญ เป็นเรื่องละเอียดอ่อน หรือบางที่ถ้าเราอยากให้มันปะ

เราต้องไปถามเค้าก่อน จะเขียนเรื่องคนบ้า เราต้องไปคุยกับคนบ้า ศึกษาเรื่องคนบ้า

เราแก่งตัวเอง เราบ้าไม่เนียนไง อย่าง ๆ ที่ชาติเขียนเรื่องคนผูกคอต แกก็ลองผูกคอต

แต่ไม่ต้องถึงขั้นนั้นก็ได้ ได้รู้ว่าอาการจุกในคอมันเป็นยังไง ผูกคอตแล้วจุกคอต

เราไม่รู้ มันบรรยายไม่ได้ ส่วนใหญ่นักเขียนก็ต้องทำข้อมูลเรื่องพวกนี้”

(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

2) การสังเกตกลวิธีการเล่าหรือการใช้คำ จากการ

อ่านงานของผู้อื่น การอ่านงานของผู้อื่นจะทำให้เราเห็นตัวอย่างแนวทางในการเขียน มุมมองในการเขียนของเราจะกว้างขึ้น เพราะได้เห็นเทคนิค กลวิธีการเล่าเรื่องที่หลากหลาย เพิ่มคลังคำในการเขียนให้แก่ตนเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็นับเป็นการสะสมต้นทุนในการเขียนบทกวีนิพนธ์ของตนเองด้วย

“ถ้าเค้ามีเรื่องเล่าแบบนี้ แล้วเค้าเป็นนักอ่านด้วย เค้าจะรู้ว่า

อ้อ คำแบบไหนควรใช้ แทบทุกคนสามารถเล่าเรื่องได้

แต่ถ้าคุณอ่านหนังสือด้วย คุณจะมียุทธวิธีการเล่า ต้องขยิบเรื่องนี้ไว้เล่าตอนนี้ มีกลวิธี

คนจะเป็นนักเขียนต้องเป็นนักอ่านมัย แหมนอนมันต้องเป็นนักอ่าน

เพื่อที่จะคิดค้นวิธีในการเล่า”

(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

3) การศึกษาหลักการใช้คำในภาษาไทย หากมีความรู้

ความเข้าใจในเรื่องหลักภาษาไทย ระดับภาษา หลักการใช้คำในภาษาไทย และความหมายของคำ เป็นอย่างดี ก็จะทำให้สามารถเขียนบทกวีนิพนธ์ได้ดีด้วย เพราะภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความละเอียดอ่อน เสียงและความหมายของคำไม่มีความสัมพันธ์กัน ความหมายความหมายหนึ่งสามารถใช้คำศัพท์แทนความหมายเหล่านั้นได้หลายคำ เพราะฉะนั้นหากผู้เขียนได้ศึกษาหลักการใช้คำในภาษาไทยและเข้าใจความแตกต่างของความหมายคำเหล่านั้นอย่างถ่องแท้แล้ว ก็จะทำให้ส่งผลดีต่อการเขียนบทกวีนิพนธ์เป็นอย่างยิ่ง

“ถ้าเขียนภาษาไทย ต้องรู้จักคำ รู้จักถ้อยคำว่าใช้คำนี้ได้มัย ใช้ถ้อยคำแบบนี้

แล้วยิ่งจริง ๆ ภาษาไทยมันมีความไม่เท่ากันอะ

กิน ยัด แดก มันมีหลายระดับ เราจะใช้แต่ละระดับยังไง”

“เราก็ต้องดูว่าคำแบบนี้จัดวางตรงไหน คำนี้ใช้ถูกมัย

ปราณีกับปราณี ไม่เหมือนกัน ประณาม อะไรแบบนี้ มีหลายคำ

ซึ่งมันไม่เหมือนกัน สอดคล้อง แล้วถ้าคนที่เล่นภาษาเก่ง ๆ บางคนเอาภาษาโบราณมาเล่น

สอดคล้อง สอดคล้อง อะไรอย่างเงี้ย บางทีต้องรู้ถึงรากที่มาด้วยว่ามาจากอะไร”

(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

4) การคิดวิธีการเล่า หรือลำดับเรื่องราว เป็นการ ทบทวนเรื่องราวหรือประเด็นที่จะนำไปเขียน โดยพยายามคิดหามุมที่น่าสนใจ แล้วตีความเรื่องราว เหล่านั้นหลากหลายแบบ เพื่อออกแบบวิธีการเล่าเรื่องราว คิดลำดับความในการนำเสนอ การเปิดเรื่อง และเลือกนำวิธีการที่คิดว่าจะมีความเหมาะสมมากที่สุดไปใช้ในการเขียนให้เป็นบทกวีที่มีความน่าสนใจ สร้างสรรค์ ในขั้นกระบวนการเขียนต่อไป

“ของพี่ พี่เป็นเล่าเรื่อง เพราะพี่อาจจะเป็นส่วนผสมของการเล่าเรื่อง งานพี่จะเป็นบทกวีเล่าเรื่องมากกว่า”

“เราต้องรู้ว่าเราจะใช้ชุดคำยังไง จะใช้การเล่าเรื่องแบบไหน

บทกวีบางอย่างเอาต้นไว้ตอนท้าย การลำดับเรื่อง

บางทีเปิดที่กลางเรื่อง เปิดที่ต้นเรื่อง เปิดที่ปลายเรื่อง

บางทีเปิดด้วยเสียงเป็นคำพูด บางชิ้นเปิด “อุ แว้” ขึ้นมา เปิดด้วยคำ

เค้าเรียกว่าอะไร เปิดด้วยเสียงบ้างอะไรบ้าง เปิดด้วยประเด็น

ต้องมานั่งครุ่นคิดว่าเราจะเล่ายังไง”

“ในสายตาคน เห็น ทำไมเอาไปกินเหล้า แต่เค้าก็ช่วยเด็ก เหมือนได้มา 100 นิ่ง

เค้าเอากินเหล้า 20 ไปช่วยเด็ก 80 คนก็บอก ทำไมไม่เอาไปช่วยเด็กให้หมด

นี่ เป็นปมแย้งแล้ว ปมขัดแย้งในใจ ไปกระทบความรู้สึก แล้วเราก็ตอบกลับในใจเรา

เราก็มองว่าอย่างน้อยเค้าก็ได้ทำอะไรสักอย่าง เมาหรือไมเมาบางทีมันเป็น มันแก้ยาก

อย่างว่าเค้าเล่นก็ดาร์ทั้งวัน เค้าเครียดอะไรอย่างนี้ด้วย

เนี่ย พยายามทำความเข้าใจจากมุมที่เราเองอยู่ มันกลายมาเป็นเรื่องเล่า”

(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

2.3.2 กระบวนการระหว่างการเขียน

กระบวนการระหว่างการเขียน ประกอบด้วยวิธีการเขียนและ เทคนิค/กลวิธี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ วิธีการเขียนเริ่มจากการเขียนจากเรื่องราวความเป็นจริงในสังคม โดยมองอย่างรอบด้านทั้งด้านดีและไม่ดี แล้วจึงใช้วิธีการคิดใคร่ครวญถึงบทกวีที่เขียนอยู่เสมอ เพื่อ เลือกสรรคำ ให้มีความไพเราะและลงตัวมากที่สุด รวมทั้งการฝึกฝนอ่านและเขียนจนเกิดเป็นความ ชำนาญ โดยการอ่านหนังสือเป็นจำนวนมากและอ่านอย่างหลากหลาย ฝึกเขียนอย่างสม่ำเสมอ ส่วน เทคนิคหรือกลวิธีในการแต่งบทกวี คือการจดจำฉันทลักษณ์ผ่านตัวอย่างบทกวีที่ดี เพราะจะทำให้เรา ทราบรูปแบบของฉันทลักษณ์ ลักษณะบังคับของคำประพันธ์ การสัมผัส การใช้เสียงวรรณยุกต์ทำย วรรณคดีเมื่อเราแต่งบทกวีด้วยตนเอง เทคนิคต่อมาคือการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกในงานเขียน เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บทกวีมีเสน่ห์ ทำให้ผู้อ่านมีอารมณ์ร่วมหรือมีความรู้สึกกระทบใจ รวมทั้ง การใช้สัมผัสอักษรที่แพรวพราว ย่อมทำให้บทกวีมีเสียงอักษรที่ไพเราะ ตลอดจนการคิดหาแง่มุมที่ แปลกใหม่ สร้างสรรค์ ให้มุมมองที่ดีแก่ผู้อ่าน ไม่ยึดติดตามแนวทางเดิม ๆ และการเลือกใช้ภาษา ถ้อยคำที่ไม่เชย เหมาะสมต่อวัยของผู้อ่านและบริบทของสังคม ก็เป็นเทคนิคที่ทำให้บทกวีของเรามี ความร่วมสมัย

1) **วิธีการเขียน** ในกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของอาชญาสิทธิ์นั้น สามารถสรุปวิธีการได้ 3 ประเด็น คือ การเขียนจากเรื่องราวความเป็นจริงในสังคม การคิดใคร่ครวญถึงบทกวีที่เขียนอยู่เสมอ รวมทั้งการฝึกฝนอ่านและเขียนจนเกิดเป็นความชำนาญ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1) การเขียนจากเรื่องราวความเป็นจริงในสังคม

วิธีการเขียนบทกวีวินิพนธ์นั้นไม่จำเป็นจะต้องเขียนเล่าแต่ในมุมมองด้านบวกที่สวยงามเพียงเท่านั้น แต่ยังสามารถเขียนเล่าในอีกแง่มุมหนึ่ง ซึ่งก็คือด้านลบหรือด้านที่ไม่สวยงามได้ หากเรื่องราวเหล่านั้นเป็นเรื่องราวความเป็นจริงในสังคม เพราะกวีนิพนธ์ก็เป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่ใช้สำหรับบันทึกเรื่องราวความเป็นจริงแห่งยุคสมัยนั้น ๆ ได้ ผู้เขียนจึงควรมีอิสระในการเขียนเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ตามความเป็นจริงได้

“สังคมมันมีมุมไม่น่ารัก สังคมมันยังมีเด็กนั่งบนสะพานลอย

เห็นมัยเราไม่ได้อ่านงานแก แต่แกก็ไม่ได้ห้ามเราเขียน

แกก็จะบ่นว่าเนี่ย ๆ เขียนแต่เรื่องเลวร้าย แต่ว่าแกก็ให้เขียน เพราะมันคือความจริง”

(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

1.2) การคิดใคร่ครวญถึงบทกวีที่เขียนอยู่เสมอ

เป็นวิธีการทำให้เรามองภาพต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยที่ภายในจิตใจยังคงจดจ่อในเรื่องบทกวีอยู่เสมอ เพราะการที่เราได้ไปพบเจอสิ่งต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต พบปะผู้คนหลากหลาย ก้าวไปสถานที่ต่าง ๆ ก็อาจจะทำให้ได้บทกวีเพราะมา 1 วรรค เป็นแรงบันดาลใจให้เขียนต่อจนกระทั่งจบบทหรือเขียนต่อไปอีกหลายบท จนกลายเป็น 1 ชิ้นงาน และบางครั้งในการเขียนบทกวี ผู้เขียนอาจจะแต่งแล้วเกิดการติดขัดไม่สามารถแต่งต่อไปให้จบบทได้ ก็สามารถหาทางออกโดยการเปลี่ยนไปทำกิจกรรมอื่น ๆ ใช้ชีวิตตามปกติ แต่ในขณะเดียวกันก็นึกคิด ใคร่ครวญถึงบทกวีดังกล่าวที่เพิ่งเขียนไปอยู่เสมอ เพราะความคิดดี ๆ อาจจะเข้ามาในขณะที่เราได้คิดย้ำ ๆ ซ้ำ ๆ สลับสระอักษร ประสมคำกันไปมา ทำให้สามารถสร้างสรรค์บทกวีได้จบสมบูรณ์

“ที่เป็นโรคคิดไม่หยุดอะ เนี่ย บางทีนอนไม่หลับ บางทีหลับไปแล้วก็ยังคิด

แต่มันก็เป็นสิ่งที่ดีอะ มนุษย์มันควรคิด บางทีเรานั่งรถเมล์ มันก็คิด

คิดว่า เอ้ เป็นอย่างนี้ ๆ เหมือนครูสลาแกยังคิดเพลงในรถเมล์เลย

แต่อย่างครูสลาที่คิด แล้วก็ขึ้นมาเป็นเพลง

มันก็ขึ้นอยู่กับเราว่าอ่านหรือที่เราสนใจอะไรมากด้วย

อย่างครูสลาแกคิดแล้วก็ออกมาเป็นเพลงหมด เพราะชีวิตแกฟังเพลงเยอะ

มันเลยออกมาเป็นเพลง เหมือนกับชีวิตประจำวันมันกลาขึ้นมาเอง

หรืออย่างตอนนี้พี่อาจจะออกเป็นเรื่องสั้นก็ได้เพราะพี่อ่านเรื่องสั้นเยอะ

แต่ก่อนอ่านกวีนิพนธ์ มันก็จะออกมาเป็นจังหวะ”

(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

1.3) การฝึกฝนอ่านและเขียนจนเกิดเป็นความ

ชำนาญ เป็นวิธีการฝึกเขียนบทกวีได้ดีที่สุด การอ่านหนังสือเป็นจำนวนมากย่อมส่งผลดีต่อการเขียน ทำให้ผู้เขียนมีมุมมอง แนวคิด และคลังคำในการนำไปใช้เขียนได้มากขึ้น เมื่อทั้งฝึกอ่านและเขียนเป็นประจำ ก็จะทำให้เกิดเป็นความชำนาญ คล่องมือ เพราะได้ฝึกใช้สมองในการคิดและเขียนอยู่เสมอ ทำให้สามารถเขียนบทกวีได้อย่างลื่นไหล ไม่ติดขัด รวดเร็ว และในบางโอกาสก็จะสามารถคิดออกมาเป็นวรรคได้โดยอัตโนมัติ รวมทั้งวางแผนทิศทางได้ว่าควรแต่งต่อไปอย่างไรให้สมบูรณ์

“ของอย่างนี้มันพูดยากเหมือนกัน ถ้าเราทำงานมาถึงจุดหนึ่งแล้ว มันจะเป็นไปเองโดยอัตโนมัติว่า มันจะเหมือนมีเสียงในหัว เหมือนมีเสียงในหัวว่า ถ้อยคำนี้มันควรใส่ในโน้ตไหน อันนี้มันขึ้นมาเลยนะ สมมติพี่ พี่ไปเจออะไรบางอย่าง มันขึ้นเป็นวรรคอะ อย่างเช่นขึ้นเป็นวรรคปี่ “เพลิงไหววับรับอรุณการสูญสิ้น” มันไม่ขึ้นมาเป็นเรื่องสั้นอะ มันขึ้นมาเป็นแบบร้อยกรองอะ”

“ถ้าสมมติมันจะเผลอมาเป็นเรื่องสั้นนะ มันจะเผลอมาเป็นลักษณะอีกแบบ เป็นพล็อตเรื่อง หรือบางทีก็การเริ่มเรื่องอีกแบบอะ แต่พอมันจะเป็นก็มันก็มันจะเผลอขึ้นมาเป็นร้อยกรอง หรือถ้าบางทีมันเป็นไว้ฉันท์ลักษณะเนี่ย มันก็จะเผลอเป็นไว้ฉันท์ลักษณะ ซึ่งมันพูดยาก แต่มันเหมือนเราคลุกคลีแล้ว เราจะรู้ว่ามันจะออกมาเป็นแบบไหนอะ”

(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

2) เทคนิค/กลวิธี เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการระหว่าง

การเขียน ประเภทวินิพนธ์ ซึ่งทำให้อาชญาสิทธิ์ประสบความสำเร็จในการเขียน สามารถวิเคราะห์และสรุปได้ 5 ประเด็น คือ การจดจำฉันท์ลักษณะผ่านตัวอย่างบทกวีที่ดี การถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกลงในงานเขียน การใช้สัมผัสอักษรที่แพรวพราว การคิดหาแง่มุมที่แปลกใหม่ สร้างสรรค์ ให้มุมมองที่ดีแก่ผู้อ่าน รวมทั้งการเลือกใช้ภาษา ถ้อยคำที่ทันสมัยไม่เชย โดยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

2.1) การจดจำฉันท์ลักษณะผ่านตัวอย่างบทกวีที่ดี

เทคนิคสำคัญในการเขียนวินิพนธ์ตามฉันท์ลักษณะ แท้จริงแล้วเราอาจไม่จำเป็นต้องจดจำรูปแบบแผนผังฉันท์ลักษณะของคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ แต่สามารถใช้เทคนิคในการท่องจำบทกวีที่ดี มีความไพเราะ และที่สำคัญคือ แต่งได้ถูกต้องตามฉันท์ลักษณะไว้เป็นแบบอย่าง เพื่อที่จะไว้ใช้เทียบเคียง เมื่อเราจะต้องแต่งบทกวีก็สามารถท่องบทที่เป็นแม่แบบ แล้ววางคำสัมผัสให้มีตำแหน่งที่ตรงกัน หรือคำที่มีเสียงวรรณยุกต์เช่นเดียวกัน ซึ่งการใช้เทคนิคนี้ได้ผู้เขียนจะต้องมีความรู้และเข้าใจฉันท์ลักษณะของคำประพันธ์แต่ละชนิดในเบื้องต้นเป็นอย่างดีก่อน

“ตอนเด็กอะ พี่อยู่ ป.1 แต่แม่พี่สอน ป.5 ตอนนั้นแม่ก็เอาแบบเรียน ป.5 มาให้พี่อ่าน มันก็จะมีพวกขุนช้าง ขุนแผน แม่ก็ให้อ่านทำนองเสนาะ เวลาพี่เขียนกลอนกระทั่งทุกวันนี้ พี่ไม่เคยจำกลม ๆ เลย เพราะว่าพี่จำเสียงได้ คือพี่รู้ว่า อ้อ ตรงนี้ต้องไปสัมผัสกับนี่ เพราะจำบทกลอนที่แม่ให้ท่องทำนองเสนาะได้ เหมือนกับที่เวลาเค้าแต่งโคลงเค้าให้ท่อง “เสียงลือเสียงเล่าอ้าง...” ใช่มั้ย ซึ่งถ้าจริง ๆ ให้พี่มาเขียนพี่เขียนไม่ถูกนะ เขียนแบบว่ากลม ๆ ลาก เพราะเราไม่รู้ว่าจะต้องใส่เอกใส่โทตรงไหน แต่พอเราจำโคลงนี้ได้ปั๊บ

เราก็จะ อ้อ มันต้องเสียงนี้ ลองเทียบเสียง”

(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

2.2) การถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกในงานเขียน

เป็นเทคนิควิธีที่มีความสำคัญมาก อารมณ์ความรู้สึกเปรียบเสมือนหัวใจของการแต่งบทกวีนิพนธ์ บทกวีนิพนธ์ที่สัมผัสใจผู้อ่านนั้นย่อมเกิดจากบทกวีที่ผู้เขียนถ่ายทอดเรื่องราวอารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียนลงไปในงาน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็มาจากชีวิตจริงของผู้เขียนที่ได้ประสบ หรือได้รับแรงกระทบจิตใจมาอย่างแท้จริง เมื่อได้ถ่ายทอดมาเป็นบทกวีจึงสามารถสร้างสรรคค่าได้อย่างลึกซึ้ง กินใจ และเป็นงานเขียนที่มีเสน่ห์

“กวีนิพนธ์มันจะต้องมีความรู้สึก อะไรที่เกี่ยวกับความรู้สึกเราก็ให้เป็นกวีนิพนธ์”

“การเขียนกวีบางทีมันต้องมีช่วงเวลาแห่งความฟินอะไรแบบนี้ด้วย มันไม่มีภาวะอารมณ์ที่ต่อเนื่องอะ”

“มันอยู่ที่ความรู้สึก เพราะความรู้สึกพีในตอนที่ร้านหนังสือเทพนิยายที่ชายแดน กับความรู้สึกพีตอนนั้นมันก็ต่างกัน หรือพีอายุสัก 50 อะไรอย่างเนี่ย ความรู้สึกมันก็ต่าง”

“ถ้อยคำต่าง ๆ ที่มันออกมาบางครั้งมันไม่ใช่การประดิษฐ์ที่สวยงามหรือ

อย่างถ้อยคำของรงค์ วงษ์สวรรค์ เนี่ย ไม่ใช่ว่ารังค์คิดว่าจะเขียนอย่างนี้

แต่บางทีมันออกมาจากชีวิตอะ อย่างเช่น “แดดเปรี้ยงปานหัวแตก”

มันรู้สึกเหมือนหัวจะแตกจริง ๆ อย่างที่ทุกคนบอก มันร้อนมาก ๆ ร้อนอย่างกับรถ

มันคืออารมณ์ที่ออกมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้มันเป็นเสน่ห์ของงานเขียน”

(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

2.3) การใช้สัมผัสอักษรที่แพรวพราว เทคนิควิธีนี้เป็น

การเพิ่มความไพเราะให้แก่บทกวีนิพนธ์ เพราะนอกเหนือจากการแต่งบทกวีให้มีสัมผัสนอกแล้ว ถ้าใช้คำสัมผัสในให้มีสัมผัสอักษรไพเราะคล่องจองกันหลาย ๆ ตำแหน่ง เมื่ออ่านออกเสียงก็จะรู้สึกได้ว่าไพเราะ อ่านแล้วมีจังหวะจะโคนของเสียงอักษรที่นำมาวางเรียงร้อยต่อกัน

“ของอาจารย์ถ้ามันก็มีเอกลักษณ์คือ เสียงมันกระทบกันอะ

แต่ถ้าถ้าเป็นแบบว่า แบบสุนทรภู่ สัมผัสในแต่ส่วนใหญ่มันสัมผัสสระซ้ำมัย

แต่ของอาจารย์ถ้ามันสัมผัสอักษร พี่ก็ติดมาอย่างนั้นเหมือนกัน

ติดแบบสัมผัสอักษร เสียงจะเน้นพวกนั้นมากกว่า”

(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

2.4) การคิดหาแง่มุมที่แปลกใหม่ สร้างสรรค์ ให้

มุมมองที่ดีแก่ผู้อ่าน เทคนิควิธีนี้ เป็นการมองหาแง่มุมหรือประเด็นที่น่าสนใจในการเขียน เพื่อเลือกแง่มุมที่แปลกใหม่ หรือเป็นมุมที่ไม่เคยมีผู้ใดเขียนมาก่อน และไม่จำเป็นว่าจะต้องนำเสนอแต่ในมุมมองด้านที่สวยงามเท่านั้น อาจจะนำเสนอจุดบกพร่องในสังคมก็ได้ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับทราบ เห็นปัญหา และอาจจะนำไปสู่การร่วมกันแก้ปัญหา แต่จะต้องเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์ให้สาระความรู้หรือความรู้สึกในแง่มุมที่ดีแก่ผู้อ่าน โดยผู้เขียนจะต้องสังเกตงานของผู้อื่น อ่านงานของนักเขียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มมุมมองให้แก่ตนเอง แล้วพัฒนางานของตนเองให้ก้าวไปอีกระดับด้วยความสร้างสรรค์ ไม่ซ้ำใคร

“มันก็เป็นงาน งานเขียนมันสะท้อนยุคสมัยอยู่แล้ว”
 “สังเกตงานของคนอื่น อ้อ ของเค้าเป็นยังไง ของเราเป็นยังไง
 ของเรามีแนวคิดที่ใหม่กว่ามั๊ย หรือของเราเซยกว่าเค้า ก็ต้องพัฒนา
 ก็ต้องมีความคิดริเริ่มพอสมควร สมมติเค้าเขียนนี้เซยมา 10 ปีแล้ว
 เราเขียนเหมือนเค้าอีกอะ มันก็ได้แต่มั่นไม่ไปไหนอะ
 ต้องใหม่ การใหม่เราก็ต้องดูกระแสความเปลี่ยนแปลง
 เราต้องอ่านงานฝรั่งด้วย เพื่อที่จะดูว่าเค้าเขียนยังไง โลกไปถึงไหนแล้ว
 ไม่ใช่เค้ามีคอมพิวเตอร์ส่งเมล แล้วเรายังโฟนลิงก์อยู่”
 “ควรจะมีความคิดริเริ่ม ไม่ควรจะไปยึดติดกับแนวทางอะไรเดิม ๆ
 สมมติเราชอบกวีคนใดคนหนึ่ง เราอย่าไปเขียนแบบเค้า
 เราชอบเค้าได้เป็นครูอะ แต่ว่าเราเป็นเป็นสัญลักษณ์ของคนรุ่นใหม่
 ชอบพีเน่าเงี้ยจะไปเขียนด้วยบรรยากาศพีเน่าไม่ได้
 บรรยากาศพีเน่ามันเป็นบรรยากาศ 40-50 ปีที่แล้ว
 แต่เราต้องเขียนในบรรยากาศแบบใหม่”
 “เดี๋ยวนี้อะไรเทอมินอลแล้ว แต่สมัยพีเน่ายังมีโรงหนังเฉลิมกรุง
 มันมีเทอมินอลแล้วแต่ไปเขียนแบบยุคเฉลิมกรุง
 มันดูแบบไม่เป็นไปตามยุคสมัย เราต้องทันสมัยพอสมควร
 ในขณะเดียวกันในอนาคต เราอาจจะไม่เขียนถึงเทอมินอลแล้ว อาจจะมีโรงหนังลอยฟ้า”
 “มีความใหม่ มีความคิดริเริ่ม แล้วก็ทัศนคติใหม่ ๆ มีมุมมองอะไรใหม่ ๆ
 จริง ๆ สร้างสรรค์ก็คือให้สิ่งใหม่แก่สังคม หรือไม่ก็ให้คุณประโยชน์แก่สังคม
 แต่คุณประโยชน์แก่สังคมไม่ใช่เป็นสิ่งสวยงาม โลกสวยเสมอไป
 บางทีการชี้ให้เห็นว่า อ้อ นี่มันมีจุดบกพร่องในสังคมเป็นการให้ประโยชน์
 คือมุมบางมุมเค้าไม่มีใครเห็น ชี้ให้เห็นว่านี่แหละปัญหา แต่ที่นั่นมันจะเป็นยังไง
 มันเป็นหน้าที่ของคนอ่าน ซึ่งในสังคมถ้าคนอ่านแข็งแรงอะ คนอ่านก็อาจจะเออ...ไปเปลี่ยนแปลง”
 (อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

2.5) การเลือกใช้ภาษา ถ้อยคำที่ทันสมัยไม่เซย

เทคนิคนี้คำนึงถึงความสำคัญในการเลือกคำใช้ภาษา กลุ่มคำ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ยุคสมัย บริบทของสังคม และที่สำคัญคือกลุ่มผู้อ่าน ผู้เขียนกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนว่าต้องการเขียนเพื่อให้คนกลุ่มใดอ่าน เพื่อจะได้ใช้คำ ใช้ภาษา รวมถึงเนื้อความให้มีความเหมาะสมต่อกลุ่มคนเหล่านั้น อีกทั้งถ้อยคำบางถ้อยคำที่ไม่ค่อยได้ใช้ในยุคนี้อยู่ ก็ไม่ควรนำมาใช้ เพราะอาจจะทำให้บทกวีของเราเซยได้ ควรจะเลือกใช้ถ้อยคำที่ทันสมัย มีความร่วมสมัยกับผู้อ่าน เพื่อจะได้เป็นบทกวีที่ไม่เซย

“ต้องรู้จักคำตามแต่ละยุคสมัยหรือเราจะมีลูกเล่น อย่างเช่น
 “ได้หมดสดชื่น” สมมติถ้าเราเขียนบทกวีให้วัยรุ่นอ่าน มันก็แล้วแต่คน
 บางคนก็ชอบบทกวีต้องรักษามาตรฐานเข้มแข็ง
 แต่ถ้าเราจะทำให้เด็กอ่าน เราต้องรู้ว่าเด็กชอบคำแบบไหนด้วย แต่ไม่ใช่ว่าเราจะ

นะจ๊ะ นะแฉ๊ะ อะไรพวกนี้ ไม่ใช่ เราต้องรู้ว่าบริบทสังคมต้องการแบบไหน
นี่เป็นเคล็ดลับสำคัญ เราต้องเขียนยังไงให้ทันสมัย
และที่สำคัญควรจะมีความคิดริเริ่ม ไม่ควรจะไปยึดติดกับแนวทางอะไรเดิม ๆ”
(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

2.3.3 กระบวนการหลังการเขียน

กระบวนการหลังการเขียน ประกอบด้วย 2 ประเด็น คือ กระทำ
โดยการอ่านทบทวน เพื่อแก้ไขและพัฒนางาน รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อปรับแก้งาน
เพื่อปรับเปลี่ยนคำให้ลงตัว ทำให้บทกวีมีความสมบูรณ์ มีจุดดำเนินหรือข้อบกพร่องน้อยที่สุด โดยมี
รายละเอียดดังนี้

1) การอ่านทบทวน เพื่อแก้ไขและพัฒนางาน

หลังจากเขียนกวีนิพนธ์เสร็จแล้ว ก็ควรนำมาอ่านทบทวนอีกหลาย ๆ ครั้ง ซึ่งในการอ่านแต่ละครั้งก็ควร
เว้นระยะเวลาให้ห่างกันพอสมควร เพราะในช่วงเวลานั้นอาจจะทำให้ได้รับแรงบันดาลใจใหม่จากการ
ใช้ชีวิต คิดคำหรือเนื้อความที่ดีและไพเราะกว่าเดิม มีมุมมองใหม่ที่ต้องการเสริมเพิ่มเข้าไปให้เนื้อความ
สมบูรณ์มากขึ้น แล้วจึงแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ได้ผลงานบทกวีที่ดีที่สุด

“ต้องขยันเขียน ต้องขยันแก้ ปรับปรุง เขียนแก้ เขียนแก้ เขียนแก้ เขียนแก้”
“สุดท้ายแล้วอ่านเองอีกรอบ แล้วก็วางไว้ค่อยมาอ่านใหม่ ให้คนอื่นอ่านให้แล้วก็แก้
สำหรับพี่ พี่เคร่งกับการแก้นะ แก้บ่อยแล้วก็ยังมี บางทีหลุดตา บกพร่อง
หรือบางทีแก้ดีแล้วในกระดาษ พอไปพิมพ์ โอนี่เคลื่อน ตกไม้เอก
หรือแม้กระทั่งเราแก้ดี ตรวจจบรูปแล้ว พอไปสำนักพิมพ์คนจัดหน้าผิดอีก”
“สมมติเราเล่าเรื่องโกโก้ เราเล่าได้ โกโก้มันอร่อย เนี่ย เราหยุดแค่เนี่ย
ไม่รู้จะเล่าอะไรแล้วอะ แต่พอวันหนึ่งเรารู้สึกว่าโกโก้มันอร่อยนี้ทำให้มันยังงี้ ๆ
อากาศร้อนข้างนอกนะ มันมีเรื่องใหม่เกิดขึ้นมาจากเรื่องเดิม เกิดความรู้สึกใหม่
เนี่ย เหล่านี้เป็นอารมณ์ความรู้สึก เป็นแรงบันดาลใจ ด้วยอารมณ์แบบใหม่
ความรู้สึกแบบใหม่ ซึ่งมีผลสำคัญต่อการสร้างงาน เพราะลักษณะของงานด้วยอะ
บางเรื่องงานเราพล็อตไว้เป็นอีกแบบ พอมีความรู้สึกใหม่แรงบันดาลใจใหม่
ความรู้สึกใหม่ มันกลายเป็นอีกแบบหนึ่ง”
(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

2) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อปรับแก้งาน

หัวข้อลำดับสุดท้ายในกระบวนการหลังการเขียน เมื่อผู้เขียนได้ทบทวนบทกวีด้วยตนเองหลายครั้งแล้ว
หลังจากนั้นก็ควรนำไปให้ผู้อื่นได้อ่านซึ่งอาจจะเป็นคนใกล้ชิด เช่น เพื่อนสนิท น้อง หรือนำไปให้ครู
อาจารย์ช่วยอ่าน เปิดใจรับฟังข้อคิดเห็นหรือคำวิจารณ์จากมุมมองของผู้อื่นที่ตัวเราเองอาจมองข้ามไป
ในบางเรื่องอาจจะต้องค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม หรือปรับเปลี่ยนเรื่องภาษา การใช้คำ เรื่องใดที่เห็นด้วย
กับข้อเสนอแนะเหล่านั้น ก็นำไปใช้ในการปรับแก้ไขบทกวีของตนเองให้พัฒนามากยิ่งขึ้น

“แล้วก็รับฟังคนอื่น ต้องมีมุมมองพัฒนาความคิด มุมมองด้วย
พัฒนาก็เหมือนเราโตขึ้น ความคิดต้องดีขึ้น พัฒนาขึ้น ต้องเข้าใจอะไรมากขึ้น

ต้องปรับตัวว่าอะไรที่เราไม่ได้ฟังเค้า เราก็ฟังมากขึ้น”

“รู้สึกพี่เขียนวรรณกรรมเนี่ย แต่เวลามีคนที่เรียนเอกภาษาไทยเค้าทัก
โดยเฉพาะผู้หญิงเนี่ย เพราะผู้หญิงเป็นคนละเอียด เราต้องยอมรับว่าผู้หญิง
เป็นคนที่อ่านอะไร อ่านละเอียด เราอ่านนี้เรา อ้อ ก็เห็นว่ามันน้อยอะ
แต่ผู้หญิงเค้าจะมองว่าทำไมเราใช้คำนี้ เราต้องฟังว่าควรใช้ยังไง
ต้องหาความรู้ บางที่ต้องฟังคนอื่นด้วย หาเองด้วย บางทีก็เปิดพจนานุกรม

แล้วก็บางข้อมูลต้องเปิดหลากหลาย ฎุเกล้อย่างเดียวไม่ได้”

“สมมติวิจารณ์ตามแบบแนวภาษาไทย

คุณนะ มันเป็นครูภาษาไทย คุณไม่ทันสมัย คุณนะตามชนบ

ถ้าจริง ๆ คนที่เป็นนักเขียนคุณต้องฟังเค้าใจ เค้าจะแนวไหนไม่รู้ แต่มันต้องมีประโยชน์”

(อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ, สัมภาษณ์, 9 เม.ย. 60)

3. ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3: ธนบัตร ใจอินทร์

3.1 ประวัติโดยสังเขป

ธนบัตร ใจอินทร์ หรือ เฟิร์ส อายุ 25 ปี (ในปี พ.ศ. 2561) ภูมิลำเนาอยู่ที่
จังหวัดพิจิตร จบการศึกษาระดับจบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนตะพานหิน จังหวัด
พิจิตร จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโทในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งเป็น
วิทยากร พูดสร้างแรงบันดาลใจแก่บรรดานิสิตรุ่นน้องที่มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ธนบัตรเติบโตมาในร้านขายอาหารซึ่งมีคุณแม่เป็นแม่ครัวผู้รักการอ่าน
เพราะได้เป็นสมาชิกรายปี รับผิดชอบ “คู่สร้างคู่สม” ทุกฉบับ ธนบัตรคือผู้เปิดอ่านเป็นคนแรกก่อนทุก
คนในบ้าน ส่วนคุณแม่ เป็นนายช่างแต่ชอบอ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสารประเภทคอกหนัง ด้วยปัจจัย
ดังกล่าวจึงไม่แปลกที่ลูกชายคนโตของบ้านจะรักการอ่านหนังสือ โดยเริ่มต้นจากการอ่านการ์ตูนแนว
ประวัติศาสตร์ และหนังสือวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ตามวัยที่โตขึ้น

ธนบัตรเริ่มต้นเขียนบทกวีเมื่อครั้งสมัครเข้าชุมนุมนักกลอนของโรงเรียน
ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากนั้นก็ได้ฝึกฝนเรื่อยมาจนเริ่มส่งประกวดงานในต่าง ๆ ของโรงเรียน
เช่น วันสุนทรภู่ วันภาษาไทย ฯลฯ แล้วจึงขยายไปแข่งขันประชันกลอนสดในเวทีระดับประเทศ รวมทั้ง
ได้บ่มเพาะตนเองในค่ายพัฒนาทักษะการเขียนหลายค่าย เช่น ค่ายกล้านวรรณกรรม ซึ่งจัดโดย CP-ALL
ค่ายอ่าน เขียน เรียน คิด ของมูลนิธิ SCG ค่าย Young Writer Camp ของมติชน ฯลฯ

เมื่อเขาเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษานับแต่ได้อ่านหนังสือมากมายหลากหลายประเภท ทั้งเรื่องสั้น ความเรียง แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ละทิ้งการทำกิจกรรมของมหาวิทยาลัย โดยเป็นผู้ช่วยนายกองค์การนิสิต มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2557 เพื่อเรียนรู้การทำงานและการใช้ชีวิตในอีกมุมมองหนึ่งกับเพื่อน ๆ ต่างคณะ ซึ่งเขาได้ใช้ความสามารถในการคิดและเขียน ถ่ายทอดเป็นบทเพลงเกี่ยวกับสถาบันฝากไว้ให้รุ่นน้องอีกหลายบทเพลง ปัจจุบันธนบัตรยังคงขยันหมั่นเพียรกับการอ่าน การเขียนหนังสือเช่นเดิม แต่มุ่งเน้นภาษาและวรรณคดีในเชิงวิชาการลึกมากขึ้น เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเขียนวิทยานิพนธ์

3.2 ผลงานหรือรางวัลโดดเด่นที่ได้รับ

- 1) บทกวีนิพนธ์ผ่านเข้ารอบ รางวัลนายอินทร์อวอร์ด พ.ศ. 2555
- 2) รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 ประเภทรางวัลนักเขียนรุ่นเยาว์ หมวดกวีนิพนธ์ รางวัลเซเว่นบุคอวอร์ด พ.ศ. 2554
- 3) รางวัลชมเชย ประเภทกวีนิพนธ์ วรรณกรรมการเมือง รางวัลพานแว่นฟ้า ครั้งที่ 10 ประจำปี 2554 จัดโดยรัฐสภา

3.3 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของธนบัตร ใจอินทร์โดยแบ่งเป็นการเขียนบรรยายเป็น 3 หัวข้อตามลำดับขั้นตอน คือ กระบวนการก่อนการเขียน กระบวนการระหว่างการเขียน และกระบวนการหลังการเขียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 กระบวนการก่อนการเขียน

กระบวนการก่อนการเขียนบทกวีนิพนธ์ เริ่มจากการหาวัตถุดิบแหล่งข้อมูลที่น่ามาเขียน โดยมาจากการสังเกตเรื่องราวของสิ่งรอบตัว สังเกตชีวิตคนรอบข้าง สถานการณ์ความเป็นไปของคนในสังคม อีกทั้งสะสมวัตถุดิบการเขียนด้วยการจดบันทึกเรื่องราวในชีวิตประจำวันหรือกลวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจที่เราได้พบเจอจากแหล่งต่าง ๆ เช่น โฆษณาโทรทัศน์ ข้อความจากสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อรอเวลาหยิบยกข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ต่อยอดในการเขียนเป็นบทกวี รวมถึงการศึกษาเรื่องคติชาวบ้าน/ตำนานที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตของคนไทยมาอย่างยาวนานก็เป็นแหล่งข้อมูลที่น่าสนใจและทำให้งานเขียนของเรามีความเป็นเอกลักษณ์ จากนั้นเราจึงควรเตรียมตัวไปสู่การเขียนด้วยการเรียนรู้ผ่านการอ่าน การอ่านหนังสือเป็นจำนวนมากย่อมทำให้โลกของเรากว้างขึ้น และยังเปรียบเสมือนการนำเข้าวัตถุดิบก่อนที่จะส่งออกมาเป็นบทกวี ทำให้เราเห็นตัวอย่างการใช้สำนวนภาษา การใช้เสียง การนำเสนอความคิด ลำดับสุดท้ายคือ การศึกษาหลักการใช้คำ ความหมายของคำ และระดับภาษาที่เป็นเรื่องสำคัญที่ควรเรียนรู้และศึกษาก่อนที่จะเริ่มเขียนบทกวี ซึ่งในขั้นกระบวนการก่อนการเขียนบทกวีนิพนธ์นั้นสามารถแบ่งเป็นหัวข้อได้ 3 ประเด็น คือ การหาวัตถุดิบ แหล่งข้อมูล การเรียนรู้ผ่านการอ่าน การศึกษาหลักการใช้คำ ความหมายของคำ และระดับภาษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การหาวัตถุดิบ แหล่งข้อมูล เป็นกระบวนการก่อนการเขียนบทกวีนิพนธ์ โดยผู้เขียนสามารถหาวัตถุดิบ แหล่งข้อมูลมาได้จากหลากหลายแหล่ง สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น คือการสังเกตเรื่องราวของสิ่งรอบตัว การจดบันทึกเรื่องราวในชีวิตประจำวัน, กลวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ รวมทั้งการศึกษาเรื่องคติชาวบ้าน/ตำนาน เพื่อนำสาระความรู้ที่ได้ไปเป็นประเด็นในเขียนเป็นกวีนิพนธ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1) การสังเกตเรื่องราวของสิ่งรอบตัว วัตถุดิบ

แหล่งข้อมูลที่สำคัญในการเขียนกวีนิพนธ์นั้นไม่จำเป็นว่าจะต้องได้มาจากการอ่านเพียงทางเดียวเท่านั้น การสังเกตก็เป็นวิธีการที่น่าสนใจในการหาวัตถุดิบในการเขียน โดยการสังเกตบุคคล สิ่งของ สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งสังเกตเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเราโดยตรง รวมไปถึงสังเกตเรื่องราวชีวิตของผู้คนรอบข้างหลากหลายกลุ่ม ผู้ที่จะเขียนได้ดีย่อมจำเป็นต้องมองสิ่งต่าง ๆ ด้วยสายตาที่ละเอียดถี่ถ้วน เพื่อหามุมมองที่คนทั่วไปมองข้าม หรืออาจไม่เคยคาดคิดแล้วนำเอาเรื่องราวเหล่านั้นมาเป็นประเด็นในการเขียน

“คือถ้าเราเป็นนักเขียน เป็นกวีเนี่ย

เราจะต้องมองเห็นสิ่งที่คนอื่นมองไม่เห็นให้ได้ สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ

สิ่งที่มันซ่อนอยู่ สิ่งที่คุณอื่นค้นหาไม่เจอ”

“นักเขียนต้องมีตาที่ 3 คือต้องมีตาที่คนทั่วไปไม่เห็น แต่เราไม่ได้มองว่า

เราเป็นเทพเจ้า หรือเป็นอะไร แต่คือให้นักเขียนมีความละเอียดอ่อน”

“เราก็ต้องใช้ชีวิตกับคนอื่นให้ได้ กับพ่อแม่พี่น้องกับเพื่อนฝูง

ยิ่งเราอยู่กับคนได้มาก มันก็จะยิ่งเป็นผลดีกับตัวเรา

ยิ่งมีเพื่อนมาก เราก็ยิ่งมีวัตถุดิบมาก

“ผมมองว่ามันไม่จำเป็นต้องอ่านหนังสืออย่างเดียว

แต่มันสามารถอ่านได้หลายที่หลายทาง เช่น อ่านจากเพื่อน อ่านจากพ่อแม่

อ่านจากครูบาอาจารย์ มันคือการสังเกตชีวิตของเค้าด้วย

ซึ่งชีวิตผู้คนมันก็คือวัตถุดิบในการสร้างวรรณกรรมอย่างหนึ่ง

เราก็จะเห็นว่าวรรณคดี วรรณกรรม ทั้งโบราณหรือปัจจุบันก็ตามครับ

มันก็เป็นเรื่องของมนุษย์นี่เอง ลิลิตพระลอ รามเกียรติ์ มันคือเรื่องภายในของมนุษย์ทั้งนั้นเลย

ฉะนั้นการอ่านมันไม่ใช่หนังสืออย่างเดียวครับ คือจากชีวิตคนรอบข้างด้วย”

“การอ่านของผมเนี่ย มันไม่ใช่แค่การอ่านหนังสือเท่านั้น แต่มันคือการหยิบตัวเอง

ไปสังเกตกับคนรอบข้าง ผมจะไม่ชอบกลุ่มไหนกลุ่มเดียว เพื่อนด้วยก็ใช่ ที่นี้มันก็จะจะมี

เช่น กลุ่มสังคมออนไลน์ เป็นกลุ่มใหญ่ ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรมอะไรพวกนี้

อย่างทวิตเตอร์ ผมก็จะเข้าไปสังเกตว่าชีวิตเค้าเป็นไงบ้าง

คือพอทวิตเตอร์ที่มันจำกัดคำไม่กี่คำอะครับ ประมาณ 140 คำเนี่ย

ที่นี้จำนวนภาษาที่คนใช้ในทวิตเตอร์อะ มันจะจำกัด

พอมันจำกัดมันต้องคิดแล้ว ว่ามันจะสื่ออะไร ก็เลยดูคนในทวิตเตอร์ครับ ว่าเค้าเป็นยังไง”

(ธนบัตร ใจอินทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

1.2)การจดบันทึกเรื่องราวในชีวิตประจำวัน, กลวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ การบันทึกนับเป็นการสะสมวัตถุดิบในการเขียนได้เป็นอย่างดี ทั้ง บันทึกเรื่องราวในชีวิตประจำวัน เรื่องทั่ว ๆ ไป เรื่องที่น่าสนใจ ประเด็นสร้างสรรค์ที่คิดได้ รวมไปถึง บันทึกข้อความที่เป็นแรงบันดาลใจ จุดประกายความคิด หรือกลวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ แปลกใหม่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปสร้างผลงานกวีนิพนธ์และประยุกต์ใช้ในการเขียนกวีนิพนธ์ได้ในอนาคต

“ผมจะมีบันทึกนะครับ คือผมจะเป็นคนถ้าโทรศัพท์หาย ชีวิตจะทำอะไรไม่ได้เลย

อย่างอะไรที่ผมนึกออก ผมจะจดไว้ในนี้หมดเลย อย่างเช่นหัวข้อกวีนิพนธ์”

“เราจดลงสมุด มันรู้สึกว่าจะสามารถอ่านได้ตลอดเวลา มันรู้สึกดีได้จับกระดาษ

เราได้แบบเพื่อเจออะ อย่างเช่น อะไรที่มันโดน ๆ อันนี้เจอในทวิตเตอร์นะพี่

คำว่า “รัก” คนญี่ปุ่น ที่ญี่ปุ่นเค้าไม่พูดกันหรอก มันเงินอะพี่

นัดสุเมะ ชูชูกิ เคยแปลเอาไว้ว่า พระจันทร์สวยจังเลย

คือมันเป็นฉากที่ตัวละคร ผู้ชายผู้หญิงจับมือกัน

แล้วทีนี้คือผู้ชายก็เงินที่จะบอกรักผู้หญิง ที่จะบอกว่า “โอเลิฟยู” อย่างนี้อะครับ

ก็เลยจับมือแล้วก็ชวนผู้หญิงมองขึ้นไปข้างบนบอกว่า “พระจันทร์สวยนะ”

ซึ่งมันเป็นประโยคบอกรักแบบหนึ่ง”

“วิธีการสื่อสารก็จด มันมีโฆษณาของบริษัทคนอร์อะครับ คือเค้าตั้งใจทยอยไว้ก่อนว่า

คือ ปิ่นโตสำหรับใส่อาหาร คำถามก็คือ ปิ่นโตมันใส่อะไรได้บ้างนอกจากอาหาร

นี่คือเป็นโจทย์ที่เค้าคิดนะ วิธีการก็คือเค้าให้ลูกที่ห่างพ่อแม่

เมื่อได้รับปิ่นโตจากพ่อแม่เนี่ย เค้าจะดูว่าลูกรู้สึกยังไงบ้าง คือ ปิ่นโต 3 ชั้นเนี่ย

ชั้นแรกจะใส่ข้าว ชั้นที่ 2 จะใส่กับข้าว ชั้นที่ 3 เนี่ยเค้าจะใส่วิดีโอที่อัดจากแม่”

(ธนบัตร ใจอินทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

1.3)การศึกษาเรื่องคติชาวบ้าน/ตำนาน ประเทศไทย

ไทยของเรามีต้นทุนวัตถุดิบทางภาษาและวัฒนธรรมอย่างมากมาย มีทั้งวรรณกรรมมุขปาฐะ คติชาวบ้าน ตำนาน นิทาน ความเชื่อ รวมถึงเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ที่มีความน่าสนใจ สนุกสนาน หากเราหันมาศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องราวข้างต้น ย่อมทำให้ได้รับต้นทุนที่มีคุณค่า สามารถนำไปต่อยอดด้วยการดัดแปลง สร้างสรรค์ให้เป็นเรื่องราวที่ร่วมสมัยและกระตุ้นความน่าสนใจต่อผู้อ่านได้

“พอเวลาดู Harry Potter อะไรอย่างนี้ ดู The lord of the rings อะไรอย่างเงี้ย

ที่จริงประเทศไทยก็มีวัตถุดิบอะไรอย่างนั้นอะ เค้าอาจจะไม่ปรกณ์มปรัมปรา

เราก็มีไตรภูมิอะไรอย่างนี้ มันเป็นวัตถุดิบชั้นดีเลย แต่ทำไมไม่มีคนทำ

เจเจ ไรลิ่ง เอาเรื่องภูตวิเศษณ์ไปรวมกับตำนานท้องถิ่นอะไรของเค้า ที่จริงเราก็มีนะ

ไอ้เรื่องเหนือธรรมชาติจี้ครับ เยอะด้วย เยอะมาก เรื่องยักษ์ เรื่องเทวดา ภูตผีปีศาจ

เราสามารถทำได้ เราทำเป็นมหากาพย์เรื่องใหญ่ได้เลยนะ”

(ธนบัตร ใจอินทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

2) การเรียนรู้ผ่านการอ่าน การอ่านนับเป็นการสะสม

วัตถุดิบในการเขียนที่สำคัญ จุดเริ่มต้นของการเขียน คือ การอ่าน ไม่จำเป็นว่าจะต้องอ่านหนังสือ เฉพาะประเภทกวีนิพนธ์เพียงเท่านั้น แต่การอ่านหนังสือทุกประเภทย่อมเป็นต้นทุนที่ดีต่อการเขียน นอกจากทำให้ผู้อ่านได้ทราบสาระความรู้แล้ว ยังเป็นการเปิดมุมมอง เห็นตัวอย่างการเล่าเรื่อง กลวิธีการแต่ง อีกทั้งทำให้ผู้เขียนรู้จักชุดคำศัพท์ต่าง ๆ มากขึ้น และเมื่อมีต้นทุนจากการอ่านสะสมมาก พอสมควร ผู้เขียนก็ย่อมสามารถถ่ายทอดสารผ่านตัวอักษรสู่กวีนิพนธ์ที่ได้แต่งขึ้น

“ตอนนั้นอ่านเยอะมากครับ คือตอนนี้อยากจะเรียน ป.โท ผมอ่านแต่วิชาการ

แต่ว่าตอนเรียน ป.ตรี อ่านหนังสือเยอะมาก ที่ไม่ใช่หนังสือเรียน

ที่เป็นวรรณกรรมอะไรพวกนี้ครับ ไม่ได้อ่านแค่กวีนิพนธ์

ไม่ได้อ่านแค่เรื่องสั้นอะไรเงี้ย แต่ว่าความเรียงทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับความคิดก็อ่านหมดเลย”

“ผมว่าการอ่านมันคือการสังเกตแบบหนึ่ง มันไม่จำเป็นต้องอ่านหนังสืออย่างเดียว

สมมติว่าเราเป็นโรงงานโรงงานหนึ่ง เราเป็นนักผลิตไข่ม้อยครับ เราจะผลิตสินค้าสักชิ้นเนี่ย

เราจำเป็นต้องนำเข้าวัตถุดิบ วัตถุดิบที่ว่ามันคือการอ่าน การอ่านหนังสือ อ่านโลก

สังเกตชีวิตคนรอบข้างเนี่ย ... พอเรานำเข้าแล้วเนี่ยพี่ มันถึงจะนำออกได้”

“เวลามีน้องอยากเขียนอะครับ ... พี่จะเริ่มจากตรงไหนดี

ผมก็จะบอกว่า เนี่ย มันเริ่มจากการอ่าน”

“พอเรานึกขึ้นมา คำประเภทนั้น เสียงอักขรภาษา เกี่ยวกับคำพวกนั้น

มันจะ effect กับเราโดยอัตโนมัติ มันต้องใช้เวลาพอสมควร”

(ธนภัทร ใจอินทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

3) การศึกษาหลักการใช้คำ ความหมายของคำ และ

ระดับภาษา ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความละเอียดอ่อน มีระดับของภาษา เป็นภาษาที่รุ่มรวยถ้อยคำ คำแต่ละคำสามารถแทนความหมายได้หลายความหมาย และความหมายหนึ่งความหมาย ก็สามารถใช้คำแทนได้หลายคำ ผู้ที่จะเขียนกวีนิพนธ์ได้ดีหากมีความรู้เกี่ยวกับหลักภาษา การใช้คำ ความหมายของคำ และระดับภาษา ศึกษาและเรียนรู้ จนมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี เมื่อถึงคราวเขียนบทกวีก็จะสามารถนำถ้อยคำในภาษาไปใช้แต่งหรือสื่อความได้ดีมากยิ่งขึ้น

“ภาษาลำคัญ เรามีระดับภาษา เรามีภาษาของตัวเอง

เรามีความละเอียดอ่อนของภาษา เพราะฉะนั้นเราควรจะมีแง่มุมของภาษาของเรา

เพราะว่ายิ่งเรามีความรู้เท่าไร เราก็ยังจะได้เปรียบมากเท่านั้น”

“ถ้าไม่มีความรู้ทางภาษาเนี่ย คำก็เป็นนักเขียนที่ดีไม่ได้ ภาษาลำคัญมาก

ส่วนความรู้เรื่องอื่น ประวัติศาสตร์ วิชาการเนี่ยครับ

มันสามารถถึงกันได้หมด แต่ว่าเราต้องมีแกนหลักก่อน”

“ภาษามันเป็นเครื่องมือถ้า เหมือนหมาตัวหนึ่งพี่ ถ้าเราไม่รู้จักมันดีพอ

หมาตัวใหญ่พาเราวิ่งไปเรื่อย ๆ เราไม่สามารถควบคุมมันได้ ฉะนั้นเราต้องรู้จักหมาเรา

ให้ดีกว่านั้น เครื่องมือทางภาษา เราก็ต้องรู้ว่าเราสามารถควบคุมมันได้มากแค่ไหน ถ้าเราอยู่ภายใต้การควบคุมของมันเนี่ย เราก็จะเถลิด ถ้าเราควบคุมมันได้ เรารู้จักภาษาว่าเราจะใช้คำอะไร เราจะสามารถสื่อความหมายที่เราต้องการได้อย่างครบถ้วน”
(ธนบัตร ใจอินทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

3.3.2 กระบวนการระหว่างการเขียน

กระบวนการระหว่างการเขียน ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 2 หัวข้อคือ วิธีการเขียน และเทคนิค/กลวิธี โดยมีรายละเอียดดังนี้ การวางแผนการเขียนให้มีความเป็นเอกภาพ ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ไม่เขียนแบบสะเปะสะปะหรือกลอนพาไป การเขียนจากการทบทวนอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดเพื่อถ่ายทอดลงในบทกวีว่าในขณะนั้นเรามีความรู้สึกนึกคิดอย่างไรต่อเรื่องที่เขียน การนำประเด็นที่สนใจมาทบทวนและตัดทอนความคิด เพิ่มเข้า ลดออก เพื่อให้ได้ประเด็นในการเขียนที่มีความน่าสนใจเหมาะสม การกำหนดเป้าหมายของผู้อ่าน เพื่อเลือกใช้ระดับภาษาให้เหมาะสม การเขียนบันทึกคำที่สร้างสรรค์ สื่อความหมายได้ดีหรือไพเราะเพื่อรอการนำมาใช้งานการเขียนด้วยถ้อยคำธรรมดา ใช้คำศัพท์ที่ไม่ต้องแปลความหมาย เป็นคำไทยที่ใช้ในชีวิตประจำวันรวมถึงการใช้คำที่เข้าใจง่าย แต่สื่อความหมายได้กว้างและลึก ตลอดจนการฝึกฝนด้วยการเขียนและอ่านอย่างสม่ำเสมอ ส่วนเทคนิค/กลวิธีในการเขียนบทกวีนั้น ได้แก่ การสร้างสำนวนภาษาที่มีความเป็นเอกลักษณ์ การคิดวรรคจบให้มีน้ำหนักตกย้ำอารมณ์ความรู้สึกที่สะท้อนใจ การหาประเด็น/มุมมองที่แตกต่าง น่าสนใจ ไม่ซ้ำ มองสิ่งในสิ่งที่คนอื่นอาจไม่ได้สังเกตเห็นหรือยังไม่มีผู้ใดเคยกล่าวถึงในแง่มุมดังกล่าว ทำในสิ่งที่ผู้อื่นไม่สนใจให้มีความน่าสนใจ รวมถึงความแหลมคมทางความคิดและกลวิธีการนำเสนอ

1) **วิธีการเขียน** เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ โดยวิธีการเขียนของธนบัตรสามารถสรุปได้ 8 ประเด็น คือ การวางแผนการเขียนให้มีความเป็นเอกภาพ การเขียนจากการทบทวนอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด การนำประเด็นที่สนใจมาทบทวน และตัดทอนความคิด การกำหนดเป้าหมายของผู้อ่าน เพื่อเลือกใช้ระดับภาษาให้เหมาะสม การเขียนบันทึกคำที่สร้างสรรค์ สื่อความหมายได้ดี เพื่อรอการนำมาใช้ การเขียนด้วยถ้อยคำธรรมดา ใช้คำศัพท์ที่ไม่ต้องแปลความหมาย การใช้คำที่เข้าใจง่าย แต่สื่อความหมายได้กว้างและลึก รวมทั้งการฝึกฝนด้วยการเขียนและอ่านอย่างสม่ำเสมอ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1) การวางแผนการเขียนให้มีความเป็นเอกภาพ

ผู้เขียนจะต้องวางแผนโครงร่างของบทกวีในเบื้องต้นก่อนเขียน โดยกำหนดหัวข้อ ทิศทางและขอบเขตในการเขียน ให้มีความสำคัญในการแต่งบทแรกและบทสุดท้าย เพื่อเป็นการทบทวนประเด็นอีกครั้ง ให้นเนื้อหาของบทกวีมีความเป็นเอกภาพ มีใจความสำคัญเพียงใจความเดียว ไม่สับสน วกวน ป้องกันการแต่งโดยกลอนพาไปสะเปะสะปะ หรือเนื้อหาที่เขียนตลอดทั้งเรื่องไม่สอดคล้องกัน

“บทสุดท้ายกับบทแรกเป็นการย้ำความคิดด้วยครับพี่ ว่าบทวีรเรื่องนี้
สะเปะสะปะมัย จากบทแรกไปบทสุดท้ายเรายังแน่นอนอยู่มัย ทำให้เรื่องนี้มีเอกภาพ
ถ้าไม่แน่นเี่ย ขึ้นต้นอีกอย่าง ลงท้ายอีกอย่าง ขึ้นต้นบวก ลงท้ายลบอย่างนี้จะครับ
ก็กลั่น มันเขียนเหมือนไม่มีสมาธิ คือเขียนแบบสะเปะสะปะ ไม่มีธงตั้งไว้”
“ต้องตั้งธงไว้ก่อนครับ สำคัญมาก ไม่งั้นก็จะเป็นแบบกลอนพาไป ก็คือ
เราไม่ตั้งธงไว้ก่อนว่าเราจะสื่ออะไร แล้วภาษาก็พาเราเลยเถิดไปเรื่อย
คือ ความอันตรายของกวีนิพนธ์ครับ”

(ธนบัตร ใจจันทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

1.2) การเขียนจากการทบทวนอารมณ์ ความรู้สึก

นึกคิด เป็นวิธีการเขียนกวีนิพนธ์ที่มาจากการทบทวนความรู้สึกนึกคิดของตนเองที่มีต่อเรื่องราวหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่ผ่านมาในชีวิตประจำวัน ด้วยสายตาและมุมมองอันละเอียดอ่อน แล้วถ่ายทอดออกอารมณ์ ความรู้สึกเหล่านั้นมาเป็นบทกวีนิพนธ์ที่มีลักษณะของการเล่าเรื่องราวลงไปด้วย

“ทุกครั้งที่เขียน เราไม่ได้มีจุดมุ่งหมายให้เค้าอ่านอย่างเดียว
แต่ว่าเป็นการเขียนทบทวนความรู้สึกนึกคิด ทบทวนอารมณ์ตัวเองไปด้วย
ส่วนการที่คนอื่นอ่านแล้วเค้ารู้สึกดี มันเป็นผลพลอยได้ นั่นคือเวลาที่ผมเขียน
รู้สึกอะไรเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างเช่น งานเข้ารอบนายอินทร์อะครับ
“อุบัติเหตุแห่งกระจกบนรถทัวร์” คือที่จริงผมนั่งรถตู้ แล้วรถตู้ไปชนผีเสื้อ
ก็เลยเอาความรู้สึกนึกคิดตรงนั้นมาทบทวน แล้วก็รู้สึกยังงี้บ้าง ก็เขียนออกมาเป็นเรื่องอุบัติเหตุ”
(ธนบัตร ใจจันทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

1.3) การนำประเด็นที่สนใจมาทบทวน และตัด

ทบทวนความคิด เป็นวิธีการเขียนกวีนิพนธ์โดยนำประเด็นสร้างสรรค์ที่น่าสนใจซึ่งได้บันทึกเก็บไว้มานำมาทบทวน คิดพิจารณา คิดแตกย่อยออกไปจากประเด็นเดิม เพิ่มและตัดทอนความคิดเหล่านั้น เพื่อให้ได้ประเด็นที่แหลมคมในการเขียน และคิดหาถ้อยคำต่าง ๆ เพื่อเขียนเป็นกวีนิพนธ์ออกมา

“อย่างเนี่ยครับ “เป็นผู้มีจิตสำนึก” ไม่รู้ว่ามันจะสื่อถึงอะไร
แต่ถ้าผมมองว่า เฮ้ย มีเปอร์เซ็นต์ของความ creative นิดหนึ่ง ผมจะจดไว้ก่อน
ก็จะรอให้แบบความคิดเข้ามาเรื่อย ๆ แล้วเราก็จะคัดลอกความคิด
ตัดทอน เพิ่มเข้า เพิ่มออก เราารู้สึกว่ามันเป็นประเด็นที่จะมีความหมายบางอย่าง
แล้วก็เริ่มเขียน วาจา สัตย์ คือความซื่อสัตย์ แต่ว่า สัตว์ อันนี้หมายถึงสัตว์โดยทั่วไป
แต่ว่าอันนี้ผมยังไม่ได้เขียนครับ มันแรง รอให้แบบ มีความคิดบางอย่าง
ที่มันลดทอนความแรงของเราไปก่อน ... อย่างเนี่ยที่ ประเด็นที่มันคิดออก
จะเก็บเอาไว้มันยังไม่ได้เขียนเลย เพราะถ้าผมเขียนลงไปตอนนั้นอะ จะแรงพอสมควร”
(ธนบัตร ใจจันทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

1.4) การกำหนดเป้าหมายของผู้อ่าน เพื่อเลือกใช้

ระดับภาษาให้เหมาะสม ในการเขียนกวีนิพนธ์ วิธีการที่สำคัญวิธีหนึ่งในกระบวนการระหว่างการเขียน คือ การกำหนดเป้าหมายของผู้อ่านไว้เบื้องต้นก่อน ว่าเป็นผู้อ่านกลุ่มใด กลุ่มเด็ก กลุ่มครูอาจารย์ กลุ่มกรรมการ หรือกลุ่มบุคคลวัยใด เพื่อในระหว่างการเขียนจะได้ออกแบบแนวทางการเขียน เลือกใช้คำ และภาษาให้มีความเหมาะสมต่อกลุ่มของผู้อ่าน

“ต้องนั่งถามว่าเขียนให้ใครอ่านครับ เขียนให้เด็กอ่านก็เป็นอีกแบบหนึ่ง เขียนให้คนทั่วไปอ่าน เขียนให้เพื่อนอ่าน เขียนให้ครูบาอาจารย์อ่านก็เป็นอีกแบบหนึ่ง”

(ธนบัตร ใจอินทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

1.5) การเขียนบันทึกคำที่สร้างสรรค์ สื่อ

ความหมายได้ดี เพื่อรอกำนำมาใช้ เป็นวิธีการที่สืบเนื่องจากการเก็บสะสมต้นทุน วัตถุดิบในการเขียน โดยการนำสมุดบันทึกที่ได้จดถ้อยคำดี ๆ หรือกลวิธีการเขียนที่สร้างสรรค์ซึ่งเคยบันทึกไว้ มาอ่าน ทบทวนเพื่อคิดสร้างสรรค์ถ้อยคำ หรือวรรคที่มีความไพเราะออกมา แล้วเขียนบันทึกสะสมเอาไว้ รอจังหวะเวลา โอกาสเหมาะสม จึงนำมาเรียบเรียง เชื่อมโยง เขียนเพิ่ม เพื่อประกอบเป็นกวีนิพนธ์ที่สมบูรณ์

“ให้เราเินดคำที่เราคิดออกเอาไว้ก่อน ก็จะแบ่งกระดาษเอาไว้ก่อน

ส่วนบนเอาไว้เขียน ส่วนล่างเินดคำเอาไว้ก่อน คำไหนที่ใช่ คำไหนไม่ใช่

คำไหนที่รู้สึกว่ามันคม ควรจะอยู่ในบทวันนี้ของเรา แล้วก็ค่อย ๆ ดึงเอาไปใส่”

“ทุกวันนี้ก็เลยที่บอกพี่ว่า เข้าทวิตเตอร์ เมื่อเจออะไรดี ๆ ก็จดเอาไว้

เพื่อรอวันเอามาเชื่อมโยงให้มันเป็นแบบของเรา เชื่อมโยงให้มันเป็นอะไรใหม่ ๆ อะครับ

ผมจะเรียกสมุดเินดว่า แรงบันดาลใจ ถ้ารู้สึกว่ามีใจมันกันดารเมื่อไหร่ สมอมนกันดารเมื่อไหร่

ก็จะเปิดอะไรพวกนี้ คือ เอาการเชื่อมโยง การเขียนสร้างสรรค์ แล้วก็สร้างในแบบของเรา”

“อาจารย์เนาวรัตน์เคยใช้คำ “มกฏมรกด” ในการอธิบายทะเลเวียตนาม

มกฏมรกด ไม่ใช่อธิบายทะเลเวียตนาม อธิบายภูเขาที่อยู่ในทะเลเวียตนาม

ภูเขาสีเขียวอะครับ แต่ไม่ใช่คำว่าภูเขา ใช้คำว่ามกฏที่สวมอยู่บนศีรษะของทะเล

ไอ้ นี่แหละ ภาษาไทย ไอ้คำพวกนี้อะครับ ถ้าเราคิดคำอะไรทำนองนี้ออก

ผมก็จะจดเอาไว้ก่อน รอวรรคไหนที่มันจะใช้ก็หยิบเอาไปใส่”

(ธนบัตร ใจอินทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

1.6) การเขียนด้วยถ้อยคำธรรมดา ใช้คำศัพท์ที่ไม่

ต้องแปลความหมาย ในการเขียนกวีนิพนธ์ ผู้เขียนควรเลือกใช้ถ้อยคำธรรมดา ที่คนทั่วไปสามารถอ่าน แล้วเข้าใจเรื่องราว เข้าใจความหมาย บทกวีที่ดีไม่ได้จำเป็นว่าจะต้องใช้คำศัพท์ยาก หรือใช้คำไวพจน์ เพื่อให้ผู้อ่านแปลความหมาย แต่ผู้เขียนควรใช้คำและภาษาที่ทำให้ผู้อ่านอ่านแล้วเข้าใจ เข้าถึงอารมณ์ ความรู้สึก รวมทั้งจิตใจของผู้อ่านได้ดีกว่า

“พอนึกถึงกลอนก็นึกถึงสุนทรภู่ ซึ่งมันอาจจะไกลตัวไป เราก็ปรับคำ ปรับภาษา

ไม่จำเป็นต้องแปลไทยเป็นไทยอีกรอบ แต่ว่าเป็นคำที่ง่าย ๆ อ่านแล้วเข้าใจเลย

ตรงนี้มาจากอาจารย์เนาวรัตน์ ไม่ใช่กลอนที่แบบอ่านแล้วต้องเปิด Dict

เปิด App ราชบัณฑิตแปลว่าอะไร คืออ่านแล้วเข้าใจเลย อ่านครั้งเดียว”

(ธนบัตร ใจอินทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

1.7) การใช้คำที่เข้าใจง่าย แต่สื่อความหมายได้

กว้างและลึก ในการเขียนกวีนิพนธ์ควรเลือกใช้คำศัพท์ที่ผู้อ่าน อ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย ไม่ควรใช้คำศัพท์ยากหรือคำศัพท์เฉพาะที่อ่านแล้วจะต้องค้นหาความหมายจากพจนานุกรม แต่ควรเลือกใช้คำที่สื่อความหมายของคำได้กว้าง ครอบคลุม และเจาะลึกลงไปในเรื่องละเอียด โดยผู้อ่านสามารถใช้การตีความในการพิจารณาขณะอ่าน เพื่อให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

“เทคนิค เราต้องคิดก่อน เทคนิคของผมคือ ใช้คำง่าย ๆ

สื่อความหมายได้กว้างแล้วก็ลึก ถ้าอย่างนั้นก็จะไม่ใช่กลอน

ก็เป็นแบบเรื่องสั้น นวนิยายทั่วไป ที่เค้าบอกกันว่า

บทกวีก็คือยอดมงกุฎของวรรณกรรม

เพราะฉะนั้นถ้าเป็นยอดมงกุฎของวรรณกรรมก็จะมีอะไรบางอย่าง

ที่แสดงเป็นลักษณะเด่นของมัน ต้องมีความพิเศษในตัวของมัน

ผมก็คิดว่านี่แหละน่าจะเป็นการตีความ การสื่อความหมาย ไม่ใช่งานทั่วไป

การใช้คำน้อย เอาไว้สื่อความหมายที่มากประมาณนี้”

(ธนบัตร ใจจันทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

1.8) การฝึกฝนด้วยการเขียนและอ่านอย่าง

สม่ำเสมอ วิธีที่จะทำให้เขียนบทกวีได้นั้นจะต้องฝึกฝนทั้งการอ่านและการเขียนอย่างสม่ำเสมอ การอ่านเป็นทักษะที่เราทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ โดยอ่านหนังสือวรรณกรรมหรือวรรณคดีทุกประเภท เพื่อสังเกตวิธีการใช้คำ ใช้ภาษา การตั้งชื่อเรื่อง ยิ่งสะสมทักษะการอ่านมาก ก็ยิ่งทำให้เห็นมุมมองและประสบการณ์ในการเขียนของนักเขียนแต่ละท่านมากขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตัวเราเองในการเขียน รวมทั้งจะต้องฝึกฝนการเขียนอย่างเป็นประจำเช่นกัน จึงจะทำให้ฝีมือในการเขียนพัฒนามากยิ่งขึ้น

“ผมก็จะเพิ่มอีกว่านอกจากอ่านเนี่ย ต้องฝึกเขียนด้วย”

“งานเขียนชิ้นแรกมันอาจจะไม่ได้ดีหรอก แต่เราต้องฝึกฝน

หาความรู้เพิ่มต่อ ๆ ไป อ่านเยอะ ๆ”

“อ่านนวนิยายของรงค์ วงศ์สวรรค์ ว่าเป็นนิยายอีกแบบหนึ่ง

เช่น เปิดเรื่องมาแบบ ผู้ชายคนนั้นเข้ามาในบ้าน พุงตัวเข้าไปในบ้านเหมือนโดนลมถีบ

โอ้ นักเลงจังเลย ใช้ภาษานักเลงมากเลย ... มันอย่างนี้ครับ มันก็เก็บเป็นแบบเห็น

สังเกตวิธีการใช้ภาษาของเค้า เช่น นวนิยาย จะสื่อถึงโสเภณี แต่เค้าใช้คำว่า สนิมสร้อย”

“เราเรียนรู้มาจากการอ่าน จากการสังเกตมาเรื่อย ๆ แล้วก็เก็บเอาไว้ว่า

เราสามารถใช่วิธีแบบนี้ได้ในการตั้งชื่อ ... น่าจะมาจากการอ่าน

ยิ่งอ่านเยอะก็ยิ่งได้เปรียบ คือผมมองว่าสกิลพวกนี้อะครับ เป็นสกิลที่ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้

ขอแค่เราอย่าหยุดแค่นั้นเอง พอเราหยุดปั๊บ เหมือนเค้าแข่ง ยิ่งหยุดไปปี สองปี

คนอื่นก็ล้ำหน้าไปปี สองปี มันเป็นสกิลที่ทุกคนสามารถเท่าทันกันได้

มันไม่ใช่แบบความสามารถพิเศษหรือว่าเป็นฐานทางร่างกาย พวกกล่องเสียงน่ารัก้อง

อาจจะเป็นสังขารทางร่างกาย แต่ใ้พวกการอ่านพวกนี้มันไม่ใช่อวัยวะ
แต่ว่ามันเป็นประสบการณ์มากกว่า ซึ่งประสบการณ์ทุกคนสามารถหาอ่านได้ พัฒนาได้”

(ธนบัตร ใจอินทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

2) เทคนิค/กลวิธี เป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้ผลงานเขียนมี
ลักษณะเฉพาะบุคคลและแตกต่างจากผู้อื่น โดยเทคนิค/กลวิธีในกระบวนการระหว่างการเขียนของ
ธนบัตร สามารถวิเคราะห์และสรุปได้ 4 ประเด็น คือ การสร้างสำนวนภาษาที่มีความเป็นเอกลักษณ์
การคิดวรรคจบให้มีน้ำหนัก การหาประเด็น/มุมมอง ที่แตกต่าง น่าสนใจ ไม่ซ้ำ รวมทั้งความแหลมคม
ทางความคิดและกลวิธีการนำเสนอ โดยมีรายละเอียดดังนี้

**2.1) การสร้างสำนวนภาษาที่มีความเป็น
เอกลักษณ์** เทคนิคการเขียนบทกวีนิพนธ์ที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ ควรสร้างความมีเอกลักษณ์
เฉพาะตัวในการเขียนงานของตนเอง ทั้งในเรื่องความคิด ความงดงามของการเลือกใช้ภาษา ชุด
คำศัพท์ กลวิธีการแต่ง หรือเทคนิคการนำเสนอเรื่องราวในแง่มุมต่าง ๆ

“สำนวนแตกต่างกัน สำนวนภาษา คือความคิด มันแตกต่าง
แต่ว่าสำนวนภาษามันเป็นสิ่งที่แสดงเอกลักษณ์ ว่าแต่ละคนเป็นยังไง
อาจารย์เนาวรัตน์ก็จะมีสำนวนภาษาอีกแบบหนึ่ง พี่โยก็อีกแบบหนึ่ง
พี่ไวก์ ศักดิ์ศิริ ก็จะมีอีกแบบหนึ่ง ผมว่าใ้สำนวนเหล่านี้มันสื่อความเป็นตัวเอง”

(ธนบัตร ใจอินทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

2.2) การคิดวรรคจบให้น้ำหนัก ในการเขียนบทกวี
นิพนธ์นั้นควรให้ความสำคัญกับวรรคจบในตอนท้าย ซึ่งผู้เขียนควรประดิษฐ์ สร้างสรรค์ถ้อยคำ เพื่อสื่อ
แนวคิด หรือย้าอารมณ์ความรู้สึกให้หนักแน่นมากที่สุด บทกวีนิพนธ์ที่ดีควรมีวรรคจบที่สร้างความ
ประทับใจ สะเทือนใจ ตอกย้าอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่าน ทิ้งท้ายให้ผู้อ่านเป็นผู้ตัดสินใจ หรือนำไปคิดต่อ

“ส่วนมากผมจะคิดวรรคจบไว้ก่อน ก่อนอื่นเลยในการเขียน ขึ้นต้นกับตอนจบ
2 ส่วนมีความสำคัญ แต่จบเนี่ยจบสำคัญสุด มันเหมือนแบบการฟาดสุดท้ายอะ”
“ตอนนั้นเขียนเรื่องการเมืองประเทศไทย ตั้งใจว่าจะไม่เขียน
เอียงไปทางเหลือง ไม่เขียนเอียงไปทางแดง เขียนตรงกลาง โดยตั้งหัวข้อไว้ว่าไม่รู้
เพราะเป็นคนไม่รู้ ก็จบด้วยว่าเป็นละครเวทีเรื่องหนึ่งที่เล่นเกี่ยวกับเรื่อง ประเทศไทย
แล้วก็ ก็เป็นบทละครที่แบบมีการทะเลาะกันระหว่างคนที่อยู่ในประเทศไทย
แล้วก็สุดท้ายแล้วเนี่ยในฐานะคนดูเรา ก็ไม่รู้ว่ามีใครเขียนบทละคร
“ก็ไม่มีใครกำหนดบทละคร” เราไม่รู้ว่าคุณขัดแย้งนี้ใครทำ มันไม่ใช่สิ่งที่ดี
คือ ตอนจบสำคัญ ว่าเราคิดยังไง จะสื่ออะไร”

(ธนบัตร ใจอินทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

2.3) การหาประเด็น/มุมมอง ที่แตกต่าง น่าสนใจ

ไม่ซ้ำ เป็นการเขียนกวีนิพนธ์โดยพิจารณาถึงประเด็นในการเขียน ด้วยการเลือกหามุมมองที่น่าสนใจ เป็นเรื่องราวที่มีความเข้มข้น มีผลกระทบต่องิตใจและอารมณ์ความรู้สึก ไม่เคยมีผู้ใดเขียนมาก่อน หรือ เป็นมุมมองที่มีความแตกต่างจากผู้อื่นซึ่งได้นำเสนอไปแล้ว เพื่อให้บทกวีนิพนธ์ของเรามีความสร้างสรรค์ นำเสนอเรื่องราวที่ไม่ซ้ำ ให้ประสบการณ์ที่แปลกใหม่แก่ผู้อื่น หรือให้แง่มุมใหม่เพื่อผู้อ่านได้ติดตาม

“ไม่จำเป็นต้องเป็นเหตุการณ์ในชีวิตนะ อาจจะเป็นเรื่องราว หนังสือเล่มนี้นั่นก็ได้ เพราะเรารู้สึกว่ามันมีแง่มุมแปลกใหม่ที่เคายังไม่พูดถึง แล้วเรารู้สึกว่ามันเข้มข้น แล้วมันมีอะไรบางอย่างที่ มันมีผลกระทบต่องิตใจ โดยที่เคายังไม่ได้เขียน”

“ผัดไทย คนไทยก็จะบอกว่า เป็นอาหารประจำชาติ มันอร่อย ผรั่งชอบ แต่ถ้าเป็นดาร์ก ๆ อะไรแบบนี้ เช่น ประสบการณ์การเจอผัดไทยครั้งแรกของผรั่ง คือ หนึ่งเค้าท้องร่วง เค้าโดนโกงราคา เค้าโดนเอาเปรียบ อาหารไม่อร่อย นี่คือเรื่องดาร์กที่เราสามารถนำเสนอได้ว่า มันคืออีกมุมมองหนึ่งที่”

“ใครก็รู้ว่าผัดไทยเป็นอาหารประจำชาติ เราก็อายุแล้ว แต่จะมีใครมั๊ย ส่วนน้อยรู้ว่าคนไทยเราใช้ช่องทางนี้ในการเอาเปรียบคนอื่น” “ประเด็นที่เราต้องการคืออะไร ประเด็นต้องไม่ซ้ำกับคนอื่น ถ้าไม่นั้นเขียนทำไม”

“ถ้าผมเป็นกรรมการผมจะมองว่าเรามีโลกสวยเกี่ยวกับผัดไทยเยอะ แต่โลกทางลบเกี่ยวกับผัดไทยเราก็มี ถ้าทางลบ เราก็จะให้ทางลบ เพราะมันสามารถเห็นมุมมองเยอะมากกว่า ผัดไทยอร่อย อาหารประจำชาติ ก็จะมีมุมมองกรรมการต้องการอะไร แล้วเราต้องการสื่ออะไรให้กรรมการเห็น”

(ธนภัทร ใจอินทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

2.4) ความแหลมคมทางความคิดและกลวิธีการ

นำเสนอ บทกวีที่ดีควรจะมีโดดเด่นแหลมคมในเรื่องของความคิดและกลวิธีในการเขียน มากกว่าเรื่อง รูปแบบของกวีนิพนธ์ “ความคิด” คือ สารหรือประเด็นที่ต้องการนำเสนอ ผ่านการใช้ “กลวิธี” ในการเขียน โดยคิด สรรหาวิธีการเขียนเพื่อให้สามารถถ่ายทอดความคิดหรือเรื่องราว เหล่านั้นให้มีความน่าสนใจ ผู้อ่านรู้สึกกระทบอารมณ์ความรู้สึก

“พอเราได้ประเด็นปั๊บ มันก็จะเป็นเรื่องของกลวิธีก็เยอะแยะมากมาย ผมว่าในงาน 1 ชิ้น มันสำคัญ 2 อย่างก็คือ 1. ความคิด 2. กลวิธี 2 อย่าง ส่วนรูปแบบยังงี้ก็ได้ จะเป็นกลอนแปด เป็นโคลง เป็นความเรียงอะไรก็ได้ แต่ที่มันคมก็คือ ความคิดกับกลวิธี”

(ธนภัทร ใจอินทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

3.3.3 กระบวนการหลังการเขียน

กระบวนการหลังการเขียนทำได้โดยนำบทกวีที่เขียนเรียบร้อยแล้ว ไปแลกเปลี่ยน ให้เพื่อนหรือครู อาจารย์ช่วยอ่าน วิพากษ์วิจารณ์งานเขียน จากนั้นจึงเข้าสู่การรับ ฟังคำวิจารณ์จากครู หรือเพื่อน เพื่อพัฒนางานเขียนของตนเอง แล้วแก้ไขปรับปรุงตามความเหมาะสม

1) การรับฟังคำวิจารณ์จากครู หรือเพื่อน เพื่อ

พัฒนางานเขียน ในการเขียนกวีนิพนธ์เราควรมีจิตใจที่กว้าง เปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็น หรือคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่นด้วย เพราะเราจะไม่สามารถทราบได้เลยว่างานที่เราเขียนนั้นจะดีหรือไม่ดี หากเราไม่มีผู้ช่วยสะท้อนความคิด หรือผู้ที่คิดต่างมาช่วยดู ดังนั้นเมื่อเขียนกวีนิพนธ์เสร็จแล้ว ก็ควรนำไปให้เพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง หรือครูอาจารย์ ช่วยอ่านงานของเรา เพื่อรับฟังความคิดเห็นเหล่านั้นมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนางานเขียนของเราให้ดีขึ้น ไม่ติดในรูปแบบ หรือชุดคำของผู้อื่น มีความเป็นตัวตนของเรามากขึ้น

“พีจักรินทร์ พีเคำบอกว่าถ้าเนาวรัตน์ไม่ตาย ธนบัตรไม่เกิด

คือ สิ่งที่อาจารย์เนาวรัตน์เป็น มันมาอยู่กับเฟิร์สมากพอสมควร

ต้องตัดออกจากความคิด จากอะไรพวกนี้พอสมควร เวลาเขียนงาน

เพราะฉะนั้น ก็ต้องกรอง 3 รอบ 4 รอบ ไม่ให้อาจารย์เนาอยู่ในงาน

ไม่ให้อาจารย์นั่งอยู่บนหัวกระดาษก็กรองไป”

“เราควรจะปรับพฤติกรรม ปรับนิสัย ปรับมุมมอง อย่าให้เป็นคนขวางโลก

นักเขียนจะต้องอยู่กับโลกให้ได้ คือถ้าอยู่กับโลกไม่ได้ก็ไปเข้าป่า

เพราะนักเขียนก็เป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคม เพราะฉะนั้นเราก็ต้องใช้ชีวิตกับคนอื่นให้ได้

กับพ่อแม่พี่น้องกับเพื่อนฝูง ยิ่งเราอยู่กับคนได้มาก มันก็จะยิ่งเป็นผลดีกับตัวเรา”

(ธนบัตร ใจจันทร์, สัมภาษณ์, 10 เม.ย. 60)

ตาราง 11 การเปรียบเทียบกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ จากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 เยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ

กระบวนการเขียน	กรณีศึกษา 1 รังสิมันต์ จุลหริก	กรณีศึกษา 2 อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ	กรณีศึกษา 3 ธนบัตร ใจจันทร์
กระบวนการ ก่อนการเขียน	1. การหาวัตถุดิบ แหล่งข้อมูล 1) การสังเกตสิ่งรอบตัว 2) ประสบการณ์ 3) ความรู้สึก 2. การเรียนรู้ผ่านการอ่าน 3. การแม่นยำในเรื่องรูปแบบ จินตลักษณ์	1. การหาวัตถุดิบแหล่งข้อมูล 1) เรื่องราวในชีวิตประจำวัน 2) ประสบการณ์ในอดีต 3) ความรู้สึกที่ต้องการถ่ายทอด 4) การสอบถามจากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ 2. การสังเกตกลวิธีการเล่าหรือการใช้คำจากการอ่านงานของผู้อื่น 3. การศึกษาหลักการใช้คำในภาษาไทย 4. การคิดวิธีการเล่า หรือลำดับเรื่องราว	1. การหาวัตถุดิบแหล่งข้อมูล 1) การสังเกตเรื่องราวของสิ่งรอบตัว 2) การจดบันทึกเรื่องราวในชีวิตประจำวัน, กลวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ 3) การศึกษาเรื่องคติชาวบ้าน/ตำนาน 2. การเรียนรู้ผ่านการอ่าน 3. การศึกษาหลักการใช้คำ ความหมายของคำ และระดับภาษา
กระบวนการ ระหว่างการเขียน	วิธีการเขียน 1. การเขียนเล่าภาพที่เห็นตามความรู้สึกนึกคิด 2. การหาประเด็นในการเขียนจากภาพ 3. การเขียนโดยให้รักษาความเป็นตัวเอง 4. การฝึกฝนเขียนและอ่านอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	วิธีการเขียน 1. การเขียนจากเรื่องราวความเป็นจริงในสังคม 2. การคิดใคร่ครวญถึงบทกวีที่เขียนอยู่เสมอ 3. การฝึกฝนอ่านและเขียนจนเกิดเป็นความชำนาญ	วิธีการเขียน 1. การวางแผนการเขียนให้มีความเป็นเอกภาพ 2. การเขียนจากการทบทวนอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด 3. การนำประเด็นที่สนใจมาทบทวน และตัดทอน ความคิด

ตาราง 11 (ต่อ)

กระบวนการเขียน	กรณีศึกษา 1 รังสิมันต์ จุลหริก	กรณีศึกษา 2 อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ	กรณีศึกษา 3 ธนบัตร ใจจันทร์
กระบวนการ ระหว่างเขียน			4. การกำหนดเป้าหมาย ของผู้อ่าน เพื่อเลือกใช้ระดับภาษาให้เหมาะสม 5. การเขียนบันทึกคำที่สร้างสรรค์ สื่อความหมายได้ดี เพื่อรอการนำมาใช้ 6. การเขียนด้วยถ้อยคำธรรมดา ใช้คำศัพท์ที่ไม่ต้องแปลความหมาย 7. การใช้คำที่เข้าใจง่าย แต่สื่อความหมายได้กว้างและลึก 8. การฝึกฝนด้วยการเขียนและอ่านสม่ำเสมอ
	เทคนิค/กลวิธี 1. การเลือกเขียนเรื่องที่สะท้อนใจ 2. การใช้ภาษาที่เหมาะสม ไม่รุนแรง หมิ่นเหม่	เทคนิค/กลวิธี 1. การจดจำชั้นหลักผ่านตัวอย่างบทกวีที่ดี 2. การถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกลงในงานเขียน 3. การใช้สัมผัสอักษรที่แพรวพราว 4. การคิดหาแง่มุมที่แปลกใหม่ สร้างสรรค์ให้มุมมองที่ดีแก่ผู้อ่าน 5. การเลือกใช้ภาษา ถ้อยคำที่ทันสมัยไม่เชย	เทคนิค/กลวิธี 1. การสร้างสำนวนภาษาที่มีความเป็นเอกลักษณ์ 2. การคิดวรรคจบให้มีน้ำหนัก 3. การหาประเด็น/มุมมอง ที่แตกต่าง น่าสนใจไม่ซ้ำ 4. ความแหลมคมทางความคิดและกลวิธีการนำเสนอ

ตาราง 11 (ต่อ)

กระบวนการเขียน	กรณีศึกษา 1 รังสิมันต์ จุลหริก	กรณีศึกษา 2 อาชญาสิทธิ์ ศรีสุวรรณ	กรณีศึกษา 3 ธนบัตร ใจอินทร์
กระบวนการ หลังการเขียน	1. การรับฟังคำวิจารณ์จากครู หรือเพื่อน เพื่อพัฒนางานเขียน	1. การอ่านบททวน เพื่อแก้ไขและพัฒนางาน 2. การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อปรับ แก้งาน	1. การรับฟังคำวิจารณ์จากครู หรือเพื่อน เพื่อพัฒนางานเขียน

จากตาราง 11 สามารถสรุปกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศได้ดังต่อไปนี้

กระบวนการก่อนการเขียน

ในกระบวนการก่อนการเขียน ประกอบด้วย การหาวัตถุดิบหรือแหล่งข้อมูลในการเขียน ซึ่งมาจากการสังเกตสิ่งแวดล้อมหรือชีวิตของผู้คนรอบตัว จากประสบการณ์ชีวิตในอดีตหรือการใช้ชีวิตประจำวันในปัจจุบัน จากอารมณ์ความรู้สึกที่ต้องการถ่ายทอด ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยการค้นคว้าข้อมูลหรือสอบถามผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ และนอกจากนั้นกระบวนการก่อนการเขียนในประเด็นที่สำคัญและมีความสอดคล้องกันทั้ง 3 กรณีศึกษา คือ การเรียนรู้ผ่านการอ่าน เพื่อตัวอย่างการแต่งกวีนิพนธ์ สังเกตวิธีการเล่าและสะสมคลังคำ การศึกษาเรื่องหลักการใช้คำ ความหมายของคำในภาษาไทย ระดับภาษา และฉันทลักษณ์ในการแต่งกวีนิพนธ์

กระบวนการระหว่างการเขียน

ในกระบวนการระหว่างการเขียน เริ่มจากวิธีการหาประเด็นในการเขียน ซึ่งสามารถทำได้โดยการเล่าจากภาพ เขียนตามความรู้สึกนึกคิด หรือเขียนจากเรื่องราวความเป็นจริงในสังคม จากนั้นจึงวางแผนลำดับเนื้อหาให้มีความเป็นเอกภาพ นำประเด็นที่สนใจมาทบทวนและตัดทอนความคิด กำหนดเป้าหมายกลุ่มของผู้อ่าน เลือกใช้ถ้อยคำธรรมดา เป็นคำศัพท์ที่ไม่ต้องแปลความ แต่สื่อความหมายได้กว้าง ลึก มีระดับเหมาะสมต่อผู้อ่าน ในขณะเดียวกันก็ต้องคิดใคร่ครวญถึงบทกวีที่เขียนอยู่เสมอเพื่อเลือกสรรคำที่มีความสร้างสรรค์ ไพเราะและเหมาะสม แสดงความเป็นตัวตนของผู้แต่ง และวิธีการที่สำคัญที่สุดที่จะขาดไปไม่ได้ก็คือ การฝึกฝนด้วยการเขียนและอ่านอย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นความชำนาญ

ส่วนเทคนิคหรือกลวิธีในการเขียน ประกอบด้วย การเลือกเขียนประเด็น ความคิดหรือมุมมองที่สร้างสรรค์ แปลกใหม่ ไม่ซ้ำใคร หรือมีเนื้อหาที่ให้อารมณ์สะเทือนใจต่อผู้อ่าน การหากลวิธีการนำเสนอที่แหลมคม มีวรรณศิลป์ที่หนักแน่น การจดจำรูปแบบฉันทลักษณ์ ตัวอย่างการใช้คำผ่านการจำบทกวีที่ดี โดยเทคนิคในการเลือกใช้คำหรือภาษานั้นจะต้องใช้ภาษาในระดับที่เหมาะสม ถ้อยคำที่ร่วมสมัย มีการใช้สัมผัสอักษรที่แพรวพราวและคงไว้ซึ่งสำนวนภาษาอันเป็นเอกลักษณ์ของตน

กระบวนการหลังการเขียน

กระบวนการหลังการเขียนกระทำโดยการอ่านบทกวีนิพนธ์ของตนเพื่อเป็นการทบทวน แก้ไข ให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านเนื้อหาและถ้อยคำ จากนั้นจึงนำบทกวีนิพนธ์ไปให้เพื่อน ครู อาจารย์ หรือนักเขียน ช่วยอ่านเพื่อวิพากษ์วิจารณ์งานในแง่มุมต่าง ๆ เมื่อได้รับฟังคำวิจารณ์แล้วจึงแก้ไข ปรับปรุง ตามความเหมาะสม

จากผลการศึกษาในระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภท กวีนิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และกลุ่มที่ 2 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ สามารถสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม แล้วสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ประกอบด้วย 3 กระบวนการ ดังนี้

1) *กระบวนการก่อนการเขียน* ได้แก่ การสะสมวัตถุดิบแหล่งข้อมูล จากการเรียนรู้ด้วยอ่าน การฟัง การสังเกต และการค้นคว้าข้อมูล การสังสมประสบการณ์และความรู้สึก รวมทั้งการกำหนดรูปแบบในการเขียน

2) *กระบวนการระหว่างการเขียน* แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ คือ วิธีการเขียน และเทคนิค/กลวิธี ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

วิธีการเขียน ประกอบด้วย การวางแผนคิดและลำดับเนื้อหา การเลือกเรื่องที่ดี ธรรมดาหรือเป็นเรื่องจริง การมีหลักคิดที่ถูกต้อง การคิดใคร่ครวญถึงบทกวี การเขียนบรรยายจากภาพหรือความรู้สึก ความสมดุลระหว่างรูปแบบกับเนื้อหา การกำหนดกลุ่มผู้อ่าน ความเหมาะสมในการเลือกใช้คำและระดับภาษา การให้ความสำคัญกับเสียงทำนองวรรค รวมทั้งการฝึกเขียนและอ่านสม่ำเสมอ

เทคนิค/กลวิธี ประกอบด้วย การเรียนรู้ผ่านการท่องจำบทกวี การเขียนโครงเรื่องด้วยการวาดภาพ การเลือกเขียนเรื่องที่สะเพื่อนใจและไม่ซ้ำ การให้น้ำหนักต่อความรู้สึกมากกว่าความคิด การเล่าด้วยมุมมองที่แปลกใหม่ การใช้วิธีการนำเสนอที่หลากหลาย การสร้างสรรค์กลบท และความพิถีพิถันในการเลือกใช้คำ

3) *กระบวนการหลังการเขียน* ประกอบด้วย การอ่านเพื่อทบทวน การพิจารณาข้อบกพร่องและความสมบูรณ์ รวมทั้งรับฟังคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาข้างต้น ในการศึกษาระยะที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และกลุ่มที่ 2 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ รวมทั้งสรุปผลการศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อนำไปใช้ต่อการศึกษาระยะที่ 2 การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน โดยให้ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยทุกระดับการศึกษา พิจารณาความเหมาะสม และการนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนต่อไป

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย รวมทั้งนำข้อมูลจากการศึกษาในระยะที่ 1 มาเชื่อมโยงเพื่อสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนโดยการสรุปเป็นประเด็น พร้อมบรรยายข้อมูลเชิงพรรณนา โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็นคือ 1) แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน สำหรับผู้เรียน 2) แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน สำหรับครู อาจารย์ และ 3) แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน สำหรับผู้ปกครอง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน สำหรับผู้เรียน

แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน สำหรับผู้เรียน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลขึ้นจากการศึกษาในระยะที่ 1 ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน รวมทั้งเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ จากนั้นจึงนำมาให้ครูอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ช่วยวิเคราะห์เพิ่มเติม ตัดทอน กระบวนการเขียนดังกล่าวเพื่อให้มีความเหมาะสม สู่การนำมาพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนทุกระดับชั้น ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ 3 หัวข้อ ได้แก่ การบ่มเพาะเตรียมตัวก่อนการเขียนกวีนิพนธ์ เทคนิคและวิธีการในการเขียนกวีนิพนธ์ และการพัฒนาตนเองในการเขียนกวีนิพนธ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ด้านการบ่มเพาะเตรียมตัวก่อนการเขียนกวีนิพนธ์

1.1) การเรียนรู้จากการอ่าน การอ่านเป็นการเรียนรู้ซึ่งเปรียบเสมือนการสะสมต้นทุนและวัตถุดิบที่สำคัญต่อการเขียน การอ่านหนังสือทั้งหนังสือวรรณคดี วรรณกรรม ประเภทกวีนิพนธ์ หรือประเภทอื่น ๆ ย่อมมีประโยชน์ ทำให้โลกการอ่านและการเขียนเปิดกว้างมากขึ้น ทั้งเป็นการสะสมเรื่องราว สาระ ประเด็น หรือแนวคิดที่สำคัญในการเขียน ตลอดจนเป็นการสังเกตตัวอย่างงานของผู้อื่น ทำให้เราได้เรียนรู้เทคนิคกลวิธีในการเขียน การเลือกประเด็น การเล่าเรื่อง การเลือกใช้คำ การสะสมคลังคำศัพท์ เพื่อสร้างสรรค์เป็นบทกวีที่มีความไพเราะ จรรโลงใจ และสัมผัสอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่าน

“จะเขียนอะไร เค้าก็ต้องมาจากการอ่านก่อนนะ ต้องทำอะไรก่อนถึงจะมีเรื่อง
คือมันเหมือนมีประสบการณ์อะ การที่เราจะเขียนอะไรสักอย่าง
มันต้องมีประสบการณ์ของเรื่องนั้น เรื่องนี้ มันถึงจะเอามาเป็นข้อมูลในการเขียนได้”

(ครูประถมศึกษา B, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“จากการที่หนูสัมภาษณ์มาเนี่ย สิ่งหนึ่งที่จะทำได้ก็คือการเรียนรู้จากการอ่าน การเรียนรู้จากการอ่านเนี่ย มีส่วนช่วยผลักดันที่จะทำให้เด็กสามารถนำมาใช้ได้ คือเด็กจะต้องมีทักษะในการอ่านเยอะ ๆ”

(ครูประถมศึกษา C, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“เพราะประสบการณ์ชีวิตของเด็กเนี่ย โดยเฉพาะอย่างเด็กในเมือง ประสบการณ์ชีวิตก็จะไม่มาก เพราะเค้าก็เหมือนถูกพุ่มพังนิดนึง เรายังต้องใช้การอ่านมาช่วยให้เด็กมีประสบการณ์มากขึ้น เห็นชีวิตคนต่างจังหวัด คนที่สู้ชีวิต เห็นชีวิตของคนอื่น ๆ ที่เค้าไม่เคยเจอ”

(ครูมัธยมศึกษา C, สัมภาษณ์, 8 มี.ค. 61)

1.2) การสังเกตสิ่งแวดล้อม การสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัว ที่ได้พบเจอในชีวิตประจำวัน ย่อมเป็นการสะสมเรื่องราวและประเด็นในการเขียน ผู้ที่จะเขียนได้ดีต้องเป็นคนที่สามารถ สังเกต มองสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวด้วยสายตาที่ละเอียด หามุมมองที่คนทั่วไปไม่ได้สังเกตเห็นหรือ มองข้ามไป เพื่อนำเสนอเรื่องราวที่แตกต่าง หรือเรื่องราวเหล่านั้นอาจนำมาซึ่งความคิด หรือความรู้สึก อีกด้านหนึ่ง ที่ทำให้คนทั่วไปไม่เคยรับรู้หรือไม่เคยสัมผัสมาก่อน

“นอกจากนี้การเรียนรู้จากการอ่าน เริ่มจากการสังเกตสิ่งแวดล้อมเนี่ย ว่าอย่างเราจะพูดบรรยายถึงธรรมชาติ ถึงดอกไม้ เด็กจะต้องมีความรู้ ต้องมีความช่างสังเกต จึงสามารถนำความรู้มาใช้ นำประสบการณ์มาได้ ให้เด็กแต่งกลอนเรื่องดอกมะลิ คุณก็ต้องมีรู้คุณลักษณะธรรมชาติของดอกมะลิ ไม่ใช่ว่ามามั่ว ๆ ไป”

(ครูประถมศึกษา C, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“กระบวนการก่อนการเขียน ก็นำไปใช้ได้เยอะแยะ อันนี้ครูเอามาใช้เลย ให้เด็กไปดูละครอย่างนี้ ก็เอามาเขียนได้ ดูข่าวก็สามารถเอามาเขียนได้ การดู การสังเกต มันจะช่วยในการเขียนสำหรับนักเรียนที่ขาดประสบการณ์”

(ครูมัธยมศึกษา A, สัมภาษณ์, 15 มี.ค. 61)

“เขียนจากเรื่องราวความเป็นจริงในสังคมหรือเป็นเรื่องใกล้ตัว เราก็เอามาปรับว่าเอาเรื่องใกล้ตัวที่เด็กคุ้นเคยรู้จัก ให้เค้าลองนึก สังเกตดู ไม่ต้องหาข้อมูลอะไรมาก ๆ ถ้าเราให้เค้าไปหาข้อมูลมาก ๆ เค้าก็อาจจะเริ่มไม่อยากเขียนตั้งแต่แรกแล้ว”

(ครูมัธยมศึกษา B, สัมภาษณ์, 2 มี.ค. 61)

1.3) การบันทึกสิ่งที่เป็นประโยชน์ การบันทึกนี้อาจเป็นการบันทึกด้วยวิธีการการเขียนลงสมุด พิมพ์ลงในโทรศัพท์หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น ๆ รวมทั้งบันทึกผ่าน ภาพถ่ายก็ได้เช่นกัน ในการใช้ชีวิตประจำวันที่เราได้ใช้ทักษะการสื่อสารต่อสิ่งต่าง ๆ หากเราได้พบเจอ เรื่องราว ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการเขียน ก็ควรเก็บเกี่ยวด้วยการบันทึกไว้ เช่น ตัวอย่างการนำเสนอที่น่าสนใจ การเล่าเรื่องที่ให้มุมมองแปลกใหม่ ถ้อยคำ ประโยค คำขวัญที่กระทบอารมณ์ความรู้สึก ภาพสิ่งแวดล้อม การใช้ชีวิตของผู้คน สัตว์ สิ่งของ หรือสถานที่ ก็ควรถ่ายภาพเหล่านั้นเก็บไว้ ตลอดจน

แนวคิดหรือข้อความที่เราคิดขึ้นได้ระหว่างพบเจอสิ่งเหล่านั้นในชีวิตประจำวัน ก็ควรบันทึกไว้ เพื่อรอระยะเวลาอันเหมาะสม นำมาเขียน เรียบเรียง แล้วต่อยอดเป็นกวีนิพนธ์ที่สมบูรณ์

“แล้วก็การบันทึก การจดบันทึกก็เป็นสิ่งสำคัญ เอาสิ่งที่บันทึกเก็บไว้มาเขียนได้

บางทีเราก็ไม่ต้องอะไรมากมายหรอก นั่งมองเด็ก เราก็เขียนขึ้นมาได้

ถ้าเราไม่ได้มีการเขียนบันทึกไว้ เราก็ลืม การบันทึกก็สำคัญ”

(ครูมัธยมศึกษา A, สัมภาษณ์, 15 ม.ค. 61)

“อีกอย่างก็คือ อย่าพยายามจะแต่งให้มันจบภายใน 1 ชั่วโมง

มันไม่มีใครที่จะแต่งได้ ขนาดครูยังแต่งไม่ได้เลย

คิดอะไรออกเราก็เขียนจดเก็บเอาไว้ก่อน ค่อย ๆ เขียนบันทึก บ่มเพาะไป”

(อาจารย์อุดมศึกษา B, สัมภาษณ์, 24 เม.ย. 61)

1.4) ความรู้ความเข้าใจชั้นลักษณะและหลักการใช้คำในภาษาไทย

ในการเขียนกวีนิพนธ์ เป็นการเขียนที่ใช้ทั้งความรู้และศิลปะในการแต่ง เป็นงานเขียนที่ผู้เขียนจะต้องมีความรู้ความสามารถหลายประการ และแน่นอนว่าผู้ที่เขียนกวีนิพนธ์ได้นั้นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องชั้นลักษณะของคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ ในภาษาไทยเป็นอย่างดี ศึกษารูปแบบข้อกำหนด ข้อบังคับต่าง ๆ อย่างถี่ถ้วน เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ในการเขียนได้อย่างถูกต้องและมีความไพเราะในการแต่ง รวมทั้งผู้เขียนควรมีพื้นฐาน เรื่อง หลักการใช้คำในภาษาไทย พอสมควร เข้าใจความแตกต่างของคำ และความหมายของคำต่าง ๆ ในภาษา เพื่อที่เลือกสรรคำนำมาใช้ในการแต่งได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

“มีความรู้เกี่ยวกับชั้นลักษณะของคำประพันธ์

ต้องมีความรู้เกี่ยวกับชั้นลักษณะอย่างดี

ไม่งั้นเค้าจะไปไม่ถูกว่ามีจำนวนคำเท่าไร จะต้องสัมผัสตรงไหน”

(ครูประถมศึกษา C, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“ถ้าเราให้เค้าแต่งคำประพันธ์ เค้าก็ต้องรู้รูปแบบของคำประพันธ์ชนิดนั้น

อย่างถูกต้อง ชัดเจน ก็คือมีความรู้เบื้องต้น”

(ครูมัธยมศึกษา B, สัมภาษณ์, 2 มี.ค. 61)

“คำสัมผัสต้องได้ ผิดพลาดไม่ได้เลยเรื่องสัมผัส เรื่องชั้นลักษณะ

เพราะฉะนั้นจะต้องทราบชั้นลักษณะก่อน”

(อาจารย์อุดมศึกษา C, สัมภาษณ์, 27 เม.ย. 61)

2) ด้านเทคนิคและวิธีการในการเขียนกวีนิพนธ์

2.1) การวางลำดับเนื้อหาในการแต่ง การเขียนกวีนิพนธ์ผู้เขียนควรจะ

คิดออกแบบและวางแผนการเขียนในเบื้องต้น ถึงลำดับเนื้อหาในภาพรวมว่าจะกล่าวถึงประเด็นใด เนื้อเรื่องดำเนินไปอย่างไร ในส่วนใดเป็นส่วนสำคัญที่จะเน้นย้ำความคิด หรืออารมณ์ความรู้สึกมากที่สุด ให้เนื้อหาและหัวข้อมีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้เราเขียนบทกวีได้อย่างมีทิศทาง ไม่สับสนวุ่นวาย หรือแต่งแบบกลอนพาไป

“การกำหนดหัวข้อ เหมือนเป็นแบบว่า my mapping

เป็นแผนผังความคิดก่อนในการเขียนเนี่ย

อันนี้ในการเรียงความก็เหมือนกัน ครูก็จะให้เด็กกำหนดขอบข่ายก่อน

วางโครงเรื่องไว้ก่อนว่าจะเขียนอย่างไร”

(ครูประถมศึกษา C, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“ในชั้นของการเขียน มีการวางแผนว่าเค้าจะเขียนอะไร เพื่อที่จะให้เนื้อหาไม่วกวน

มันจะได้เป็นลำดับ อ่านแล้วมันก็สัมพันธ์ สอดคล้อง ต่อเนื่อง”

(ครูมัธยมศึกษา B, สัมภาษณ์, 2 มี.ค. 61)

2.2) การเขียนบรรยายจากภาพ การเขียนบทกวีนิพนธ์โดยบรรยายจากภาพ

ที่พบเห็น ซึ่งอาจจะเป็นภาพวิถีชีวิตของคน สัตว์ สิ่งของ หรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เราพบเห็นหรือได้บันทึกภาพเหล่านั้นไว้ จากนั้นจึงนำมาเขียนด้วยการบรรยาย เล่าเรื่องราว อารมณ์ ความรู้สึกของภาพ ๆ นั้น และอาจจะใช้ความคิดที่ซับซ้อนขึ้นโดยเชื่อมโยงภาพเหล่านั้นกับความคิดอื่น ๆ ที่สอดคล้องกัน

“อย่างของคนนี้ ศักดิ์ศิริ เขียนโครงเรื่องบทกวีด้วยการวาดภาพ อันนี้ก็มียุทธศาสตร์
แต่งเรื่องจากภาพ วาดภาพ เกิดจินตนาการ เด็กก็ได้ใช้ความคิดจินตนาการด้วย”

(ครูมัธยมศึกษา A, สัมภาษณ์, 15 ม.ค. 61)

2.3) การเล่าด้วยมุมมองที่แปลกใหม่ วิธีการที่หลากหลาย การเขียนกวีนิพนธ์

ให้น่าสนใจและสร้างสรรค์ ผู้เขียนควรคิดหามุมมองในการเล่าที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับผู้อื่นที่เคยเขียนมาก่อน สังเกต คิดหามุมมองที่ไม่เหมือนใคร ระดมการเริ่มต้นด้วยวรรคทองซึ่งเป็นที่ยอมรับหลาย รวมทั้งใช้วิธีการนำเสนอที่หลากหลาย เช่น คิดลูกเล่นพลิกแพลง สลับการเรียงลำดับประเด็น เล่าเรื่องราวผ่านความคิดของตัวละครแต่ละตัว เปิดเรื่องบทกวีด้วยคำถาม หรือทิ้งท้ายให้ผู้อ่านได้คิดหรือตัดสินใจด้วยตนเอง เพื่อเป็นการเพิ่มชั้นเชิงในการแต่ง สร้างความรู้สึกที่ดีและความประทับใจแก่ผู้อ่าน

“ของอังคารเกี่ยวกับการเลือกเรื่อง แล้วก็การเล่าเรื่อง

การเล่าเรื่องด้วยมุมมองที่แปลกใหม่ การใช้วิธีนำเสนอที่หลากหลาย

ก็นำไปใช้ในการแต่งบทกวีได้”

(ครูมัธยมศึกษา A, สัมภาษณ์, 15 ม.ค. 61)

“คนรุ่นใหม่เค้ามีกระบวนการสร้างสรรค์งาน คิดค้นสร้างสรรค์วิธีใหม่ ๆ

ในการนำเสนอของเค้าอีก เพราะคนเราคงไม่ได้อยู่กับที่ เค้าก็ต้องพัฒนาตัวเอง”

(อาจารย์อุดมศึกษา A, สัมภาษณ์, 8 มี.ค. 61)

2.4) การเขียนให้สื่ออารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ความรู้สึก เป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับการเขียนกวีนิพนธ์ บทกวีนิพนธ์ที่ตราตรึงในใจของผู้อ่าน โดยส่วนใหญ่แล้วมาจากบทกวีนิพนธ์ที่เขียนได้กระทบอารมณ์ ความรู้สึก หรือสร้างความสะเทือนใจให้แก่ผู้อ่านมากกว่าบทกวีที่มุ่งเสนอแต่เพียงเรื่องราวสาระเท่านั้น เพราะฉะนั้นผู้เขียนจึงควรให้ความสำคัญต่อเรื่องอารมณ์ความรู้สึกของบทกวีในการแต่งด้วย หากเขียนโดยใช้มุมมอง ถ้อยคำ ภาษาที่ถ่ายทอดได้อย่างสะเทือนอารมณ์ ความรู้สึก บทกวีก็จะเข้าไปสัมผัสจิตใจของผู้อ่านได้

“การเลือกเรื่องที่ทำให้ความรู้สึกสะเทือนใจ อย่างที่นักเขียนบอก
จะทำให้คนอ่าน อ่านแล้วสะเทือนใจ สะเทือนอารมณ์เค้า”

(ครูประถมศึกษา C, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“ครูว่ากวีนิพนธ์พื้นฐานมาจากจิตใจของกวี มันออกมาจากจิตใจของคนคนนั้น

กวีก็อาจจะมีการแตกต่างกันในเรื่องของการรับภาษา
แต่เค้าก็พยายามที่จะถ่ายทอดมันออกมาให้สื่ออารมณ์ ความรู้สึกได้มากที่สุด”

(อาจารย์อุดมศึกษา C, สัมภาษณ์, 8 มี.ค. 61)

“ถ้าเค้าจะคิดถึงเรื่องการเมืองอย่างนี้ จะวิจารณ์การเมืองใครก็วิจารณ์ได้

แต่ต้องมีความรู้สึก มีอารมณ์สะเทือนใจกับมัน
สะเทือนใจเรื่องของการเมืองโกงกินอะไรอย่างนี้”

(อาจารย์อุดมศึกษา B, สัมภาษณ์, 24 เม.ย. 61)

2.5) การสรรคำให้มีความงดงามเหมาะสม ในการเขียนกวีนิพนธ์นั้นการสรรคำเป็นเทคนิควิธีที่มีความสำคัญ บทกวีเป็นงานเขียนที่ใช้คำน้อย แต่จะต้องสื่อถึงความหมายได้มาก กว้างและลึก อีกทั้งคำศัพท์ในภาษาไทยก็มีเป็นจำนวนมาก ความหมายหนึ่งความหมายสามารถใช้คำศัพท์แทนได้หลายคำ ดังนั้นเราจึงควรให้ความสำคัญในการสรรคำ เพื่อเลือกใช้คำแทนความหมาย สื่อความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ของผู้เขียนให้ได้มากที่สุด รวมถึงเลือกใช้คำให้มีความเหมาะสมกับระดับภาษาและประเภทของคำประพันธ์ที่ใช้ในการแต่ง

“อันนี้ก็ได้ มีประโยชน์ต่อดีก ก็คือการสรรคำ เลือกใช้คำที่ไพเราะมาแต่ง”

(ครูมัธยมศึกษา A, สัมภาษณ์, 15 ม.ค. 61)

“ลีลา การใช้คำ การสะสมภาษา ก็มีความสำคัญอย่างมากเลย
ที่จะต้องมีการแต่งกวีนิพนธ์”

(อาจารย์อุดมศึกษา C, สัมภาษณ์, 8 มี.ค. 61)

2.6) การใช้คำให้มีสัมผัสสระและสัมผัสอักษร การเลือกใช้คำให้มีสัมผัสสระและสัมผัสอักษรภายในวรรคเป็นการเพิ่มความไพเราะให้แก่บทกวีที่แต่ง ซึ่งเป็นเสน่ห์ที่ดึงดูดของกวีนิพนธ์ เมื่ออ่านออกเสียงแล้วจะมีจังหวะจะโคนของเสียงในภาษาแพรวพราว

“กวีนิพนธ์หัวใจสำคัญอยู่ที่ภาษาวรรณศิลป์ จังหวะจะโคนมันก็เป็นวรรณศิลป์”

(อาจารย์อุดมศึกษา C, สัมภาษณ์, 8 มี.ค. 61)

2.7) การให้ความสำคัญกับเสียงวรรณยุกต์ ในการเขียนกวีนิพนธ์ให้มีความไพเราะ เรื่องเสียงวรรณยุกต์ของคำก็มีความสำคัญ ผู้เขียนควรศึกษาลักษณะบังคับหรือฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ให้ละเอียดถี่ถ้วนว่า ลักษณะคำประพันธ์ที่ได้ออกใช้นั้น เหมาะที่จะใช้คำเสียงวรรณยุกต์ใดในตำแหน่งบังคับ หรือตำแหน่งทำยวรรค เพื่อจะได้เลือกคำให้เหมาะสมสร้างสรรค์เป็นกวีนิพนธ์ที่มีความไพเราะ

“การหาคำมาลงให้มันได้ความหมาย แล้วก็ลงสัมผัส
การให้ความสำคัญกับเสียงทำยวรรค มันจะเกี่ยวกับความไพเราะ”

(ครูมัธยมศึกษา A, สัมภาษณ์, 15 มี.ค. 61)

“คุณเนาวรัตน์ ท่านให้ความสำคัญกับเสียงทำยวรรค

พยัญชนะเสียงทำยวรรคเนี่ยมันมีถึง 5 เสียง
คือมันสามารถที่จะเชื่อมโยงกัน เอาไปใช้ในการเขียนบทกวีได้”

(ครูมัธยมศึกษา C, สัมภาษณ์, 8 มี.ค. 61)

3) ด้านการพัฒนาตนเองในการเขียนกวีนิพนธ์

3.1) การฝึกฝนการเขียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ในการเขียนกวีนิพนธ์ให้ประสบความสำเร็จได้ ผู้เขียนจะต้องหมั่นฝึกฝนด้วยการเขียนอยู่เป็นประจำ ควรเขียนอย่างต่อเนื่องทุกวันอย่างน้อยวันละ 1 บท เพื่อให้สมองได้ฝึกคิดและเขียน เพราะการเขียนเป็นทักษะที่จะต้องใช้การฝึกฝนกระทำซ้ำ เพื่อให้พัฒนาทักษะความสามารถให้เกิดขึ้น จนกระทั่งคิดและเขียนสร้างสรรค์คำได้ดั่งใจ

“การฝึกฝน ก็จะช่วยให้อิทธิพลมันแกร่งกล้าขึ้นมา”

(ครูประถมศึกษา C, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“กระบวนการเขียน ก็ต้องให้ฝึกบ่อย ๆ เหมือนทุกอย่างแหละเนอะ
ถ้าเราได้ใช้หรือได้ทำบ่อย ๆ ก็จะเกิดความคุ้นเคย คุ้นชิน”

(ครูมัธยมศึกษา B, สัมภาษณ์, 2 มี.ค. 61)

3.2) การรับฟังคำวิจารณ์เพื่อปรับปรุงแก้ไข การนำบทกวีที่เขียนไปให้ผู้อื่นได้อ่านงาน เป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้การเขียนของเราพัฒนา ได้ไวยิ่งขึ้น โดยอาจนำไปให้เพื่อน รุ่นพี่ หรือครูอาจารย์ ช่วยอ่านงานและแสดงความคิดเห็น ชี้แนะข้อควรแก้ไข ปรับปรุง ไม่ควรมีความเชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป แต่ควรน้อมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความยินดี แล้วจึงแก้ไขพัฒนางานของเราให้มีคุณภาพมากขึ้น

“เราก็มีการให้คำวิจารณ์หรือฟีดแบคกับเด็กว่าตรงส่วนไหนที่ควรปรับปรุง แก้ไข

แต่ถ้าเด็กคนไหนที่แต่งได้ดี เราก็ให้คำชื่นชมเค้า

ว่าตรงนี้มีความคิดสร้างสรรค์ในการแต่งนะ หรือการใช้ภาษาเค้าโอเคเลย”

(ครูมัธยมศึกษา B, สัมภาษณ์, 2 มี.ค. 61)

“เปิดใจรับฟังคำวิจารณ์ อันนี้ก็เป็นแนวทางที่ดีว่า
เราอาจจะไม่ได้อยากจะให้เด็กเป็นนักเขียนหรือก แต่การที่เค้าแสดงความคิดเห็น
หรือแสดงความรู้สึก ที่เราสอนอยู่เนี่ย มันก็น่าที่จะให้เค้าเรียนรู้ที่จะเปิดใจ
ว่านักเขียนหรือคนที่เขียนทั่วไปก็พร้อมที่จะฟังฟีดแบคจากคนอื่นกัน”

(ครูมัธยมศึกษา C, สัมภาษณ์, 8 มี.ค. 61)

“สุดท้ายหลังการเขียนนะคะ ครูจะบอกให้เค้าให้แลกกับเพื่อนดู
แล้วเพื่อนก็ช่วยดูด้วยหรือบางครั้งเนี่ยเค้าไม่มั่นใจจริง ๆ เค้าบอกให้อาจารย์ช่วยดู
ถ้านิสัยไม่เยอะก็ช่วยดูให้หรือเค้าเสร็จก่อน”

(อาจารย์อุดมศึกษา B, สัมภาษณ์, 24 เม.ย. 61)

แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน สำหรับครู

1) ด้านจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

1.1) การวางแผนเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ให้
เพียงพอ จากปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า ครูในแต่ละระดับชั้นมีความจำเป็นที่
ต้องรับสอนเนื้อหารายวิชาในหัวข้อต่าง ๆ เพื่อให้ครบถ้วนตามจำนวนตัวชี้วัดหรือหัวข้อเนื้อหาทั้งหมดที่
ผู้เรียนจะต้องเรียน จึงทำให้มีเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้
ฝึกทักษะการเขียนค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะในเรื่องการแต่งคำประพันธ์ เพราะมีความจำเป็นต้องรับเรียน
เนื้อหาเรื่องอื่น ๆ ต่อเพื่อให้สอนเนื้อหาทั้งหมดครบถ้วนเวลาตามโครงสร้างรายวิชาที่ผู้เรียนจะต้องเรียน
ทำให้ทักษะด้านการเขียนของเด็กและเยาวชนไม่ได้รับการพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพเท่าที่ควร

“เค้าสักแต่ว่าเรียน เพราะมีการติต 0 เรียนเพื่อให้ผ่าน ๆ ไปแต่ละวิชา”

(ครูประถมศึกษา A, สัมภาษณ์, 10 มี.ค. 61)

“เหล่านี้มันคือวิชาทักษะใช้ไหมภาษาไทยอะ มันต้องอ่านมากฟังมาก มันถึงจะทำได้
มันไม่ค่อยได้เขียน ไม่ได้ฝึก บางทีเรียนไปมันก็จะลืม โอกาสที่จะเอื้ออำนวย
ที่จะฝึกบ่อย ๆ มันก็คงไม่มีอะ เพราะเนื้อหาสาระของเด็กมันก็มีขีดจำกัด”

(ครูประถมศึกษา C, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“บางทีก็ต้องยอมรับว่าจะให้ฝึกโดยตลอดแบบนี้ บางทีก็ไม่ได้ เพราะด้วยตัวเนื้อหาที่มันกำหนด
เด็กก็ต้องเรียน 5 สาระ ครูก็ต้องสอนถ่ายทอดให้ได้ 5 สาระ ถ้าเกิดไม่ครบ 5 สาระ เค้าก็ไปสอบแข่งไม่ได้”

(ครูมัธยมศึกษา B, สัมภาษณ์, 2 มี.ค. 61)

“วิชาร้อยแก้วและร้อยกรองซึ่งมันต้องเรียนตั้งแต่รูปแบบ ประวัติ ทักษะการเขียนเป็นส่วนหนึ่ง
ต้องเรียนอย่างอื่นด้วย รวมร้อยแก้วเข้าไปด้วยไง เหลือประมาณ 7 ครั้งเท่านั้นเอง
ที่จะสอนเค้า แล้วเขียนก็ต้องเขียนเป็นการบ้าน ไม่ได้สามารถเขียนในห้องได้”

(อาจารย์อุดมศึกษา B, สัมภาษณ์, 24 เม.ย. 61)

ดังนั้นแนวทางในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ครูอาจารย์ควรวางแผนเนื้อหารายวิชา/หน่วยการเรียนรู้ ให้มีความเหมาะสมต่อจำนวนชั่วโมงเรียน เนื้อหาเรื่องใดสามารถใช้เวลาจำกัดในการเรียนได้ หรือเนื้อหาเรื่องใดเกี่ยวกับด้านทักษะ ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกฝน ก็ควรกำหนดระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนให้มากกว่าเนื้อหาเรื่องอื่น ๆ หรือนำเรื่องการแต่งคำประพันธ์มาสอนเป็นลำดับต้น เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝน โดยใช้เวลาในการ ปรับปรุงและพัฒนาความสามารถในการเขียนของตนเอง

1.2) การทบทวนความรู้พื้นฐานในประเด็นที่ผู้เรียนควรรู้ จากปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า เด็กและเยาวชนบางส่วนมีความรู้พื้นฐานรายวิชาภาษาไทยที่ไม่แน่น บ้างก็ไม่รู้จักคำสัมผัส คำคล้องจอง หรือมาตราตัวสะกด ซึ่งอาจเกิดจากเรียนการสอนที่ผ่านมาในอดีต คือ เรียนแล้วไม่เข้าใจอย่างแท้จริง หรือเข้าใจแต่หลงลืมเนื้อหาดังกล่าว ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานในการเขียนคำประพันธ์ที่นักเรียน นิสิต นักศึกษาควรทราบ

“การเลือกคำมาสัมผัส คำก็ทำไม่ได้ แล้วก็รู้ด้วยว่าจะไรคือ สัมผัส

บางทีเอา “การ” ไปอยู่กับ “ได้” นี่มันสัมผัสของเธอหรือ ? ”

(ครูประถมศึกษา A, สัมภาษณ์, 10 มี.ค. 61)

“ตัวสะกดคือตัวที่อยู่ข้างหลังนะตัวสะกด แต่เด็กบางทีมันไม่สามารถแยกแยะ

มันเอาตัวหน้า เราก็บอกไม่ใช่ในลูก ไม่ใช่ ตัวสะกดมันอยู่ข้างหลัง”

(ครูประถมศึกษา B, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

สภาพเดี๋ยวนี้มันไม่เหมือนก่อน มันตกไม่ได้ใช้ใหม่ลูก สมัยครู เด็กไม่ได้ ข้าไปเลยนะ ไปฝึกอยู่ปีนึง

ครูถามหน่อยนะ ปีหนึ่งไม่รู้เรื่อง แล้วมาซ่อมมันอะแค่แป๊บเดียว มันไม่ได้ มันไม่ได้ลูก”

(ครูประถมศึกษา B, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

ดังนั้นแนวทางในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ครูอาจารย์ควรทดสอบความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียนก่อน จากนั้นจึงค่อยปรับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับความรู้พื้นฐานของผู้เรียน หากเนื้อหาสาระใดเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้เรียนควรทราบและควรมีความรู้ความเข้าใจให้กระจ่าง แต่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจหรือไม่แม่นยำ ครูอาจารย์ก็ควรหาวิธีการเพื่อทบทวนความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนควรรู้เสียก่อน แล้วจึงค่อยเรียนเรื่องชั้นหลักขั้นหรือฝึกการเขียนในลำดับต่อไป เช่น เรื่องมาตราตัวสะกด, คำคล้องจอง, คำเอก-คำโท, คำเป็น-คำตาย, คำครู-คำลูก, สัมผัสนอก-สัมผัสใน เป็นต้น

1.3) การสร้างทัศนคติที่ดีในเรื่องการแต่งคำประพันธ์ จากปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันมีทัศนคติมุมมองเกี่ยวกับการแต่งคำประพันธ์ที่ไม่เป็นไปในทิศทางบวกเท่าที่ควร โดยส่วนใหญ่แล้วมักจะมีมุมมองต่อการแต่งคำประพันธ์เป็นไปในทางลบว่าเป็นเรื่องที่ยาก ตนไม่มีความสามารถมากพอในการแต่ง เพราะจะต้องหาคำสัมผัส คล้องจองไปใส่ในชั้นหลักขั้น นี่ก็คิดคำศัพท์ไม่ได้ รวมทั้งไม่มีความพยายามที่จะเรียนรู้และฝึกฝนการแต่งให้ถูกต้อง จนเกิดเป็นความขำอาย

“คุณต้องรู้ว่าเด็กอยากเขียนยังงี้ บางทีอาจจะอยากแข่งขันกัน
ประเด็นเดียวต้องอยากเขียน ทำอย่างไรก็ได้กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากทำสิ่งนั้น
กระตุ้นให้เกิดความสนใจ อยากที่จะเรียนรู้ อยากที่จะลงมือปฏิบัติ”
(อาจารย์อุดมศึกษา C, สัมภาษณ์, 27 เม.ย. 61)

ดังนั้นแนวทางในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ครูอาจารย์ควรหาวิธี
เสริมสร้างทัศนคติที่ดีของผู้เรียนในเรื่องการแต่งคำประพันธ์ เพื่อให้ผู้เรียนมีมุมมองทิศทางบวกมากขึ้น
รวมทั้งมีความตระหนักมองเห็นคุณค่า ความงามของการใช้ภาษา เปิดใจที่จะพยายามฝึกฝน เรียนรู้
ว่าการแต่งคำประพันธ์นั้นไม่ยากอย่างที่คิด ผู้เรียนทุกคนสามารถแต่งได้ไม่ว่าจะเป็นระดับ
ประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษาก็ตาม ไม่ควรดูถูกความสามารถของตนเอง

1.4) การวางกรอบหัวข้อหรือประเด็นให้เหมาะสมต่อวัย/ประสบการณ์ของผู้เรียน
จากปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า เด็กและเยาวชนนั้นประสบปัญหาใน
การเริ่มแต่งคำประพันธ์เป็นอย่างมาก เนื่องจากประสบการณ์ในชีวิตยังมีค่อนข้างน้อย จึงทำให้ไม่ค่อย
มีเรื่องราวที่จะนำไปเขียนมากนัก ส่งผลให้ไม่สามารถเริ่มต้นการแต่งคำประพันธ์ได้ หรือกำหนดหัวข้อ/
ประเด็นในการเขียนแล้ว แต่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นบทกวีได้

“ถ้าเกิดให้มันจินตนาการมากบางทีก็ไม่มีนะ มันเหมือนกับเรื่องประสบการณ์ของเค้า
ยังไม่มากพอ เวลาเราจะเขียนอะไร เราต้องมีใช้ใหม่ประสบการณ์ในการเขียน
แล้วมาประมวลเขียน ทีนี้เด็กยังไม่ค่อยมี”
(ครูประถมศึกษา B, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“เด็กอายุ 10 กว่าขวบไม่มีประสบการณ์ทางอารมณ์ ให้เค้าเขียนกลอนรัก
บางคนเขียนไม่ได้ เพราะฉะนั้นงานที่จะให้เค้าเขียน
ค่อนข้างจะต้องเป็นงานที่มันเชื่อมโยงกับสังคมพอสมควร”
(อาจารย์อุดมศึกษา B, สัมภาษณ์, 24 เม.ย. 61)

“การที่ตั้งใจหัดแคบ ๆ มันจะยาก สมมติว่าเราไปตั้งใจหัดว่า
แม้มีพระคุณอันใหญ่หลวง เด็กบางคนเค้าอาจจะไม่ได้ซาบซึ้งกับแม่
ตั้งใจหัดแค่คำว่า “แม่” คำเดียว บางทีเค้ารู้ว่าเค้าจะเขียนอะไร ให้เปิดกว้างแบบนั้น”
(อาจารย์อุดมศึกษา B, สัมภาษณ์, 24 เม.ย. 61)

ดังนั้นแนวทางในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ครูอาจารย์ควรทำความเข้าใจกับ
ผู้เรียนก่อนว่า การแต่งคำประพันธ์นั้นไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นเรื่องราวที่เข้าถึงยาก มีเนื้อหา
เชิงวิชาการ บทกวีอาจจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดก็ได้ เพราะฉะนั้นผู้ที่มี
ประสบการณ์ไม่มาก วัยเด็ก วัยรุ่น ก็สามารถเขียนบทกวีได้ กำหนดกรอบ หัวข้อ หรือ
ประเด็นในการเขียนให้มีความเหมาะสมต่อวัยและประสบการณ์ในชีวิตของผู้เรียน โดยอาจจะกำหนด
เป็นประเด็นกว้าง ๆ ในเรื่องที่คุณเรียนกำลังสนใจ มีความชอบ หรือเป็นเรื่องที่สะท้อนอารมณ์ความรู้สึก
ของผู้เรียน ณ ช่วงเวลานั้น รวมไปถึงการเขียนจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ได้พบเจอก็สามารถนำมา
เป็นประเด็นในการเขียนคำประพันธ์ให้แก่ผู้เรียนได้

1.5) การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคิด

จากปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันไม่ค่อยขยันคิด ไม่ค่อยคิดสร้างสรรค์ หรือจินตนาการ ทำให้เมื่อจะต้องเขียนบทหรือโครงงานประเภทต่าง ๆ ก็มักจะคิดออกแบบ วางแผน เนื้อหาสาระในการเขียนไม่ได้ ไม่มีจินตนาการในการแต่ง หรือคิดเลือกสรรคำเพื่อนำไปแต่งไม่ได้ ว่าควรใช้คำใดในการเขียน

“สมมติว่าห้องหนึ่ง 45 คน ที่สามารถแต่งได้ คิดว่าไม่เกิน 10 คน
ที่นี้ปัญหาที่เหลืออยู่คือ เด็กจะไม่ค่อยคิด เด็กยุคใหม่จะไม่คิด
จะไม่เชิงสร้างสรรค์เลย แต่ถ้าก็อปปีเพื่อนมา ... ได้”

(ครูประถมศึกษา A, สัมภาษณ์, 10 มี.ค. 61)

ดังนั้นแนวทางในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดเป็นเรื่องสำคัญ ครูอาจารย์จะต้องหาเทคนิควิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้สมอง ฝึกการคิดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดประยุกต์ คิดเชิงบูรณาการ ฯลฯ และโดยเฉพาะการฝึกคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ เพราะจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ และประเภทอื่น ๆ

1.6) การส่งเสริมด้านการอ่าน จากปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า

เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันทั้งวัยประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงอุดมศึกษาอ่านหนังสือในปริมาณน้อยมากเมื่อเทียบกับการทำกิจกรรมอื่น ๆ การอ่านนับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลต่อการเขียน เมื่อเด็กและเยาวชนอ่านหนังสือน้อย จึงทำให้มีประสบการณ์ด้านการอ่านน้อยลง ไม่เห็นมุมมองในการเล่าเรื่อง ความคิด จินตนาการต่าง ๆ ที่ถูกถ่ายทอดผ่านตัวอักษร อีกทั้งเห็นตัวอย่างแนวทางในการเขียนน้อย เพราะไม่เคยรู้เทคนิค กลวิธีการเขียน รวมถึงรู้จักคำศัพท์น้อย ซึ่งส่งผลให้มีคลังคำที่จะนำไปใช้เขียนน้อยลงตามไปด้วย

“ครูว่านะหนึ่งสิ่งนะที่เด็กไม่มีตรงนี้นะ ไม่ชอบอ่านหนังสือ เด็กจะติดเล่น ไม่อ่านเลย
ครูจะไม่โหมมาก ของขึ้นทุกวันเลยตอนเช้า ครูว่าเป็นปัญหาตรงนี้ด้วยแหละ
คือไม่รักการอ่าน มันจะฟังอย่างเดียวแต่จะไม่อ่าน”

(ครูประถมศึกษา B, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“คิดไม่ออก ทำไม่ได้ อาจจะใจเค้าไม่ชอบหรือเค้าไม่ค่อยมีทักษะในการที่จะอ่าน
ก็คือการที่เด็กจะแต่งได้เนี่ยอย่างน้อย ๆ ต้องมีทักษะในการอ่านเยอะ ๆ
อ่านมาก ๆ แล้วเค้าจะต้องมีคลังในสมองพอสมควร”

(ครูประถมศึกษา C, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“การอ่านอย่างคำประพันธ์เนี่ย ยิ่งอ่าน บ่อยอ่านเยอะเนี่ย
เหมือนเราจะเก็บอะไรไว้ในสมองได้ เก็บเล็กผสมน้อย ถึงเวลามันจะไหลลื่นไปเอง

โดยความที่เราเคยอ่านมาเยอะ ผ่านหูผ่านตามาเยอะ
แล้วเค้าจะเคยชินกับการที่จะอ่านคำคล้องจอง มันจะได้เลย มันจะได้โดยอัตโนมัติ ”

(ครูประถมศึกษา C, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“เจอปัญหามากที่สุดคือ เด็กไม่ได้อ่านมามากพอ
การเขียนจะต้องเกิดจากการอ่าน มีคลังคำ คือมีจังหวะของเสียง
พอเด็กไม่ได้อ่านมากพอเนี่ย มันก็เลยทำให้กลอนมันไม่เป็นกลอน”

(อาจารย์อุดมศึกษา B, สัมภาษณ์, 24 เม.ย. 61)

ดังนั้นแนวทางในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ครูอาจารย์ควรหาวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้อ่านหนังสือมากขึ้น ทั้งงานเขียนประเภทกวีนิพนธ์เอง รวมไปถึงงานเขียนประเภทอื่น ๆ เพราะไม่ว่านักเรียน ขอเพียงให้เด็กและเยาวชนได้อ่านหนังสือมากขึ้น ก็ย่อมส่งผลดีต่อทักษะการเขียนทั้งสิ้น เพราะทำให้เด็กและเยาวชนได้เห็นแนวทางในการเขียน เห็นมุมมอง เทคนิค วิธีการนำเสนอเนื้อหาสาระในการเขียน ตลอดจนเห็นตัวอย่างการใช้คำที่หลากหลาย รวมทั้งมีความไพเราะคงคุณค่าทางวรรณศิลป์

1.7) การสร้างตัวแบบ จากปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันนั้นไม่ชอบการเขียนเท่าที่ควร เพราะในชีวิตประจำวันมีสิ่งอื่น ๆ ที่ได้ให้ความสำคัญและมีความน่าสนใจมากกว่า จึงทำให้ไม่ค่อยมีความรู้สึกรักอยากเขียน และยังไม่มีแรงบันดาลใจที่ทำให้มีความรู้สึกรักอยากเขียน

“ครูต้องให้ดูต้นแบบ ดูลิ เธอดูสิ แต่งให้ได้เท่านี้ คำเท่านั้นพอ
พูดแบบตรง ๆ ง่าย ๆ เบสิกเลย หนึ่งเลยต้องเอาต้นแบบให้ดูก่อน”

(อาจารย์อุดมศึกษา C, สัมภาษณ์, 27 เม.ย. 61)

ดังนั้นแนวทางในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ครูผู้สอนควรนำเรื่องราวของเด็กและเยาวชน ที่มีความสามารถในการเขียนหรือได้รับรางวัลในการเขียน รวมทั้งนักเขียนระดับประเทศที่มีฝีมือ โดยอาจนำผลงานของพวกเขาตัดตอนมาให้ผู้เรียนอ่าน แล้วเรื่องราวประสบการณ์ชีวิตของพวกเขาให้ผู้เรียนฟัง หรือเปิดคลิปวิดีโอให้ผู้เรียนชม เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเขียน ทำให้เรื่องการเขียนเข้าไปอยู่ในใจของเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ รวมทั้งชี้ให้เห็นเป็นแบบอย่างว่าเขียนที่ดี ไพเราะ ได้รับรางวัลนั้นมีจุดเด่นและมีความงดงามอย่างไร รวมทั้งมีวิธีการและเทคนิคในการเขียนอย่างไรที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการเขียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นเป็นต้นแบบ

2) ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน

2.1) การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการอ่านและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้

จากปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันนั้นอ่านหนังสือน้อยลงเป็นอย่างมาก และโดยเฉพาะหนังสือวรรณคดีหรือวรรณกรรม ประเภทกวีนิพนธ์ก็นับว่ายิ่งน้อยลง เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้มีอุปกรณ์ เครื่องมืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ

เช่น แท็บเล็ต โทรศัพท์ ทำให้เด็กและเยาวชนที่เติบโตมาใช้อุปกรณ์ดังกล่าวในชีวิตประจำวันค่อนข้างมาก ประกอบกับบางครอบครัวพ่อและแม่ต้องไปทำงานเพื่อหาเงินเลี้ยงชีพ ไม่มีเวลาให้ลูกอย่างเพียงพอ จึงเลี้ยงลูกให้อยู่กับอุปกรณ์เทคโนโลยีเหล่านี้ บางครอบครัวทั้งบ้านแทบจะไม่มีหนังสือ ทำให้เด็กและเยาวชนไม่ได้เจอสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมด้านการอ่านเท่าที่ควร เมื่ออ่านน้อย จึงมองเห็นมุมมองต่าง ๆ ได้จำกัด คลังคำที่รู้จักก็จำกัดลงไปด้วย ซึ่งแน่นอนว่าการอ่านย่อมส่งผลกระทบต่อการเขียน ทำให้คิดและเขียนไม่เป็นไม่ว่าจะเป็นร้อยแก้วและร้อยกรองก็ตาม

“จากที่ครูสอนมานะ ตรงนี้ก็เกือบ 30 ปี เดิมพฤติกรรมของเด็กมันจะเกี่ยวกับเทคโนโลยีด้วย มันเจริญ มันดีนะถ้าเรารู้จักใช้ แต่เด็กไม่รู้จักแยกแยะใจเข้ามามันก็จะไปมุ่งแต่ไอเนี่ย ว่างเมื่อไหร่ก็ไอเนี่ย บางทีข้าวไม่กิน ไปห้องคอมพิวเตอร์ไม่ได้ไปค้นคว้าอะไรนะ เข้าไปเล่น เมื่อก่อนมันไม่มีลูก อย่างรุ่นหนูเนี่ยมันไม่มี”

(ครูประถมศึกษา B, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“สิ่งหนึ่งนะอยู่ที่ครอบครัวนะลูก การที่ครูสอน ถ้าผู้ปกครองเค้าต่อจากเรามันก็คือการช่วยกันทั้งครูและผู้ปกครอง บางทีเราสอนเค้าทั้งวัน พรุ่งนี้มาถามกลับไปอ่านหรือเปล่าลูก ... ครูบ้าไปเองทุกวัน มันไม่ได้”

(ครูประถมศึกษา B, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“ครูบอกว่า หนูไปบอกพ่อแม่จะลูก ครูขอหนังสือเก่า วารสาร สารคดีอะไรก็ได้เก่า ๆ อะ สักเล่มหนึ่ง เด็กมาบอกว่าที่บ้านไม่มีเลยอะ ไม่มีหนังสือเลย คือมันต้องเริ่มจากผู้ปกครองก่อนนะ ...อะไรไม่มีหนังสือสักเล่มเลยหรือลูก

ดูท่าทางครูจะลำบากแล้วนะ หนังสือเธอไม่มีสักเล่ม

ครูท่อนะหนังสือที่บ้านไม่มีเลย กุลสตรีมีไหม วารสารนะ

เก่า ๆ อะไรก็ได้ หนังสือพิมพ์อะไรก็ได้ บางคนไม่มีให้ครูเลยอะ”

(ครูประถมศึกษา B, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

ดังนั้นแนวทางในด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ครูอาจารย์ควรจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการอ่านให้แก่ผู้เรียน เริ่มต้นจากการสร้างห้องเรียนที่ส่งเสริมการอ่าน มีชั้นหนังสือหลากหลายประเภทเพื่อให้ผู้เรียนได้หยิบอ่านในเวลาว่าง โดยเฉพาะหนังสือประเภทวินิพนธ์ ทั่วงานที่เป็นวรรณกรรมร่วมสมัยและวรรณคดีที่มีความสนุกสนาน เพิ่มจำนวนบอร์ดสำหรับติดบทกวีที่มีความไพเราะ ให้ข้อคิด หรือสร้างแรงบันดาลใจเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และจัดเวรให้ผู้เรียนได้ไปค้นคว้าหาบทกวีบทใหม่ ๆ เพื่อนำมาติดให้เพื่อน ๆ ได้หมุนเวียนอ่านอยู่เสมอ รวมทั้งทางห้องสมุดควรจัดมุมส่งเสริมการอ่านด้านวินิพนธ์ โดยจัดกิจกรรม เกม หรือการประกวดแข่งขัน ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าห้องสมุดเพื่อการอ่านและเขียนบทกวีบ่อยมากขึ้น ตลอดจนเชิญนักเขียนมาพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน และอาจจะจัดกิจกรรมปฏิบัติการ ฝึกแต่งบทกวีในระยะสั้น

2.2) การสร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกอยากเขียนและมีความเป็นอิสระ

จากปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า บรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นไม่เอื้อต่อการเขียนเท่าที่ควร เช่น คาบเรียนก่อนหน้าเป็นวิชาพลศึกษา ผู้เรียนจะต้องออกกำลังกาย ทำให้ในคาบเรียนต่อมาสภาพร่างกายจึงไม่พร้อมต่อการนั่งนิ่ง ๆ เพื่อให้มีสมาธิจดจ่ออยู่กับการเขียน จึงเกิดความรู้สึกไม่อยากเขียน หรือในบางครั้งก็จำเป็นต้องเขียนเพราะครูสั่งงานให้เขียนเพื่อเก็บคะแนน หรือจำเป็นต้องเขียนเพื่อส่งงานครูในคาบเรียน สิ่งเหล่านี้ยังทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกกดดัน เครียด และอาจทำให้ความคิดสร้างสรรค์ถูกปิดกั้น หรือไม่ได้ถูกนำมาใช้งานได้อย่างเต็มศักยภาพ

“แต่เด็กเราเพิ่งเรียนพละมาอยากเขียนใหม่ ... ไม่
ในหนึ่งห้องมีกี่คนที่ชอบเขียน น้อยใจ”

(อาจารย์อุดมศึกษา C, สัมภาษณ์, 27 เม.ย. 61)

“ต้องมี Feeling ความรู้สึกอยากเขียน บ่มเพาะ
มันก็คือทฤษฎีหรือหลักการที่เราต้องจัดการเรียนรู้หรือบรรยากาศ”

(อาจารย์อุดมศึกษา C, สัมภาษณ์, 27 เม.ย. 61)

ดังนั้นแนวทางในด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ครูอาจารย์ควรมีความเข้าใจสภาพของผู้เรียน สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รู้สึกเป็นอิสระ ปราศจากความกลัวหรือความรู้สึกวิตกกังวล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สามารถคิด จินตนาการ เพื่อสร้างสรรค์บทกวีได้อย่างอิสระเต็มที่ โดยไม่รู้สึกตึงเครียดและกดดันในการเขียน

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

3.1) การฝึกทักษะการเขียน นอกเหนือจากเวลาเรียนในชั้นเรียน จากปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า เด็กและเยาวชนมีเวลาในการฝึกเขียนกวีนิพนธ์ หรือคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ ในชั้นเรียนค่อนข้างน้อยและไม่เพียงพอ เพราะการเขียนเป็นทักษะที่จะต้องใช้

ระยะเวลาในการฝึกฝน กระทำซ้ำ และกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

“สมมติบอกเค้าเขียนเรื่องในหลวง เมื่อปีที่ผ่านมาก็คือวันถวายพระเพลิงฯ
คือบอกอยู่เฉย ๆ ก็คิดไม่ออก ก็ไปสิ ไปดู ไปกราบพระบรมศพตอนสุดท้ายไหม
ไปดูพระเมรุไหม ให้เค้าสร้างแรงบันดาลใจ”

(อาจารย์อุดมศึกษา B, สัมภาษณ์, 24 เม.ย. 61)

ดังนั้นแนวทางในด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน นอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติแล้ว ครูอาจารย์ควรคัดเลือกเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถโดดเด่น หรือมีความสนใจในการแต่งบทกวีเพื่อมาฝึกฝน พัฒนา ต่อยอดความรู้ความสามารถ โดยจัดตั้งเป็นชุมนุมหรือชมรมเพื่อรวมกลุ่มคนที่ชอบคิด ชอบเขียน ร่วมกันฝึกแต่งบทกวี แลกเปลี่ยนกันอ่านงาน รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์งานของตนเองและเพื่อน ๆ โดยครูอาจารย์จะต้องเป็นผู้นำในการเรียนรู้ กระตุ้น

ให้ผู้เรียนได้คิดและเขียน ผ่านสื่อการเรียนรู้หรือกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้พบสิ่งที่สัมผัสกระตุ้นใจ อารมณ์ ความรู้สึก หรือสร้างแรงบันดาลใจในการเขียน เช่น เปิดคลิปวิดีโอเรื่องเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ เปิดภาพยนตร์ หรือพาผู้เรียนออกไปสังเกตธรรมชาติ วิถีชีวิตของผู้คน สิ่งต่าง ๆ ที่น่าสนใจ นอกห้องเรียน รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เข้าอบรมหรือเข้าค่ายที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดขึ้นเพื่อ พัฒนาศักยภาพด้านการเขียน โดยมีนักเขียนเป็นวิทยากร

3.2) การส่งเสริมผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเขียนในทุกโอกาส
จากปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า เด็กและเยาวชน ได้มีโอกาสนำความรู้เกี่ยวกับการเขียนกวีนิพนธ์ หรือคำประพันธ์ต่าง ๆ ไปใช้ต่อยอดได้น้อย หรือไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งแท้จริงแล้วการเขียนกวีนิพนธ์สามารถนำไปใช้ได้ ในกิจกรรมมากมาย และยังเพิ่มมูลค่าให้แก่ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถในการด้านนี้อีกด้วย

“วารสารของโรงเรียนนี่อะคะ วารสารมาแต่อดีนิวส์ เราก็จะมีคอลัมน์
ให้ผลงานของนักเรียน บางช่วงเราจะมีนัดหมายกันก่อนว่า
เราจะส่งสักกี่ผลงาน หัวข้ออะไร ใช้รูปแบบอะไร
เรามีทั้งประถมและมัธยม เด็ก ๆ ก็จะเขียนแค่คำคล้องจอง พอโตขึ้นมา
ก็ต้องมีรูปแบบเป็นกาพย์ เป็นกลอน เป็นโคลง เป็นฉันท์ อะไรอย่างนี้อะคะ
เราก็จะตกลงกัน บางงานเราก็จะตกลงกันแค่หัวข้อ เช่นว่า
ฉบับหน้าเราจะออกใกล้ ๆ กับวันครูนะ เราก็จะให้เด็กเขียนเกี่ยวกับครู
แต่ว่าไม่กำหนดรูปแบบ ก็แล้วแต่เด็ก ก็จะมีเวทีให้กับเค้า”
(ครูมัธยมศึกษา C, สัมภาษณ์, 8 มี.ค. 61)

“ครูก็จะพยายามให้เด็กมีบทบาท ให้เด็กแสดงความสามารถในทุกโอกาส
บางทีแบบสมมติว่าบอกนักเรียนเธอแต่งกลอนมา
เดี๋ยวครูจะไปจัดนิทรรศการ จัดบอร์ดให้”
(อาจารย์อุดมศึกษา C, สัมภาษณ์, 27 เม.ย. 61)

ดังนั้นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ครูอาจารย์ควรสร้างความตระหนัก และกระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเขียนกวีนิพนธ์ ว่าวัฒนธรรมทางภาษาซึ่งเป็นสมบัติล้ำค่าของชาติ เด็กและเยาวชนรุ่นหลังก็ควรที่จะมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถแต่งได้ เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ให้คงอยู่ รวมทั้งครู อาจารย์ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพในการแต่งคำประพันธ์หรือบทกวีทุกครั้งเมื่อมีโอกาส โดยอาจจะนำผลงานของผู้เรียนไปใช้ประกอบพิธีสำคัญต่าง ๆ ของโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย เช่น พิธีไหว้ครู กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันแม่ วันสุนทรภู่ วันภาษาไทยแห่งชาติ วันวิทยาศาสตร์ วันสถาปนาสถานศึกษา ฯลฯ รวมถึงนำผลงานของผู้เรียนสร้างเป็นคอลัมน์ลงในจุลสาร/วารสารของโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง โดยเริ่มจากเวทีเล็ก ๆ ในสถานศึกษา แล้วจึงค่อยส่งออกไปเวทีที่ใหญ่ขึ้นนอกโรงเรียน เช่น ส่งงานเขียนไปยังสำนักพิมพ์ที่เปิดรับต้นฉบับกวีนิพนธ์ เพื่อลงนิตยสารหรือหนังสือพิมพ์

3.3) การจัดกิจกรรมการประกวดแข่งขัน ด้านการเขียนเพื่อสร้างแรงจูงใจ จากปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า เด็กและเยาวชนมีความสนใจในการเขียนกวีนิพนธ์ ค่อนข้างน้อย หรือเขียนเพียงเพื่อให้มีงานส่งครู อาจารย์ ในการเรียนในชั้นเรียนเท่านั้นเนื่องจากขาดแรงจูงใจในการเขียน

“วันแม่ วันไหว้ครู วันพ่อ จะให้เด็กประกวดแต่งคำประพันธ์ กลอนสุภาพ

มัธยมสอนอยู่ก็เลยมีการแต่งตามวันสำคัญ

แล้วก็ส่งเด็กไปแข่งขันตามสนาม แข่งขันต่าง ๆ”

(ครูประถมศึกษา A, สัมภาษณ์, 10 มี.ค. 61)

“บางปีจะมีเด็กที่เค้ารู้ข่าว เรื่องการประกวดข้างนอก เค้าก็จะเอาผลงานเค้า

มาให้เราดูว่า ของหนูจะประกวด คุณครูว่าอย่างไร บางคนที่มีมั่นใจเนี่ย

เค้าก็ให้เราดู บางคนที่ไม่มั่นใจเค้าก็จะให้เราช่วยแก้”

(ครูมัธยมศึกษา C, สัมภาษณ์, 8 มี.ค. 61)

ดังนั้นแนวทางในด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ครูอาจารย์ควรสร้างแรงจูงใจในการเขียนให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเขียนทุกโอกาส เช่น เข้าร่วมกิจกรรมการประกวดแข่งขันแต่งคำประพันธ์ ที่จัดขึ้นทั้งในและนอกโรงเรียน หากผู้เรียนคนใดมีผลงานที่ได้รวบรวมไว้มากพอก็นำไปรวมเล่มและส่งประกวดต่อในระดับประเทศต่อไป

แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน สำหรับผู้ปกครอง

1) การส่งเสริมการอ่านของบุตรหลาน

เด็กและเยาวชนจะสามารถเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ดี ย่อมมาจากพื้นฐานการอ่านที่สะสมมาตั้งแต่ในวัยเด็ก หากเด็กและเยาวชนได้รับการส่งเสริมด้านการอ่านมาตั้งแต่ในวัยเด็ก เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครองนำหนังสือนิทานมาเล่าให้เด็กฟัง ซื้อหนังสือนิทานที่มีเรื่องราวแต่งเป็นคำคล้องจอง หรือหนังสือการ์ตูนสำหรับเด็กให้บุตรหลานได้ฝึกอ่านหนังสือ เขาก็จะเติบโตมากับหนังสือและการอ่าน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญมากที่จะส่งผลต่อการอ่านที่ขยายวงกว้างออกไปยังการอ่านหนังสือประเภทอื่น ๆ ทั้งหนังสือในเชิงวิชาการ และหนังสือวรรณคดี วรรณกรรม เมื่อพวกเขาเติบโตขึ้น ซึ่งการอ่านเหล่านี้เปรียบเสมือนต้นทุนและวัตถุดิบที่สำคัญ และย่อมส่งผลต่อเขียนในเวลาต่อมา เพราะผู้ที่อ่านหนังสือมากจะทำให้เขียนได้ดี เนื่องจากได้เปิดโลกทัศน์ เห็นมุมมองอย่างหลากหลาย มีแนวคิด หรือประเด็นที่น่าสนใจ มีคลังคำศัพท์ที่รู้จักมาก ทั้งหมดสามารถนำมาใช้ได้ในการเขียน

“สิ่งหนึ่งอยู่ที่ครอบครัวนะลูก การที่ครูสอนถ้าผู้ปกครองเค้าต่อจากเรา

มันก็คือการช่วยกันทั้งครูและผู้ปกครอง บางทีเราสอนเค้าทั้งวัน

พรุ่งนี้มาถามกลับไปอ่านหรือเปล่าลูก ... ไม่ ครูบ้าไปเองทุกวัน มันไม่ได้ คือมันไม่ได้

สภาพสังคม ครู-พ่อแม่ต้องไปด้วยกัน บางที่ผู้ปกครองเค้านบอก

ให้ไปเรียนหนังสือแล้ว ไปดูเองเหอะ มีนะลูก แบบนี้มีเยอะ”

(ครูประถมศึกษา B, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

“เด็กมาบอกว่าที่บ้านไม่มีเลยคะหนังสือ ไม่มีหนังสือเลย

คือมันต้องเริ่มจากผู้ปกครองก่อนนะ”

(ครูประถมศึกษา C, สัมภาษณ์, 21 มี.ค. 61)

2) การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ก็มีส่วนสำคัญต่อการเขียนเชิงสร้างสรรค์ประเภทกวีนิพนธ์ ของเด็กและเยาวชน ซึ่งพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ควรเสริมสร้างสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ โดยทำให้บ้านเป็นสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กอย่างรอบด้าน ทั้งการเรียนรู้จากการฟัง การสังเกต การพูด การอ่าน และการเขียน ควรหาหนังสือ สื่อ หรืออุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้สึกอยากเรียน อยากรู้ตามพัฒนาการ และหากผู้เรียนได้สะสมประสบการณ์ความรู้ จากการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการสื่อสารอย่างรอบด้านแล้ว ก็ย่อมส่งผลดีต่อการเขียนในลำดับต่อไปในอนาคต

“ยกตัวอย่างง่าย ๆ คนสุพรรณทำไมร้องเพลงลูกทุ่งเก่ง ทำไมแต่งกลอนเก่ง ก็คงเป็นด้วยบริบทด้วย มันก็คือทฤษฎีหรือหลักการที่ว่า เราต้องจัดการเรียนรู้หรือบรรยากาศ”

(อาจารย์อุดมศึกษา C, สัมภาษณ์, 27 เม.ย. 61)

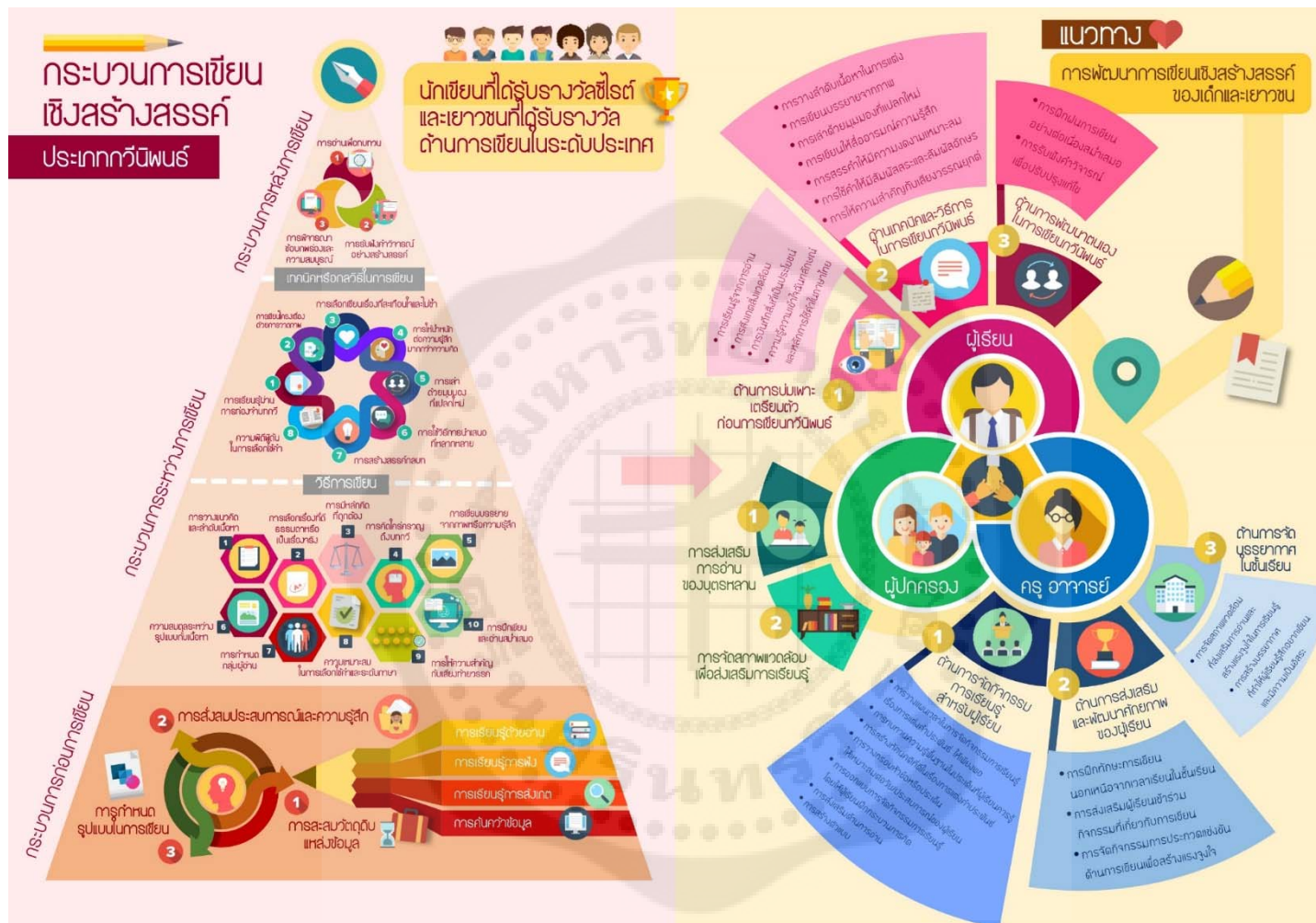
จากแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ในการศึกษาในระดับที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย รวมทั้งนำผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในระดับที่ 1 มาเชื่อมโยงเพื่อวิเคราะห์และบรรยายข้อมูลเชิงพรรณนา สรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ 1) แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน สำหรับผู้เรียน 2) แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน สำหรับครู อาจารย์ และ 3) แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน สำหรับผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปข้อมูลดังกล่าวในรูปแบบของตาราง ดังตารางที่ 12

ตาราง 12 แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

ผลการศึกษานโยบายการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน		
1. สำหรับผู้เรียน	1.1 ด้านการบ่มเพาะเตรียมตัวก่อนการเขียนกวีนิพนธ์	1) การเรียนรู้จากการอ่าน 2) การสังเกตสิ่งแวดล้อม 3) การบันทึกสิ่งที่เห็นประโยชน์ 4) ความรู้ความเข้าใจชั้นทลัษณ์และหลักการใช้คำในภาษาไทย
	1.2 ด้านเทคนิคและวิธีการในการเขียนกวีนิพนธ์	1) การวางลำดับเนื้อหาในการแต่ง 2) การเขียนบรรยายจากภาพ 3) การเล่าด้วยมุมมองที่แปลกใหม่ 4) การเขียนให้สื่ออารมณ์ความรู้สึก 5) การสรรคำให้มีความงดงามเหมาะสม 6) การใช้คำให้มีสัมผัสสระและสัมผัสอักษร 7) การให้ความสำคัญกับเสียงวรรณยุกต์
	1.3 ด้านการพัฒนาตนเองในการเขียนกวีนิพนธ์	1) การฝึกฝนการเขียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 2) การรับฟังคำวิจารณ์เพื่อปรับปรุงแก้ไข
2. สำหรับครูอาจารย์	2.1 ด้านจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน	1) การวางแผนเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ให้เพียงพอ 2) การทบทวนความรู้พื้นฐานในประเด็นที่ผู้เรียนควรรู้ 3) การสร้างทัศนคติที่ดีในเรื่องการแต่งคำประพันธ์ 4) การวางกรอบหัวข้อหรือประเด็นให้เหมาะสมต่อวัย/ประสบการณ์ของผู้เรียน 5) การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคิด 6) การส่งเสริมด้านการอ่าน 7) การสร้างตัวแบบ
	2.2 ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน	1) การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการอ่านและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ 2) การสร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกอยากเขียนและมีความเป็นอิสระ
	2.4) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน	1) การฝึกทักษะการเขียน นอกเหนือจากเวลาเรียนในชั้นเรียน 2) การส่งเสริมผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเขียนในทุกโอกาส 3) การจัดกิจกรรมการประกวดแข่งขัน ด้านการเขียนเพื่อสร้างแรงจูงใจ
3. สำหรับผู้ปกครอง	3.1 การส่งเสริมการอ่านของบุตรหลาน	
	3.2 การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้	

จากการศึกษาในระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ รวมทั้ง ระยะที่ 2 การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน สามารถนำมา สรุปรวมและสร้างเป็นแผนภาพได้ดังภาพประกอบ 7 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภท กวีนิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ สู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

ภาพประกอบ 7 กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ
 ผู้กำหนดแนวทางพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 2 ประการ คือ 1) เพื่อพรรณนาและวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ และ 2) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

การศึกษานี้ได้มุ่งศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ สู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา (Case Study Research) โดยผู้วิจัยได้แบ่งระยะเวลาในการศึกษาออกเป็น 2 ระยะดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาดังกล่าวออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก รายบุคคล โดยมีขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล คือ นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทวินิพนธ์ ในช่วง พ.ศ. 2522 – 2561 ซึ่งมีจำนวน 13 คน รวมผลงาน 13 เล่ม ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกนักเขียนดังกล่าวมาเป็นกรณีศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ด้านระยะเวลาในการเลือกกรณีศึกษา โดยพิจารณาตามลำดับระยะเวลาที่ได้รับรางวัล คือ ในทุก ๆ 3 คน ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลมา 1 คน ดังนั้นจึงได้นักเขียนซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลรวมจำนวน 4 คน

ตอนที่ 2 การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของเยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ผ่านวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก รายบุคคลเช่นเดียวกัน โดยมีขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล คือ เป็นบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15-25 ปี ซึ่งเคยได้รับรางวัล ด้านการเขียนระดับประเทศ โดยรางวัลนั้นจะต้องมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในระดับประเทศ ผู้วิจัยได้เลือกเยาวชนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดมาจำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง

ระยะที่ 2 การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน เป็นการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 ไปให้ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยพิจารณา ต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในระยะที่ 1 ผ่านวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเติมรายละเอียด ตลอดจนปรับปรุงและแก้ไขแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของ

เด็กและเยาวชนซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาในระยะที่ 1 ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล คือ สอนวิชาภาษาไทย หรือมีความรู้ ความสามารถในการเขียนเป็นพิเศษทั้งในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยแบ่งกลุ่มของครูอาจารย์ออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา 2) ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา และ 3) อาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งตามประเภท ประเภทละ 3 คน รวมจำนวน 9 คน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ตามแนวคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) ซึ่งจัดเป็นแบบสัมภาษณ์ประเภทกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งอย่างเป็นทางการ (Formal Interview) และอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เตรียมอุปกรณ์ภาคสนาม เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึกภาคสนาม และแฟ้มเก็บรวบรวมเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลกรณีศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ใช้การตีความหมายเพื่อสร้างข้อสรุป การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล (Typological Analysis) และการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล โดยการนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นกรณีศึกษามาเปรียบเทียบกัน ในส่วนของการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสร้างภาพรวมจากเหตุการณ์ย่อย ๆ ในลักษณะของการอุปนัย (Inductive Approach) และเขียนรายงานการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

สรุปผลการวิจัย

1. กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ประกอบด้วย 3 กระบวนการ ดังนี้

1) *กระบวนการก่อนการเขียน* ได้แก่ การสะสมวัตถุดิบแหล่งข้อมูล จากการเรียนรู้ด้วยอ่าน การฟัง การสังเกต และการค้นคว้าข้อมูล การสัมผัสประสบการณ์และความรู้สึก รวมทั้งการกำหนดรูปแบบในการเขียน

2) *กระบวนการระหว่างการเขียน* แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ คือ วิธีการเขียน และเทคนิค/กลวิธี ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

วิธีการเขียน ประกอบด้วยการวางแผนคิดและลำดับเนื้อหา การเลือกเรื่องที่ดี ธรรมดาหรือเป็นเรื่องจริง การมีหลักคิดที่ถูกต้อง การคิดใคร่ครวญถึงบทกวี การเขียนบรรยายจากภาพหรือความรู้สึก ความสมดุลระหว่างรูปแบบกับเนื้อหา การกำหนดกลุ่มผู้อ่าน ความเหมาะสมในการเลือกใช้คำและระดับภาษา การให้ความสำคัญกับเสียงทำนองวรรค รวมทั้งการฝึกเขียนและอ่านสม่ำเสมอ

เทคนิค/กลวิธี ประกอบด้วยการเรียนรู้ผ่านการท่องจำบทกวี การเขียนโครงเรื่องด้วยการวาดภาพ การเลือกเขียนเรื่องที่สะเทือนใจและไม่ซ้ำ การให้น้ำหนักต่อความรู้สึกมากกว่าความคิด การเล่าด้วยมุมมองที่แปลกใหม่ การใช้วิธีการนำเสนอที่หลากหลาย การสร้างสรรค์กลบท และความพิถีพิถันในการเลือกใช้คำ

3) กระบวนการหลังการเขียน ประกอบด้วย การอ่านเพื่อทบทวน การพิจารณาข้อบกพร่องและความสมบูรณ์ รวมทั้งรับฟังคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์

2. แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วยแนวทางสำหรับนักเรียน แนวทางสำหรับครู และแนวทางสำหรับผู้ปกครอง ดังนี้

1) แนวทางสำหรับนักเรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1.1) ด้านการบ่มเพาะเตรียมตัวก่อนการเขียนกวีนิพนธ์ ได้แก่ (1) การเรียนรู้จากการอ่าน (2) การสังเกตสิ่งแวดล้อม (3) การบันทึกสิ่งที่เป็นประโยชน์ (4) ความรู้ความเข้าใจฉันทลักษณ์และหลักการใช้คำในภาษาไทย 1.2) ด้านเทคนิคและวิธีการในการเขียนกวีนิพนธ์ ได้แก่ (1) การวางโครงเนื้อหาในการแต่ง (2) การเขียนบรรยายจากภาพ (3) การเล่าด้วยมุมมองที่แปลกใหม่ (4) การเขียนให้สื่ออารมณ์ความรู้สึก อารมณ์ความรู้สึก (5) การสรรคำให้มีความงดงามเหมาะสม (6) การใช้คำให้มีสัมผัสสระและสัมผัสอักษร (7) การให้ความสำคัญกับเสียงวรรณยุกต์ 1.3) ด้านการพัฒนาตนเองในการเขียนกวีนิพนธ์ ได้แก่ (1) การฝึกฝนการเขียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ (2) การรับฟังคำวิจารณ์เพื่อปรับปรุงแก้ไข

2) แนวทางสำหรับครู อาจารย์ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 2.1) ด้านจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียน ได้แก่ (1) การวางแผนเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ให้เพียงพอ (2) การทบทวนความรู้พื้นฐานในประเด็นที่ผู้เรียนควรรู้ (3) การสร้างทัศนคติที่ดีในเรื่องการแต่งคำประพันธ์ (4) การวางกรอบหัวข้อหรือประเด็นให้เหมาะสมต่อวัย/ประสบการณ์ของผู้เรียน (5) การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคิด (6) การส่งเสริมด้านการอ่าน (7) การสร้างตัวแบบ 2.2) ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน (1) การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการอ่านและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ (2) การสร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกอยากเขียนและมีความเป็นอิสระ 2.3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน (1) การฝึกทักษะการเขียนนอกเหนือจากเวลาเรียนในชั้นเรียน (2) การส่งเสริมผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเขียนในทุกโอกาส (3) การจัดกิจกรรมการประกวดแข่งขัน ด้านการเขียนเพื่อสร้างแรงจูงใจ

3) แนวทางสำหรับผู้ปกครอง ประกอบด้วย 2 ประการ คือ 3.1) การส่งเสริมการอ่านของบุตรหลาน และ 3.2) การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

อภิปรายผล

จากการศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ผู้กำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน สามารถอภิปรายผลการวิจัยโดยนำเสนอเป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลจากการศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ โดยผลการวิจัยพบว่ากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ประกอบด้วย 3 กระบวนการสำคัญ คือ

- 1) *กระบวนการก่อนการเขียน* เป็นการสะสมวัตถุดิบและแหล่งข้อมูลที่นำมาเขียน จากการเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ สังคมประสบการณ์ ความรู้สึก ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมด้วยการสอบถาม มีความเข้าใจในเรื่องที่เขียน ความรู้สึกอยากเขียน การให้ความสำคัญกับเนื้อหา และการกำหนดรูปแบบในการเขียน
- 2) *กระบวนการระหว่างการเขียน* แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อ คือ *วิธีการเขียน* และ *เทคนิค/กลวิธี* ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ *วิธีการเขียน* ประกอบด้วย การวางแผนคิดและลำดับเนื้อหา การเลือกเรื่องที่ดี ธรรมชาติหรือเป็นเรื่องจริง การมีหลักคิดที่ถูกต้อง การคิดใคร่ครวญถึงบทกวี การเขียนบรรยายจากภาพหรือความรู้สึก ความสมดุลระหว่างรูปแบบกับเนื้อหา การกำหนดกลุ่มผู้อ่าน ความเหมาะสมในการเลือกใช้คำและระดับภาษา การให้ความสำคัญกับเสียงท้ายวรรค รวมทั้งการฝึกเขียนและอ่านสม่ำเสมอ ส่วน *เทคนิค/กลวิธี* ประกอบด้วย การเรียนรู้ผ่านการท่องจำบทกวี การเขียนโครงเรื่องด้วยการวาดภาพ การเลือกเขียนเรื่องที่สะท้อนใจและไม่ซ้ำ การให้น้ำหนักต่อความรู้สึกมากกว่าความคิด การเล่าด้วยมุมมองที่แปลกใหม่ การใช้วิธีการนำเสนอที่หลากหลาย การสร้างสรรค์กลบท และความพิถีพิถันในการเลือกใช้คำ รวมทั้ง
- 3) *กระบวนการหลังการเขียน* ประกอบด้วย การอ่านเพื่อทบทวน การพิจารณาข้อบกพร่องและความสมบูรณ์ รวมทั้งรับฟังคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์

จากผลการวิจัยในเบื้องต้นสอดคล้องกับแนวคิดของ จริยา สมประสงค์ (2543: 10) ซึ่งได้กล่าวถึงวิธีการสร้างงานเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยสรุปว่า เริ่มต้นจากทำความเข้าใจกับตนเอง เพื่อค้นหาส่วนดีและปรับปรุงแก้ไขส่วนด้อยที่ควรพัฒนา จากนั้นจึงแสวงหาแหล่งข้อมูลหรือวัตถุดิบเพิ่มเติมที่จะนำมาใช้ในการเขียนจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แล้วจึงนำทุนความรู้ที่มีอยู่เดิม ผสมผสานกับความรู้และประสบการณ์ที่ได้สัมผัสมาเรียงร้อย จัดแบ่ง ประมวลเนื้อหา กำหนดสาระสำคัญ เพื่อหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่จะเขียนเป็นเรื่องราว อีกทั้งเป็นไปในทิศทางเดียวกับทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มทฤษฎี AUTA ซึ่งกรมวิชาการ (2535: 6-7) ได้สรุปรูปแบบของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล โดยมีแนวคิดว่าความคิดสร้างสรรค์นั้นมีอยู่ในมนุษย์ทุกคน และสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบ AUTA ประกอบด้วย การตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อตนเอง สังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ วิธีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทั้งที่เป็นเทคนิคส่วนบุคคลและเทคนิคที่เป็นมาตรฐาน การรู้จักหรือตระหนักในตนเอง พอใจในตนเอง และพยายามใช้ตนเองอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งการเปิดกว้างรับประสบการณ์ต่าง ๆ โดยมีการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การตระหนักถึงเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การผลิตผลงานด้วยตนเองและการมีความคิดที่ยืดหยุ่นเข้ากับทุกรูปแบบของชีวิต และสอดคล้องกับผลการวิจัยต่างประเทศของเนวิน แอคคายา (Nevin Akkaya. 2014: 1502-1503) ซึ่งได้ศึกษากระบวนการการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในมุมมองของครูระดับชั้นประถมศึกษา โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การได้รับความรู้เกี่ยวกับกระบวนการการเขียนเชิงสร้างสรรค์ บรรดาครูได้ตระหนักด้วยตนเองว่าเป็นกระบวนการในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความมั่นใจ ความรู้สึก และความคิดเห็นส่วนตัวของเด็ก ๆ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น ได้พัฒนาจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิด การแสดงความสามารถของพวกเขาโดยอิสระ และการแสดงออกถึงทักษะการเขียน ซึ่งในขณะเดียวกันก็ช่วยให้พวกเขาได้ตระหนักถึงระดับความมั่นใจในตัวเอง

จากผลการศึกษาในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้นำไปเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัย ซึ่งได้สร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็น 3 กระบวนการข้างต้นนั้น มีรายละเอียดประเด็นย่อยที่มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัยซึ่งได้มาจากการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แต่รายละเอียดของข้อค้นพบที่ได้จากผลการศึกษามีความลุ่มลึกมากกว่าและมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะเฉพาะบุคคลของกรณีศึกษาหรือผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้เนื่องจากกรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัยนั้นสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการเขียนเชิงสร้างสรรค์ทั่วไป อย่างกว้าง ๆ ไม่ได้เฉพาะเจาะจง และไม่ได้ลงรายละเอียดถึงงานเขียนประเภทวินิพนธ์ แต่ผลการศึกษาที่ได้นั้นมีความเฉพาะเจาะจงไปที่กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ และมีรายละเอียดที่ลุ่มลึกมากกว่า

กรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัยและผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ในการศึกษาในระยะที่ 1 มีส่วนที่เหมือนกัน คือ กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย การสั่งสมเรื่องราวประสบการณ์ ความเหมาะสมในการใช้ภาษา และการมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีความคิดละเอียดลออเป็นองค์ประกอบ รวมทั้งมีปัจจัยเสริม คือ ความรู้รูปแบบการคิด แรงจูงใจ และมีวิธีการสร้างงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกัน คือ การแสวงหาข้อมูลในการเขียน สร้างประเด็นการเขียน และการกำหนดรูปแบบการเขียน ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่าวิธีการสร้างงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ ในกรอบแนวคิดชั่วคราวทั้ง 5 ขั้น ก็ได้ปรากฏอยู่ในผลการศึกษาแต่ไม่ได้

เรียงลำดับขั้นตอนเช่นเดียวกัน เพียงแต่จัดเป็นประเด็นต่าง ๆ ซึ่งแทรกอยู่ในกระบวนการก่อนการเขียน และกระบวนการระหว่างการเขียน เช่น วิธีการสร้างงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งอยู่ในกรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัย ประกอบด้วยขั้น 1 คือ “การทำความรู้จักตนเอง” มีความสอดคล้องกับ ผลการศึกษา ในขั้นกระบวนการก่อนการเขียน ประเด็นที่ 2 คือ การสังสมประสบการณ์และความรู้สึก ซึ่งก็เป็นการทบทวนตนเอง พุดคุย นึกย้อนเรื่องราว เพื่อทำความรู้จักกับตนเอง แล้วนำเรื่องราว เหล่านั้นถ่ายทอดออกมาเป็นงานเขียน

ในส่วนของประเด็นที่มีความแตกต่าง รวมทั้งข้อค้นพบเพิ่มเติมที่ได้รับจากการศึกษา คือ ผลการศึกษาจะประกอบไปด้วยกระบวนการเขียนสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ 3 กระบวนการหลัก ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละกระบวนการที่ลุ่มลึกกว่ากรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัยดังนี้ กระบวนการก่อนการเขียน จากผลการศึกษาประกอบด้วย 3 หัวข้อ คือ การสะสมวัตถุดิบแหล่งข้อมูล การสังสมประสบการณ์และความรู้สึก การกำหนดรูปแบบในการเขียน ซึ่งการสะสมวัตถุดิบและแหล่งข้อมูลของ นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนนั้น เกิดขึ้นจากหลายปัจจัยด้วยกัน คือ การเรียนรู้ด้วยการอ่าน การเรียนรู้จากการฟัง การเรียนรู้จากการสังเกต และการค้นคว้าข้อมูล ส่วนกระบวนการระหว่างการเขียน ซึ่งประกอบด้วยวิธีการเขียน และเทคนิคหรือกลวิธีในการเขียน ประกอบด้วยประเด็นต่าง ๆ ที่ละเอียดชัดเจนกว่ากรอบแนวคิดชั่วคราว เช่น วิธีการเขียน สามารถสรุป เป็นประเด็นสำคัญได้ 10 วิธี วิธีการเขียนซึ่งเป็นประเด็นที่มีความเฉพาะเจาะจงสำหรับกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ประเภทวินิพนธ์ คือ “ความสมดุลระหว่างรูปแบบและเนื้อหา” เพราะบทกวีเป็นงานเขียนที่มีฉันทลักษณ์ประเภทต่าง ๆ เป็นลักษณะหรือข้อบังคับอยู่ ซึ่งควรพิจารณาและให้ความสำคัญพอ ๆ กับเนื้อหาเรื่องราวในการเขียน ต่อมาคือ “ความเหมาะสมในการเลือกใช้คำและระดับภาษา” กวีนิพนธ์เป็นงานเขียนที่จะต้องสื่อสารถ่ายทอดความรู้ ความคิด โดยมีข้อจำกัด เรื่องจำนวนคำที่ใช้ เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นต้องหาวิธีการ ทำอย่างไรให้ใช้จำนวนคำน้อยแต่สื่อความหมายได้มากที่สุด รวมถึง “การให้ความสำคัญกับเสียงทำนองวรรค” ก็เป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้บทกวีนิพนธ์ประเภทต่าง ๆ มีความไพเราะและงดงามด้านเสียงในภาษามากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นลักษณะเฉพาะของงานเขียนประเภทวินิพนธ์ ที่แตกต่างจากงานเขียนประเภทอื่น ๆ และ “การฝึกเขียนและอ่านสม่ำเสมอ” ประเด็นนี้เป็นข้อสังเกตที่ได้จากผลการศึกษาซึ่งมีความน่าสนใจ คือ ทั้งนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียน ล้วนใช้วิธีการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างสรรค์งานเขียนของตนเองทุกคน ทั้งการอ่านงานเขียนของผู้อื่น อ่านหนังสือของนักคิด นักเขียนในระดับประเทศและต่างประเทศ รวมถึงการฝึกฝนตนเองในเรื่องการเขียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นประจำ เพื่อฝึกคิดและเขียนให้คล่องมือ ลื่นไหล

นอกจากนั้นยังมีองค์ความรู้ ข้อค้นพบเพิ่มเติมซึ่งแตกต่างจากกรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัย คือ เทคนิคกลวิธีในการเขียนของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ ซึ่งอยู่ในกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ในขั้นระหว่างการเขียน เป็นข้อค้นพบที่ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นคำตอบที่มาจากการสังสม บ่มเพาะประสบการณ์ ความรู้ ความคิด จินตนาการ รวมไปถึงทักษะต่าง ๆ ของนักเขียนแต่ละท่านซึ่งได้ผ่านกาลเวลามายาวนาน จนกระทั่งตกผลึกเป็นเทคนิคหรือกลวิธีในการเขียนก็นับว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ของเด็กและเยาวชน เช่น การเลือกเขียนเรื่องที่สะท้อนใจและไม่ซ้ำ การให้น้ำหนักต่อความรู้สึกมากกว่าความคิด การสร้างสรรค์กลบท และความพิถีพิถันในการเลือกใช้คำ รวมทั้งกระบวนการหลังการเขียน ทั้ง 3 ประเด็น คือ การอ่านเพื่อทบทวน การพิจารณาข้อบกพร่องและความสมบูรณ์ ตลอดจนการรับฟังคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ที่มีความแตกต่าง เพิ่มเติมจากกรอบแนวคิดชั่วคราวในการวิจัยทั้งสิ้น ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นการเขียนที่ใช้ความคิด จินตนาการและประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียนหล่อหลอมรวมกัน จนเกิดเป็นงานที่มีความคิดสร้างสรรค์ แปลกใหม่ แตกต่างทั้งด้านเนื้อหา รูปแบบ ภาษา และกลวิธีในการนำเสนอ สะท้อนให้เห็นถึงความรู้ สติปัญญา จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เขียน

ส่วนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วยแนวทางสำหรับผู้เรียน แนวทางสำหรับครู และแนวทางสำหรับผู้ปกครอง เด็กและเยาวชนจะสามารถพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มศักยภาพนั้น นอกจากตัวของผู้เรียนเองแล้วย่อมต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากครูและครอบครัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นั้นประกอบด้วยปัจจัยมากกว่า 1 ปัจจัยที่หล่อหลอมรวมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ (2546: 27-38) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ว่ามีอยู่หลายประการ ประกอบด้วยบุคคล บ้านและโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการวางรากฐานของชีวิตในทุก ๆ ด้านดังนั้นผู้ที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล คือ พ่อ แม่ และครู เด็กที่เกิดใหม่ในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตจะเป็นระยะพัฒนา หากได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมย่อมเป็นการเริ่มต้นวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในอนาคต รวมทั้งสภาพแวดล้อมและสังคม บรรยากาศโดยทั่วไปในสังคมก็มีส่วนสนับสนุนหรือลดทอนความคิดสร้างสรรค์ได้เช่นกัน สภาพสังคมที่ส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ต้องเป็นสังคมที่มุ่งเน้นความร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน เพราะการแข่งขันนำไปสู่ความเครียด การเปรียบเทียบ การกีดกัน และความเห็นแก่ตัว แต่สังคมที่มีบรรยากาศของความร่วมมือจะเป็นสังคมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพในการพัฒนาสูง เพราะสามารถนำความรู้ ความคิด

และความเชี่ยวชาญที่หลากหลายของแต่ละบุคคลมาร่วมคิดร่วมสร้างสรรค์เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมได้ดีกว่าการที่ต่างฝ่ายต่างกระทำโดยปราศจากการช่วยเหลือเกื้อกูลกันนอกจากนั้นยังสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553: 20-26) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ที่ขยายความละเอียดมากขึ้นว่ามีทั้งหมด 6 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านทัศนคติและบุคลิกลักษณะ เอกสารวิชาการหลายฉบับที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความคิดสร้างสรรค์ได้เชื่อมโยงความสามารถในการคิดสร้างสรรค์เข้ากับทัศนคติ (Attitude) และบุคลิกภาพ (Personality) ของบุคคล องค์ประกอบด้านความสามารถทางสติปัญญา องค์ประกอบด้านความรู้ องค์ประกอบด้านรูปแบบการคิด องค์ประกอบด้านแรงจูงใจ และองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นการสนับสนุนว่า การพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภท กวีนิพนธ์ ของเด็กและเยาวชนนั้น ควรจะต้องเกิดจากการปฏิบัติร่วมกันตามแนวทางดังกล่าว ทั้งตัวของผู้เขียน ครู และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่สำคัญ เพราะฉะนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการผลิตบุคคลให้มีความความสามารถในด้านต่าง ๆ เด็กและเยาวชนหากเติบโตมาในครอบครัวที่ส่งเสริมเรื่องการอ่าน หรือมีสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนได้สะสมความรู้ด้วยการอ่านหนังสือตั้งแต่วัยเยาว์ ฝึกทักษะด้วยการอ่านอย่างสม่ำเสมอ ย่อมเป็นต้นทุนที่ดี และจะเอื้อประโยชน์ต่อการเขียนในเวลาต่อมา
2. สถาบันการศึกษา ทั้งโรงเรียน มหาวิทยาลัย สามารถส่งเสริมกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ได้ ทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และการเขียนทั้งในและนอกชั้นเรียน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้พัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างสูงสุด รวมทั้งให้โอกาสและผลักดันเด็กและเยาวชนที่มีความสนใจในการเขียนเข้าร่วมกิจกรรมการประกวดแข่งขันของทางสถาบันการศึกษา รวมทั้งหน่วยงานภายนอกที่ได้จัดขึ้น
3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สามารถส่งเสริมโดยการจัดโครงการค่ายพัฒนาทักษะด้านการเขียนให้แก่เด็กและเยาวชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ จัดเวทีการประกวดแข่งขันด้านการเขียนให้มากขึ้น ประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลาย ตลอดจนจัดพิมพ์เผยแพร่ผลงานการเขียนที่ดีให้เด็กและเยาวชนอ่านเพื่อพัฒนาการเขียนอย่างแพร่หลาย ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป นำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยไปต่อยอดในการวิจัยเชิงทดลองโดยการออกแบบเทคนิควิธี ในการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยไปต่อยอดในการออกแบบเทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือผลิตสื่อนวัตกรรม เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการวิจัยต่อยอดเพื่อศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ในงานเขียนประเภทอื่น ๆ ด้วย เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทความ ฯลฯ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างจากประเภทกวีนิพนธ์อย่างไร เพื่อที่จะได้แนวทางในการนำไปใช้พัฒนากระบวนการเขียนที่มีความเฉพาะเจาะจงตามประเภทงานเขียนมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2534). *ความคิดสร้างสรรค์ หลักการ ทฤษฎี การเรียนการสอน การวัดผล และประเมินผล*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรรณิการ์ สุขเกษม; และ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). *น่านานวัตกรรมวิธีวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2557). *การเขียนสร้างสรรค์ทางสื่อสิ่งพิมพ์: Idea ดี ๆ ไม่มีวันหมด (ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). *การคิดเชิงสร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ชัดเชสมิเดีย.
- ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์. (2556). *วิจัยเชิงคุณภาพไม่ยากอย่างที่คิด*. พิมพ์ครั้งที่ 5. นครปฐม: สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จริยา สมประสงค์. (2543). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์กับการเขียน*. กรุงเทพฯ: อาร์ตโปรเกรส.
- จันทรีศรี นิตยฤกษ์. (2525). *การเขียนสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี.
- จินตนา ถ้ำแก้ว. (2549, ตุลาคม-ธันวาคม). รู้จัก ซีไรต์ ...S.E.A South East Asian Writers Awards. *พัฒนาเทคนิคศึกษา*. 19(60): 70-74.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ; และ บานเย็น อิมสำราญ. (2552). *การใช้ภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนะ เวชกุล. (2524). *การเขียนสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2546). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาติชาย หนองบัว. (2551). *การพัฒนาแบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์จากสื่อสิ่งพิมพ์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่าวังผาพิทยาคม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชาย โพธิ์สีดา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ณัชนันท์ วจินา. (2554). *การศึกษาความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์และความสนใจในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนที่ความคิดกับการสอนตามคู่มือครู*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ดาวรัตน์ แทนรัตน์. (2542, มกราคม-มิถุนายน). รางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน.

รังสิตสารสนเทศ. 5(1): 34-38.

ถวัลย์ มาศจรัส. (2545). การเขียนเชิงสร้างสรรค์เพื่อการศึกษาและอาชีพ. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.

นวลทิพย์ เพิ่มเกสร. (2552). การเขียนเพื่อประสิทธิผล. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้.

นิตยา มาศะวิสุทธิ. (2535-2536). กว่าจะมาเป็น 15 ปี ซีไรต์. สมาคมภาษาและหนังสือ

แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. 25(1-2), 8-15.

นิพาดา ไตรรัตน์. (2553). การศึกษาผลของอิเลิร์นนิ่งที่ใช้เทคนิคการระดมสมองและแผนผังความคิดที่มีต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตที่มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ประจักษ์ ปฏิทัศน์. (2559). การคิดเชิงระบบและความคิดสร้างสรรค์ (Systematic and Creative Thinking).

กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2553). การพัฒนาการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินติ้ง.

ประภาศรี สีหอำไพ. (2531). การเขียนแบบสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2545). ความคิดสร้างสรรค์: พรสวรรค์ที่พัฒนาได้. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปราณี สุรสิทธิ์. (2549). การเขียนสร้างสรรค์ เชิงวารสารศาสตร์. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

ป.มหาพันธ์. (2539). สอนเด็กให้มีความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ผ่องพรรณ ทรัพย์มงคลกุล, สุภาพ ฉัตรภรณ์. (2549). การออกแบบการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์; และคณะ. (2558). ศาสตร์การคิด รวมบทความเรื่องการคิดและการสอนการคิด.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2547). 25 ปีซีไรต์. ใน 25 ปีซีไรต์ รวมบทวิจารณ์คัดสรร. หน้า 13-42.

กรุงเทพฯ: สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ลำจุล ฮวบเจริญ. (2555). นักเขียนและนักเขียนรางวัลซีไรต์แห่งสยาม. กรุงเทพฯ:

ดวงกมล พับลิชชิ่ง.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ:

มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

วิทยากร เขียงกุล. (2551). จิตวิทยา ความฉลาด และความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: เดือนตุลา.

วีระศักดิ์ จันทรสังแสง. (2546, มิถุนายน). รางวัลซีไรต์สร้างสรรค์หรือทำลายวรรณกรรมไทย.

สารคดี. 19(220): 56-61.

- สม สุจิรา. (2558). *ทักษะสำคัญกว่าความรู้*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สมพร ตอยยี่ปี. (2554). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์เทเรซา หนองจอก กรุงเทพฯ ฯ*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สัจภูมิ ลออ. (2551). *ซีไรต์ไดอารี่*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- . (2546). *25 ปีซีไรต์*. กรุงเทพฯ: สยามอินเตอร์บุ๊คส์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *ทิศทางการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การศึกษา ปีงบประมาณ 2558-2560 เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- . (2555). *โจทย์ใหม่ วิจัย สพฐ.* กรุงเทพฯ: ศรีบูรณะคอมพิวเตอร์-การพิมพ์.
- . (2559). *รายงานผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT). (แบบรายงานผลการทดสอบของสังกัดย่อย (เขตพื้นที่) ย้อนหลัง 3 ปี)*. สุกนต์ สินธพานนท์; วรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์; และ พรรณี สินธพานนท์. (2551). *พัฒนาทักษะการคิด พินิจการสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2554). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ยุคใหม่ = The new era of qualitative research methodologies*. กรุงเทพฯ : ส. ประสิทธิ์รัฐสินธุ์.
- สุทิตี ชัตติยะ. (2551). *ศาสตร์การเขียน*. กรุงเทพฯ: เปเปอร์เฮาส์.
- สุภาวค์ จันทวานิช. (2552). *วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2551). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2549). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- . (2554). *การออกแบบการวิจัย: วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และผสมผสานวิธีการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อวยพร พานิช. (2550). *ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา ชิวพันธ์. (2547). *กิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์ในชั้นประถมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อารี พันธุ์ณี. (2557). *ฝึกคิดให้เป็น คิดให้สร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

----- (2543). *คิดอย่างสร้างสรรค์*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ดันฮ็อ 1999.

----- (2527). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ธนาคารพิมพ์.

Akkaya Nevin. (2014). Elementary Teacher' View on the Creative Writing Process:

An Evaluation. *Education Sciences: Theory; & Practice*. 14(4): 1499-1504.

Bruce W. Tuckman; David M Monnetti. (2011). *Educational Psychology*. Australia:

Wadsworth Cengage Learning.

Creswell, J.W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks: Sage.

----- (1994). *Research design quantitative & qualitative approaches*.

Thousand Oaks: Sage.

J.P.Guilford. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw-Hill Book.

Torrance E. Paul. (1962). *Guiding creative talent*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ชุดที่ 1
สำหรับ กลุ่มนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์
เรื่อง การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ แขนงวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัยดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพรรณนาและวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ

ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล

นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ ในช่วง พ.ศ. 2522 – 2560 ซึ่งมีจำนวน 13 คน รวมผลงาน 13 เล่ม ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์ ที่จะเป็นกรณีศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ด้านระยะเวลาในการเลือกกรณีศึกษา โดยพิจารณาตามลำดับระยะเวลาที่ได้รับรางวัล คือ ในทุก ๆ 3 คน ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลมา 1 คน ดังนั้นจึงได้นักเขียนซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลรวมจำนวน 4 คน

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล และตอนที่ 2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เบื้องต้น โดยสร้างขึ้นจากคำถามการวิจัย และความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อให้มีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ครบถ้วนและครอบคลุมคำถามการวิจัยมากที่สุด
2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถปรับเปลี่ยน แก้ไข ยืดหยุ่นหรือเพิ่มเติมข้อคำถามให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทขณะสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ชุดที่ 1
สำหรับ กลุ่มนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์
เรื่อง การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์

วัน/เดือน/ปี เวลา สถานที่

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้สัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล

1. อายุ
2. ภูมิลำเนา
3. การศึกษา
4. อาชีพ

ตอนที่ 2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เบื้องต้น

1. ท่านเริ่มต้นการเขียนหนังสือได้อย่างไร
2. “ภูมิหลังหรือประสบการณ์ในชีวิต” ส่งผลต่อการเขียนของท่านอย่างไร
3. ท่านเห็นด้วยกับประโยคที่ว่า “นักเขียนที่เก่ง เติบโตมาจากนักอ่านที่เก่ง” หรือไม่ อย่างไร
4. ท่านมีนักเขียนซึ่งเป็น “ต้นแบบ/แรงบันดาลใจ” หรือไม่ เพราะเหตุใดจึงประทับใจในตัวเขา
5. เพราะเหตุใดจึงเลือกเขียน งานเขียนประเภท “กวีนิพนธ์”
6. ท่านเลือกเขียนกวีนิพนธ์ “ตามฉันทลักษณ์/ไร้ฉันทลักษณ์” เพราะเหตุใด
7. ท่านคิดว่า “การเขียนกวีนิพนธ์” นักเขียนควรมีความรู้ความสามารถในเรื่องใดเป็นสำคัญ
8. ท่านมีวิธีการหา “แหล่งข้อมูล ความรู้ วัตถุดิบ หรือต้นเรื่อง” ที่นำมาเขียนอย่างไร
9. “แรงบันดาลใจ อารมณ์ ความรู้สึก” มีความสำคัญต่อการสร้างงานเขียนหรือไม่ อย่างไร
10. ท่านมี “วิธีการฝึกฝนหรือพัฒนาตนเอง” อย่างไร จึงทำให้ประสบความสำเร็จในการเขียน
11. ท่านมี “ขั้นตอน” ในการสร้างงานเขียนของตนเองอย่างไร
12. “เทคนิคหรือเคล็ดลับ” ในการเขียนกวีนิพนธ์ของท่านเป็นอย่างไร
13. ท่านคิดว่าอะไรคือ “ความโดดเด่น” ในกวีนิพนธ์ของท่าน ซึ่งทำให้งานเขียนของท่านแตกต่างจากงานเขียนของบุคคลอื่น
14. ท่านมี “ปัญหาหรืออุปสรรค” ที่พบในระหว่างการเขียนหรือไม่ และก้าวผ่านมาได้อย่างไร
15. หากเด็กและเยาวชนมีความสนใจการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ท่านจะแนะนำให้ต่อยอดความรู้ ความสามารถ หรือฝึกฝนตนเองอย่างไร

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ชุดที่ 2

สำหรับ เยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ

เรื่อง การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวິณิพนธ์

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ แขนงวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัยดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อพรรณนาและวิเคราะห์กระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวณิพนธ์ ของนักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ

ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล

เยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียน ได้แก่ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15-25 ปี ซึ่งเคยได้รับรางวัล ด้านการเขียนระดับประเทศ โดยรางวัลนั้นจะต้องมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่รู้จักแพร่หลายในระดับประเทศ ผู้วิจัยได้เลือกเยาวชนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดมาจำนวน 3 คน โดยใช้วิธีการเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล และตอนที่ 2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เบื้องต้น โดยสร้างขึ้นจากคำถามการวิจัย และความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อให้มีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ครบถ้วนและครอบคลุมคำถามการวิจัยมากที่สุด
2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถปรับเปลี่ยน แก้ไข ยืดหยุ่นหรือเพิ่มเติมข้อคำถามให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทขณะสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ชุดที่ 2
สำหรับ เยาวชนที่เคยได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ
เรื่อง การศึกษากระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์

วัน/เดือน/ปี เวลา สถานที่

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้สัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล

1. อายุ
2. ภูมิลำเนา
3. การศึกษา
4. อาชีพ
5. ผลงานรางวัลโดดเด่น

ตอนที่ 2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. ท่านเริ่มต้นการเขียน “กวีนิพนธ์” ได้อย่างไร
2. ท่านเห็นด้วยกับประโยคที่ว่า “นักเขียนที่เก่ง เติบโตมาจากนักอ่านที่เก่ง” หรือไม่ อย่างไร
3. ท่านมีนักเขียนซึ่งเป็น “ต้นแบบ/แรงบันดาลใจ” หรือไม่ เพราะเหตุใดจึงประทับใจในตัวเขา
4. เพราะเหตุใดจึงเลือกเขียน งานเขียนประเภท “กวีนิพนธ์”
5. ท่านเลือกเขียนกวีนิพนธ์ “ตามฉันทลักษณ์/ไร้ฉันทลักษณ์” เพราะเหตุใด
6. ท่านคิดว่า “การเขียนกวีนิพนธ์” ผู้เขียนควรมีความรู้ความสามารถในเรื่องใดเป็นสำคัญ
7. ท่านมีวิธีการหา “แหล่งข้อมูล ความรู้ วัตถุดิบ หรือต้นเรื่อง” ที่นำมาเขียนอย่างไร
8. “แรงบันดาลใจ อารมณ์ ความรู้สึก” มีความสำคัญต่อการสร้างงานเขียนหรือไม่ อย่างไร
9. ท่านมี “วิธีการฝึกฝนหรือพัฒนาตนเอง” อย่างไร จึงทำให้ได้รับรางวัลด้านการเขียน
10. ท่านมี “ขั้นตอน” ในการสร้างงานเขียนของตนอย่างไร
11. “เทคนิคหรือเคล็ดลับ” ในการเขียนกวีนิพนธ์ของท่านเป็นอย่างไร
12. ท่านมี “ปัญหาหรืออุปสรรค” ที่พบในระหว่างการทำงานหรือไม่ และก้าวผ่านมาได้อย่างไร
13. หากเด็กและเยาวชนรุ่นน้องมีความสนใจการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทกวีนิพนธ์ ท่านจะแนะนำให้ต่อยอดความรู้ ความสามารถ หรือฝึกฝนตนเองอย่างไร

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ชุดที่ 3

สำหรับ ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย

เรื่อง การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของปฏิญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ แขนงวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัยดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล

การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน ได้กำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล คือ ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ซึ่งสอนวิชาภาษาไทย หรือมีความรู้ความสามารถในทักษะด้านการเขียนเป็นพิเศษทั้งในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยแบ่งกลุ่มของครูอาจารย์ออกเป็น 3 ประเภทตามระดับที่สอน คือ 1) ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา 2) ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษา และ 3) อาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกครู อาจารย์ ที่จะขอความคิดเห็น โดยใช้วิธีการเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แบ่งตามประเภท ประเภทละ 3 คน จำนวนรวม 9 คน

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล และตอนที่ 2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เบื้องต้น โดยสร้างขึ้นจากคำถามการวิจัย และความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อให้มีแนวคำถามในการสัมภาษณ์ครบถ้วนและครอบคลุมคำถามการวิจัยมากที่สุด
2. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถปรับเปลี่ยน แก้ไข ยืดหยุ่นหรือเพิ่มเติมข้อคำถามให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทขณะสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ชุดที่ 3

สำหรับ ครู อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย

เรื่อง การกำหนดแนวทางการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

วัน/เดือน/ปี เวลา สถานที่

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้สัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล

1. อายุ
2. การศึกษา
3. ประสบการณ์ในการสอน
4. รางวัล/ผลงานที่ได้รับ

ตอนที่ 2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. ปัจจุบันเด็กและเยาวชนในระดับชั้นที่ท่านสอนนั้น ในภาพรวมมีความสามารถในการแต่งคำประพันธ์เป็นอย่างไร และมีปัญหาที่พบอย่างไร
2. ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผ่านมา ท่านมี “เทคนิค/วิธีการ” ในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ ของเด็กและเยาวชน ในระดับชั้นที่ท่านสอนอย่างไร
3. จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 ท่านคิดว่า “มีความเหมาะสม/เพียงพอ” ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนหรือไม่ อย่างไร (ควรเพิ่ม/ตัด หรือไม่ อย่างไร)
4. จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 ท่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน ได้อย่างไร
5. จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 ท่านคิดว่าในฐานะของครู อาจารย์ สามารถช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนเด็กและเยาวชน ให้พัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ประเภทวินิพนธ์ โดยผ่านโครงการ/กิจกรรมที่นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติได้อย่างไร

ภาคผนวก ข

ภาพประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ภาพประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มที่ 1 นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

กลุ่มที่ 1 นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 ศักดิ์สิทธิ์ มีสมสืบ

ภาพประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มที่ 1 นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 เรวดีร์ พันธุ์พัฒนา

กลุ่มที่ 1 นักเขียนที่ได้รับรางวัลซีไรต์ ประเภทกวีนิพนธ์
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4 อังคาร จันทาทิพย์

ภาพประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มที่ 2 เยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 รัชสิมันต์ จุลหริก

กลุ่มที่ 2 เยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ
ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 อาชญาสิทธิ ศรีสุวรรณ

ภาพประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มที่ 2 เยาวชนที่ได้รับรางวัลด้านการเขียนในระดับประเทศ

ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 ธนบัตร ใจอินทร์

ภาพประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มครูอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ระดับประถมศึกษา

ครูประถมศึกษา A นางสาวสุนี พันธวัฒน์

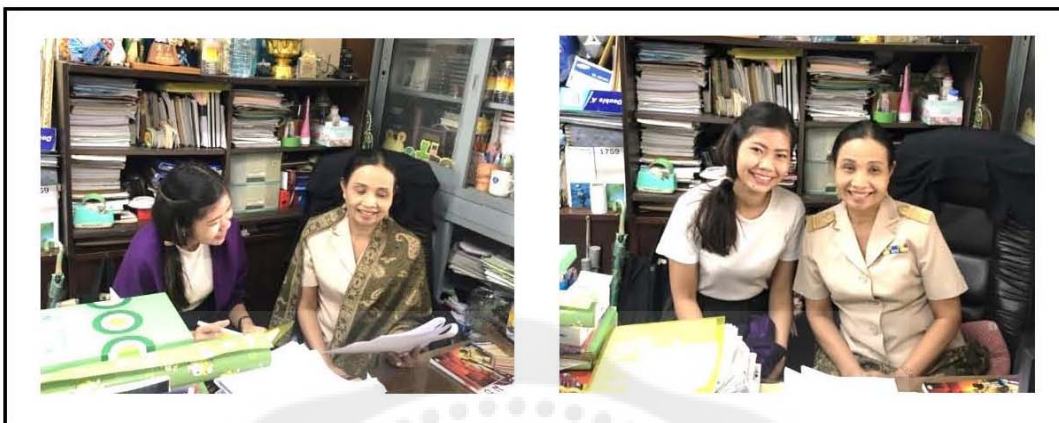
ครูประถมศึกษา B นางสาวพัชณี คุณชื่น

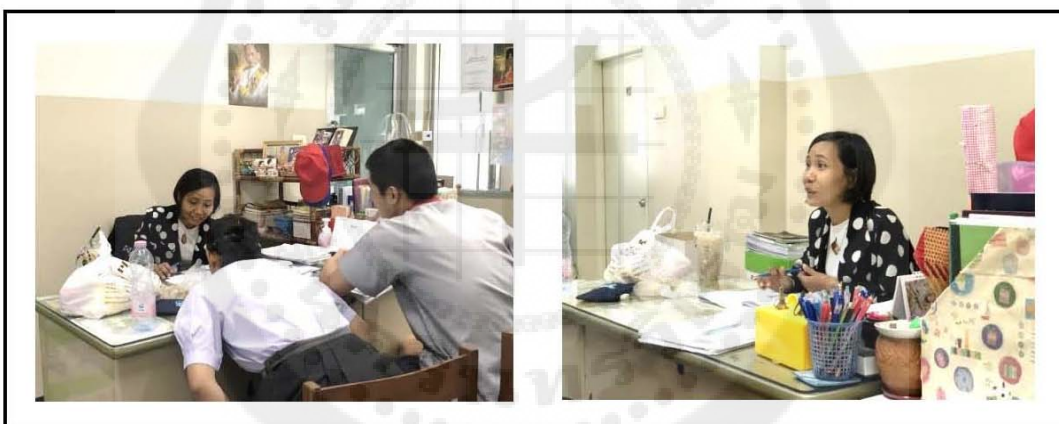
ครูประถมศึกษา C นางสาวลี ทับเปรม

ภาพประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มครูอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา

ครูมัธยมศึกษา A นางธนภรณ์ พรหมชาติ

ครูมัธยมศึกษา B นางสาววนิษฐา ดาราสุรีย์

ครูมัธยมศึกษา C นางนิลวรรณ เจตวรปัญญา

ภาพประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

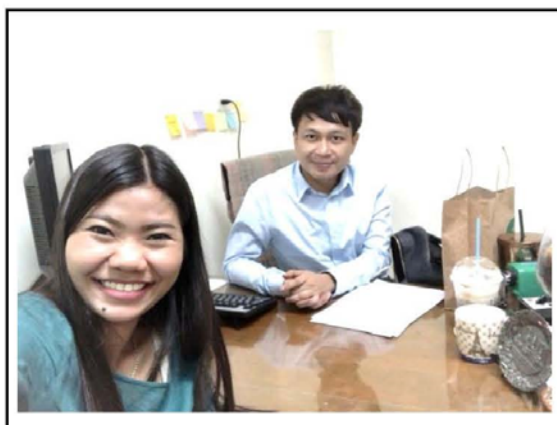
ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มครูอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ระดับอุดมศึกษา

อาจารย์อุดมศึกษา A ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สหัสโรจน์ กิตติมหาเจริญ

อาจารย์อุดมศึกษา B อาจารย์ ดร.พรธาดา สุวัธนวินช

อาจารย์อุดมศึกษา C อาจารย์ ดร.อดิสรณ์ เรืองกิจจามันท์

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวทรงศรณธ์ ยอดระบำ
วันเดือนปีเกิด	24 ธันวาคม 2533
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	P.S. แมนชั่น 824 ถนนประชาสงเคราะห์ ซอยชานเมือง 4 แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนสตรีวัดมหาพฤฒาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2552	ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 (วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์) จาก โรงเรียนสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2557	ระดับปริญญาตรี การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.บ.) (เกียรตินิยมอันดับ 1) สาขาวิชาภาษาไทย จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2561	ระดับปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ (แขนงการวิจัยและสถิติทางการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ